శ్రీరస్తు

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్న
హనుమత్సమేత
శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీరామచరితాంతర్గత
సుందరకాండము

శ్రీరామకృష్ణసోదర శ్రీనివాస
ప్రణీతము

28—87, బాలాజీనగర్ — నెల్లూరు-2

1985

మొదటి కూర్పు –
1000 ప్రతులు

ప్రతి వెల రు 35/-

ఈ గ్రంథము శ్రీతిరుమల – తిరుపతి దేవస్థానమువారు
మత గ్రంథ ప్రచురణమునకిచ్చు సహాయము
అను పథకముక్రింద చేయు ఆర్థిక
సహాయముచే ప్రచురింప
బడినది

కమలాంబికా ప్రెస్ – నెల్లూరు

శ్రీమత్సుందరకాండప్రాశస్త్యము

శ్లో॥ చంద్రబింబ సమాకారం వాంఛితార్థ ప్రదాయకం।
హనుమ త్సేవితం ధ్యాయే త్సుందరేకాండ ముత్తమే॥

చంద్రబింబమును బోలిన వాడును వాంఛితార్థము లొసంగు వాడును హనుమంతునిచే పూజింపబడు వాడును, అగు శ్రీరాముని సుందరకాండమున ధ్యానించుచున్నాను శ్రీ రామాయణము నందలి ఇతర కాండముల కంటె ఐదవదగు ఈ సుందరకాండమునకు ఒక ప్రత్యేకత గలదు

ఏలయన రామాయణమునందు చెప్పబడిన కథయంతయు సుందరకాండమున సూచితమైనది సుందరకాండమున శ్రీరాముడు సుందరుడు అందలి కథ మిక్కిలి సుందరమైనది సీత సుందరి వనము సుందరమైనది కావ్యరచనయు సుందరముగానున్నది హనుమంతుడును సుందరుడే ఇంతయేల సుందరకాండమున సుందరముగాని దెద్దియును లేదు

అందుచేత వాల్మీకి మహర్షి ఈపంచమకాండమునకు ప్రత్యేకముగా సుందరకాండమని పేరుపెట్టినాడని పెద్దలు చెప్పుదురు

సుందరకాండము రామాయణమందు హృదయస్థానము ఇందు హనుమంతుని పాత్ర ప్రధానము (రామాయణ మహామాలారత్నం వందేనిలాత్మజం।) హనుమంతుని వీరవిక్రమముల విశదపరచు ఈ సుందరకాండము శుభ శోకహాని చరిత్రముగాన సంపూర్ణముగా పారాయణార్హమైనది ఈ కాండమందు శ్రీసీతారాముల కథయంతయు సూచితముగాన ఈ కాండము పారాయణము గావింప శ్రీమద్రామాయణ పారాయణ ఫలము లభింపగలదు సుందరకాండమును పారాయణము

చేసిన మొదల సిద్ధింపని కార్యమని లేదు ఇది ఫలితమిచ్చినటుల మరెద్దియును ఫలితము నివ్వజాలదు

అన్ని వేదముల యందును శ్రీరాముఁడెట్లు ఉత్తముఁడుగా చెప్పఁబడుచున్నాఁడో అట్లే రామాయణమందును సుందరకాండము ఉత్తమముగా ప్రతిపాదింపబడి యున్నది

సుందరకాండమును చదువుట వలన వినుట వలనను, వారివారి కార్యములు సిద్ధించుచున్నవి అనర్థములు నశించుచున్నవి

విశేషముగా రోగార్తుల కీ సుందరకాండము పరమౌషధము దీనిని యావజ్జీవము పారాయణము చేయవలయును

జితేంద్రియుఁడై పారాయణ చేయవలయును ఈ ప్రకారము నిత్యము పారాయణ చేయజాలనివారు ఈ క్రింద పేర్కొనిన మార్గములలో దేనినైన ఎన్నుకొని దాని ప్రకారము పారాయణము చేయవలయును

1 ఈ సుందర కాండమును 32 ఆవృత్తులు పారాయణము చేయవలయును

(a) మొదటిదినమందు —హనుమంతునకు చూడామణి నిచ్చునంత వరకును

రెండవదినమున —కాండము పూర్తియగు వరకును పారాయణము చేసినయెడల 64 దినములలో 32 ఆవృత్తులు పారాయణము చేయవచ్చును

2 24 పర్యాయములు 72 దినములలోకూడ పూర్తిచేయవచ్చును

(a) మొదటిదినమున —సీతాసందర్శనము వరకును

రెండవదినమున —అశోకవన భంగము వరకును

మూడవదినమున —కాండము పూర్తిగాను చదువవలయును

3 4 దినములలో ఒక ఆవృత్తివంతున 12 ఆవృత్తులు 48 రోజులలో పూర్తి చేయవలయును

(a) మొదటిదినము — సీతా సందర్శనము వరకును

రెండవదినమున — హనుమంతుని విశ్వరూపము వరకును

మూడవదినమున — రావణునకు హనుమంతుఁ డుపదేశించు వరకును

నాల్గవదినమున — కాండాంతము వరకును పారాయణము చేయ వలయును

4 30 దినములలో 6 మారులు కూడా పారాయణము చేయ వచ్చును

(a) మొదటిదినమున — సీతా దర్శనము వరకును

రెండవదినమున — త్రిజట స్వప్న వృత్తాంతము వరకును

మూడవదినమున — చూడామణి ప్రదానము వరకును

నాల్గవదినమున — లంకాదహనము వరకును

ఐదవదినమున — కాండాంతము వరకును పారాయణము చేయ వలయును

5 పూర్వము చెప్పిన విధానము ననుసరించి 25 రోజులలో 5 వృత్తులు పారాయణము చేయవచ్చును

5 దినములలో కాండపూర్తి చేయుచుండ వలయును

6 21 దినములలో 3 ఆవృత్తులు పారాయణము చేయవచ్చును

ఒక్కొక్క ఆవృత్తిని 7 రోజులలో పూర్తిచేయుచుండ వలయును

(a) మొదటిరోజు — రావణుని భార్యలను హనుమంతుఁడు చూచి నంతవరకును

రెండవరోజు – అశోకవనమునకు రావణుడు వచ్చువరకును

మూడవరోజు – త్రిజట స్వప్న వృత్తాంతము వరకును

నాలుగవరోజు – హనుమంతుడు విశ్వరూపము చూపు నంత వరకును

ఐదవరోజు – పంచ సేనాపతులు మరణించు వరకును

ఆరవరోజు – హనుమంతుడు మరల సీతను చూచునంత వరకును

ఏడవరోజు – కాండమును పూర్తిగను పారాయణముచేయవల యును

7 12 దినములలో 2 ఆవృత్తులు చేయు విధానముకూడ కలదు

8 ఎవ్వండీ సుందరకాండమును ప్రాతఃకాలమున ప్రారంభించి మధ్యాహ్నమునకు లోపల ఒక్కరోజుననే అక్షరలోపము లేనటుల పెద్దగా పారాయణము చేయుచున్నాడో ఆతనికి గలుగుపుణ్యము ఇంత యని ఆదిశేషుడును చెప్పజాలడు సుందరకాండము పారాయణముచే యువిధానము లింకను ఎన్నియో కలవు గ్రంథ విస్తర భీతిచే ఇచ్చట చెప్పలేదు

శ్రద్ధాళువయ్యె పారాయణము చేయదలచుకొన్న వాడు పైన పేర్కొనిన విధానములలో ఏ ఒకదాని నైనను ఎన్నుకొని నియమము తప్పకుండ పారాయణము చేయవలయును

ఈ చెప్పబడిన కల్పములలో ఏకల్పము నెన్నుకొని పారా యణము చేసినను పూర్తియగు రోజున శ్రీరామ పట్టాభిషేక ఘట్టమును చదువ వలయును పూర్తియైన దినము శ్రీరామ చంద్రుని పూజించి తమ శక్త్యనుసారముగ బ్రాహ్మణులకు భోజనము పెట్టవలయును

ప్రతిదినము సుందరకాండమును చదువుటకు పూర్వమును, చదివిన తరువాతను చక్కెరవేసిన పాలను పండ్లును తాంబూలమును నివేదింపవలయును

సుందరకాండ పారాయణము వలన సమస్త రోగములు నశించుచున్నవి సమస్తపాపములు నశించుచున్నవి సంతానమును గోరువాడును, ధనమును గోరువాడును సామ్రాజ్యమును గోరువాడును మోక్షమును గోరువారును, గృహధాన్యాదికమును గోరువాడును సుందరకాండమును పారాయణము చేసిన సాయాసఫలములను ఎదయుచున్నాడు

దేశమున వర్షములు లేక కరువు కలిగినయెడల సుందరకాండమును పారాయణము చేసినచో మంచివర్షములుగూడ కురియును

ఎంతయేల సుందరకాండమును శాస్త్రోక్త విధిప్రకారము పారాయణము చేసిన వాడు ఇష్టసిద్ధిని పొందియుననుట జగమెఱిగిన సత్యము

పారాయణకాలాదులు

1 చైత్రము కార్తీకము మాఘము – ఉత్తమ మాసములు

ఆషాఢ పుష్యమాసములు – నిషిద్ధమాసములు

అశ్వని రేవతి పునర్వసు పుష్యమి ఉత్తర హస్త చిత్తలు ఉత్తమ నక్షత్రములు

ఆది బుధ శుక్రవారములు– ఉత్తమవారములు

కర్కాటక మీనలగ్నములు–ఉత్తమలగ్నములు పై వానిఅందు వర్జములేనివేళల లనుకూల తారాబలము చంద్రబలము నిర్ణయించి సూర్యోదయాది 4 ఘడియలు అనగా 1 గంట 36 నిమిషములు గడచిన తర్వాత ప్రారంభించి మధ్యాహ్నము లోగా పూర్తిగావించవలెను

నియమములు

కామ్య పారాయణమునకు–ఉప్పు, కారము, తాంబూలము, స్త్రీసంభోగము, పారాయణ కాలమందు వ్యర్థపు సంభాషణము గోళ్ళతో

గోకుట, పరనింద సలుపుట ఏమరుపాటు, పగటివేళ నిద్ర ఎగు
ప్రసంగము తియ్యని ఎండిపంటలు వర్జింపవలెను

అధశ్శయనము గావించవలెను (నేలమీద పండుకొనుట) పా
యణ మధ్యకాలమందు ఆవలింత దగ్గు, తుమ్ము వచ్చినయెడల రెం
మార్లు ఆచమనము గావించి కళ్ళను నీటితో తుడుచుకొనవలెను పే
ఎండి ఆహారము ఉత్తమము

పారాయణ స్థలములు

శ్రీ సీతారాముల దేవాలయము నదీతీరము తులసీవనము, శే
తులసి మొక్కసన్నిధి ఉత్తమము

పారాయణమును చేయు స్థలమును శుభ్రముగావించి గోమ
ముచే నలికి స్వస్తివాచనాదుల శాంతి గావించి కదళీ నారికేళాదుల
దివ్య మండపము నిర్మించి అందు శ్రీ సీతారామ లక్ష్మణ భర
శత్రుఘ్న హనుమదాదుల ప్రతిమలనుగాని పటమునుగాని ఉంచి అల
కరించి భక్తితో ప్రాతస్సంధ్యాదుల గావించి తులసి మల్లిక చంప
పుష్పాదుల శ్రీమద్రామాయణ గ్రంథము (లేక సుందరకాండము) పై
నుంచి అఖండ దీపము స్థాపించి విధి పూర్వకముగా సంకల్పమ
గావించి తాము నిర్ణయించుకొన్న కల్ప ప్రకారము పారాయణమ
చేయవలెను ఫలసిద్ధి తప్పక కలుగును

కృతజ్ఞత

అమూల్యములగు సలహాల నొసంగి నాయీగ్రంథ ప్రచురణ
మున తెంతిగనో తోడ్పడిన A V S రెడ్డి (I A S) గారికిని ఆర్థి
సహాయ మొసంగిన తిరుమల-తిరుపతి దేవస్థానము వారికిని శ్రమ
మనక పరిశ్రమించి అనతికాలములో గ్రంథమును ముచ్చటగా ముద్రిం
ఎంచి యిచ్చిన కమలాంబికా ప్రెస్ వారికిని వారి సిబ్బందికిని మిత్రుల
కును నాహృదయ పూర్వక కృతజ్ఞతలు తెలుపుకొనుచున్నాను

పాటూరు శ్రీనివాసులు

పీఠిక

సరసకవి మోచర్ల రామకృష్ణయ్యగారు

శ్రీరామచంద్ర చరణ ద్వంద్వైక దాస్యము కాయము చేతను శ్రీరామ నామ ప్రకీర్తనము వాక్కుచేతను శ్రీరామ పరతత్త్వధ్యానము చిత్తముచేతను నిరంతరము నిర్వర్తించు నా యిష్ట దైవమగు హనుమంతుని సమాశ్రయించి ఆయన యనుగ్రహము నర్థించి యీ పీఠికా రచనమున కుపక్రమించుచున్నాను

ఎన్ని యుగములు గడచినను వన్నె తరగని వజ్రాభరణము లను విశ్వ సాహిత్య లక్ష్మికి నొసంగిన శిల్పులు వ్యాస వాల్మీకి మహర్షులు

భారత రామాయణములే యవి

రామాయణ మహా కావ్యాంతర్గత మయినది సుందర కాండము మహర్షి వాల్మీకికి ఈకాండముమీద ఎంత యభిమానమో కాకే సుందరకాండమని పేరు పెట్టుకొన్నాడు సుందరకాండము లోని రామణీయకమున కేది ప్రత్యేక కారణమని వేర్పరచి పరిశీలించుట కన్న చేయదగిన పరీక్ష మరియొకటి గలదు

అది ఈకాండములోని దృశ్యములను సమగ్రమైన దృష్టితో చూచి యానందించుట

ఒక్కపరి సింహావలోకనము కావింతుమేని మనకు తోడ వచ్చు వారెవరు?

సత్యవాక్య పరిపాలనము నిమిత్తము జనకాజ్ఞను శిరసావహించి రాజ్య పదవీ సౌఖ్యమును వర్జించి ఘోరారణ్యము ప్రవేశించి తమ్ము విడువక వెంటవచ్చిన ప్రేయసి నెడబాసిన శ్రీరామచంద్రమూర్తి

ఆ పుణ్యశీలను వెదకి వర్తమానము గొనిరా సుగ్రీవాజ్ఞాబద్ధులైన వానరులు

ఆమె లంకాధీశ్వరునిచే నపహృతయై వున్న సంపాతి తెలిపి యుండుటవలన ఆద్వీపమునకు పోయిరావలెనన కార్యభారముగల ఎవ్వరు

ఆ వానరుల సరుపు నిలుపు పనిని అనగా శతయోజన విస్తీర్ణమైన సముద్రమును దాటి కార్యము సాధింప బూనిన హనుమంతుని కార్యారంభము

ఈదృశ్యము తొలిదాయ ఇదె

మైనాక సమ్మానమును గ్రహించి సురసా విజయమును సింహికా విధ్వంసమును సాధించి లంకాపట్టణమును ఆంజనేయుడు ప్రవేశించినాడు

లంకాధిదేవతను నిర్జించినాడు సూక్ష్మదేహము ధరించినాడు సీతాదేవి నిమిత్తమై లంక నలుకెలంకులా గాలించినాడు కానక పరితపించినాడు నిర్వేదము ననుభవించినాడు ధైర్యము తెచ్చుకొని అశోక వనము ప్రవేశించినాడు ఆమె దర్శనము లభింపజేసుకొన్నాడు రావణుని యవాచ్య ప్రసంగమును జానకీదేవి నిర్భయ ప్రత్యుత్తరాదికములు విని అదను గనిపెట్టి నిపుణముగా శ్రీ రామ సంకీర్తనముతో సంక్రమించి యెదుటపడి తన్నుం దెలుపుకొని నమ్మిక పుట్టించి శ్రీరామ వృత్తాంత మామెకెఱింగించి ఆమె ప్రాణముల నిలిపినాడు

ముద్రిక నందిచ్చినాడు చూడమణి నందుకొన్నాడు అశోకవన విధ్వంసము గావించినాడు వనపాలకులమర్దించినాడు రావణసైన్యమును ప్రహస్త పుత్రుడగు జంబుమాలిని మంత్రిపుత్రుల నేడు గురను పంచసేనానాయకులను సమాధి సంయోగ వియోగ శక్తుల వేత్తయగు అక్షకుమారుని సంహరించినాడు ఇంద్రజిత్తుచే పట్టుబడి రావణాసురుని సాన్నిధ్యమునకు గొంపోబడినాడు లంకా దహనము గావించినాడు సీతాదేవి వెంట్రుక గ్రైకొని మరలివచ్చి ఆయమ కుశల వార్త శ్రీరామచంద్రున కెఱింగించినాడు

ఇది సుందరకాండములోని స్థూలదృశ్యము

ఈ కాండము నందలి కథానాయకుడు ఆంజనేయుడే సముద్రలంఘనము ఈ మహానుభావుని మొట్టమొదటి దుర్ఘట కార్యము

యోగసిద్ధుల కిది సాధ్యము ఆకాశ గమనమును గూర్చి యోగ సూత్రములలో పతంజలి ఇట్లు పేర్కొనినారు కాయాకాశయోః సంబంధ సంయమాల్లఘు తూల సమాపత్తేశ్చాకాశ గమనం (3 ప్ర 41 సూ) ధారణ ధ్యానము సమాధి ఈమూడును సంయమ మనిపించుకొనును

ఈ శరీరమునకును, ఆకాశమునకును గల సంబంధ మేర్పరచి సంయమమును సాధన చేయుటచే కలిగిన యోగసిద్ధి ఆకాశగమనమును సంపాదింపజేయుచున్నది ఈసాధనవలన సాధకుని శరీరము తేలికయై దూదివలె బరువులేని దగును

ఆకాశ గమనము చేయుటకు ఉపకరించును

శ్రీమచ్ఛంకర భగవత్పాదాచార్యులవారు తల్లి యవసాన కాలమున ఆకాశ గమనముతో పయనించి తల్లి సాన్నిధ్యముం జేరిరట

అధిగమ్యతి రాత్మయోగకర్తే రనుదాపేవ నివేద్య చాత్ర
వేత్య। అవలంబిత తారకాంతధా సావచిరా దంతిక మాససాద మారుతః॥

అంజనేయుఁడు మహాయోగి కావునవే మార్గమాలోకయన్
దూరాత్ ఊర్ధ్వం ప్రతిపాతేక్షణః, దురోద హృదయో ప్రాణాన్ ఆకాశ
మవలోకయన్ ॥ దూరమునుండి దారిని చూచుచు ఊర్ధ్వముగ నింపన
దూపు లవాఁడై ఆకాశమును గనుచు ధ్యానమును సాధించినాఁడు
సాగరమును లంఘింపఁ గలిగినాఁడు ఆకాశ గమనముఁ జేయఁ గలిగి
నాఁడు యోగసిద్ధుఁడే గాక హనుమంతుఁడు మహా విద్వాంసుఁడు
ఋగ్యజుస్సామ వేదంబుల నధ్యయనించినాఁడు వ్యాకరణ పండి
తుఁడు శ్రీ రామచంద్రమూర్తితో యెంతసేపు మాట్లాడినను కొంచె
మైన యపశబ్దము ఆయన నోట వెడల లేదనియు ఆయన వాక్కు
సంస్కారక్రమ సంపన్న మనియు మంగళకరములును మనోహరము
లును అగు వాక్యముల నుచ్చరించు చున్నాఁడనియును శ్రీరామమూర్తియే
కిష్కింధా కాండ ప్రారంభమున ప్రకటించినాఁడు సంస్కారక్రమ
సంపన్నాం అద్రుతా మవిలంబితాం ఉచ్చారయతి కల్యాణీం వాచం
హృదయ హారిణీం॥ శ్రీరామభద్రునిచే నిట్టి ప్రశంసల నందుకొనుటయే
కాదు ఆ మహానుభావుని పరిష్వంగ భాగ్యము నందు కొనఁగలిగిన
మహాభాగ్యము ననుభవించిన వాఁడు హనుమంతుఁడే

ధీమంతుండును మహాబలుఁడును వేద సంపన్నుండును అగు
హనుమంతుఁడు సీతాదేవి కుశలవార్తను వానరుల యొద్దకు గొని
వచ్చినప్పుడు వానరు లందఱును హనుమంతుని తమ చూపులచే
మోయుచున్నారో యనునట్లు కానవచ్చినది

సవాక్ష్యమానం ఘూర్తిష్ఠం ఆత్మవంతం మహాబలం। హను
మన్తం మహావేగం వహన్తైరివ దృష్టిభిః॥ సుం 61వ 4వ శ్లో ఇంత
నవీనమైన వర్ణనము ఈనాటి సారస్వతము లోనేకాదు ఏకాలపు వాఙ్మ
యము లోనైనను ఉండునా? ఉన్నదా? అని సంశయింపఁ దగియున్నది

అద్భుతమైన భావ సౌందర్యము గల ఘట్టములు సుందరకాండములో అనేకము లున్నవి అవి చదివి ఆనందించి అనుభవించవలసినవే

నిశ్చయముగా రామాయణము సీతాయాశ్చరితం మహత్ అనుట సత్యము

లోకోత్తర చరిత్రమైన సీతాదేవి యొక్క పరమ పావన వృత్తాంతము

ఆమె శీల సౌందర్యమే సుందరకాండమున సముజ్జ్వలముగా ప్రకాశించుచున్నది

ఉత్తమోత్తమ సాధు సంపత్తి గల హనుమంతుడు రామ కార్య ధురంధరుడు ఎంతో కష్టపడి సీతాదేవిని కనుగొన్నాడు పరమానంద భరితుడైనాడు

వారిరువురి సమాగమ ఘట్టములో అభివ్యక్తములైన, కోమల భావములు హృదయ స్పందనములు భావ సంచలనములు మార్పులు ఆవేగములు భయసంభ్రమములు మానవ స్వభావ చిత్రణములుగా ఎన్ని కల్పములకైనను మాసిపోవని వెలుగుగా ప్రకాశించు నవియై యున్నవి

సకల సంపదలకును ఉనికిపట్టయిన త్రైలోక్య రాజ్యాధిపత్యమును ఒకవైపునను, సీతాదేవిని ఒకవైపునను త్రాసులో నుంచి తూచినచో, గౌరవ లాఘవములు ఏరీతిగా వెల్లడి యగును?

సీతాదేవి సౌందర్య కల సంపత్తిలో పదహారవ భాగముతో త్రైలోక్య రాజ్యాధిపత్యము తులతూగజాలదట రాజ్యం వా త్రిషు లోకేషు సీతా వా జనకాత్మజా। త్రైలోక్య రాజ్యం సకలం సీతాయా నాప్నుయాత్ కలాం (సుం 16స 14శ్లో॥)

ఇది హనుమంతుడు వివరించిన యభిప్రాయము ఈ సీతాదేవిని రక్షించుట కొఱకే రావణ తుల్యుడైన కబంధుని శ్రీరాముడు

సంహరించినాఁడు మరియును ఈసాధ్వి నిమిత్తమే భయంకర విక్ర
మూఁడైన విరాధుని వధించినాఁడు ఈ పతివ్రతామతల్లికి ఆపద
లేకుండ నట్లు చేయుటకే ఖర దూషణ త్రిశిరులు మున్నగు పదునాల్గు
వేల రక్కసులను దురమున తుదముట్టించినాడు వాలి పాలింపై
దుర్లభమైన వానర రాజ్యము సుగ్రీవునకు సమర్పితమగుటయు ఈ
ఈచరిత్ర నిమిత్తమే

వేయింత కష్టపడి ఈ మకరాలయమును దాటి లంకాపట్టణము
వచ్చుట ఇంత అన్వేషణము చేయుట, ఈ విశాలాక్షి కొఱకే

ఇంతేకాదు ఈసీతాదేవి నిమిత్తమై శ్రీరామచంద్రుఁడు పదు
నాల్గు భువనములను తలక్రిందుఁ జేయవలెనని యవసర మేర్పడి అట్లు
చేసినను అదియును యుక్తమే యని నాకు తోచుచున్నది అని హను
మంతుఁడు భావించినాఁడు

ఇట్టి సౌందర్యమునకు నెలవైన ఈ సుందరకాండమును భగవ
దనుగ్రహ గ్రంథమును తేటతెలుఁగున పరివర్తింపఁ జేసిన జ్ఞాన వృద్ధు
లగు శ్రీ పాటూరు శ్రీనివాసులుగారు నా యాప్తవర్గములో చేరినవారు

వారి యీరచనము ప్రసన్న మధురముగా నున్నది ఇది ముద్రి
తమై వెలుఁగులోనికి వచ్చి సాహిత్య ఉపాసకులకు హనుమద్భక్తులకు
భవతారక మగునట్లు శ్రీరామచంద్ర ప్రభువు అనుగ్రహించుఁగాక!
అని యాశించుచు విరమించుచున్నాను

(Sd) మోచర్ల రామకృష్ణయ్య
14-12 1982

సవితా నికేతనము
అత్తిరోటి అగ్రహారము
నెల్లూరు

శ్రీరస్తు

శ్రీ రా మ చ రి త ము

విషయసూచిక

కిష్కింధా కాండము - సీతాన్వేషణము సమాప్తము

శ్రీరామ చరితాంతర్గత సుందరకాండము

పుట

సుందరకాండము - ద్వితీయభాగము

సుందరకాండము – తృతీయభాగము

సుందరకాండము-తృతీయభాగము

సమాప్తము

సుందరకాండాంత పద్యములు సర్వంసంపూర్ణం

శ్రీరామచరితాంతర్గత

శ్రీరామ పట్టాభిషేక ఘట్టము

శ్రీరస్తు

శ్రీ సీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న

హనుమత్సమేత

శ్రీ రామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీరామ చరితాంతర్గత

సుందర కాండము

మంగళాశంసనము

ఆ॥ వె॥ జయము రాఘవునకు జయము లక్ష్మణునకు
జయము జనకసుతకు జయము పవన
నారుఁడైన రామదూతయు హనుమంతు
నకు జయంబు సూర్య వంశమునకు॥ 1

ఆ॥ వె॥ సత్త్రయగురుఁ బ్రవచన బ్రాహ్మణ గోష్ఠింద
మిలప వెఖడు పదియు నెలగు గారౌ
న్యాయ సభను కందు వంతు అవని పా
లింత్రుగాల! బ్రాహ్మ మఖింత్రు గారౌ॥ 2

తే॥ గీ॥ ఎర్ర మయాముఁ ఎడగాల! వయుఁ బోండు
పైఁడు ఒండలతో బృథ్వి పంలు గారౌ
షోధ రివాంటు కొగారౌ షోడిరలము
మఖముఁ గాంచెయగాల! ధూపర జనంబు॥ 3

ఆ॥ వె॥ మతులు చేత బ్రతుకు యువులు దర్గ గారౌ
కొల్లు బంట్రుగాల! పుత్రుల నను
ధనవిహీన అవని ధనిక తోడు గారౌ
బ్రతుకు గెలుగుగాల! ఎర్ర శలము॥ 4

కం॥ శతకోటి విస్తరము రఘు
పతి చరితము దానఁగల్గు ప్రత్యక్షరమున్
క్షితిని మహాపాతకముల
చ్యుతి యొనరింపంగఁ జాలు సుపవిత్రంబౌ॥ 5

ఆ॥ వె॥ పాదమైనఁ గాని పదమైననుం గాని
భక్తితోడ రఘుపతి చరితము
వినిన బ్రహ్మలోక మును బొంది పద్మజు
తోడ మోక్ష పథము నొందు॥ 6

ఆ॥ వె॥ పుత్రుఁ గాంచె నల్గు పుత్రకవులఁ బోలు
విక్రమాన్వితుండు వినుత వంద్యు
మను దిలీపవంశ్యు మను రామవిభునకు
మమ జాతి నగుఁ ! మంగళము॥ 7

ఆ॥ వె॥ చంద్రములను ద్వీప సముదయంబున యుతు
పులను దిశల లోకములను వేద
ములను నీకు నెపుడు గలిగెడుఁగావుత
మంగళంబు రామ! మహాతేజ!॥ 8

తే॥ గీ॥ దైత్యులనుగూడి పాల సంద్రంబు ద్రచ్చఁ
వెడలి వస్తువ నదితి యొసంగినట్టి
మంగళము నీకు నగుగాత! మనుజనాథ!
రఘుకులాంభోధిచంద్ర! శ్రీ రామచంద్ర!॥ 9

కం॥ వినతాసుతుఁ డమృతంబున
కని పయనంబై నవేళ నాల్మజునకు నా
వినత యొసంగిన మంగళ
మై యుండుగాత దశరథాత్మజ! నీకున్॥ 10

౧౧॥ మనసున వాక్కున కాయం
బున బుద్ధిని త్రిగుణములనుపుట్టు స్వభావం
బున నేఁజేసినదెల్ల సర్వం
బును నీకర్పింతుఁ గొను ప్రభూ! రఘురామా!॥ 11

౧౨॥ ధరణీకులాన్వయ చంద్రమ!
ఎరుఁగ నంగదు నీదుచరిత ఎరియించు నెడన్
దొరలిన దోసఁగులఱను నను
కరుణను మన్నింపుమయ్య! రాఘవకుల మణీ!॥ 12

౧౩॥ ఎదములు పాదాక్షరములఁ
జదివెడునెడఁ దప్పెనేని క్షమియించు నాథ
ఎప్పదముల క్షమియింపుము ని
ఎదయుగళంబెంతు పతితపావన! రామా॥ 13

మంగళాశంసనము–సమాప్తము

శ్రీరామచంద్రార్పణమస్తు

ఓం తత్సత్

శ్రీరామకృష్ణ సోదర శ్రీనివాస

ప్రణీతము

శ్రీరస్తు

శ్రీరామ చరితాంతర్గత

సుందర కాండము

(ప్రార్థనాదికము)

సాధుజన స్తుతి

కం॥ శ్రీరామనామ గాన సు
ధారసమును ద్రావి త్రావి తన్మయత సుఖాం
భోరాశి మగ్నులయి సం
సార విముక్తాత్ములైన సాధులఁ గొలుతున్॥ 1

వాల్మీకి స్తుతి

కం॥ కమనీయ రామగాథను
రమణీయముగా రచించి రామాయణ కా
వ్యము వెలయించిన వాల్మీ
కి మహర్షికి నేనొనర్తు కేల్మోడ్పు నతుల్॥ 2

కం॥ కవితాశాఖను కొరిడి
రవికులునిన్ రామరామ రామా యనుచున్
ప్రవిమల బుద్ధిం దలఁచెడి
కవి కోకిలమున్ స్మరింతు కమ్రవచస్కున్॥ 3

శ్రీమద్రామాయణ ప్రార్థన

సీ॥ వాల్మీకిశైల సంభవమయి శ్రీరామ
పాదోదధిం జేరి పావనమయి
విశ్వంబునెల్ల పవిత్రంబుగా జేయు
శ్లోకసారాంబు సంశోభితమయి
సర్గ తరంగాళి సంకులంబయి కాండ
లను గ్రాహ మీనాదులకు నెలవయి
సంసృతి దుఃఖంబు సమయింపఁగాఁ జేయు
రామ నామామృత రసమయమయి

తే॥ గీ॥ పరమ పావనమున మహా పాపములను
తొలఁగఁద్రెంచి, సుకృతి మొసంగఁజేయు
విమల రామాయణాపగ వినుతిచేత
రామ పాదాబ్ధిఁ జేరి మార్గంబుఁ గావు॥ 4

హనుమ ధ్యానము

కం॥ శ్రీరామ ముద్రికను గొని
తారాసుతుఁ డాది ముఖ్య తరుచర తతితో
ధారుణిసుత వెదకంగను
మారుతినిం బ్రస్తుతింతు మాయ భయంబుల్॥ 5

తే॥ గీ॥ ఎల్లకాల్వను దాటిన విధముఁ దోఁప
జలధి లంఘించి జనక నందన శోక
వహ్నిఁ జల్లార్చి లంకను వహ్నిఁ గాల్చి
తరణికులుఁ జేరు యంజనా తనయుఁ గొలుతు॥ 6

వైదేహీ ధ్యానము

కం॥ భూమిజయై జానక్యై
రామా మణియై యయోధ్య రాముని సతియై
భూమిపు నాజ్ఞం జను శ్రీ
రామునితో వనికిఁజను ధరాసుతఁ గొలుతున్॥ 7

కం॥ రావణు లంకవినాశముఁ
గావింపఁగ నవతరించి కామాంధుండౌ
రావణు వంశవినాశము
గావించిన జనకరాజ కన్యఁ దలంతున్॥ 8

కం॥ షవనుల సందేశంబును
వినిపించిన ప్లవగముఖ్యు-వినుతి హనుమం
ది ంజలు గాల్చిరనంగనె
విని చింతం బొగుబు సీత వినుతింతు వెనన్॥ 9

కం॥ పావని తోకను గాల్పం
పావ! లని యగ్ని గోరుఁ బ్రార్థించెడి యా
పావన శీలను జానకి
భావముసం దెంతు నాదు పాపము బాయన్॥ 10

కం॥ తన కింక వశమౌనం
తని వహ్ని [illegible] నట్టి మహిజన్
[illegible] మాన్యను జనపాల్మజ
నెనయము నే బ్రస్తుతింతు ననుపమ భక్తిన్॥ 11

కం॥ పూతాత్మ సీత యంచు వి
ధాత్రముఖుల్ పొగడి దాశరధి మహా
సెం కమలంబున వి
ఖ్యాతిగ విలసిల్లు భూమిసుత దలంతున్॥ 12

కం॥ తామరస నేత్రుఁడగు శ్రీ
రాముని యంకస్థలమున రాజిలుచు సదా
నీ మిత్రాదులు గొల్వఁగ
[illegible] మాసుత నెంతున్॥ 13

కం॥ కౌసల్యా గర్భజుఁ డయి
కౌశికు యజ్ఞంబుఁ గాచి కమనీయగుణన్
భూసుతను పెండ్లియాడిన
రాజిత తేజుని శుద్ధ వంశజుఁ గొలుతున్॥ 14

కం॥ జనకుని యాజ్ఞాపాలన
మునకయి సౌమిత్రిఁ గూడి భూమిజతోడన్
వనముల కేగిన త్రిజగ
జ్జనవంద్యుని రామచంద్రు సన్నుతి సేతున్॥ 15

కం॥ వనముల నొంటిగ నుండఁగ
దనుజుఁడు రావణుఁడు మాయచేయను సీతన్
గొనిపోవ పుణ్యశీలన్
వెనుకొని వెదకు రాము పంకజుఁ దలఁతున్॥ 16

కం॥ హనుమ త్సాహాయ్యంబున
ఘనుఁ జాని సఖ్యంబుఁ జేసి చంద్రాల్కుఁ జివిన్
వనచర నాథుని వాలిని
అనిమొనలోఁ గూల్చు దశరథాత్మజు నెంతున్॥ 17

కం॥ దినకరసూను సుసూక్తిని
జనకాత్మజ వెదకఁ గోటులకు వానర బలం
బున సీతవార్తఁ దెలుప
ఘనుఁడని హనుమంతుఁ బంపు శ్రీదవుఁ గొలుతున్॥ 18

కం॥ అస్త్రవేదియగు నీయక
ననిలజు చేతికి నొసంగి యవనీసుత కి
మ్మని పల్కు ద్యుమణివంశజు
న వినుతి కౌసల్యారాము నర్చింతు మదిన్॥ 19

కం॥ సేతువుఁగట్టి యయోధికి
క్రొంతులతో లంకఁజేరి-కూల్చి దశాస్యున్
సీతను గూడి యయోధ్యకు
చేతో ముదమొప్ప వెరు క్షితిపతిఁ దలఁతున్॥ 20

ఆ॥ వె॥ కల్పతరువు క్రింద కాంచన నిర్మిత
మండపంబు నందు మణిమయ మగు
పుష్పకమున నుండి పొలతి తాను గూడ
హనుమసేవ లందు కొనుచు నేడ్కి॥ 21

ఆ॥ వె॥ మునుల సంఘములను-ముందిడుకొని కార్మి
భరతుఁడాది ముఖ్య పరిజనంబు
చుట్టుఁజేరి కొల్వ సూక్ష్మయో పరతత్త్వ
మెఱుక పఱచు శ్మృతి నెంద్రుఁ దలఁతు॥ 22

ఆ॥ వె॥ ఆపదం పదంబి ప్రా యి సర్వ సం
పదల నొసఁగు రామ భద్రు గాద
పద్మపులను వ్రాలి హావా రామా! యని
నోటి యాసని న మస్కరింతు॥ 23

కం॥ సౌమిత్రి తోడఁ గూడిన
రాముని నెమస్కరింతు రామా మణివిన్
భూమిజ నెంతు మనంబున
హామీరిపిఁ ప్రస్తుతింతు సదమల భక్తిన్॥ 24

ప్రార్థనాధికము సమాప్తము

ఓం తత్సత్

శ్రీరస్తు

శ్రీరామ చరితాంతర్గత

సుందరకాండము

కార్యసాధక హనుమ ధ్యానము

॥ తే॥ సాధ్యమిదని కాని సాధింపఁ గల నేర్పు
కలుగు నీ కసాధ్యకార్యమేది?
భవ్యచార! హనుమ! కరుణాబ్ధి! నాదు కా
ర్యంబుఁ దీర్పు మయ్య! రామదూత!॥ 1

॥ తే॥ చేయఁ దగిన దానిఁ జింతించి మదిలోన
యత్న మమరఁ జేయు హనుమ! నీవు
ఎట్టులైన కార్యమీడేర్చి నాదు కో
రికను దీర్పుమయ్య! కపివతంస!॥ 2

తే॥ గీ॥ ఎదుటి తొర్పాటు వగుచు కేసరికుమార!
మానసంబును నిల్పి సమాహిత మతి
కార్య దీక్షను వహియించి కష్ట విరతి
విడుపఁ బొందెడు మార్గంబు వెదకు మయ్య!॥ 3

కం॥ ఇక్కార్యము నెర వేర్పఁగ
నిక్కముగా నీకె తగు వనేచర! నను నీ
వెక్కరణి నైనఁ గావుము
చిక్కట్టుం బాపు దుఃఖ మెడలించి వెసన్॥ 4

కార్యసాధక హనుమ ధ్యానము

స మా ప్త ము

శ్రీ రామకృష్ణ సోదర శ్రీనివాస

ప్రణీతము

ఓం తత్సత్

శ్రీరస్తు

శ్రీ రామ చరితాంతర్గత

సుందర కాండము

(౧వ అనుబంధము)

సీతాన్వేషణము (కిష్కింధా కాండము నుండి)

హృదయ నివేదనము

కం॥ శ్రీరామా! భవ విరామా!
తారక నామా! సురారి దర్ప విరామా!
మారుతి మనోష్ట ధామా!
ధారుణి తనయాభిరామ! దశరథ రామా॥ 1

కం॥ విహితమగు రామ చరితం
బున నే కిష్కింధకాండమును విరచింపన్
మనమున నెంచి రఘూద్వహా!
వినుమా విరివిని హృదయసీమ వివరింతుంగా॥ 2

కం॥ విను కిష్కింధా కాండం
బున సీతాన్వేషణంబు భూమిజ! విరచిం
తును బాపి కలముఁ బట్టి
నను గాంచి ననుజ్ఞనిమ్ము యర్కకులేశా!॥ 3

కం॥ రవికులుఁ డొసఁగిన యుంగర
మవనిజకునొసఁగ కోరి యనిలజుఁడు వడిఁ బ్
లవగులతో పయనంబయి
వివిధ స్థలములను వెదకి వింధ్యాద్రులలోన్॥ 4

[illegible] జలనిధి [illegible] చేరఁగ
[illegible] దాటంగ [illegible] దేవిన్
[illegible]
[illegible] పాథోధిఁ దాటి [illegible] వెలసెన్॥ 5

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 6

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 7

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 8

[illegible]

సమాప్తము

శ్రీరస్తు

శ్రీ సీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న

హనుమత్సమేత

శ్రీ రామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీరామ చరితాంతర్గత

సుందర కాండము

సీతాన్వేషణము (కిష్కింధా కాండము నుండి)

ప్రా రం భ ము

కం॥ శ్రీమన్మంగళ గుణగణ
ధామా! కౌసల్యరామ! తారక నామా!
భామిని మానస కువలయ
సోమా! శ్రీరామ! మోహ శోక విరామా!॥

సుగ్రీవుఁడు కార్య భారమును హనుమంతునిపై మోపుట

కం॥ జనకజ నన్వేషింపఁగ
దినమణి సుతుఁ డనిపి నాల్గు దెసలకు కపులన్
హనుమంతుఁ బిలిచి యనె విభు
మనము ప్రహర్షంబు నొంద మందస్మితుఁడై॥ 1

చ॥ వనచరు లందు మేటి వల
వంతుఁడ వీవు మరుత్కుమార! నీ
యనుపమమైన బుద్ధిబల
మారయ నే నెఱుఁగంగ రానిదె!

ఘనమతి కార్యమున్ నలుక
గల్గిన వాఁడవు రాముదేవి నే
జనకసుతం గన్గొనఁగ
చాల సమర్థుఁడ వయ్య నాకపి॥ 2

ఉ॥ పుడమిని విన్న చూడనివి
పోవఁగ రానివి యైన చోటు లే
యెడ గలవయ్య! మేమను ద
వ్వాంచెడి వహ్నిని ముంచు నంబుధిన్
మడియని మేటి వీరుఁడవు
మర్మముగా గల వీడుశక్తి నా
కిడ మరుగై సదె యరయఁ
గా విలసిల్లెదె? మారుతాత్మజా!॥ 3

కం॥ జవమున నీవంతయగు నా
కవమనితో సముఁడ వయ్య పావని! నీవున్
జవమున సెఱుఁగఁగ నేర్తువు
ఘనవంకాలు తోయదులను వ్యోమము నందున్॥ 4

కం॥ నీ వెఱుఁగ రాని తావులు
పావని! యెందైనఁ గలవె? యటుతం శక్తిన్
కోవంగం వెయ్యెడకేన్
బావిద వర! చూడఁగలవు క్షోణి లయున్॥ 5

ఉ॥ నీవియు నాన పెట్టుకొని
నీరజ నేత్రను దెత్తు నంచు నే
ఘూంతి మందరిన్ ఎరిచి
బొల్లను బోనని బాన చేయితిన్

తాపయి తాన బెట్టుకొని
నాడు రఘూద్వహుఁ డబ్బె నెలుపు
ఓ ఒక తోడుకొని వెదకి
ఉర్విజ జాడను దెమ్ము పావనీ॥ 6

శ్రీరాముఁడు హనుమంతుని చేతికి దన ముద్రిక నిచ్చుట

చ॥ పవనజు తోడ పక్కునాఁడు
పల్కుచు నుండగ నిట్లు విన్న యా
రవికుల శేఖరుండు రఘు
రాముఁడు మారుతిఁ జూచి సూర్యజుం
భోనము ప్రీతి పాత్రుఁడగు
బంటుగ కార్య ధురీణు గాఁగ దా
జవమున గుర్తెఱింగి గుణ
సాంద్రుఁ మరుత్సుతుఁ జూచి యిట్లనెన్॥ 7

కం॥ కనకపు టుంగర మియ్యది
జనకజకు నొసంగు మయ్య సత్వరమె వినుమ్
జనకజ కష్టము నా యం
దున వచ్చిన వాఁడ వంచు పుణ్య శ్లోకా॥ 8

కం॥ నా పేరున గల దియ్యది
భూపుత్రిక చూచె నేని పొందును హర్షం
బో పవనజ! ని కార్యం
బాయి నెఱవేరఁగలదు యరమర లేకన్॥ 9

కం॥ అని పలికి యంగుళీయక
మును దీసి రఘూద్వహుండు మోద మెలర్పన్
హనుమ కరంబునఁ బెట్టఁగ
ననిలజుఁ డది స్వీకరించె నసుపమ భక్తిన్॥ 10

సుగ్రీవుఁడు వానరులను సీతను వెదుఁ బంపుట

కం॥ అంతట సుగ్రీవుఁడు కదు
సంతసమున కపులఁ జూచి సరగున బలికెన్
ఇంతన్ సుందరి సతు లా
ఱ్ఱంతయు మిగులంగ నిక నలం నర్దిశలన్॥ 11

కం॥ వెదుకు ధరాసుతాశను
బరిదయమునఁ దీయ వలయు నధ్యై యెడలన్
వెదుకని చోటని మిగులన్
వెదకంగన్ వలయు విసుగు పెరయుమి చేసన్॥ 12

ఉ॥ మాపిది రామ కార్యమని
మానస మందున నిల్పి శ్రద్ధ చే
బుద్ధి రతఁ బోయి రయ
పట్టుగ దెవిసిఁ జూచి మానసం
మింపక ముందె రావలయు
మేలగు మీ బలశౌర్య ధైర్యముల్
సంపద లేకఁ జూపఁదగు
భాను కులోద్భవు కార్యసిద్ధికై॥ 13

కం॥ ఘనజాం ఢిట్టులఁ బల్కఁగ
వినతుఁడు ప్రాగ్దిశకు నేగె, వెడలె సుషేణుం
డును పశ్చిమ దిక్కుగ నా
హనుమ జనెన్ దక్షిణముగ హరి ముఖ్యులతోన్॥ 14

తే॥ గీ॥ అందమును నిల్లు ఆనుచుండ నన్ని దెసల
నుత్తరంబుగ శతబలియును వెడలెను
వనచరప్రముఖ లీరీతి నరయ నైన
వెంటఁ బోయిరి ముఖ్యులౌ వివిధ చరులు॥ 15

తే॥ గీ॥ భరణి సూనుండు ధారుణీ తనయ వెదక
కపివరంబుల నిచ్చి తా గదుపఁ బెట్టి
దశరథాత్మజు లిర్వు రారణ్యమందు
ప్రస్రవణ శైలమందుండఁ దయను హరి॥ 16

వానరులు సీతను వెదకఁ బోవుట

వ॥ వానరు లంతట వసుమతీ తలమున
వన దుర్గ గిరి గుహా వార్థులందు
పల్లెపట్టుల యందు పట్టణంబులను ప్రా
కార గోపుర మేడ కిందములల
మారుమూలల యందు మర్మ దేశంబుల
రాత్రింబవళ్లు ధరాతనూజ
కానకున్నను వెదకి కాకుత్స్థుని సతినెందు
గానక సంరాతి గనుపదీర

తే॥ గీ॥ అగ్నిహోత్రం ప్రాగ్దిశా ప్రాంతములకు
జనిన వారెల్లరును రాగ జనకజాత
సరస రాగలవాఁడు, కెవరి సుమారు
దాంజనేయుండు పూర్వమే యంచు నెంచు॥ 17

ఆ॥ వె॥ అనవెల్ల మారుతాత్మజు పైఁ బెట్టి
కనిరి యంత నా కాకుత్స్థ కులజులు
వరుచరాధిపుండు దక్షిణ దిక్కుగా
పరిగి నట్టి కపుల నాత్మనెంచి॥ 18

ఉ॥ గడువు గతించె మాసమును
కానఁబడండు వనాటుఁ డొక్కఁడేని
పుడమి తనూభవన్ వెదకఁ
బోయిన వారలదెందు బోయిరో
కడకు ప్లవంగ లంగనను
గాంచిరి యందురో యేమనందురో
తడవును చేయ కారణము
దట్టి దటంబుఁ దలంచు చుండఁగన్॥ 19

హనుమంతుఁ డంగదాదులతో వింధ్యమున విహరించుట *

చ॥ హనుమయు జాంబవంతుఁడును
నంగదుఁడున్ ద్వివిదుండు మైందుఁడున్
ఘనులు ప్రవృద్ధులైన కపి
కాండులు ... సీతకోసమై
వన గిరి దుర్గమస్థలుల
వాగుల గుట్టల లోయలందెటన్
అవని ప్రదేశమంచొంట
దిగ్గఁగవీయక మాచిరింతటన్॥ 20

కం॥ చిక్కుట కానంబడమివి
వెంబడియుం దడంబు మిగుల వ్యాకులపడియున్
అనుపమ ధైర్యోత్సాహము
లను, జాంబవ దనుమతి, విడువక ... తెక్కై॥ 21

వ॥ తరలి ధరాసుతన్ వెదకి
దక్షిణదేశము మూలమూలలన్
చొరఁగ నసాధ్యమైన ఎడల
చోటులఁ జూచియు సీతలేమి వా

వరులు విషాదపూరిత మ
నంబుల నుండఁగ నంగదుం డొగిన్
తరుచరముఖ్యులం గని మ
హామధురోక్తులఁ బల్కె నిట్టులన్ ॥ 22

అంగదుఁడు కపుల నుత్సాహపఱచుట

చ॥ వగవఁగనేల యిట్లు కపి
వర్యుఁడు పల్కిన మానమీ క్రియన్
వగపులతోడనే గడవ
వారిజనేత్రను జూడనేర్తుమే?
వగమొగతించె మావ మిం
పొగదు ఇట్టులఁగూరుచున్న, వి
నగమిపుడెక్కి చూతము చ
నంగ వసాధ్యములౌ ప్రదేశముల్॥ 23

కం॥ పొంగిన మనంబు గలుగు ప్ల
వంగుండీ పవనసుతుఁడు వసుమతి సుత జా
డంగలవాఁడని నమ్మి య
నంగఁదె ముద్రికను రామచంద్రుండు వెనన్॥ 24

ఉ॥ నమ్మకొనెన్ రఘూద్వహుఁడు
నమ్మి దినేశసుతుండు బంపె మీ
రిమ్మెయినుండ భూమిసుత
నెట్టులఁ జూడఁగ నేర్తు రింకఁ దో
డమ్మన కీశబృందము ము
దంబు వలెచి, గిరీంద్రమెక్కి య
త్యున్నమ్మడి వందలంగలిపి
యుర్విజఁ దొలఁ ప్రమందుఁ దోపఁగన్॥ 25

• హనుమదాదులు ఋక్షబిలంబుఁ బ్రవేశించుట •

ఆ॥ వె॥ క్షుత్పిపాస లలము కొన కొన్నిదినములు
సాగించి దాహ మతిశయింప
జలములున్నచోటు దెలియక వెదకుచుఁ
బోయి, యొక్క బిలము పొంతఁజేరి॥ 26

ఆ॥ వె॥ దాహమునను నోరు తడియారిపోవంగ
బిలములోనికేగి జలములున్న
పట్టులున్నవేమొ? పరికింతమని కపుల్
బిలము జొచ్చి మదికి వెఱపుదోఁప॥ 27

ఆ॥ వె॥ కనులు గానరాని కటికచీఁకటిలోన
తడవుకొనుచు దారి నడుగులిడుచు
పోవునంత నకట సువంమోహన మగో
ద్యాన మొకటి తోఁచె తరుచరులకు॥ 28

ఆ॥ వె॥ చొచ్చియందులోన విచ్చవచ్చినయట్లు
ఫలము లారగించి జలము ద్రావి
సంతసమున నుండి సామీరి మతికొంత
దూర మేగి విమల తోయములను॥ 29

ఆ॥ వె॥ కలిగియున్నదాని కాసారమున్ గని
కనుల పండువు నయి కానుపింప
చెంతకేగి దాని పొంతను విలసిల్లు
హర్మ్యమొకటిచూచి యందుఁజేరి॥ 30

తే॥ గీ॥ మణిమయంబైన కాంచన మందిరమున
పరిమళంబుల వీచెడి పరిసరముల
నామహేంద్రుని సతియేమొ? — యనఁగనొప్పు
పరమతాపసిని గని పవనసుతుఁడు॥ 31

హనుమంతుఁడు స్వయంప్రభతో సంభాషించుట *

చ॥ కరములు మోడ్చి వచ్చి ఘన
కాంచనహర్మ్యములన్ తటాకముల్
తరుల నికుంజముల్ సుమల
తా లలిత ప్రభిత వృక్ష జాలమున్
విరిసిన పూలతావి మరి
యించెడి కానన భూమ లిట్టి దోర
వరయుట వేమి? హేతువన?
పావనిమిం గవి యామె యిట్లనెన్॥ ౨౮

* స్వయంప్రభ హనుమంతునకు బిలవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట

కం॥ నన్ను స్వయంప్రభయందురు
సన్నుతగుణ! వినుము మేరు సావర్ణికి నే
నెన్నఁగ పుత్రికి నగుదును
మన్నిలయం బిద్ది హేమ మందిర మనఘా!॥ ౨౯

సీ॥ విను తొల్లి మయుఁడను విశ్వకర్మ విరించిఁ
దలపోసి తపమును సలిపినంత
పద్మగర్భుఁడు మెచ్చి యతనికి బహువిచిత్ర
కల్పనలను జేయఁ గలుగశక్తి
శిల్పవిజ్ఞానంబు చేకూర వర మీయ
వరియలంబున వేసె బహువిచిత్ర
ములు నైన హర్మ్యముల్ జలపూర్ణ కాసార
ములను మందిర వనమ్ములను వేసి

తే॥ గీ॥ హేమయను నప్సరసఁ గూడి కామభోగ
ములను దెలుచు బహువర్షములు వసింప

మనుష్యుడు సహాంగనోంత మయుని లందు
వ ఋగ హతుడేయ ని వ్యవవిళవము॥ 34

కం॥ హేమ ధాత్ర యొసంగగ
హేమయు నాలానికి చవియె విశ్చేటసు నె
షేమం బు గ కుంబని యన
సా బరివదించె తనదు చరితం బిటులన్॥ 35

హనుమంతుడు స్వయంప్రభకు తన పూర్వ వృత్తాంతము నెఱింగింపుట

సీ॥ దశరథ రాజేంద్రు తనయుండు రాముండు
తమ్ముడు సౌమిత్రి దారసీత
అనుసరింపగ తండ్రి యానతి పాలింప
వనికేగి యొక్కచో పర్ణశాల
నివసించుచుండ మాయావి యసురుడు లేవి
అరుణమైంచి యతుండు దశముఖుడు
జనకజ గొంపోవ వినవంగ ఆ వాని
తమ్ముని తోడ స్నేహమ్ము చేయు

తే॥ గీ॥ వాలిని వధించి రాముండు దానుజుండు
వసుమతీసుత వెదకంగ ప్లవగవరుల
నన్ని దెసలకు నంపంగ నందు మేము
దక్షిణాదిముఖంబుగా దరలివచ్చి॥ 36

తే॥ గీ॥ వెదకి రాసన్ని కోటలి విడువకుండ
పర్వతంబుల గుహలను వనములందు
పృథివి నంతను వెదకి యవ్వింధ్యమలయమును
కాంచనేరము విసుగెత్తి యలసి మేము॥ 37

ఆ॥ వె॥ ఒక్కచోటచేరి దిక్కుతోచక యుండ
తీవ్రపాప బలము కొనియె మూక

వనములను వెతింపి జలముల కొఱకని
వివిధ దేశములను వెదకి వెదకి॥ 38

కం॥ పచ్చని యాకులు తీగలు
విచ్చిన పూవులను మనసు వికసించునటుల్
వచ్చెడి వాసనలం గని
ఇచ్చట జలముండునంచు నిట కరుదెరన్॥ 39

ఆ॥ వె॥ బిలము కానఁబడఁగ జలములని యందుఁ
జొచ్చి వింతలెల్లఁ జూచిచూచి
మరచినార మమ్మ మహామత మాటను
గడువుఁదీరినట్లు కానఁబడెదు॥ 40

ఆ॥ వె॥ వెలికిఁబోవు దారి తెలియరా కిచ్చట
నున్నవారమమ్మ నన్నుకాంగి
దారి జూపి వెలికిఁ జేరనుపాయము
దెలుపుమన్న యామె పలికెనిటుల॥ 41

* స్వయంప్రభ కపులను బిలంబునుండి వెడలించుట *

తే॥ గీ॥ మయ వినిర్మిత మగుటచే మార్గమెఱిఁగి
వెడలఁజనలేరుఁ డెంతటి విజ్ఞులైన
కన్నులను మూయుఁ డిమ్ముగ మీ రెప్పపాటి
తిరఘుచారిత్ర! చేర్చెద నతిజవమున॥ 42

కం॥ అనెడి స్వయంప్రభ పలుకులు
వినినంతనె వనచరుండు వేవేగమె దాఁ
జని వానరముఖ్యులకున్
వినిపించె స్వయంప్రభాఖ్య వినిపించినటుల్॥ 43

తే॥ గీ॥ పవనజాది మాటలను విన్న ప్లవగవీరు
లంగదాదులు జవమున నరుగుదెంచి

అంగదునిఁ జేర నాతో మహాశక్యమునను
శీఘ్రముగ వారు వింధ్యాద్రిఁ జేరి వెదకి॥ 14

కం॥ గిరిక్రిందఁ గానవచ్చెడి
తరువుల ఫలపుష్ప కోటి తమ యగుపానిన్
ఎరిమావుల విరబిమ్ముచు
వరలెడి గుహాలయములను వెదకించి చెసన్॥ 15

అంగదుఁడు గరువు మిఱువందుని విచారపడుట

చ॥ విలయమున నందువేళలఁ బ్ర
వేశము గొందెను హేమ మద్రులన్
గలుగు లతా నికుంజములు
కాండములుంగల వృక్షజాలములె
వెలసె మనోజ్ఞమై కనుల
విందుగఁ బూవులనుం జిగుళ్లనున్,
నెలగడువుం గడించె విట
సింహనేత్రను జూడకుండనే॥ 16

కం॥ వవరుహనేత్రను జూడం
మనమేగిన రవిసుతుండు మన్నించునొకో?
మనకొవఁగిం వెలగడుపం
గినకుండ గతించిపోయె కడకీరితన్॥ 17

కం॥ అనియిటు వగచుచు నంగదుఁ
డనియెన్ వానరులఁజూచి యర్కజుకడకున్
జనిన ప్రమాదము సిద్ధము
మనవచ్చు భయంబురేక మనమిదనున్నన్॥ 18

కం॥ ఇచ్చోట బిలమున
నిచ్చమెయిం బ్రతుకవచ్చు నెవ్వరిభయమున్

మచ్చునకై నను దోఁచదు
చొచ్చుటకు నసాధ్య మర్క సూనునకై నన్॥ 49

అంగదుఁడు ఖేదోపాయోక్తుల పలికించుట

సీ॥ క్రూర స్వభావుండు కుత్సిత హృదయుండు
అన్నను జంపించె నవని కొఱకు
అన్నపోయినయంత నతని కుమారుండు
అర్హుండు గాఁడొకో యవని నేల?
రాముని నాజ్ఞఁగాదె? రాజ్యంబునకు నన్ను
యువరాజుఁ జేసెను రవిసుతుండు
సౌమిత్రి భయమున ప్రేమిత వెదుంగఁ
గపుల బంపెనుగాని కరుణఁగాదు

తే॥ గీ॥ సోదరుని జూచి సర్వ ధియించఁ జూచె
తరణిసుతు చేతిలోఁ జావు తప్పదింక
కాన యిక్కంధకీకె నెపు రామ మీర
లందఱు సుంద నిచట భయంబుచేదు॥ 50

తే॥ గీ॥ మారుతు రించి గడపు న సూక్తమగుట
మిమ్ముపాత్రము విడుచునే మిత్రు సుతుఁడు
ప్రతుఁ దలఁచితిరేని నా పలెను మీర
లుండ విందు యుష్మద్వ ముందఁబోదు॥ 51

కపు లంగదు వాక్యముల నామోదించుట

కం॥ అంగదుఁడిటు పల్కఁగ వ
ప్లవంగమదె కాదుఁడనియె నుధమతి యి రె
ప్పుంగి నౌనరుపందివ, వ
ప్పంగినిఁ జేయంగఁ గలము వారితమూలా!॥ 52

కం॥ జనకాత్మజ గానంబడఁ
జనెదము సుగ్రీవుకడకు జాలిఁ బాడన్
గనఁజాలమేని విట నీ
వవినట్టులఁ గుండిపోద మందఱ మనమా॥ 53

కం॥ తారుం దాడిన యట్టుల
తారాసుతు వాక్యములను దప్పక కపులున్
గౌరవమునఁ బాలింపం
గోరఁగ బవనజుఁడు జూచి హృష్టాత్ముండై॥ 54

* హనుమంతుఁ డంగదుని సమాధాన పరచుట *

తే॥ గీ॥ అంగదునిఁ గాంచి యనెనిట్లు హరివతంస!
వానరులలోన భేద భావంబు గలుగఁ
జేయఁ జూతువె? ఎవిటుఁ జేయఁదగునె?
పేదమాటల కెవ్వఁ డామోదమొందు॥ 55

తే॥ గీ॥ చపలచిత్తులు వానరుల్ సతుల సుతుల
విడిచి యిచ్చోట నుందురే? వెత్తివగుచు
నీదు మాటల విందురే? కోరి యిటుల
తరణి సుతుతోడ వైరంబు దలఁచెదయ్య॥ 56

తే॥ గీ॥ నీలుఁడును జాంబవంతుండు నేను నెటు
మర్కటాధిపు పక్షంబు మానఁబోము
సామ దాన ద్యుపాయముల్ సాగవింక
ఎలయుతునితోడి వైరంబు వలదు నీకు॥ 57

చ॥ బలియునితో విరోధమును
బాయుట యొప్పగు ప్రాణహానియున్
గలుగదు దాన సత్యమెటు
గల్గమి వేళను గాదె? యర్కజుం

గలదియట యింతలోనె యెటు
　　గల్గెను దాశ్కరథుమీఁద గెల్బఁగన్
వలయునెలిఁబు, నాపలుకు
　　పావమానిం దలపోయు మంగదా!॥ 58

వ॥ మఱచితివె చెప్ప లక్ష్మణుఁ
　　డమానుషతేజుఁ డుదగ్రరూపుఁడై
శరములనేయ నిఖిలము
　　సర్వము ధ్వంసము గాదె? వానిచే
గురుతరమౌ శరంబు లోక
　　కొన్ని గంట్టల నీవెఱుంగవే?
గిరులపైఁ జిల్చెఁ గల్గనవి
　　గిరిశగించవె? మిమ్ము నంగదా!॥ 59

తే॥ గీ॥ నీతి దూరుండు గాఁడయ్య క్రోఁతి తేఁడు
విమ్మఁ బట్టి వధించఁడు వీరజాస్త
ముఁడు సీమేలుఁ గోరెఁడు సుగుణధుర్య!
వయుచఁగ నెల? వివిట్టు వాలిఁ దలఁచి॥ 60

ఆ॥ వె॥ ధర్మవిదుఁ డతండు ధర్మంబుఁ దప్పఁడు
కీడు సేయఁబోడు కీశరాజ్య
మందు నిలుపఁ జిమ్మ్న నక్కపంణాతుండు
ద్రోహగాఁడు తయ విదూరుఁడతఁడు॥ 61

కం॥ హనుమ వచించిన మాటల
విని సంతసె వాలిసుతుఁడు విడువని వైరం
బున, రేకెత్తఁగ క్రోధం
బనె, నిట్టుల నాగ్రహంబు నధింప నగుడున్॥ 62

• అంగదుఁడు సుగ్రీవుని గుణముల నిందించుట •

కం॥ వాలిని జంపించుట కా
వేరొక కారణము గాదె? యెటు వాదనఁగన్
వాలుదును వాయునందన!
వాలిపైఁ దాపిందు తేనె వలుకులఁ గ్రయుచున్॥ 63

కం॥ అలియటు చెప్పి యీ విధముల
విన నందమ దూరిదూరి యింద్రాత్మజ నం
దనుఁ డాగ్రహమైన నెమ్మన
మునఁ గల దంతయును దెల్లముగ వాకొనుచున్॥ 64

కం॥ రాముం డడవిఁ జేరుట
కోమలి నిం దనుజవిభుఁడు గొంపోవుటయున్
రామార్కజుకుల సఖ్యము
భూమిజపతిచేత వాలి పొలియించుటయున్॥ 65

కం॥ ధరణిసుత వెదకఁ గపులం
దఱు వరుగుట అందు దాము దక్షిణదిశగన్
జరగింపుట జలములకని
బిరబిరఁ జని బిలములోఁ బ్రవేశించుటయున్॥ 66

కం॥ వెలువడు మార్గముఁ గానక
బిలమందున దిరుగుచుండఁ బెట్టినగడువౌ
నెఱిగడచుట సుదతి దయన్
వెలుపలికిన్ వచ్చుటాది వివిధాంశములన్॥ 67

కం॥ తలఁచుచుఁ గీశుల నందఱిఁ
గలియం గని యంగదుండు కపులరియాజ్ఞన్
దలపోయుచు విలపింపఁగ
విలపించిరి వానిఁ జూచి వానరవరుల్॥ 68

సంపాతి యంగదాదులఁ జూచుట.

ఆ॥ వె॥ నగము మీఁద నున్న ఖగపతి సంపాతి
కపుల నేయుచున్న కలకలంబు
విని సమీపమందు వనచరంబులు గల
వని యెఱింగి వానిఁ దినఁ దలంచి॥ 69

ఆ॥ వె॥ మర్కటములు జటాయు మాటల శ్రద్ధతో
వినుచు నావినెలవు వెదకుకొనుచు
నరికి తోదవ కుండ మెలఁకువతో వచ్చు
పులుఁగుఁ గాంచి కపులు కలవరపడ॥ 70

సీ॥ వాలిసూనుండు సంపాతి రాకఁ గని
హనుమంతునిం బిల్చి యనియె నిట్లు
పులుఁగుల జేరినిఁ దొడగాంచితివె నీవు
ధరణిజ వెదుకని తప్పిదమున
అనఘాత్మ! యముఁడు విహంగమ రూపంబుఁ
దాల్చివచ్చె నటంచుఁ దలఁతు నేను
కాకుత్స్థు కార్యంబు, గావించినది లేదు
మిహారజా పాతులపై మెలఁగలేదు

తే॥ గీ॥ పితఁగావంగ జని మృతిఁ జెందినట్టి
ఖగపతి జటాయువే మేలు కపులకన్న
వసుమతీసుత వెదుకని పాపమునకు
ఫలమవిను చేతిలోఁ జావ వలసె॥ 71

కం॥ జనకజ నన్వేషింపం
జనుఁగ మన ముందువచ్చి వసుమతి తనయన్
గనలేక, తుదకు నిట్టుల
తనువు విడన్ దొఱఁగు టరయఁ దప్పని దయ్యెన్॥ 72

కం॥ శైరి పరంబుల నెవమున
వాయుర్ఘుడు రామవి నడుచు కొండ ఎరిగెన్
భూపాలుడు మరణించెను
క్రమముగ హరించె ఎంక్త్రుడుండయతన్॥ 73

కం॥ జనుడ గొడు జటాయువు
బయట నిలో బోరి మడిసె దాశరథి నెంగ్
వంచరితాపుని వారిని
మరిశిల రముండు గొల్చె సూర్యజు గాచెన్॥ 74

కం॥ జనుడ వన్యేషంబుగ
వనచరిపాలుడు బలు వచ్చి వనాటుల్
బయలుదేరగ వచో, సీ
తావంగం ఐంలరిండు సీ సోయమున్॥ 75

కం॥ దారా యయుడిరిం వి
గాంబుకో ఎటు యయుండు ఎంవి మయుడన్
యారియులయు యండి
వాంణము ఎటయు విజ దివము జయున్॥ 76

కం॥ ముయపెన్నుదో బోయు
లయడ య్క బటాయుడుగార్యి హరిమూర్ఖులు దా
షుణి యయుగాడు నాటు
విని చెలియు వెలచి యయుని వృత్తాంతమున్॥ 77

* సంపాత యుండు యులో సంపాతుడు

క॥ యయయుటాం[1] నా వి
నన్నటి సాటులో బటాయుపం
బయ యయు కారణవి యడి
బచ్చె యయుయు యకృవింటి, మి

రెండది యేమి? దారిపథ
నంతయు నాకు సవిస్తరంబుగా
విన మనసయ్యె దెల్పుఁడి వి
వేకి జటాయువుఁ గూర్చి మీరిఁకన్॥ 78

కం॥ పక్షములు లేనిదాన వ
మక్షములోనుండి వినెద మాటలనెల్లన్
పక్షివి నీవు మీఁదు గ
లక్షణముగఁ జెప్పఁగా గిరంపర్థింతున్॥ 79

చ॥ పులుఁగుల ఱేఁడు పల్కనిటు
పోయిన వచ్చిన ప్రాణమట్లుగా
మెలఁగుచునున్న వానరులు
మెల్లఁగ వచ్చెడి గృధ్రరాజు నా
క్కులవిని భీతిఁబొంది తినఁ
గోరి యిటుల్ మనతోడఁబల్కె తే
వలవదు దీనిఁ నిచ్చటికి
వానరులన్ సమయింపఁ జూచెడిన్॥ 80

కం॥ అని పలుకఁ గొంద అపుడా
వనచరులన్ గొందరనిరి పక్షివి దీనిన్
కొనివచ్చిన భయమేమని
వనచరులంతటను మాని భయసంశయముల్॥ 81

కం॥ గిరిపైనుండి క్రిందటఁ దమ
శిరములతో నెత్తి దింప ఖగపతి వారిన్
బరిపరి విధముల వేఁడెను
త్వరితగతిం దెలియఁగోరి తమ్ముని వార్తన్॥ 82

ఉ॥ కన్నుల నీరు గార్చుచును
గద్గద కంఠముతోఁ బలుంగుచోఁ

దన్నుయువంటి మాట విని
[illegible]
[illegible] విన్నయట్టుగా
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౮౩

[illegible]

కం॥ [illegible] రామ [illegible]
[illegible] లక్ష్మణునిఁగూడి [illegible]
[illegible]
[illegible] ౮౪

కం॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
ఎని [illegible] ౮౫

కం॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౮౬

కం॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ౮౭

కం॥ [illegible]
[illegible]

మనముల గుందుట, జలముల
గని విలపించెఁ బొచ్చటయును హరివరులు వినన్॥ 88

కం॥ వెలువడు మార్గముఁ దోఁపక
వలవరపాటునను నచట కాలముఁ గడపన్
జలరుహనేత్ర స్వయంప్రభ
వెలుపలికిం బంప నిదిగొ వెలువడ మేమున్॥ 89

కం॥ నెలగడుపు గతించుటచే
నలయిహ మిత్రుని దయను ప్రాంతములోనన్
లవరపెట్టఁగ మాకిటఁ
దలఁచుకొనంగ నెలవు ధరఁగనమిమిన్॥ 90

కం॥ ప్రాయోపవేశ మొక్కటె
చేయంగల కార్యమించుఁ జేరితిమిటకున్
శ్రేయోదాయక మైనది
ఏయొక్కటి దోఁచదన్య మియ్యది దక్కన్॥ 91

కం॥ అంగదుఁ డిట్లు పలికి ని
స్సంగముతో వనియె మరల సంపాతియున్
దొంగిరిన దనుజుఁ డెవ డె
ట్లుంగిని చెట దాచియుందు సనయిహా నేత్రన్॥ 92

ఆ॥ వె॥ తెలిసియున్న దాని దెలియఁజెప్పుమటన్న
వులుఁగుతోఁడు వాలి పుత్రుతోడ
తన చరిత్రమెల్ల వినుమని యారీతిఁ
జెప్పఁదొడఁగె తనదు చెంతనెల్ల॥ 93

సంపాతి అంగదునకుఁ దన వృత్తాంతముఁ జెప్పుట

తే॥ గీ॥ వృత్రు వధంబున్న మునుపు విచిత్రముగను
జరిగినట్టిది యాకథ హరివతంస!

విన్నవించెద వినుము మా యన్నదమ్ము
లిర్వురము యౌవనమ్ము రహించువారు॥ ౪

కం॥ ఘనమంగళమ్ముఁ జేరఁగ
ననుజన్ముఁడు నేను వేగ నరుగుచునుండన్
దినకరుఁడు కిరణ శిఖల
ననుజన్ముఁడు తెలివిదప్ప నడలించుగాతన్। ౫

ఆ॥ వె॥ పరకు సేయకుండ సత్వరంబుగ నేను
కొంతదూరం మేగ కాలిచేఁ
గాలఁ దిన రీతిఁ గాలె నా తొక్కలా
నేలఁబడితి నెగురఁ జాలనిపుడు॥ ౬

తే॥ గీ॥ ఎక్షములు గాలి పోవుట వలన మొనరి
వనము పైఁబడనందున తరుగబలము
తోడఁబుట్టిన వాలిని దునిమినట్టి
ఖలుని భ్రమింప నీకు దండ వలనవచ్చె॥ ౭

ఆ॥ వె॥ అంచుఁబలికి యా విహంగంబు సంపాతి
వాలితనయుఁ జూచి పలికె నిటుల
కపివరంబ! శక్తి కందరుఁ డొంచాడు
పొలఁతి కొంచె గొంచుఁ బోవుచుండ। ౮

కం॥ రామా! లక్ష్మణ! యని యా
కామామణి యేడ్వసాగె పాప దశాస్యం
డామెను దక్షిణ దిశగా
రామనఁ గొంచుఁబోయె తరుచరముఖ్యా!॥ ౯

ఆ॥ వె॥ అరుణ పీఠగాఁగఁ దలఁచెదనంచు సం
పాతి పలుకుచుండ భ్రమకనున్న
[illegible] వంతుఁ డడిగె జానకి వలబోటు
తెలియజెప్పమంచు పుడఁగుతేవి॥ 10।

ఆ॥ గీ॥ విశ్వమున నాల్గువేలగుల వెడలి మాచి
ఇట్టి వికెలె తెలియదీ యవనివాత
యున్నవెల? విహంగమ! యన్న జాంబ
వంతు వల్కె దొడిన సంపాతి యిట్లు॥ 101

వాం వంయులితొ సంపాతి పీల వృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట

తే॥ గీ॥ ఎయుడుదుచు లం లుపేచు నెఱిఁగియుండు
నతవాయి వరఁయు నెకొని చనెఁనవి
విహఁగములు ఎక్కుకుండ నే వింటి మును
వి విని వంతు నెమ్మది నిల్పుమయ్య॥ 102

సీ॥ దెక్కయుఁగారిని యె ల్వాయి జవంబు
ఓగిరమున నై యొంరిపిఁయ
నాధారిఎడి యుంటు నాత్మజాంటు యుపార్యుఁ
దోగిరింబాపు దెచ్చి యొసఁగు నాపు
నొక్కనాఁ డాహారి మెక్కడఁ దొరంం
మారికె తిరిగి నాఁ దొచ్చినంల
కమిడింఁటిని నేను వనధిన త్త్వంమలఁ
దినసెంచి కదలి చెంతను తిరుగుచు

తే॥ గీ॥ కారుచుండిన వస్జాచి దారిఁదొలఁగు
మందు నొక్కందు కోర నే నరుగ్రవ్కం
డఁదు ఎరతెంచె కదలిపై నతిజవమున
కప్పులారంగఁ గాంచితి నలుని వాని॥ 103

క॥ రామా! లక్ష్మణ! యని యొక
కోరి విల ఎందుచుండ కోవిద! వినుచే
ఆమెయి ఖగవరు లనిరిటు
లాపానుడాశమఁడె రావణాసురుఁ డంచున్॥ 104

[illegible] 105

[illegible] 106

[illegible] 107

[illegible] 108

[illegible]

వాయసంబులను దెంచి గింటుల సేయుచు
కదలిపోంగను జేరి కాంచి జలధి
భయశంకితాంగులై పాథోధి దాటంగ
నెవ్వఁడోపం యున్న దనుచుఁ బలుక
తారాసుతుఁడు తనదగ్గఱుం బిల్చి
జలనిధి దాటంగ జాలు బలము

తే॥ గీ॥ కలుగు వారెందఱో నాకుఁ దెలియవలయు
ప్లవగవరులార! తెలుపుఁడీ బలములన్న
వనచరప్రముఖు లందఱుఁ దమ తమ బలము
లొప్పుతమ బలంబులను వాలి తనయునకును॥ 109

అంగదునితో కపులు వారివారి బలపరాక్రమముఁ దెలుపుట

సీ॥ దాటఁగల్గుదు నేను పది యోజనములని
పలికెను గజుఁడను వానరుండు
ఎగిరి దాటఁగఁ గల్గు దిరువది యామడ
లని గవాక్షుఁడు పల్కె హర్షమునను
ముప్పదియామడల్ పుణ్యంబు యెగురంగఁ
గలనని పల్కెను గవయుఁ డపుడ
నలువది యామడల్ సులువుగా దాటుదు
నంచును శరభుఁడు గాంచి పలికె

తే॥ గీ॥ నేను యేబదియామడల్ నే నెగిరి దాటఁ
గలనటంచును పలికెను గంధమాద
నుండు నరువది యామడల్ ఖండితముగ
మైందుఁ డనువాఁడు దాట సమర్థుఁడనెను॥ 110

తే॥ గీ॥ ద్వివిదుఁడును డెబ్బదామడల్ వెడలుదు ననె
ఎనుబదామడ లైనచో నెగురనేర్తు
నంచు పలికె సుషేణుండు నంత తొంబ
దామడలు జాంబవంతుఁడు నడుగుదు ననె॥ 111

॥ఆ వె॥ వాలితనయుఁ డనెను వార్నిధి శతయోజ
నములు దాటనేర్తు క్రమములెం
మరలివత్తు నన్న మాటయె సంశయం
బగును దోఁచు తిరిగి పోవ నలసి॥ 112

ఆ॥ వె॥ అంతఁ జన్న మించి నంత బలంబున్న
వాఁడెవండు ప్లవగ వరులలోన
జలధిఁదాటి సీత జాడఁ గన్గొని రాఁగ
లట్టివాఁడు లేఁడు అద్రిచరుల॥ 113

ఆ॥ వె॥ అంచు చింతఁజెంద యంభోధిలంఘించి
తిరిగిరాఁగలట్టి హరిపతయుఁ
దొక్కఁడుండునైన లెక్కలోనికి రామి
నాత్మలోన వగచె యంగదుండు॥ 114

సముద్రమును దాటఁగలుగు నంత శక్తి గలవాఁడు లేఁడని
అంగదుండు వగచుట.

చ॥ గడువుగతించె భూమిసుతఁ
గాంచెడి మార్గము దోఁచదయ్యె నీ
జలధిని దాటగల్గు జవ
సత్త్వము లుండెడి వాఁడు లేఁడికే
వడువున దాటఁగల్గుదుము
వార్నిధి సేతువు చూచు చెట్టు లీ
పుడమిసుతన్ గమంగొనక
పోవుటయెట్టు లాపీంద్రు చెంతకున్॥ 115

చ॥ వనరుహనేత్రఁజూడకయె
వానరనాథుని చెంతకేగినన్
మనలను చంపుచుండు కపి
మందయుఁ దర్కజుఁ దూరకుండునే?

మసగడకే బ్రవాదముగ
మాఱెనుహాలము నాంబవంతు యే
మాదగ్ర పథుననుడిం
నవ్యముగ దోఁడు మార్గము నెన్నఁగన్॥ 116

కం॥ ప్రాయోపవేశము న
పయము దొలఁగించియె ద ఱలుగదు మార్గం
బెయయు ప్ర యోచించిన
నాయకజ నిచెంత కిక్క హాలమగుకంటెన్॥ 117

కం॥ అని పింపఁబోపు నం దుఁ
గని దల్లంవి యఁడుఁ ఏత్క్ర పసలచంద్రా
షపకులుహార్యం బెుఁకేన్
కొంపపాకుకోదు ఎం గుందఁగ వీటులన్॥ 118

జాంబవంతుఁడు హనుమంతునిఁ బ్రోత్సహించుట

ఆ॥ అనిఎవి ఎవవలుఁగవి
హుు నా యెమియు నెఱుం నెట్టుల మౌనం
బు ఐఁ లూనియుండ నగునె
నినవె ఎకయుంసాం పెలుపలు మాటల్॥ 119

కం॥ నీకంట మెఱ యుఁ డీ
భూపలముపునంపు లేఁడు పూనిపలందున్
దేవాసుర నరగణముల
నావంచు నెఱుఁగుదయ్య నవసజ వినుమా॥ 120

కం॥ వినతాసుతుఁడై నను న
నెయుగనే వాయుయాన షండుండై నన్
బనసేస్తునె పీపత్తి ము
నఘుటాదులును కాం వత్తునె నిత్॥ 121

ఆ॥ వె॥ వింగి దాఁటఁగలవొ సీతా ప్రవృత్తి చింత
ఏటికి రిరిగిరాఁగ నట్టి వాఁడ
వంబుధిని దాటు వెన్నుఁడ వెక్కుడే
లంకకేగి రావ లంటితెదె॥ 122

ఆ॥ వె॥ జననకాలమందుఁ జనెనె సూర్యునిదెస
నవన వేగ ముతో పవనతనయ!
నాట బలమునందు లోటేమి కలదయ్య!
వరబలంబు తోడ నడదె నేఁడు॥ 123

ఆ॥ వె॥ జనన సమయమందు సర్వ దివ్యాలం
బ్రహ్మ రుద్ర పవన వాసవాదు
లొసఁగినట్టి వరము లున్నవి కద! వాని
బల మహో మహిమ యసహనీయ!॥ 124

ఆ॥ వె॥ జలధిఁ దాటఁ గల్గు సంతసంబుఁ జూచి రా
గలవు రాక్షసేంద్రు తలఁబడరిక
నెలతఁ దెగలట్టి బలము నీకున్నది
వెడలు హనుమ! వేగ శరధిఁ దాఁటి॥ 125

కం॥ తెమ్మా! హనుమా! యింకను
పొమ్మా! పాథోధిఁ దాటి భూమిజ వార్తన్
తెమ్మా! ఎవరిరదయ నో
ఎమ్మనుఁ జేకూర్చి యశము గైకొని రమ్మా! 126

ఆ॥ వె॥ ఇంతకంతుఁ గిటుల సామీరి బలమెంచి
ప్రోత్సహింప వాయు పుత్రుఁ డప్పుడు
తనబలంబుఁ దెలిసి తయుదయులను గాంచి
పలికె నిటుల తనదు బలము పేర్మి॥ 127

హనుమంతుఁడు కపులతో తన పరాక్రమముఁ జెప్పుట

కం॥ జలధులనింక దాఁటుదు
గంధర్వ మిత్రుని మండలంబు దే

తలఁచిన బోయివత్తు వను

ధాత్రి ముక్కలుగాఁగఁ జేతు నె

వ్వలగిరులం జెల్లు వల

గొందును మెఱసంగించు మార్యుఁడున్

వంగౌరిదాఁ ముందుగ సు

గ్రీవ్ముఁడున్ వడిఁజోయి వచ్చెదన్॥ 128

ఆ॥ వె॥ చెయమన్నాడిఁ జెతును వయ్యెన

వనధిఁ దాఁట లంకఁ జనెద నిపుడు

భూమిసుతను పేటిఁ బోరఁగని వత్తుం

తెలిసి వత్తు దనుజ బలముసెల్ల॥ 129

ఆ॥ వె॥ జనకరాజపుత్రి దాశరథిన్ని చే

లంచఁదెచ్చి రామలక్ష్మణులను

ముందువంటి నిందు సందేహమేలేదు

ప్లవగయూథ్యులార! భయము వలదు॥ 130

హనుమదాదులు మహేంద్రాద్రి నెక్కుట

కం॥ హనుమంతుఁ డిటులఁ బల్కుచు

వనచర ముఖ్యులను గూడి వానరరాజం

బున నమ్మహేంద్ర మెక్కెను

జనకాత్మజ వెదకఁ గోరి జలనిధిదాటన్॥ 131

కం॥ శ్రీమత్ సుందరవదనా!

శ్యామలవర్ణా శశాంక సద్గుణగణ్యా!

తామరసాయత లోచనా!

సామీరి మానససరోజ సంస్థితచరణా!॥ 132

శ్రీరామచరితాంతర్గత కిష్కింధా కాండమున

సీతాన్వేషణము — సమాప్తము

శ్రీరస్తు

శ్రీరామచరితాంతర్గత సుందరకాండము

హృదయ నివేదనము

ఆ॥ వె॥ మేఘమధ్యమమున మెఱుపు తీగమఁ బోలి
ఎడమతొడ వసించ పుడమితనయ
పురి నయోధ్య నేలు రఘువంశజ! నాదు
చిత్తకంజమున వసింపుమయ్య!॥ 1

కం॥ నీవు ధరిత్రీ సుతతో
పావనిలక్ష్మణులతోడ భరతాదులతో
దేవ! మదీయ మనోబ్జము
ఆలయముగఁ జేసికొమ్ము దశరథరామా!॥ 2

కం॥ శ్రీరామచరితమున నో
సూర్యాన్వయ! వ్రాయబూని సుందరకాండన్
కోరితి నిదె అనుజ్ఞను
ధరణీతనయా మనోజ్ఞ ధామా! రామా!॥ 3

కం॥ శ్రీరామ ముద్రికఁ గొని
పారావారము తరించి పవనజుఁడవలన్
ధరణిసుతఁ గన్గొని తమ
విరహ తివ్రార్త చెవిని వేసెడి వరకున్॥ 4

కం॥ సుందరమగు నీచరితం
బందంబుగ హృదయసీమ మందు వెలుంగన్
డెందంబును గరిగించెడి
చందంబున వ్రాయ నాకొసంగుమనుజ్ఞన్॥ 5

కం॥ కరమును కలమును నీయవి
వినిపించెడివాఁడ నీవ విద్వన్నుత! నే
పరికింప నీకు నొక సుం
కరణంబుగ నుండువాఁడ కాకుత్స్థమణీ!॥ 6

౧౦॥ పలికిన పలుకెల్లను నీ
పలుకుగ నేదలంచువాఁడ భరతాగ్రజ! నే
బలికెద పలికించినయటు
పలికింపుము పలుకఁదగిన పలుకులనెల్లన్॥

౧౧॥ మనమున నిల్పి శివు న్మృగ
మందన! సన్నియమింపవ్రాయ,
మనసును వికాసమొందు జన
మాన్యమునౌ కలమట్టిసాగు వా
క్కుమ సమ్మతస్రవంతి వడి
నద్దములేక మ గోష్ఠ్యలంబుగన్
జను విబుధంచు కావ్యవన
వాటము శ్లాఘ్యమునై వసుంధరన్

౧౨॥ కావున నాహృదయంబును
దేవా! ప్రేరించి నిదు దివ్యజ్యోతిన్
భావంబున వెలిగింపుము
పావనమగు చరితవ్రాయ ప్రజ్ఞ జనింపన్।

మం॥ ద్వి॥ ఎచటఁ దిరుగుచున్న నెచ్చోట నున్న
నాదు స్మృతి పదంబున వసింపు రామ!।

హృదయ నివేదనము

సమాప్తము

శ్రీరామకృష్ణ సోదర శ్రీనివాస ప్రణీతము

శ్రీమత్సుందరకాండ మహా మంత్ర
అఙ్గన్యాస కరన్యాసాది

అస్మాకం సహకుటుంబానాం క్షేమ
[illegible]యురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధ్యర్థ
నివారణార్థం సర్వాభీష్ట సిద్ధ్యర్థ
సుందరకాండ పారాయణం [illegible]

అస్య శ్రీసుందరకాండ మహా
[illegible] అనుష్టుప్ఛన్దః [illegible]
రామదూతాయ ఇతి బీజ
[illegible]తాయేతి శక్తిః సముద్ర లంఘ
సర్వారిష్ట నివారణార్థే సర్వా[illegible]
[illegible] పారాయణే జపే విని[illegible]

[illegible] అంగుష్ఠాభ్యాం నమః
[illegible] వాయుపుత్ర[illegible] తర్జనీభ్యాం నమః
[illegible] మధ్యమాభ్యాం నమః
[illegible] అనామికాభ్యాం నమః
[illegible] కనిష్ఠికాభ్యాం నమః
[illegible]
[illegible] కరతల కరపృష్ఠాభ్యాం

ఉదధి క్రమణే తుభ్యం నమో రాక్షస మర్దినే
హృదయాయ నమః

ఛాయాగ్రహ వినాశాయ సురసా మారకాయచ
శిరసే స్వాహా

సైనాం దర్శినే తుభ్యం మైనాకగిరి మానినే
శిఖాయై వౌషట్

ఆకాశగామినే దేవమానినే సర్వదాయినే
కవచాయ హుం

వాయుపుత్రాయ వీరాయ లఙ్కా దర్పాపహారిణే
నేత్ర త్రయాయ వౌషట్

అక్ష హన్త్రే నమస్తుభ్యం పుచ్ఛవహ్ని ప్రదీపనే
అస్త్రాయ ఫట్

అష్టమంత్రి సుతానాంచ గర్వభంగకృతే నమః
భూర్భువ స్సువరోమితి దిగ్బంధః

ధ్యానం

సర్వారిష్ట నివారకం శుభకరం పింగాక్ష మక్షాపహం
సీతాన్వేషణ తత్పరం కపివరం కోటీన్దు సూర్యప్రభం
లంకాద్వీప భయంకరం సకలదం సుగ్రీవ సమ్మానితం
దేవేంద్రాది సమస్తదేవ వినుతం కాకుత్స్థదూతం భజే॥
బుద్ధిర్బలం యశో ధైర్యం నిర్భయత్వ మరోగతా
అజాడ్యం వాక్పటుత్వంచ హనూమ త్స్మరణాద్భవేత్॥

శ్రీసీతాలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్న హనుమ త్సమేత
శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః
ఓంతత్సత్

శ్రీరస్తు

శ్రీసీతాలక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న

హనుమత్సమేత

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీరామ చరితాంతర్గత

సుందరకాండము

ప్రారంభము

క॥ శ్రీ [illegible] మా [illegible]
రాజీవ [illegible] భృంగరాజ [illegible]
[illegible]
[illegible] ఉత్తే [illegible]॥

హనుమంతుడు మహేంద్ర పర్వతమున విహరించుట

క॥ [illegible]
[illegible] హనుమ [illegible]
[illegible] మహేంద్రము [illegible]
[illegible]॥ 1

క॥ [illegible]
[illegible] మించి [illegible] చరిత్ర [illegible]
[illegible]
[illegible] యోధి [illegible]॥ 2

ఆ॥ వె॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 3

క॥ [illegible]
[illegible] దివ్యరూపం [illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 4

కం॥ మరకతమణులం బోలెడి
ఎరవర్ణములఁ దిరి జలమువలె పల్లవపై
వరలెడి స్నిగ్ధములఁ
దిరిగె గవాంతరవి మఱపుఁ దెచ్చెడు నటులన్॥ 5

కం॥ పక్షులు వెఱపుం బొందఁగ
వృక్షాంతరం బిడ్డుఁగులు వృక్షచయంబున్
వృక్షంబునఁ బదఁద్రోయుచు
నక్షీణబలుండు తిరిగె హర్యక్షపటుల్॥ 6

ఆ॥ వె॥ హనుమయున్నయట్టి యమ్మహేంద్రాద్రిఁ
దిగువ భాగమెల్ల తెలుపు నలుపు
నెఱుపు పచ్చ వన్నె లినెడి చిత్ర వి
చిత్రమైన మణులపెట్టి నొప్పు॥ 7

ఆ॥ వె॥ కామరూపులైన గంధర్వ కిన్నర
యక్షగణము వేఱ నమర సములు
నైన పన్నగులును నమరి కిందోయిక
నింపుగొలుపు చోటుల నొప్పుఁగాంచె॥ 8

ఆ॥ వె॥ వారణంబులెల్ల వరలు నగ్గిరియందు
పొందుఁ దిరుగుచుండ ననిలములకు
కందములందుఁ దిఱుగు మదవృషభేంద్రుఁడు వంగి
నరయుచుండె మదిని వెఱపుదోఁప॥ 9

కం॥ ఎవ్వఁడు నెయ్యనసముగమను
రవిని విరించికి మరుత్పురందరులకుఁ దా
నపమున మొగిడ్చి కరములు
ఘనవిజల వహ్న్యాది భూతములఁ దలఁచి మదిన్॥ 10

ఆ॥ వె॥ అతినమర్థుఁడైన యంజనాత్మజుఁ డంత
తూర్పుమొగముఁజేసి దోసలొగ్గి

స్వాత్మయోనియై యువిలువిఁ దలపోసి
ఆత్మవిధిం దశరథాత్మజలను॥ 11

తే॥ గీ॥ దిఙ్ముఖ విశాఖముఖుఁడునై దరలిపోవ
నాత్మనెంచి ఇంద్రశ్రేష్ఠు లంద ఆరయు
జలధి లంఘించఁ దలఁచి కే సరిసుతుండు
తనువుఁ బెంచె రఘూద్వహుఁ దలఁచి మదిని॥ 12

ఆ॥ వె॥ పర్వదివసమందు వార్ధిపొంగిన
విధముఁదోఁప రామవినుతిఁదలఁచు
కొంచు హనుమ తనువు పెంచె నామాద్రిని
మఱపుఁ దెచ్చునటుల పెఱుఁగఁబట్టె॥ 13

ఆ॥ వె॥ లంకకెదురు నిలిచి లంఘించు తలఁచిన
రెండు పాదములను రెండు చేతు
లావిశ్రమించు యుబ్బి పైకెగయుంగ
నద్రి రెండుగడియ లట్టె కదరె॥ 14

తే॥ గీ॥ కదలియెఱుఁగని యగ్గిరి కంపతింప
పీడనమ్మునఁ గదలంగి వృక్షములను
పూచియున్నట్టి పూవులు పుడమిరాల
పర్వతము పూచెనాయన్న పగిదిఁదోఁచె॥ 15

హనుమంతు విక్రమము వలన మహేంద్రగిరి చీకాకుపడుట

సీ॥ వెలయేరులను జలం బులు బారు నగ్గిరి
హనుమంతు పాద పీడనము చేత
ఎండిన యట్టుల మెండుగా జలముల
విడిపించఁ దొడగెను తడవులేక
తరుచరుచేఁ బీడి తంబైన నగ్గిరి
తలము, ద్రవముగాఁగ దానినుండి

కనకమ్ము రజతమ్ము గలరాళ్ల నీలవ
ర్ణపు రాళ్ల వెలికి గిందుగఁదోచె

తే॥ గీ॥ పవనజునిచేత పీడింపఁ బడిన యమ్మ
హేంద్ర పర్వతమందుండి యింద్రనీల
మణులు వెలువడె వెన్నియో ; యనవేయ
లెక్కపెట్టరావియట్టుల నొక్కపరిగ॥ 16

తే॥ గీ॥ పర్వతంబెల్ల పీడింపఁ బడుటఁజేసి
గుహలయందున్న నూతముల్ శిథిలములయి
విస్తృతముగ నేడు సాగెను వివిధగతుల
పృథివి దశదిశలందున వినఁబడుచునట॥ 17

॥ఆ వె॥ కపివతంసు వలనఁ గలిగిన పీడన
మనము నలిఁగి శైలమునను గల్గు
ఫణులు పడగలెత్తి స్వస్థహృన్మతుల్
గలవి వెలికివచ్చి కలచె నిలను॥ 18

ఆ॥ వె॥ కోపమునను గలవ క్రూరసర్పంబులు
వెలిఁగెరాళ్ల వగిలి వేడిమి ని
ప్పుడులను గల్గి యుండియు నగ్గిరి
విషమువిఱగబయ్యె విషధరముల॥ 19

ఆ॥ వె॥ త్రొక్కుడునను నలిఁగి తను శైలయగ్గిరి
నానువులాను తూల సానువులను
ఉన్న కొండచిలువ లన్నియు నలిగి వి
షమ్ముఁ గ్రక్కుకొనుచు చచ్చెను వెలిఁ॥ 20

ఆ॥ వె॥ ప్లవగు పాదములను పాదపంబులు త్రొక్కఁ
బడినవగుచు పూలు పడియె గిరిని
ధాతువులనుఁ గల్గి ఖ్యాతిఁగన్నట్టి
రాళ్లుపగిలె తాళ్ళ రాపడికిని॥ 21

ఆ॥ వె॥ రక్తచందనమున రాజిలు యుగ్గిరి
చూచుటకును మిగుల చోద్యముగను
కానుపించె నపుడు గైరిక ధాతువుల్
వెలిఁగె నద్రి దీపముల విధమున॥ 22

ఆ॥ వె॥ పర్వతంబు పగుల బంగారుధాతుంబులు
పగులు ప్లు దోఁచె నగశిఖరము
విడిచి చనిరి ఋషులు వడివడి నాకాశ
మునకు నట ప్రశాంతముగఁ జరింప॥ 23

కం॥ గిరివిన్ విడిచిన విద్యా
ధరు, లతివలతోడఁ గూడి తరలిరి మింటన్
చరియించెడి చారణులును
పరమాత్మధ్యానమందుఁ బరగెడు ఋషులున్॥ 24

కం॥ వరయోగీంద్రులు సిద్ధులు
తలఁపఁగ దడె కొండయంత తనువున శ్రీరాం
జరిగెడు మందారములును
తరియింపఁగ నంచు నపుడు తమలోఁదామున్॥ 25

కం॥ అనుకొను మాటలు చెవులకు
వినిపింపఁగ విపులమగు వింధ్యగనపురాన్
విని వారలమ్మహేంద్రము
గని యుగ్గిరి వాయుసూనుఁ గాంచిరి కేశ్యున్॥ 26

ఆ॥ వె॥ మేరునగము తోఁచు మేనుఁగల్గిన వానిఁ
చూచుచుండ వారు చోద్యముగను
వెంట్రుకలు నిక్కబొడిచి విదులించి హాయించు
వరచిహమహా యద్రి లదురుచుండ॥ 27

కం॥ గగనమున కెగురఁబోవుచు
వగతురు దాడింప తోఁక నాగేంద్రంబున్

ఖగపతి పక్షనయబ్జాల
ఎగవడె నయ్యద్రిశిఖరి హరివరుఁడు చెనన్॥ 28

తే॥ గీ॥ వెగవంతుండు నైన కిష్ప్రవరుని
వెనుకఁ గ్రేలాడు వాలంబు పెద్దదైన
పన్నగంబును గొంచు తన్నుక వడి
పెదలు గరుడుని పోల్కెఁ గాన్పించె నపుడు॥ 29

ఆ॥ వె॥ పరిఘఁ బోలునట్టి బాహుయుగ్మంబు స్తం
భింపఁజేసి గాలు బిగియఁబట్టి
పన్నమంగను నడుము సంకోచ మొనరించి
పాదములను ముడిఁగి యురయమున॥ 30

కం॥ మెడయును భుజయుగ్మంబును
కిరువడిగను బిగియఁబట్టి కపివరుఁడంతన్
తడయక తేజోబలములు
పొడమారఁగ, వింగిలెగసి పోవఁగ నెంచెన్॥ 31

ఆ॥ వె॥ గగనమునకు నెగయు కపికులశ్రేష్ఠుండు
ఊర్ధ్వముఖముఁగాఁగ నుంచిదృష్టి
వ్యోమమార్గమందుఁ బోవ నుద్యుక్తుఁడై
ప్రాణములను బిగియఁ బట్టి మించి॥ 32

కం॥ ఎదిమాని శౌర్యదృఢముగ
ముడిచి పెదన్ చెవులరెంటి మోదమెలర్పన్
దృఢతరమగు వాల్యంబులఁ
తడయక చిరితిఁబనికె నయచరులువినన్॥ 33

- హనుమంతుం డాకాశమున కెగుర బోవుచు కపులచే వెలవు
దీసికొనుట -

కం॥ ఉరుచర శేఖరులారా!
నిరవంజరు రామచంద్రు నారాదమటన్

అరిగెద లంకాపురి వి
ధరణిజ నటు గానకున్న తరలెద దివికిన్॥ 34

౮॥ తే॥ స్వర్గమందు సీత వాడ లేకున్నచో
తిరిగి లంకకేను నెఱుగరాద
ఎంక్తి నెదముఁబట్టి యంధించి తెచ్చెద
నెటులనైన సీత నిటఁకు దెత్తు॥ 35

౩౦॥ సువియత పన్నబడుచున్నన్
ప్లవగ్ త్తులెల్లారా! ఎంక్తి పదపుని తోడన్
జవమున లంకం చె లిచె
రవిసుత రాఘవుల ముందు రయమున నుంతున్॥ 36

౬౦॥ అని జాంబవ ప్రముఖ్యుల
పను జెప్పి సమీరసుతుఁడు పతుకమెలర్పన్
మ నమున రామపుఁ దలఁచుచు
విపలిధి నెగపె పవన వెగముతోడన్॥ 37

౨౦॥ విపసీధి నెగయంగను
ఘనమునఁగల నంకయుంబు మాని, కపీపం
ధనుకొనె తాన్ప్వవిపోవిఁ
జననే త్తమి తేపు నాంఎంబున వంపున్॥ 38

హనుమంతుని గమనవేగ వర్ణనము

౮॥ తె॥ హనుమ యెగురగానె యుంబరవీధిం
పర్వతమునను న్న పాదపములు
వెంటవెంట వియో వినువిధి కవిం చే
వెల్లవిల్లఁబడిన ప్రేక్తతోడ॥ 39

౨॥ క॥ అంబరమున జనెడి హనుమంతు హూడ్లేటే
గమన కతవితోడ గగనముయు

చనెడి వృక్షచయము సాగనంపఁగఁ బోవు
చుట్టములను వలెను నెగిరి దోఁచె॥ 40

ఆ॥ వె॥ ధారుణీశు వెంటఁ దరలెడి సైన్యమో
యనఁగ యతుల కపుల లావతంపు
నడుమ సాలమాది సకలవృక్షంబులు
వెంటనంటి యుండె వెఱగగలిగి॥ 41

తే॥ గీ॥ మేరుశిఖరంబుఁ బోలిన మేనుగల్గ
పవనజుఁడు పూచియున్నట్టి పాదపముల
మధ్యనుండంగ గన్పట్టె మందరంబె
పూచెనో యనివటుల సొంపును దలిర్చ॥ 42

ఆ॥ వె॥ శీఘ్రగతివలన సంభ్రమంబులోపల
నడచిన పర్వతముల నెగిరి మేటి
తరువులెల్ల బడియె తరువుచే జలధిలో
చూచుటకును మిగుల చోద్యమొనఁగ॥ 43

కం॥ ఎఱుపైన పూలు మొగ్గలు
తరుచరు కాయంబు నిండఁ దారావదమం
దరుగు కపీశుఁడు, మిణుగురు
పురుగుల, గిరి రేయివెలుఁగు పొలుపునఁ దోఁచెన్, 14

కం॥ వనచరుఁడు దూరమేగఁగ
వనధిం బడి తరువులెల్ల పయనంబగు వా
నిని వాగవంబు వెనుకకు
చనుదెంచెడి బంధువర్గ సరణిని దోఁచెన్॥ 15

ఆ॥ వె॥ తరులు జలధిఁబడిన తరుచరు వేగంబు
వలన గలిగినట్టి పవనవేగ
మునను కొంతదూర ముం బ్రయాణము చేసి
జలధిఁబడియె పూలు, చల్లినట్లు॥ 46

కం॥ జలనిధి రాలిన పూవులఁ
ఎలుచుక్కలవెల్గు విష్ణు పథమట్టుల నా
జలనిధి కందోయికి విం
తలరింపఁగఁ గాంచె నంబరంగులతోన్॥ 47

కం॥ ఎఱుపుగలపూలు మెవం
గరిపించినయట్టుల వింత కపివరుఁడపుడున్
మెఱపుల మెఱసెడి మేఘము
కరణిని గన్పట్టె గగన గరిఁ జనుచుండన్॥ 48

కం॥ వనధి పయిం జనుచుండఁగఁ
గనుపించెను పవనసుతుఁడు కడలిని ద్రిమ్మంగన్
జనువాని కంగి నింగినిఁ
జనునెడ విమవిధిఁ బ్రిసంగిఁ జనునట్లుండెన్॥ 49

కం॥ గిరిసన్నిభ దేహుండగు
హరివీరుఁడు తోఁపుచుండె నంబరవీధిన్
మెఱసె న్నాతని కన్నులు
గిరిశిఖరముమీఁద నగ్ని కీలల మాడ్కిన్॥ 50

ఆ॥ వె॥ గిరిసమానుఁడైన కీశవర్యుఁడు వ్రేళ్ళఁ
జాచుకొనుచు నాకసమునఁ బోవ
నతని బాహుయుగము నద్రి వెల్వడివచ్చు
నయిదుతలల పాము లట్టుల దోఁచె॥ 51

ఆ॥ వె॥ పింగళంబులైన పెద్దవౌ కన్నులు
గల్గినట్టి మేటి కపవరుని
కనులు రెండు దోఁచె వినశశాంకులు మింట
నొక్కసారి యుదయ మొందినట్లు॥ 52

కం॥ ఎఱుపగు నాసాముఖముల
వఱలెడు నక్కపివరుండు వింతెంపునెడన్

ఉదయార్కమండలంబన
వంవర్ణముతోడ విష్ణు పదమునఁ దోఁచె॥ 53

ఆ॥ వె॥ గగనమువందు నడువఁ జనుచున్న
అనిలసుతుని వాల మశ్చెరెవ
పూజసేయుచున్న పురుహూతు ధ్వజమట్లు
విమల నంటవుగమ గానుపించె॥ 54

ఆ॥ వె॥ ప్రాజ్ఞుఁడైన ప్లవగ వర్యుండు వక్లదం
ష్ట్రలను నోఁప్యవాఁడు సత్వరముగ
నెదిపేఁ కోకఁ జంద్రమట్లుల ద్రివ్యఁ
దోఁచె నిర్కగి దివి ద్యుమణివోల్కి॥ 55

ఎ॥ పసుపగుబల్లదవి పజుదుల,
పదుచరమణిద్దలైన ధాతుయుతంబౌ
గిరివరమట్లుల గాంచెరి
సంపాదుల్లమంచునురలు ప్రస్తుతిచేయన్॥ 57

ఆ॥ వె॥ పవనవేగ రివి నవసంపాతుండు
జలధిమీఁదఁబో వ్రు చుండునపుడు
నార్శ్వముల సు పవనవేగ ధ్వని
మెం గర్జ మను మించియుండె॥ 67

ఆ॥ వె॥ పడిమదీవి దిశను పయసమై జలధిపై
దక్షిణముగ వణుగఁ దరుబరుండు
ఉత్తరమున నుండి యుల్క దక్షిణ దిశ
కలుగునటుల దోఁచె నద్భుతముగ॥ 58

ఆ॥ వె॥ తరణి నన్నిభుండు జరుచరమణి శరీ
రమును పెంచి యంబరమున బోవ
మొదటితోడ నఁను మెడిచేయఁబడిన మా
తంగ మటుల దోఁచె నింగిలోన॥ 59

ఆ॥ వె॥ గగనమంటు జనెడి వాయువు హాలవి
విడ విడు నొంటి పెరధి యయి
జడిది మీద యాడ జ ఎసెట్లు గనుంచె
చూడుటాను మిగుల చోద్యమెసంగ॥ 60

కం॥ వనధిపయి నెచ్చ పెచ్చట
వనచరవరుండుఁ దిరిగె వాయువు నటన్
వనవిధిఁ గిరియంబెట్టఁగ
జనియించెను మరుగులెగియ జలవిధిని సుడుల్॥ 61

ఆ॥ వె॥ హనుమ జనుమనుండ వట్టిపై సువిశాల
మైన యురపు యురము నందు బుట్టి
నట్టి పవనగతిం బలలు పయోధిలో
నినుమడించి పైకి నెగసె నపుడు॥ 62

కం॥ పవనజు బలవం గలిగిన
పవనజవంబునను మేఘ శాతంబువమన్
రవము జనించె ప గోదధి
నవి దివి నల్దెసల భయముఁ బుట్టెడు నటులన్॥ 63

కం॥ వనధిపయిం జనుచుండఁగ
వెనువెంటనె మేరువంత పెద్దవిగ నలల్
జనియింపఁగ లెక్కించెడి
మనుజాని కైపడిని దొఁచె మారుతి యపుడున్॥ 64

ఆ॥ వె॥ హనుమ యూరువేగ మున పైకిలేచిన
జలము వింట లోవిఁబలవిమందు
గిలని మింటఁ గ్రమ్మ గన్పట్టె శారదా
భ్రమును బోలి మిగుల స్వచ్ఛముగను॥ 56

కం॥ హనుమంతుని వేగమునకు
వనధితరంగములువెంటఁ బడిపోవునెడన్

వినువీధివిఘూమండల
మను తీర్పినయటులనేత్ర ములకగపడియెన్॥ 66

ఆ॥ వె॥ ఒంధిలోనఁగల్గు జలము లేనరిమిత
గిమనేగముల కడువడిగను
మింటఁదెగయ జడధి మిగిలిన తిమినక్ర
ఝషములాది నేకల జలచరములు॥ 67

కం॥ వలువల విడిచిన మనుజుల
వలె నవయవ ములను వెలిక వాపాటమొగన్
కలయాపునఁ గన్పట్టెను
జలధి యయి ప్లవగపతుఁడు జనుదెంచు నెడన్॥ 68

వృ॥ వినువిధిం జను హనుమను
గని సర్పము లాత్మనెంచి గరుడుని గాఁగన్
మనమున భీతిజనింపఁగ
వనవిధి దాగినవి గానఁ బడకుండంగన్॥ 69

ఆ॥ వె॥ తరుచరేంద్రు వీర దశయోజనంబుల
బొడవుగను పయోధి పొంగ నదియు
నబ్ధిదాఁటె ముస్ప రామర యంతగా
పొడవుగరిగి మింట బోవుచుండు॥ 70

ఆ॥ వె॥ హనుమ వెంటనంట యటుగు నాంబనీడ
అబ్ధిఁబడిన గనగ నందముగను
నిర్మలంబ వైన నిరడ యంత్రుల
వలెను దోఁచె జలధి నలయమందు॥ 71

కం॥ ఎయాధారము లేకన
వాయుజఁ డాకాశమందు బయనించు నెడన్
కాయము తెంపుగల గిరి
యా యటుపట్టుటగఁ దోఁచె హరిపీఠఁ గనన్॥ 72

తే॥ గీ॥ మారుతాత్మజుఁ డేగిన మార్గమందు
జలము [illegible] వేగ [illegible] కొట్టి
[illegible] వేగ [illegible]
[illegible] పరుగిడ [illegible]॥ 73

[illegible] తెలుపు [illegible] వన్నెలుగల
మేఘ [illegible]
[illegible]
[illegible] చోద్యమంగ [illegible]॥ 14

[illegible] [illegible] దండముల మధ్య
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 15

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 16

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 17

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 18

[illegible] [illegible]
[illegible]

ప్రస్తరించి కుసుమము పాడిరి గంధర్వ
గణములధిక కౌతుకము దలిర్ప॥ 79

క॥ యక్షులు దిక్పాలకులును
ఋషులు పన్నగులు ఎబుధవర్యులు మౌనుల్
రాజీవలను హరిపుంగవు
నీ బలశాల్యుల బొగడి రతి హర్షమునన్। 80

* సముద్రుడు హనుమంతునకు దోడ్పడ మైనాకుని ప్రోత్సాహమట ।

తే॥ గీ॥ నగర వంశ మైన యిక్ష్వాకు కులుల
చే సగరు డబ్ధిని వడలి జేడు
రామకార్యంబు గొంకు వీరధివి దాటు
నవన నందను సత్కరింపంగ దలచి॥ 81

కం॥ సలిలు నొందిన హనుమంతు
నలరించం దావుకొనగ వలయు సాయం
బిది ప్రేమ దావుకొని వడి
గలసంత నెక్కించు గౌరవమొప్పన్॥ 82

ఉ॥ తే॥ ఇంతము నందు నెంచి మైనాకమును మేటి
సర్వశిఖరముల ప్రకీర్తి నొప్ప
బధియందు నున్న శైలరాజంబును
నంత నెంచి ప్లవగవర్యు కడకు॥ 83

క॥ వర్ధి విభుండు వర్వ్వరమే
పర్వతరాజ నికిట్లు నల్కె హ
నవి జనరాత్మజున్ పెదం
వచ్చుచు నుండె వియత్పదంబునన్
ఎవడు దివ్వనట్లు కిణ

జవంగలం దండుకై తగిన
 పాయమొనర్పు గిరీంద్ర! చెప్పరా॥ 84

కం॥ వెంటయని యెంచం మదిలో
నెల వేగంబునను బంం కటికెడు చూడన్
శతయోజనముల సంద్రం
బతికష్టము గాదె దాల హరిముఖ్యునకున్॥ 85

కం॥ చనుమింకం బాగుచేయం
నవిలజుం డిటుదెంచు దారి కర్తంబునకై
వినువీధి నిలిచి విశ్రాం
తిని గైకొన వెలపు మారుతికిం జూపనగున్॥ 86

* మైనాకుం డాంజనేయున కెదురువచ్చుట *

ఉ॥ దారిడిం దిట్టుఎల్క కడు
 సంతసమొంది నగేంద్రుడుం డంతటన్
వేగమె యుంట ండు విను
 వీధిని నిల్చిన దారికర్తమై
తా గని మారుతాత్మజుండు
 దానవుగాం దలపోఎ యగ్గిరిన్
వేగమె దాక తొమ్ముగను
 వృత్తివడెన్ శిఖరంబు మున్కలై॥ 87

* మైనాకుండు తన పూర్వ వృత్తాంతము హనుమంతునకు దెల్పుట *

ఆ॥ వె॥ మనుజ వేషమూని మైనాకుం డంజనా
త్మజున కనియె మ్రొక్కి మహాతేజ!
పవనతనయ! నేను పర్వతరాజను
శక్రుభయముచెత జలధియందు॥ 88

ఉ॥ తెంకలు గల్గియుండి మును
 తివ్వన నంబరవీధి కేగుచున్

ప్రొక్కిన నేల వ్రాలుచు న
      గంబులు భూతలమందు నిట్టులన్
ఎక్కటి తెక్కడన్ దిగి ము
      నీంద్రుల తాపస సాధుకోటులన్
విస్కులఁ బెట్టుచుండఁగ ని
      శ్రీపతి గన్గొని క్రోధమూర్తియై॥ 89

తే॥ గీ॥ పర్వతంబుల పక్షముల్ వజ్రమునను
నఱకుచుండఁగ బెదరి నే పరుగుఁదీయ
వాయుదేవుండు వన్నతి త్వరితగతిని
ద్రోసుకొనివచ్చి పాథోధి ద్రోసెనంత॥ 90

ఆ॥ వె॥ ఆశ్రయంబు నిచ్చి యాదరించిన వాఁడు
శైలధిరాజు నన్ను సమయమునకు
రామ కార్యమిగ ధరాసుత వెదకంగఁ
జనెడు నీవు నేఁడు సాయపడఁగ॥ 91

తే॥ గీ॥ అంచి సన్నిటులంబిల్చి దశరథేశు
కోడలిని రామపత్నిని క్షోణిజనయ
నమల చరితను సాధ్విని నరయఁ గొఱకు
తరణిసుతునాజ్ఞ నిటుల దాశరథి పనిగ॥ 92

వ॥ వనవిధిదాటి లంకఁజేర
      వచ్చెడివాఁ డదె వాయుజాండు వి
వనువగు పట్టఁజూచు తగి
      పట్టుల నింపుగ పండ్ల కాయలన్
దనుపఁ గదయ్య వేగఁజని
      తాపము వాయఁగ విశ్రమింపనౌ
వసరులఁ గూడ జూపవగు
      పర్వతరాజ! యటన్న వచ్చితిన్॥ 93

* మైనాకుఁడు హనుమంతుని తన యాతిథ్యమును స్వీకరింప వేఁడుట *

ఆ॥ వె॥ నిమిషమాత్ర మిచట నిలిచి నే నొసఁగు —
తిథ్య మిపుడు నీవు తీసికొమ్ము
విశ్రమించి పిదప వెడలవోయి కపీశ!
కదలితేఁడు కౌతుకమును బొంద॥ 94

ఆ॥ వె॥ సగర వంశమందు జన్మించె నందున
సాగరునకు రామ చంద్రుఁ డన్న
గౌరవంబు గలదు కావున నాతని
పనిగఁ బోవువాఁడ వగుట వలన॥ 95

ఆ॥ వె॥ నీకు పూజసల్పి నిర్మూలకంబుగ
సగరు వంశజులను సత్కరింపఁ
దలఁచి యంపెఁడు తరుచర! కావున
నిలిచి పొమ్మయొక్క నిమిష మిచట॥ 96

కం॥ నీతండ్రి సాయమున నే
నో తరుచర! బ్రతికియుంటి నుదధిని బూజ్యం
డాతని కొడుకగు నిను
నాతోఁచిన కొలఁది మేలొనర్పఁగ వలదే?॥ 97

ఆ॥ వె॥ నిను పూజసేయ నీతండ్రికిని పూజ
సలిపినట్లుఁ గాదె? సాధువంద్య!
పూజ యందుకొని ప్రపూర్ణ మనంబునఁ
దనుపఁ దగును మమ్ము తరుచరేంద్ర!॥ 98

కం॥ గిరిరాజు పవననందను
సరిసరి విధములను నిట్లు ప్రార్థన సెయన్
తరుచరమణి గిరివరుఁ గని
పరమానందమును బొంది పలికె న్నిటులన్॥ 99

హనుమంతుఁడు తన కార్యసారమును మైనాకునితోఁ జెప్పుట

కం॥ వినినంతనె సీఁతుఁడలు
మనము ప్రహర్షంబు నొందె మాన్యచరిత్రా!
కినుక వహించి పూజల
నను దిరుగముగాదు లంపటం బోకలయున్॥ 100

ఆ॥ వె॥ రామ కార్యమున బరాకుమాజను జూడ
నరుగువాఁడ గాన నద్రిరాజ!
నరుమ నిలువరాదు కడువడి ఘర దుఁ
డుత్తమించులోఁగ నరుగవలయు॥ 101

తే॥ గీ॥ అయ్యెఁ దుండఁగనే లంక కరుగవలయు
డగు నెయ్యఁగ రాదింక జలజమిత్రుఁ
డుత్తమించఁగ నుండెదు నవని రామ
కరము పోవత జవమున జనఁగవలయు॥ 102

ఆ॥ వె॥ ఒడ్డపెం చేసు అవనిపా ంతి కర
మటులఁ జనెద నంచు నద్రివరుల
ముందు ఎరికింద నిందుండగా రా ది
డంపు గిరినీఁదాం యద్రివరుఁడు॥ 103

ఆ॥ వె॥ క్రమము దాటుఁ గలదె? కలయోజనంబుల
వనధి దాటు దొంగ ఎవియె నారి
టంచు నింగి కెగసి యతిజవంబున వియత్
ఎధమునఁ జట్టి పోయె పవన గతిని॥ 104

కం॥ గిరిశిఖరమందు నాగట
అరుచరుఁ డంబరము నంటె త్వరితగతిఁ జనన్
పులువర్ధ మహార్ణ్యాదుల
పరమాద్భుత మిదియటంచుఁ బలికిరి పెద్దల్॥ 105

కం॥ హనుమంతుని మైనాకుఁడు
గనుఁగొనిన యాదరము గని దేవేంద్రుం
డనుపమ మగు నానందం
బునుఁ బొంది గిరీంద్రుఁ జూచి పొగడెనిటు లగన్॥ 106

కం॥ భావిత కార్యంబునకై
పావని యరుగుటను గాంచి పరమప్రీతిన్
నీవాదరించిన నతనికిని
నావంబు ప్రమోదమొందె పర్వతరాజా!॥ 107

కం॥ నింతయు మెచ్చినాఁడను
ఏకారణమునను నైన నెచ్చటనైనన్
నీకొనఁ గూడదు భయమిఁక
పాకారి వరంబుమాని ప్రత్యము సుఖతన్॥ 108

కం॥ అని యింద్రుఁ డెసఁగిన వర
స్వనధిని నుండను గిరీంద్రుఁ డిరపప్రీతిన్
గని యెక్కు హర్షమున నం
జనసుతున కొనర్చె నట్టి సాయంబునకై॥ 109

ఆ॥ వె॥ రామచంద్రు కొఱకు రాయబారంబు వ
హించి కాదె హనుమ యెవరు దాట
సాహసించనట్టి జలధిని శతయోజ
నములు దాట సాహసంబు చేసె॥ 110

ఆ॥ వె॥ అట్టి యుత్తమునకు నండయై నిలిచి సా
హాయ్యమును నొనర్చి హాయిఁగూర్చి
నట్టివాఁడ వగుట నచలేంద్ర! నీ కార్య
మునకు నామనంబు ముదముఁ బొందె॥ 111

కం॥ వనధివిభుం డిట్లని కాఁ
జనినంతనె దేవవిభుఁడు జనె స్వస్థానం

ఘనపుమ మైనాకుఁడుజనె
జననెలవున కాత్మ సమ్మదం బిగురొత్తన్॥ 112

కం॥ గిరివరుఁ డటుగెడి లోపల
తరువరవయుఁ డాస్థలంబు దాటి చనంగన్
సురసిద్ధ మహర్ష్యాదులు
హరివరు సాహసముమెచ్చి రద్భుతమంచున్॥ 113

హనుమంతునకు సురస యడ్డుపడుట -

ఆ॥ వె॥ ఒంటరిగను పోవుచుండ నా హనుమ ం
డంబు నందు నంరయంబు దోఁక
సురసు సురసయనెడి సుదతివి పేశీగ
ఎలిచి కపినిఁజూచి పలికెనిట్లు॥ 114

చ॥ జవమున వేగువాఁడొకఁడె
జానకిఁజూచుఁగ నాయజాండ దా
నవు లతివిక్రమాన్వితులు
నాశవిశాలు రామరాజ్య శ్రీ
ప్లవగివరుం డొకండెటు ల
వారితతేజుల మాయలందునన్
దవులఁ దావ కార్యము మ
దంబున జేయఁగలండు చూడఁగన్॥ 115

ఆ॥ వె॥ అనిన రమ్మటంచు నమరులు పంపంగ
నది విశాలరూప మట్టి దాల్చి
అంబరమున కెగసి యచలంబు పోల తా
యంబు తెంపు చతి భయంకరముగ॥ 116

కం॥ వినువీధిని నిలువంబడి
వనచర ముఖ్యానను పెద్దంపడి యుద్ధతిపై

చనెనిటు గిరిగహ్వరమున
యనవుడు వక్త్రంబుఁ దెఱచి యంజలి ముకుళిన్॥ 117

ఉ॥ ఆఁకలిఁగొన్న దానవుఁడు
 పార సహించెద నద్రిఖేచరా విన్
నాకయి యూశ్వరుం డనిపి
 నాఁడని యెంచెద నీదు రాకకై
శోకము ప్రాణముల్ నిలిచె
 బొందిని వానర! హర్షమయ్యెడిన్
ఆఁకలిదీర నిన్నుఁ దిని
 హాయిగ బోయెద నాదికాంతమున్॥ 118

కం॥ చనకు మిఁక దినెదనని నం
దన గర్వితోడ నా నిశాచరి పలుకన్
విని హనుమ మదిని నిట్టుల
తన కెదురై నిలిచినట్టి దానవి తోడన్॥ 119

చ॥ వనములయందు రాఘవుని
 ఎన్ని నయోధ్య పురీశు కోడలిన్
జనకుని పుత్రికన్ ధరణి
 జాతను సీతను దుష్టుఁడైన యా
దనుజుఁడు రావణాసురుఁడు
 దాశరథిన్ కనుగప్పి దొంగయై
గొనిచనె లంక కేనిటుల
 కోమలినిన్ వెదకంగ వచ్చితిన్॥ 120

కం॥ అవనీశుని రాజ్యంబున
నివసించెడి దానవౌట నీవును నాకున్
భువితనయ వెదకఁ బోయెడి
యుపకారము సేయఁదగు, సహాయం బిపుడున్॥ 121

తే॥ గీ॥ ఓగిరంబుగ దనుదిన నుంటివేని
అంతకుం జని యా విష్ణుకుం జరిత
నరఁ యవ్వార్త రామున కెఱుఁ గఱచి
అవల నాహార మయ్యెద నమరనారి॥ 122

కం॥ అనియిటు మారుతి పల్కఁగ
మనమునఁ గినుకన్ వహించి మాయావి యనెన్
నను వంచింపఁగ నెంచితె
వినుఁడినకేఁ బోవవిత్తు నే వానరుఁడా॥ 123

కం॥ కనఁబడిన యాతఁడెంతటి
ఘనుఁడైనను బోవఁడేఁదు కనుగప్పి ననున్
విను నాకు వరముఁగల దిటు
తినవలచితి వోఁగిరముగఁ దినియెద నిన్నున్॥ 124

కం॥ ఇదె చూడుమంచు వక్త్రము
పదియామడ లంతఁ దెఱవ పవనాత్మజుఁడున్
పది యోజనంబు లంతగఁ
బొదలఁగ కాయంబుఁ బెంచఁ బొడఁగని యదియున్॥ 125

కం॥ ఇరువది యామడ లంతగ
సరగున వక్త్రంబుఁ దెఱవ సామీరి వెసన్
పెరుగఁగ నిరువదియామడ
లరఁ వెసన్ మరస బెంచె నాస్యము మరలన్॥ 126

కం॥ మరపా కేసరి సూనుఁడు
వరుసగఁ బెంచుచును బోవ న్వపదవ తనువులన్
మరస శతయోజనంబులు
తెఱవఁగ వక్త్రంబు మారుతి కడున్ వడిగన్॥ 127

* హనుమంతుఁడు సురసనోటఁ జొచ్చి వెడలుట *

కం॥ తనువుఁ గుదియించి అగినా
యనుపున నంగుష్ఠమాత్రుఁడై తద్వదనం
బును జొచ్చి దాని యుదరం
బును దూఱియు వెలిఁవచ్చి పోఁడఁగని యసురిన్॥ 12

కం॥ పరితృప్తఁగ తింటివె నను
సురసా! యన నదియునంత జూచుచు హనుమన్
పరమోత్సాహంబున నను
పరిహాసంబేల? నిదు ప్రజ్ఞను గంటిన్॥ 12'

చ॥ హరివర! రామకార్యమున
కంచు జవంబునఁ బోవుచున్న ని
న్నరిఁయ రమ్మటంచు నను
నంపఁగ దేవత లేగుదెంచి నే
నెఱిఁగితి నీ సమర్థతను
నిట్టి నిశాచర మాయలెన్ని? నీ
దరికిని జేరఁజాలవు ము
దంబున జూతువు ధారుణీసుతన్॥ 13

చ॥ జయమగునంచు బల్కి వన
జాతవిలోచన నాగమాత తా
రయమునఁ బోవ మారుతి ధ
రాధరమట్టుగ మేను బెంచి తా
పయనమునై వియత్పథముఁ
బట్టి జవంబునఁ బోవుచుండఁగన్
రయమున నోయధింబదె సు
ఒల్గవ నాతని నీడ పెంపునన్॥ 13

* ఆంజనేయుండు సింహికను వధించుట *

కం॥ ఖరచరణాంబుజ క్రిందికి
త్వరితగతిన్ ముడుచుకొనుచు తరుచరుఁ డబ్బున్
గిరి తనత్రొక్కులు రెండును
ధరణిని బ్రేలాడ జను విధంబుగఁ దోఁచెన్॥ 182

కం॥ వలచిన రూపముఁ దాల్పం
గలయట్టిది సింహికాఖ్య గని హరిముఖ్యున్
తలఁచె మనంబున నిట్టుల
పలుపర్వతమునెఁగ తెంచు కొని హాయంబున్॥ 183

కం॥ దొరకఁ డాహారము నే
తిరిగితి బహుకాలముగను తిన నాకిపుడున్
దొరికినది మహాజంతువు
చిరకాలపు వాంఛితంబుఁ దీరెనె నేడున్॥ 184

కం॥ అని మదిఁ దలఁచి సింహి
హనుమంతుని నీడఁబట్టి యతివేగముగన్
తన చెంతకు లాగంగనె
వననిధి కడ్డంగఁబడుచు పావని తలఁచెన్॥ 185

ఆ॥ వె॥ ఎదురుగాలిచేత నిద్వంగఁ బడియెడి
యోడపోల్కి నను పయోధిలోని
కీడ్చుచుండె నెదియొ వృథయయ్యె నాబల
మిట్టులగుట కేమి హేతువగునొ?॥ 186

కం॥ అని తలఁచుచు దశదిశలను
హనుమంతుఁడు జూచుచుండ నంబుధిలోనన్
గనుపించెను సింహికయను
వనసత్త్వము విశాలమైన వపువు దలర్పన్॥ 187

ఆ॥ వె॥ వనధియందు దానిఁ దరించుచుండంగ
సరభ సింహికయను నట్టి ఘాత
మట్టిలేచి పైకి హరివరు నీడను
బట్టి యదిమె మింగి వైచెద ననుచు॥ 138

కం॥ తనదెస కఱదెంచెడి యా
వనచరత్త్వముఁ గాంచి హనుమ రామజువలనన్
వినియట్టి ఘాతమగునని
తనువును పర్వతాభ్రమట్లు తడయంఁ బెంచెన్॥ 139

కం॥ తన తనువును బెంచెడి యా
హనుమంతునిఁ జూచి ఘాత మద్భుతమనఁగన్
తననోటని పాతాళం
బను బోలెదునట్లు పెంచి కొండఁగని హనుమన్॥ 140

ఆ॥ వె॥ ఘోరరూప యగుచు గిరదంతుల మాడ్కి
గర్జనంబుఁజేసి కపవరుంఁ
బట్టుకొనఁగఁబోవ పవనసూనుఁడు దాని
భావమెఱిఁగి మర్మ భాగములను॥ 141

ఆ॥ వె॥ పెద్దదైన నోరు పీకించి మేనును
చిన్నదిగ నొనర్చి శీఘ్రగతిని
దానినోటఁ జొరఁగ గానంగఁబడె రాహు
వక్త్రమందు శిత భానుకరణి॥ 142

తే॥ గీ॥ సింహికా వక్త్రముం జొచ్చి చెదరని ధృతిఁ
జీల్చుచుండెను మర్మ విచ్ఛిత్తిఁజేసి
నోరు మూయక ముందె దా నోటినుండి
వెలికి ఎగతెంచి కాయంబుఁ బెంచె హనుమ॥ 143

కం॥ ఎంపున దూరిన హనుమకు
ఒడిల శరీరంబు రక్త ధారలఁ గురియన్
బొరగట్టై వం౾రంబున
వెడలెడి తరుణార్కునటు శుభ్రప్రవరుఁడౌనెన్॥ 144

తే॥ గీ॥ ఎవడు సింహికచే గుండె లగులఁగొట్టి
వడిన యంబారశ ప్రకృతిఁదప్ప వసధిఁదరగ
గగనమునఁ దోవ మారుతమున్ గాంచిదాని
హర్షమునఁ బ్రస్తుతించె వారాత్మజునిదు॥ 145

ఆ॥ వె॥ అత్తిప్రదృష్టిఁ గలిగి ధైర్యంబునుం గల్గి
సూక్ష్మబుద్ధిఁ గల్గి సువిశాలముగ
చింతఁజేసి పనిని చేయంగఁ గలవేరు
తలుగువాఁడవయ్య పవనతనయ॥ 146

కం॥ వినుటకె వెఱపుం గొల్పెడి
వనస్త్వము సంహరించి పవనజ! మాయన్
ఎనలేని మెచ్చుఁజేసితి
వనఘా! నీశక్తి యెఱయ మనసున నమ యశమున్॥ 147

తే॥ గీ॥ వివిధ సూరాళిచే నిట్లు వినుతనొంది
యంబా సుజంబ కార్య సంసిద్ధినొంది
జనుసాన్వేషణంబున జొనిపి బుద్ధి
గరుడ సమ వేగమునఁ జనె తపచరుండు॥ 118

* హనుమంతుండు లంకాతీరంబును జూచుట *

కం॥ హనుమంతుం డం బుధిపైఁ
జనిజని శతయోజనముల జలధిని దపలన్
వనరాజముతిం గాంచెను
ఘన మలయగిరీంద్రమందుఁ గన్పడు దానిన్॥ 149

తే॥ గీ॥ పత్రపుష్ప ఫలంబుల వరలునట్టి
సుందరోద్యాన వనములు పొంపెసంగఁ
గన్నుఁదోయికి నానంద కలితమగుచుఁ
గానుపించెడి లంకను గాంచెహనుమ॥ 150

హనుమంతుండు లంబపర్వతమున దిగుట.

తే॥ గీ॥ ఆకసంబును మ్రింగఁగా నెఱుగుదెంచు
మేరుపర్వతమా యన మింటఁదోఁచు
కాయమట్లుతె దనుజుల కంటఁబడిన
కార్యసాధన కగును విఘాతమంచు॥ 151

తే॥ గీ॥ తలఁచి పవనసుతుఁడు ధవళపర్వతమట్లుఁ
గానుపించునట్టి కాయము నుప
సంహరించి తనదు సహజస్వరూపంబుఁ
దాల్చి లంకవంక తరలిపనియె॥ 152

చ॥ గరుడునికన్న వేగముగ
గంధవహాత్మజుఁ డబ్ధిఁదాటి భూ
ధరమను లంబపర్వతముఁ
దాకి పయిందిగ వృక్షసంఘముల్
విరివిగ పుష్పముల్ గురిసె
వెల్లువలై గిరియెల్లనిండ, నా
హరివరు పాదఘట్టమున
నద్రిచలించె మహాద్భుతంబుగన్॥ 153

కం॥ శతయోజనముల దూరం
బతివేగంబుగను జనిన నవిలంబుమేనన్
వెదకినఁ దోఁచదు చెమ్మట
వెతఁగొనినటు దోఁచదా ప్లవరు నొసట్॥ 154

తే.గీ.॥ పెక్కు మార్గమదలనైన లెక్కలేక
దాటఁగలనాకు నీరధి దాటుటొక్క
లెక్కయే? యోజనశతంబు లేశమాత్ర
దూరమేగాని గణుతింపఁ దూరమగునె?॥ 155

• హనుమంతుఁడు లంకను జూచుట •

కం.॥ అని తలఁచి లంబపర్వత
మున నుండి మరుత్సుతుండు ముందు ప్రయాణం
బున పర్వతంబు మీఁదన్
గనిపించెడి దాని లంక గనె హర్షమునన్॥ 156

ఆ.వె.॥ అయ్యెఁ ద్రికూటగిరికి నరుగుదెరఁ మున్నె
పవనజుండు లంబపర్వతంబుఁ
వేరి లంకఁజూచి వైరులెవ్వరుఁ దేరి
చూడరాని, దాని సొబగుఁగాంచి॥ 157

ఆ.వె.॥ అబ్ధిఁ దాటవచ్చు నర్కమూమంబైన
నంగదుండు నీలుఁడైనగాని
అసురరక్షితంబు నైన లంకఁ జొచ్చి
యవనిజాతఁజూడఁ నలవియగునె?॥ 158

కం.॥ మాటల మాయల దనుజులు
పోటువ్వరు లంకఁజొరగ చూపధనంబున్
కోటులకొలఁది వొవంగిన
పీటవిఁజొరవీరు దనుజవీరుల పెంపెన్॥ 169

ఆ.వె.॥ బుద్ధి భేదములనుఁ బుట్టింప నైనను
బలము పరచు దనుజ వరులయందు
దండనమ్మె యొంటి తదుపరి కర్తవ్య
మనఁగదోఁచ నలవి యగునె? నదియు॥ 160

కం॥ అని యిటు దనుజుల నెలమను
అనిలజుఁ డెదఁ జింతఁజేసి యనుకొనె నిటులన్
జనకజ జాడను దీయక
మును పే యిటులెంచుటరయ మూర్ఖతగాదె?॥ 161

ఆ॥ వె॥ అని విచారమగ్నుఁ డయి కొంతతడవు యో
చించి పవనసుతుఁడు సీత బ్రతుకు
సంశయించి మఱల స్థైర్యంబును వహించి
సంస్మరించి రామచంద్రు మదిని॥ 162

చ॥ జనకజ కోయటన్ బ్రథమ
చర్యముగా మది నిశ్చయించి అం
బనిమిషుఁ డమ్మహార్త మట
శైలమునం దుపవిష్టుఁడై మనం
బునఁ దలపోసె లంకఁ జొరఁ
బోయెడివేళ నెట్టిరూపముం
గొని చన యోగ్యమౌనొ? యని
కొంత విచారమునొప్పె నిట్టులన్॥ 163

* హనుమంతుఁడు లంకం జొర నుపాయమును యోచించుట *

కం॥ రక్కసుల రూపునఁ దాల్చిన
నిక్కముగా గుట్టుఁ దెలియ నేర్తురు దనుజుల్
చిక్కక పోవఁడు మనుజుఁడు
రక్కసులం గన్నుఁగప్ప రాదెయ్యెడలన్॥ 164

తే॥ గీ॥ కుజ్జ రూపంబుఁ దాల్చి నే క్రోఁతిగాను
పురములోనఁ బ్రవేశించి పోవరాని
చూడరానట్టి చోటులం జొచ్చి సీత
జాడఁదీయుదు జాగిఁక సలుపరాదు॥ 165

తే॥ గీ॥ జనులందరేఁ జూడంగ సాగ్రంతిమిపుడు
శివరించెడి ఎక్కిమదిశ దినేశుఁ
డస్తమించం దదెంతయు ననురపురివి
బ్రొద్దుగ్రుంకిన మీఁదనే చొరవలయు॥ 166

ఆ॥ వె॥ అనిలంజాతుఁ డిట్లు లనుకొనునంతలో
నస్తమించె ఎక్కిమాద్రిని రవి
గ్రమ్మె చీఁకటులుయు జనపతములఁదు ఎల్ల
యంత స్వల్పరూప మప్పైదాల్చి॥ 167

హనుమంతుఁడు లంకలోఁ బ్రవేశించుట

ఆ॥ వె॥ ప్రొద్దుగ్రుంకి పురిని సద్దుమణంగ నా
పట్టణంబుఁ జొరఁగ ప్లవగవరుఁడు
పయనమగుచు నుండ పంకజవైరి యా
పవనజునకుఁ దోడు పడఁగ నెంచి॥ 168

ఆ॥ వె॥ వచ్చెనాయటన్న వడువున వెలరాజు
మింటఁవెలుఁగఁ దా నమీరసుతుఁడు
పట్టణంబునెల్లఁ బరికించి ప్రాకార
ములనుఁ జేరి లంకఁ గలియఁజూచి॥ 169

తే॥ గీ॥ రావణుబలంబు చేత సంరక్షితమయి
శత్రువులు చొరరాని విశాలపురి
నంగదుఁడు జాంబవంతుండు సర్జునుఁడు
ద్వివిద మైంద నుషేణాది ఎరులనుచు॥ 170

తే॥ గీ॥ రామ సౌమిత్రులుఁ దక్క వేమముగి, ల
దన్యులకుఁ జొరరాదని అసురబలము
మెచ్చుకొంచునుఁ బోయి సమీపమందు
నుత్తర ద్వారముఁ జూచి యొదిగిమొదిగి॥ 171

తే॥ గీ॥ మెల్లమెల్లగ నరుగ నుమీరసుతుని
వాయురూపుఁడై లంకిణి గాంచి మిగుల
గ్రుద్ధయై యడ్డి నిట్టు లా ప్రహరకరిణ
గగనమే ప్రద్దలయ్యెడి పరణిడోడు॥ 172

ఉ॥ ఎవ్వఁడవోరి నీవిట
దేవరుఖం బోరాని లంక నీ
వివ్వనిధిం దరించి యిటు
లెట్టులవచ్చితి వేమికార్య మిం
దెవ్వరిఁ గోరి వచ్చితివి
యిచ్చట వాదునమ్మ రేంచయే
రివ్వన ద్వారదేశమునఁ ద
రింపఁగఁ జూతువు వానరాధమా! ॥ 173

కం॥ లంకిణి యలుకనఁ గి విట్లని
జంయసుఁ గొంకైన లేం పామీరి యనెన్
లంకిణికోరుతి దానవి!
శంకింపకఁ వలుకు నీదు చరితము మొదటన్॥ 174

కం॥ వినవలతు నీదుచరితను
వినిపింపుము నాదుచరిత వినిపించెదఁ నీ
కనియన లంకిణి హనుమ ను
వినిపించెను తనచరిత్ర వివరముగ వినున్॥ 175

ఉ అంకిణియందురోరి నను
లంకమిగాచుచు నుందు నెపిటన్
శంయునేల నీవు, నను
సంగరమందున గెల్చిగాని యా
శంయుఁడైన లంకఁబోర
వాలఁడు విక్రమము నిల్వ మిక్కడన్

జంతువుగొంతులేకిటుల
పోగుచు నుంటివి బుద్ధిహీనతన్॥ 176

కం॥ రావణ పాలిత పురమిది
కావలనను రక్షితంబు వనుగెయుమతి యే
పోవంగనేరవు లోనికి
నీవృత్తాంతంబు విన వనేచర' వలతున్॥ 177

కం॥ విని లంకిణి యను మాటలు
హనుమంతుం డామెతోడ నాశిపొనర్పన్
మనమునఁ గృతనిశ్చయుఁడై
కినఁబడెను మహానగంబు కిరణి కడంతన్॥ 178

* హనుమంతుఁడు లంకిణిని జయించుట *

కం॥ వనితారూపంబున నిటుఁ
గనిఎంచెడి లంకఁజూచి కపివరుఁ డనియెన్
విను నీలంకమఁ జూడఁగ
పనిపడివచ్చితిని చూచి పదుండి పోదున్॥ 179

కం॥ వలచిన చోటుల నెల్లను
కలియంబడి తిరిగి నగరిఁ గల చిత్రములన్
ఎదురకములైన తోరణ
ములఁ బ్రాకారములఁ జూచి ముదమునఁ బోదున్॥ 180

కం॥ మారుతి బలుకఁగ నిట్టుల
ఘోరాకృతిఁదాల్చి లంక క్రోధంబెనఁగన్
దారుణముగ నఱచుచు మితి
మీఱిన కోపమునఁ గని సమీరాత్మజునిన్॥ 181

కం॥ చొరరాని దనుజపురమును
చొరఁజూతువె? తెలివులేక చూడుము నీంన్

మరణము తప్పదు నేడవ
యఱచేతం జఱచె లంక హరివరుని వెసన్॥ 182

కం॥ క్రేటునుదిని హనుమంతుఁ డ
దాటునఁ బిడి లంకఁ గొడువ దానవి రానా
బోటున నొఱిగి ధరాస్థలి
పొటించి విరించి మున్ను పలికిన పలుకుల్॥ 183

కం॥ వనితను జంపగ పాపం
బని విసవే వనచరేంద్ర! యంజలి మోడ్తున్
వినియంతు లంచరించు
సమరంబును మంచు నని వనాటున కిటులన్॥ 184

ఉ॥ మున్ను విధాత నాకు వర
మున్ ఎసఁగూర్చెడివాఁడు ఎవ్వఁడో ని
న్నెవ్వఁడు వానరోత్తముఁ డ
హంకరణాఢ్యుఁడు నొవ్వఁజేయు నా
డెన్నఁగ లంక చేడుగు
నిచ్చెడి కాలము రానున్నదం
చెన్నుము లంకిణీ! దనుజ
వెల్లి నశించును లంక శోకమా॥ 185

చం॥ అరిగెల్కి లక్కలు నా
మ ఎముగుం దొలెచె నేఁడమానుషవేదా!
చ ఖమిఁద లంక దొర, నీ
వెయము మెలొందిపి జూచు సవసీదారక్॥ 186

ఉ॥ అవిలంకిణి తేలొక్కడ్రక
సమ దూరుడు జిలింబుడు నా ప్రాకారం
బును దాటి ద్వారదేశం
బును మీరి చొరంగరాని పురిఁ జొచ్చెనదన్॥ 187

- హనుమంతుఁడు లంకలో ప్రవేశించి సీతను వెదకుట

కం॥ రవిరాజు మేలుఁగోరెడి
సుముఖ్యుఁడు పవనజుండు కరమనురక్తిన్
రిపుల పురంబున దాకొ
లప్పుడిడి మఱిఁ జొచ్చె లంక నతిహర్షమునన్॥ 188

కం॥ లంకిణి మదమడఁచి వడిన్
లంకాపురిఁ జొచ్చి నగరి లాలిత్యంబున్
గొంకక్కఁ జూచి మెచ్చుచు
పంకజదళనేత్ర వెదకి పట్టణమెల్లన్॥ 189

కం॥ ప్రాకారంబుల నెక్కియు
దూఁకియు మరుగై యిండ్ల దూరి గృహంబుల్
ప్రాకియు మేడలపైఁ ని
రాకృతు డీవ చూచి వమమతియుతుఁడై 180

సీ॥ ఇంటింటివిదూరి యనవంశజావిరాజి
వెలదుల మధ్యలో వెదకి వెదకి
పూల తోటలయందు పూఁబోడి యున్నదేమొ
యని యన్ని వనములం దరసి చూచి
ఎండ్లతోటలయందు ఎడపిమి న్నఁ జూడఁ
గలనేమొ యని వాని గలయదిరిగి
మాణిమూలలయందు మహాసుతదాడను
దీయవచ్చునటంచు దిరిగి తిరిగి

తే॥ గీ॥ సందులని గొందులని లేక సందుమఖిలి
వెదకి రానట్టి చోటని విడువకుండ
పురమునెల్లను కలియంగఁ దిరిగి తిరిగి
జనకసుతఁ జాడ గానక కంజనసుతుండు॥ 191

తే॥ గీ॥ దనుజ ముఖ్యుల కేళ్కు మాలను మహాపార్శ్వ
కుంభకర్ణ విభీషణ జంబుమాలి
ప్రజఘాయి విరూపాక్ష భవనములను
ఇంద్రజిన్ముఖ్యు లున్నట్టి యిండ్లఁ గాంచి॥ 192

తే॥ గీ॥ వెదకి యెందును గానక వృద్ధిపురను
రావణు గృహాంబునకు వొచ్చి రాక్షసాంగ
నలను వారగాంచి యందును నరసిచేత్ర
గానఁజాలమి నవ్వు పరియఁదొడఁగి॥ 193

హనుమంతుఁడు మండోదరిని సీతగా భ్రమించుట

తే॥ గీ॥ రయమునను రావణాంతఃపురంబుఁ గాంచి
రాకమని పన్నులందు శ్రీరామదేవి
యున్నదేమో యటంచు నాయనఁదు వెదకి
చాల మండోదరిని నారయుఁగ దలఁచె॥ 194

తే॥ గీ॥ జనకనృపు బోటగంటి యని తలంచి
హర్షమునఁ బొంగి భుజములు నప్పళించి
తోఁకముద్దాడి యుప్పగంతులను వైచి
వింతమైల చేష్టలయము చెప పరుండు॥ 195

తే॥ గీ॥ హర్షముట్టుఁ బ్రాంతియు నడంగొనె
సాంత్వమును బలకయముతోఁ దన్న నెరయఁ
మరలఁ దలపోసె నరిది యుండదియిదెప్డు
బహుమానంబు చేయుదుఁ బని లేదు॥ 196

ఆ॥ వె॥ జనకపుత్రి యెంత సంతోషమున నిట్లు
భూషణము లూర్చి భోగములను
సంగి కాయి మెసలి నిద్రించునే?
ధరణియామె దనుజ వాలు విడము॥ 197

* హనుమంతుఁడు మండోదరిని సీతగాదని నిశ్చయించుకొనుట *

కం॥ అని తలఁచి సీతకాదని
మనమునఁ దా ద్రొబ్బివుచ్చి మహాసతి యెందున్
గనఁబడమిని పానాలయ
మున వెదకియు పూర్ణచంద్ర ముఖి యటలేమిన్॥ 198

కం॥ చింతాపర మానసమునఁ
గొంతవడిం గ్రుంగి తేరు కొనునత హనూ
మంతుని మానసమునఁ దా
నింతులఁ గన్నట్టి పట్టు లెల్ల స్ఫురింపన్॥ 199

* పరాంగనాదర్శనమునకు హనుమంతుఁడు చింతించుట *

కం॥ వనుమతిసుత వెదకెదనెద
నసురేశ్వరు నంతిపురము నందు వివిధ్రన్
వసనంబులు దొలఁగిన సా
పరనేత్రలఁ జూచుటవ్ దురథ్యమగాదే?॥ 200

కం॥ అని తలఁచు నంతలోనే
వనితాళిఁ జూచువేళ్ల వయగిద చూడ్కుల్
మనసు చలింపమి దురితం
బొనఁగూడదటంచు ధైర్య మొదవఁగ బుద్ధిన్॥ 201

ఆ॥ వె॥ త్వరితగతిఁ దరలి ధరణీసుతకునై
చొంగరాని చోట్లఁ జొచ్చిచూచి
వనజనేత్ర లేమి కళవళపడి మది
ధృతిఁదొరంగి సీత 'తెగిన'దందు॥ 202

* హనుమంతుఁడు సీతాదేవినిఁ గానక విచారపడుట *

తే॥ గీ॥ రావణాంతఃపురంబులో రాముదేవి
కలదటంచును సంపాతి పలుకలేదె?

ప్రతియే యున్నదాఁ గ[illegible] యున్నె?
వెదకితినిఁ గాదె సర్వత్ర యుదధిమధ్య॥ 203

తే॥ గీ॥ లంకయందున సీతకుఁ జెంత రక్ష
యందు రాక్షసుఁడొ పంపు యుండు దేమొ?
ఏ రాక్షసులు [illegible]ల గని
సీతయే ప్రాణములఁ విడిచెనేమొ?॥ 204

[illegible]॥ [illegible]॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] పొల్లు వదిమె [illegible]॥ 205

తే॥ గీ॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 206

[illegible]॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 207

[illegible]॥ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]॥ 208

* హనుమంతుడు ప్రాకారంబు చేరి సీతాదేవి గాన రామికి వ్యసనపడుట *

చ॥ అని తలపోసి పావని ధ
 రాత్మజ జూడగ నేవరాదటం
చని మనమందు నెంచి గన
 నట్టి స్థలంబుల నెల్ల జూడుచున్
దవిచని యొక్క గోపురము
 చయ్యన నెక్కియు చూచి సర్వతన్
కనబడమిం విదేహసుత
 గందవహాత్మజు డెంచె నిట్టులన్॥ 209

ఏ॥ దనుజవిభుండు రావణుడు
 ధారుణిపుత్రికతోడ నట్టిపై
జని యెదురేగ భీతయయి
 జానకి తోయధిలోన దూకెనో
వనజదళాక్షి సీత తన
 పై నెనయన్ వెలయింపవున్న దా
మనమున రోషమూని గుణ
 మాన్యను రావణుడే వధించెనో॥ 210

ఉ॥ దానవకాంతలే తినిరో
 ధారుణిపుత్రికి రామచంద్రునిన్
మానసమందు నెంచి, గుణ
 మాన్యుడు రాముని చింతగుంది దా
మానెనొ దేహమున్, పవిత్ర
 మాలిన రావణుడే ధరాత్మజన్
కాననిచోటునం దునిచి
 కావలి పెట్టెనో యేమొ చేసెనో॥ 211

క॥ జనకజను చూచి యపుడే
వనచరకులుండు జనగ నెవ్వరో రాముం
డిచ్చిన వార్తను వాయుసుతుఁడు
వచ్చెను సాక్షాత్తు పంపు వార్తన్॥ 212

* సీతాదేవి తెలిపి శ్రీరామునితోఁ జెప్పనేఁ గలుగు సంకేతంబుల హనుమంతుఁడు యోచించుట *

క॥ ఎరుక చేదని తెరియఁగ
నెఱుఁగు దొరగుదు ప్రభువుకు దాశరథి వెసన్
గని ప్రాణమునకు మునుఁ గనుఁ
బనుపుఁ జామిత్రి వేగ నమ్మఁగ వాయున్॥ 213

తే॥ గీ॥ రామలక్ష్మణు లిట్లు ధరాసురాల
పాడునంటి మంచముల నై పట్టి
నప్పటోటన నవ్వ ర్తి విడుచు నన్ను
రామ ప్రియ మ్మనుచు గాంచు నన్ను దొరగున॥ 214

తే॥ గీ॥ కారుల్లయ ప్రయమ కీర్తి వినఁగ
పురవిఁ దారం బడిచి పొలయురొగ్గ?
మంచిట్టు తెలిగి మూర్ఛనొయఁ
యప్పుడు నయనో? రామఁ నయగ దివి॥ 215

తే॥ గీ॥ స్నానమున బో నగా మనప్రయమ నల్ల
గాని పదింగాచితే మనుచారం
సీతాస్పృశఁ శిల్ప నిలునఁబడ?
లుటుముకోవ విల్పు నుం నుండు॥ 216

క॥ రాయలుం దివానుచి
ట్టిఁ మఁ గాదిం మ మనుదాదుయున్

మేనులువిడి వంతటనె
యించిన దుఃఖముతోడ వానరుల్
మాని ఋషేశ్వలన్ వనిఁ
మాలిన జీవితమేల నం చాగిన్
వానరనాథు తోడుత ది
వంబున కేగుదు రార్త్రిఁగుందుచున్॥ 217

తే॥ గీ॥ అతుల విక్రమ వంశంబు వితులఁ గీర్
తులము నాశంబుఁ జెందుఁ దావలనఁ గాన
వనజనేత్రమఁ జూడక వనచరేంద్రు
కడకుఁ బొందుటయె మేలు కాదె చూడ॥ 218

ఆ॥ వె॥ సృద్వికాలవార్త వివిపింపకుండిన
ప్రాణభయము లేదు పార్థివులకు
బ్రతుకఁగలరు సీత వార్తన వినఁగోరి
వానరులును సుఖముఁ బడయఁగలరు॥ 219

హనుమంతుఁడు ప్రాణత్యాగముఁ జేయ యోచించుట

కం॥ సీతనుఁ జూడక నెవిఁకి
బోఁతగదు ప్లవంగవరుల కొంతకుఁ, గావన్
ఏ తరుమూలంబున నో
వాతా తనమున్నలు వోర్చి ప్రతికెద లేదేన్॥ 220

కం॥ దిచ్చును పేర్చి రయంబున
దిచ్చమెయిం దుముచువాఁడ నెటుగా నున్నన్
దచ్చెద జడధింబడి యే
రచ్చంబడకుంద విడుతు ప్రాణానిలమున్॥ 221

ఆ॥ వె॥ భూమిజాతఁ గనక పోఁదగ దిగవరు
లున్నయెడకు రాముఁ డున్నయెడకు

ప్రతినయున్న వచ్చు ఫలమేమిఁ దోఁచదు
మందభాగ్యు బ్రతుకఁ గెందు కొఱకు॥ 222

కం॥ అని పొగిలి కొంత వడికిని
మనమునఁ ధైర్యము వహించి మారుతి తనలో
ననుకొనె ప్రతిననచో నె
పనినైనన్ సలుపవచ్చు నెలమున్ ధృతిన్॥ 223

కం॥ పరిపరివిధముల నిట్టుల
హరిముఖ్యుం డెంచి మదిని యాశాసుమముల్
విరియగ హృదయ వనంబున
పరమోత్సాహమును బొంది పయనించి వెసన్॥ 224

ఆ॥ వె॥ వెదంచూలు మణుల వివిధ ప్రదేశముల్
పడతిమిన్న కొండదరి యున్న
వనవిహార విటుల నపహరించిన గాని
అసురనాథుఁ డెట్టి యవనిఁ గూల్తు॥ 225

తే॥ గీ॥ అట్లు కాదేని దనుజేంద్రుఁ డట్టి కోఁద
నీడ్చుకొనిపోయి పడవేతు నిరుపలేక
ముందరను, యుద్ధమునకుఁ గొంపోవు పగిదిఁ
గాలిచేఁ బెల్లగింతు లంక పురంబు॥ 226

తే॥ గీ॥ దానవేంద్రుఁ డొనర్చిన తప్పిదమున
మర్కటచయంబు క్షుధపుల్ మరియవలసె
నంచుఁ దలపోయుచును తల పక్షైయెత్తి
కాంచె నొక్క యశోక వృక్షముల వనము॥ 227

• హనుమంతుఁ డశోకవనముం బ్రవేశించుట •

కం॥ ఇంతకు పూర్వము నేని
యింతవనంబునకుఁ బోయి వెదకఁగలేదె?

సంతోషం బయ్యెడు మది
చెంతలఁ బొంపోయి మాకు సీతాదేవిన్॥ 228

ఆ॥ వె॥ సూది మోపంగ చోటైన విడువక
లంకఁ జూచినాఁడ సంగతెల్ల
మాతఁగాంచి యశోకవనంబున
జనకజాత నాఁడఁ గనుఁగొనంగ॥ 229

ఆ॥ వె॥ అంచు నతఁడు అంజలి చేయించి
బ్రహ్మ రుద్రులకును నవను నగుచు
అయ్యనఘుని మ్రొక్కి యవనిజ కనములోఁ
గలదొ? లేదొ? చూడఁ గలనొ? తెనొ॥ 230

కం॥ అనియిటు పొంగి మహార్తము
మనమునఁ జింతించి పొంది మహోత్సాహం
బనిలజుఁ డశోకవనితం
జననెంచి స్మరించె విటుల జయహాంశు వాగన్॥ 231

కం॥ మ్రొక్కెదను రామవిభునకు
మ్రొక్కెద సౌమిత్రి కెద ప్రమోదమెలర్పన్
మ్రొక్కెద రాఘవుదేవిక
మ్రొక్కెద దినకరజునకు మ్రొక్కెద నిన్॥ 232

కం॥ మ్రొక్కెద మారుతమునకున్
మ్రొక్కెద నింద్రాగ్నులకును మ్రొక్కెద రవికిన్
మ్రొక్కెద రుద్రాదులకును
మ్రొక్కెద నెల్లను మునిముఖ్యులకున్॥ 233

ఆ॥ వె॥ జనకరాజపుత్రి జాడఁ దీయంగ నీ
సమయమందుఁ దనకు సాయపడఁగ
వేడఁగినట్టి వారి నెఱుఁగని వారి, న
ర్థించి వరల ప్రస్తుతించి యిటుల॥ 231

తే॥ గీ॥ వడిగఁ బ్రాకారమెక్కి యా పవనసుతుఁడు
చూచి రమ్యంబునైన యశోకవాటి
నమరశిలమై యుండి నవవినూత
నందు దాచెం గాఁపోలు వసుధఁడుంచు॥ 235

తే॥ గీ॥ అమరులంబంటఁ బడియుందు నట్లు సూక్ష్మ
రూపమును దాల్చి వనమున రోయవెంచి
పయనమై యాంజనేయుఁ దవ్వనముఁ జొచ్చి
అవనిజాతను వెదకెడు వవనరమున॥ 236

ఆ॥ వె॥ శాఖమంది శాఖ చయ్యన దుముకుచు
వృక్షమూలములను వెదకికొనుచు
వనము నెల్లఁదిరిగి పవనజుం డొక తరు
శాఖఁజేరి గాంచె సౌధమొంటి॥ 237

ఆ॥ వె॥ వెయిగొల్ల ఎలిగి వెలయు నాసౌధంబు
బ్రక్కనున్న శింశుపంబు క్రిందఁ
నొక్క నెలఁత కూరుచుండియుండఁగఁ జూచ్చె
మూగియుండె శోకమూర్తిచెలువు॥ 238

• హనుమంతుఁడు సీతాదేవిని చూచుట

తే॥ గీ॥ ధూళి ధూసరితాంగియై దుమ్ముమేల
మలిన వసనంబుఁ దాల్చి మబ్బుచాటు
చందురుంబోలి మరుఁగైన యందమునను
ఎవ్వదానిని వస్రువు లొలుకుదాని॥ 239

సీ॥ ఒంటిపేరను నొరుంటమఁ ఎడికుంశ
తనువెల్ల గప్పియు దనరుదాని
ఉపవాసము చేసి వపువెల్లఁ గృశియింప
పర తపస్వినివలె వరలుదాని

దర్పకాకారంబు గాంచె నాచుకొనదై
యమరాంగనలఁజూచి యదలుచాడి
క్రొంగ్రొవ్వు కలఁ దిక్కు లందెడు యాచ
మక పోసం పెతల్ తెందుదాని

తే॥ గీ॥ రఘురాము మాసం నొంచెడా జడను దాల్పి
డీలయున్న మోములో ధ్యానరత
నొప్పుదాని మోమెల్లఁ గప్పుకొట్టి
ముంగురులదాని దుఃఖి గ్రుంగుదాని॥ 240

ఆ॥ వె॥ వెక్కువెక్కి యేడ్చు వెలఁదిని పొడగాంచి
పరితాపగాఁ గుండనొవ్వ
నెంచెఁ దలఁచి హనుమ యద్దాని వీక్షించి
జనమనంబులోనఁ దలఁచెనిట్లు॥ 241

— హనుమంతుఁడు సీతాదేవిని జూచి తనలో నిశ్చయించుకొనుట

కం॥ రావణుఁ డిల్లాలిని
పావనమున నపహరించి తరువాత యగస్
త్యాశ్రమమునుండఁగ గంటిమొ
యీవనితయ గాఁగఁ దోఁచు వరయఁగ సీతన్॥ 242

చ నగలను మూటగట్టి కపి
నాథుని ముందర వేసినట్టి సొం
పగు మెయిచీరపేలిక గ
లట్టివి గుర్తులు గానవచ్చెడిన్
మగువధరించు నంతము
మాయయు నుండుటఁదక్క వేరొకర్
లగుదురె యన్నియుం దలఁప
నీమె జానకిగాఁగఁ దోఁచెడిన్॥ 243

తే॥ గీ॥ భూవిభుఁడు తెల్పినట్టి యా భూషలెల్ల
వృక్షశాఖను గలవు కింశుద్రుమమందు
భూధరంబున విడిచిన భూషణములె
కొలఁదిపడియుండెఁ జూడని తెలుపనగల॥ 244

చ॥ జనకనృపాలు కూఁతురగు
సంశయ మించుకైన లేదు రా
ముని వరధర్మపత్ని రఘు
పుంగవు మానసపద్మభృంగ మీ
వనజదళాక్షి యామె యిఁక
జక్కఁగఁ దోఁచెడు నంగసౌష్ఠవం
బినకులతేజునందువలె
నెక్కుడునై కనుపించుపోలికల్॥ 245

హనుమంతుఁడు సీతాదేవిస్థితికి దుఃఖించుట.

తే॥ గీ॥ రాముఁడును లక్ష్మణుండు సర్వశ్రితనం
రక్షకులునై చరింప ధరాతలమున
నిర్భయంబుగఁ దిరిగెడి నీరజాక్షి
రక్కసుల చేతిలోఁ బడి గ్రుక్కవలెనె॥ 246

తే॥ గీ॥ అలమటించుచు దనుతాంగ నంతఁ జిక్క
శీతయయి పాలు కన్నీటి వెల్లువలను
తడిసినట్టి మొగంబును తుడుచుకొనుచు
వృక్షమూలంబునం దుపవిష్టయునయి॥ 247

క॥ రాముని రాఁగోరి రఘు
రాముని జూచెదనె యెక్క చూడ్కులన్
భూమిని పర్వెడి యెలమి
భూవిభు నెమ్మదియందు నిల్పి శ్రీ

రావ గుణాభిరామ! యని
    రాఘవు నామమునె స్మరించుచున్
భూమిజ నేలఁ బొర్లుచును
    బ్రౌఢ్యముఁ బచ్చెదు నిట్టు లియ్యెడన్॥ 248

చ॥ దనుజకులాంగనల్ పలువ
    దారుణకృత్యములన్ సహించి యీ
జనకజ యున్నదన్న నిటఁ
    జావక ప్రాణముతోడ నెట్టులే
వినకుల వంశభూషణుఁ
    దహీనబలాఢ్యుఁడు రావణాసురున్
దునిమి మహాశుగంబులను
    శోకాగ్ని బొగిలఁ డింపఁ గాదొకో?॥ 249

చ॥ పుడమితనూజఁ జూడ రమ
    పుంగవుఁ డేగతి నార్తిఁగుందు నా
వడువున భూమిజాత కను
    పట్టులువాయఁగ నేర్చి యశ్రులం
దడిసిన బుగ్గలం దుడువఁ
    దామదినెంచక రామచంద్రుపైఁ
బడిన మనంబుతోడఁ దల
    వంగను నేరక యున్న దన్యమున్॥ 250

కం॥ అనియిటు జనకజ శీలముఁ
గొనియాడుచు రామచంద్రు కూరిమి సతికిన్
ఒనఁగూడని కీడి వగి
దినిఁ గలిగిన దాని కెదను దిగులొందు చొగిన్॥ 251

* హనుమంతుఁడు తరుశాఖల మరుఁగున నుండి సీతాదేవి దుస్థితిం ఎరిఁగుట *

కం॥ తరుశాఖల మరుగున నా
నరపీరుఁడు దాగియుండి నారీమణి విన్
ధరణిజఁ జూచుచు నుండఁగ
జరిగెన్ బ్రొద్దెల్ల వేగు జామును నయ్యెన్॥ 252

* రావణుఁ డశోకవనమునకు వచ్చుట *

ఉ॥ వినఁబడె బ్రహ్మఘోషములు
మేదిని నామున, బ్రహ్మరాక్షసుల్
ఘనముగ నల్ప పట్టణము
నంత తపోధను ఛాత్రవదుండుటల్
గనఁబడె నిత్యమంగళము
నా విలసిల్లను తూర్యఘోషముల్
దనుజపురంబుఁ దోఁచె విను
తంబగు నా యలాపురంబుగన్॥ 253

చ॥ దనుజవిభుండు లేచి గుణ
ధామను జానకి నాత్మనెంచి తా
కనకదుకూల గంధ సుమ
కాంచన రత్న కిరీట శోభితుం
డును నయి దైత్యకాంతలు క
డుంగడు కూరిమిఁ దన్నుఁ గొల్వ నా
యినకులవార్ధి చంద్రుని
వింతిని ఎతను చూచువేడుకన్॥ 254

ఉ॥ పతిహితంబు తన్గొలువ
సర్వవిభూషణ శోభితాంగుఁడై

రతిపతిశా వెలుంగుచు ధ
రానుతయున్న యశోంపాటికిన్
ధితిఁలభూషణుం డధిక
తేజుఁడు రావణుఁడుం జెలంగ వా
ఎతివాత వృద్ధివాత కవి
పాప దుర్మాని ఫీతవి త్తియై॥ 255

కం॥ గదగద వడఁకుచుఁ గన్నుల
జడివానగఁ గురియ న్రు జలములు వోరన్
బడియారగ కాయంబును
వడివడిగా కప్పు మేని వసనమువేలన్॥ 256

కం॥ వంగి, కుచోదరములఁ గా
వంగని వారలకునుఁ గంటఁ బడకుండఁగ, నా
యంగన బాహారువుల వె
నం గప్పయుఁ ద్రిప్పమోము శిరవేగమునన్ 257

కం॥ విలపించుచుండెఁ గన్గొని
యలుఁడిగు దశకంధరుండు కమనీయగుణన్
జలజాక్షిని భూజాతను
జలరుహమిత్రాన్వయాబ్ధి చంద్రునిరాణిన్॥ 258

సీ॥ ఉత్తరేలను గూరుచుండిన దానివి
వనధిమున్గెడి యోడ వంటి దాని
వంకజాకరమును వాసిన వారిజం
బనఁబోలు దానిని వనరుదాని
మన్నుఁ గ్రమ్మినయట్టి మణివంటి దానివి
వతులిత వ్రతముచె నలరుదాని
విడిచిన తరుశాఖ విధమైన దానివి
విడిచిన బొమ్మల యొడలిదాని

తే॥ గీ॥ మలిన వసనంబుచే మసి మఱుగువందు
సన్న విప్పువలె కడు వన్నెలీను
మేలిమి పసిండిరాయా నమేలమైన
మేనుఁ గలదాని బిగువుఁ గోల్పోవి దాని॥ 259

ఆ॥ వె॥ తిన మనంబునందు దశరథాత్మజు తన
ప్రాణధవునిఁ జేర వలచుదాని
దనుజాధ్యైద పెదనుఁ దలపోసి శోక మ
గ్నాంతరంగ యగుచు నడలుదాని॥ 260

కం॥ రామా! రామా! యనుచున్
శ్యామలవర్ణుని సురాంగు వదమలగాత్రున్
శ్రీమన్మంగళ గుణగణు
వామాంకంబెక్కఁ గోరి ఏవరెపుదానిన్॥ 261

రావణుఁడు సీతాదేవిని వెరఁబోవుట

కం॥ కనులారఁ గాంచి రావణుఁ
డనుపమగుణ రత్నరాశి నంబురుహాక్షిన్
మనమపు దిసంగ బాణా
గ్నివి దగ్ధము గాఁగ వానకుఁ విహ్వలియెన్॥ 262

రావణుఁడు తనకోరికను సీతాదేవితో చెప్పుట

మ॥ కలికి! చింతముఁ బొందనేల? సను నో
కంజాక్షి! వీక్షించితే
పలుకన్రావె మిటారి! రావణుఁడ నీ
ప్రాపున్ సదాగోరితిన్
చెలియా! విన్ కనుగొన్నదాదిగ మదిన్
చింతింప నేనన్యమున్

వలపు దీర్చవె భోగభాగ్యములతో
వర్ధిల్లవే భామినీ॥ 283

సీ॥ కట్టడుకాలముల్ కలుగవె నీయందు
మాయచీరేల మంజువాణి!
వలచినభూషణంబులు లేవె నీకట
భూషలందిచ్చెదల పూవుబోడి
ఇష్టభోగ మంతయుస్తవు గారాదె
కాదన యేమున్నదె కమలముఖి!
వలచినదెల్ల కలుగదె నీకిందు
కలనొందగ నేల కంబుకంఠి!

తే॥ గీ॥ నీదు నగుమోము జూపవే విరుల మాంగి!
యుందలాని చిలుకల కొలికి నీవు
దిమికొనవయ నీకిందు కామితార్థ
ములను దీర్పంగలగ దశముఖుడ నుండ॥ 284

ఉ॥ చింతనుబొందనేల నర
నీయహా లోచన! నన్నుగూడి ని
శ్చింత సుఖింపరాదె! వన
సీమ వసించెడి రాముడేడ నీ
చెంతకు వచ్చువాడను! వ
సింహము వారిధి దాటి రాఘవుం
డింతగా లంక వచ్చి నిను
వెట్టుల దాగ గొనిపోవ గల్గెడిన్ 285

ఉ॥ రాముడువచ్చునంచును ధ
రాసుత నీ వ్యర్థపోవునంచెటుల్

వినుదినెంచఁబోఁ తరు
ణీమణి! యెన్న నసాధ్యమిద్ది యో
కోమలగాత్రి! రాముని
కూరిమితోడుత నిన్ను నిత్తురె?
రామ! ననున్ జయింప నృ
పాలకుమారుఁడు విన్గ్రహింపనే?॥ 266

కం॥ పరసతుఁ దెచ్చు టరయఁగ
తరుణీమణి! తప్పుగాదు దనుజాలలోనన్
పరదార నపహరించుట
సరిక్రొత్తయుగాదు చూడు సదమలగాత్రీ!॥ 267

కం॥ సకలంబడయుందున నో
యతివా! వినుఁజూతు శ్రేష్ఠమ చరిత పెంచ్
హాతమతిపై చరియించుచుఁ
సకలిత సౌఖ్యములఁ బొందు మంబుజనేత్రీ!॥ 268

* సీతాదేవి రావణునకు బుద్ధిచెప్పుట *

ఆ॥ వె॥ కంటకాపరమున కన్నులఁగానం
రావణుండు దాశరధి సతి నిట్టు
లనఁగరాని మాట లన నామె శ్రీరాము
రాముఁ దలఁచి మది స్థిరంబుఁ జేసె॥ 269

చ॥ పరమపతివ్రతామణి నృ
పాలతనూభవ భూమిపుత్రి, కా
వరమునఁ బల్కు రావణుని
వాక్కులకుం గడు రోషమూని మం
దరఁగల గడ్డిపోచ నొం
దానివి సద్గుణాంగమంది చెన్

ఆస్పద కాయముక్రవడం
పెద్దఁగ చెప్పుమఁ ఎక్క ప్రియన్॥ 270

కం॥ పరదారాప్రయులం విహ
పరమును తెవసుమ ప్రసతులు పలు విరవే
దురితాత్ముఁడ! పెద్దల నీ
కెఱఁగింపరె? కూఁపట్టి దిదియని యెపుడున్॥ 271

కం॥ వినిపంపరె? పితలు మది
విలియుసు చెరు బద్ధిచెత విఁచిత వానిన్
వినఁగూడని ఎయొల న
న్నన నీకెద పాపబీతి యైనసు లేదె॥ 272

ఉ॥ నార్యులు చెరె నీవు నర
కార్యులఁ చెప్పుట వాడియానె? ఏ
నార్యులు నిఁనెట్టొ నర
కార్యయు వారిఁగారె యట్లు రి
చార్యపు కృత్యమున్ సరిఎ
కార్యముగా ప్రకటింపవారఁ నీ
ధైర్యమిదెట్టు లబ్బినది
దానవనాయు! ఎగ్గురేదాకో॥ 273

తె॥ గీ॥ పరసతుల చెట్టఁబట్టుటే పరమధర్మ
మయ్యెనని య నీవతి నమ్మఁ డసహా
రిందుటయు ధర్మముగను గుర్తించి నీదు
సతుల నమ్మల కవ యొరంగఁగలవె?॥ 274

ఉ॥ నీచుఁడవీవు పేమదిం
పితియటంచొక టున్నయట్టులన్
దోఁచదు మంచిచెడ్డలను
తోఁచని చిత్తముగెల్వనేరకే

తోఁచినదెల్ల నెఱుఁ విది
దౌష్ట్యమటంచును నెంచ నొప్ప్రి పి
రౌచితికార్యమె తలఁపు
మోరి! ఎరాం నలన్ హరింపుటల్॥ 275

ఉ॥ రాము నెఱుంగ నెపు రము
రాము ఎలంకుఁ దృణీకరింపి సీ
కేమని పుష్టానో యిటు న
వాంవఁ ఁగూరా దుష్టబుద్ధి శ్రీ
రాముని చేతిలోఁ ఎడిన
రావణ! ఇకిల చావుదప్పునే?
క్షేమముగోరితేని వడిఁ
జెయుము రామునితోడి సఖ్యమున్॥ 276

ఉ॥ రాముని ఎన్నినైన నను
రాజనినాయెతి! పాడిదప్ప నీ
వెమని లెప్పినావొ? యది
యే యెపు డెయ్యెడ వినం హెతు, పీ
భూమిని కొన్నినాళ్లు యిం
బొందివి ప్రాణములంతఁ గోరితేన్
రాముని ఎప్పగించి నను
రాఘవునిన్ శరణంబు వేడుమీ!॥ 277

ఉ॥ ఎనక మదీయవాక్యము లవి
నెతపు బుద్ధినిఁ ద్రోసిపుచ్చితేన్
ఘనతులఖాదనుల్ రిము
రేశ్వరు లిద్దఱు చాలిఎర్వ వి
ధినుణ ఎటు పాశమగు,
దిగ్గమునయ్యెడు నీదులంం సీ

రను శరణంబు తప్పదు ౦
ఎత్స్థితులొందువుచేత రావణా!॥ 278

ఆ॥ వె॥ రామచేంశరము రావణా! యొఱుఁగవు
వ్యర్థముగనుపోదు వదరెనేవి
బ్రహ్మరుద్రు లైన బ్రతుకంగనేరరు
విపటన్న యెంత మాటిపునకు॥ 279

ఆ॥ వె॥ పుణ్యవంశమందు పుట్టితి నిక్కంబు
కులజాకవును నేను కోడలైతి
రామపత్నినైతి రావణా! వలదనె
అన్యపురుష ప్రాణ మైన విడుతు॥ 280

రావణుండు సీతాదేవిని బెదరించుట

కం॥ అనిపల్కు జనకనందన
మనమున రోషంబుఁబెరిగి మనువాకసుఁ డి
ట్లనె ధరణీ తనయం నా
సీ! నను చులకనగఁజేసి చెప్పుదువె యటుల్॥ 281

కం॥ కరుణించి విడిచితిని నే
దరుగక నాచేతి ఖడ్గ ధారను నెఱుగన్
ఎరలైన విడుతు శోకా
పరితమైన ఎధంబువందుఁ జనుమింకైనన్॥ 282

చ॥ గడువు నొసంగినాఁడ విను
కంజదళేక్షణ! రెండుమాసముల్,
గడుపుదనంబు మాని నను
కాంతునిగాఁగ వరింపవేని ని
డుదుసు తనంబు పోవుగ
తుంటలు తుంటలుచేసి తొయ్యలున్

గుండెయను వంటఁజేసి ప్రతు
కో? మరణింపొ? వరింపు మెదియో॥ 283

తే॥ గీ॥ గిడుపుఁ దీర మంచె లోఁడవయేవి
కంటకాలయి నిసుఁగొల వండి తినెద
రిసురహాంత లటంచు ర క్కసులతేఁడు
లక్క జానుఁయనె దైత్య వల్ల సనకు॥ 284

* సీతాదేవి రావణుని పరుషంబులు పల్కుట

ఉ॥ ఎలుకఁగరాని పల్కులిటు
పల్కెదవోరి దురాత్మ! నీచ! నీ
వులుకల విన్నయంటనె
గన్నముపేయనె విన్ను వాంటన్
కిలుగిమి రామునాజ్ఞ యతి
కష్టమునం గడియించు సత్త్వముఁ
పలమును ధారవోయఁగను
పాపము యొప్పమి నుంట విట్టులన్॥ 285

తే॥ గీ॥ నన్ను ప్రముచ్చిరి పఱతెంచు వాడు నీవు
రాఘవుని కంటఁబడమిని ప్రతుకఁ గంటి
వర్ధని మిషంబు నివందు దాగియున్న
నేమి దైయుందువో రాక్షసేంద్ర! నిజు॥ 286

* రావణుఁడు సీతాదేవిపై నాగ్రహించుట *

చ॥ అనివలుంగ భూమిజ దు
రాగ్రహదృష్టిఁ జూచి సీత నా
దనుజవినుండు చెంతఁ గల
దానవపాంతల విల్పి పీర లి

యనపులవంశభూషణుని
యుంటని మీవార గాస్ప్రమ్మ్ఱుతిన్
సమ మదిఁగోరు వట్టుల వి
వందగుబోధల సల్పి యొట్లారెన్॥ 287

కం॥ పరియగు మార్గంబున ని
తరుణివి విలువంగఁ దగును తగువారబోధల్
పరఁగంగొందెని తుదిని న్
తిరుఁదనంబునను నైన గిఱువఁగి నలయున్॥ 288

కం॥ ఎట్టుల వొందఁబడి ఎండిన
తుట్టతుదిన్ నతిక తుంట తుంటలు గను మీ
రిట్టట్టనక ఘటించుడు
పొట్టలు నిండంగ తృప్తి వొందెదు భంగిన్॥ 289

* ధాన్యమాలిని రావణున కర్థమువచ్చుట *

ఉ॥ అనియొడి దైత్యవల్లభుని
యాత్మ నెఱింగిన ధాన్యమాలి తాన్
మనమునఁ గొంచట్టి యొక
మాలినినై మది గుందనేల? యీ
వనితమమించు సొంపుగల
భామలు నీనతులందు లేరె? వ
న్నను వగురీతిఁ బొందు, దను
జాధిప! సౌఖ్యము లందరాదొకా?॥ 290

కం॥ అని పల్కి నవ్వి, తనసతు
లనుగూడి గృహంబుచేర లంకేశ్వరుఁ, డ
ద్దనుజాంగనలు ధరిత్రీ
తనయను దుర్భాషలాడి తగ నదిరిట్టుర్॥ 291

రాక్షసస్త్రీలు సీతాదేవిని బోధించుట

కం॥ రావణునిన్ వరియింపుము
రావణసార్వభౌము నైన రాజ్యంబు నెంచన్
నీవే రాణివి యగుదువు
మానవునిఁ దలంచకు మంజులవాణీ!॥ 292

కం॥ వినకున్నను మామాటలు
కినికరమనితెం నిన్ను కసితీఱంగా
నొనరింతురు ఖండములుగ
దనుజేంద్రుని శాసనంబు తప్పదు అవ్వా!॥ 293

సీతాదేవి రాక్షసస్త్రీలకుఁ దనమనోనిశ్చయముఁ దెల్పుట

కం॥ దానవకాంతలు దృఢముగ
దానవనాథుని వరింపఁ దగు నంచు నిటుల్
జానకిని బెదరింపఁగ
మానసము దృఢంబుఁ జేసి మహిజాత యనెన్॥ 294

కం॥ చంపందలఁచిన చంపుఁడి
తెంపున నేమైనఁ జేయఁ దెగఁబడుఁడిఁక నే
తెంపునఁ ఎన్నఁడు నాదు త
లంపు వినంది తలఁప లంకేశ్వరునిన్॥ 296

తే॥ గీ॥ దీనురాలైనను రాజ్యవిహీనుఁడైన
పూజనీయుండు ప్రాణవిభుండు నాకు
శశిని రోహిణియును సువర్చల దినేశు
నెటుల సేవింతురో రామునట్లఁ దలంతు॥ 298

కం॥ దమయంతియును నరుంధతి
సుమతియు సావిత్రియు, ననసూయాసతియున్

హనుమంతుఁడు గొలిచినయటు
విమలమతిం గొలుతు రామవిభు నెల్లెడలన్॥ 297

రాక్షసస్త్రీలు సీతాదేవిని కలఁచి మాటలాడుట

కం॥ ఘనవిఖ్యాత ప్రకటిత దా
నవకాంతలు జనకనందనను క్రూరముగన్
నవయంజేయుచు దూరుచు
రవళించుచుఁ బలికిరిటు ధరాసుతతోడన్॥ 298

కం॥ పతిహిత చరితవు నగుటను
అతివలలో మిన్నవగుదు వైనను నేఁడా
పతి నెడఁబాసిన దానవు
గతియెవ్వరు నెడు లంకఁ గంజదళాక్షీ!॥ 299

కం॥ పురుహూతుం జెఱపెట్టిన
వరవిక్రముఁ డతఁడు చంద్రవదనా! వినవె
సరివచ్చునె శ్రీరాముం
డరిసూదనుఁడైన రావణాసురు తోడన్॥ 300

కం॥ అడవులఁ గాయల నాకులఁ
గుడుచుచు పదచారియగుచు గుడిసెలలోనన్
జడమతిఁబోలి వసించెడి
బడుగునకై వగవనేల పద్మదళాక్షీ!॥ 301

కం॥ రావణుఁడన సామాన్యుఁడె?
భూవలయమునందు నతని పోరునఁదాకన్
దేవాసురుల కసాధ్యము
నీవిపుఁడతని కెంత నీరజనేత్రా!॥ 302

కం॥ దనుజవిభు విభవనిఁగాఁగన్
మనమిచ్చి వరింపవేని మానిని విన్నన్

మనుజస్త్రీఁ విడుతుమె?
కనవే మమ్మంచు దనుజకాంతలు సీతన్॥ 303

రాక్షసస్త్రీల మాటలకు భయపడి సీతాదేవి యేడ్చుట

సీ॥ ఎరకువుచుం జూచు భయపెట్టె నొక్కతె
ఈటెనుఁ జూపించె నొంటి యొంకతె
మెదడుఁ దిన్నెదనని బెదరించె నొక్కతె
కాలు తిందునటంచుఁ గూసెనొంకతె
ఖండింతునంచు రక్కస యొక్కతె పలుకు
వండిపెట్టెద నంచుఁ బలికె నొకతె
నరమాంసమన్నచో నాకతి ప్రీతియౌ
నని వికవిక నవ్వె నసురియొకతె

తే॥ గీ॥ తొమ్ముఁ జీలిచి నే రుధిరమ్ముఁ గ్రోలఁ
గ్రోలుదు నటంచు నొక్కతె క్రూరబుద్ధి
ఎలికి తనమీఁదఁ బడినంత నెలఁతసీత
బిగ్గఱగ నేడ్చె యెడఁదలో బెదురు గదుర॥ 304

తే॥ గీ॥ ఎరులై పార కనుఁదోయిఁ జారు వక్త్ర
జలములు వడంకతనువు కంజాతనేత్ర
గాలితాఁకిఁ గదలెడి కదళినాఁగ
కానుపించెను చలియించెఁ గన్నుఁదోయి॥ 305

తే॥ గీ॥ రాక్షసస్త్రీలఁ గాంచి దరాలమాఱ
భీతిచేతను వణఁకఁగ వేణియు, విటు
నటును బొర్లుచు సర్పమో యనఁగఁ దోఁచె
కంజనేత్ర యంకఁ జెమ్మటల్ గ్రమ్మె నౌదల॥ 306

తే॥ గీ॥ దనుజకాంతల మధ్య వవ్వనజనేత్ర
లేళ్లగుంపున దప్పితోడేళ్ల చేతఁ

ఱట్టువడి స్వేదగుండెడు నట్టి యాలు
లేడిరా విపులంబెను తోదుడెం॥ 307

తే॥ గీ॥ దేవకన్యసమాన పైదేవా రావ
ణుని దలంచియు దానవ వనితలాడు
కిర్కశంపు కఠోర వాక్యముల వినియు
భయము శోకము పెనగొను స్వాంతమందు॥ 308

తే॥ గీ॥ పుష్పర యగొంపృక్షంబు పొంతనిల్చి
కొమ్మపెంపట్టుకొని నిల్చి గోదుగోడు
మంచు విలపించి యాపదయందు ఆమ
నండయై యుండగలవాడ నెవండులెమి॥ 309

ఉ॥ ఏమనిం చెప్పుది వి
వేముడ గోల్పడి మెల్లనెత్తి కం
జాతదళాయతి వన
జాతవిలోచన! రామభద్ర! సా
కేతపురీనృపాల! యని
కేలుడబెట్టి సుమిత్రసూనున్
పూతచరిత్ర! సాదుగుణ
పూరిత! లక్ష్మణ! యంచు విల్చుచున్॥ 310

కం॥ జనకజ ఆలపోసెన్నిట
దనుజాంగనలందు చిక్కి తప్పించుకోనం
గను, మార్గముదోచనే
వనరుచునుండిని విలెమి బ్రతుకి ధరిన్॥ 311

కం॥ దనుజాలపేంపడి నే
నినకులుని దూరమైతి నెట్లుత్సాహం
బున దెగిన ట్టువనె, వా
శనమును బొందెదను, లెదు ఎంకయమింపన్॥ 312

తే॥ గీ॥ కంజదళనేత్రు బంపవే క్రాంతగమన
వనమున కృతజ్ఞు ప్రియవాది విమలచరితు
దర్శనంబొసంగ్ కొనువారు ధన్యతములు
అల్పపుణ్యను నేను ననర్హనైతి॥ 313

తే॥ గీ॥ నాపురాకృత పాపమీ నాడు నాకు
రామునిలాంటిపూర్ణచంద్రు దూరముఁజేసె,
విషముఁ గ్రోలినవాఁడు జీవింపనట్లు
ప్రాణదవుపీడి నేనిఁక బ్రతుకఁజాల॥ 314

కం॥ రాముఁడు రాఁగలఁడని యీ
కోమలగాత్రుండు నమ్మఁ గోవిదుఁడయి నం
దేమాత్రము నమ్మకమును
రామచిం గలుగదయ్యె నవాడగ నైతిన్॥ 315

కం॥ మానవజన్మము హేయము
గాన పరాధీనుఁడగుచు తలఁదాఁచుకొనం
గా నెంత యధిక హేయము
మానవజన్మమున మగువ మాటెమందున్॥ 316

తే॥ గీ॥ తరుణమ్మంచు నెత్తి యీ యవని మీఁద
ప్రాణవల్లభు నెడబాసి బ్రదుకియుంట
దుష్కృతేకంద నింతి మదిందలంప
వింతగాదోఁచు నేను జీవించియుంట॥ 317

కం॥ దినమణివంశజు రాముని
తనుఁగప్ప సముగ్రవాంఛ కలుషాత్ముండై
దనుజాధిపుఁ దనురాఁగవ
లను చిక్కితి చేతల నిట్టులం బరుచుంటిన్॥ 318

కం॥ రాముండు దక్క నాకీ
భూమిని వేఱేమిలేదు, పోవక ప్రాణం

ఏమియు బ్రతికించ లేనక
నామది యొక దాతిబంధనా యన నొప్పునా॥ 319

తే॥ గీ॥ క్రూరు వీరిని నాకాలి గోటికొన
సైనఁ దాంప నాయంతరాత్మ యితఁడు
ఎఱిఁగియుండఁడు గాఁబోలు యెట్టివార
లైనను సహింతు రావణు వంటివాళ్ల॥ 320

తే॥ గీ॥ సదయహృదయుండు రాము డిక్ష్వాకువంశ
సంభవుఁడు వర్యవిదుఁడును సత్యవర్త
నమ్ము గలవాఁ డదెలకో నామనంబు
నెఱిఁగియుండియు నాలస్య మిటులఁ జేసె॥ 321

తే॥ గీ॥ దుష్టులగు ఖరదూషణాదులను గూల్చె
దనుజుని విరాధు వధియించె దశముఖు ననిఁ
గూల్చుటన లెక్కయె రఘు కుంజరునకు
ఎలకో నన్నుఁ దలఁచఁడీ యినకులుండు॥ 322

తే॥ గీ॥ అల్పవీర్యుని రావణు నాశఁగూల్చ
కడు సమర్థుండునయ్యు నిక్ష్వాకుకులుఁడు
రావణుని జంప వేగ నన్ గావరాఁ డ
దెలకో? లంక నెఱుండు చెఱుఁగఁడేమొ॥ 323

తే॥ గీ॥ పంక్తిముఖు లంకఁజొఱఁగ నెవ్వారికైన
శక్యమా! యని యనవచ్చు శ్మధవు విన
కులుని బాణంబు చొరరాని స్థలముఁగలదె?
రాముఁడల్గిన లంక చూర్ణంబుఁ గాదె?॥ 324

ఉ॥ రాముని భార్యనైన నను
రావణుఁడె గ్రహించినట్లు శ్రీ
రాముఁ డెఱింగియుండఁడు ధ
రాపరుఁ డియ్య డెఱింగియున్నచో

నిజెయి హారమందు నె? మ
హి ంతి దుష్టుని సంహరించి నన్
క్షేమముగా నేల చేరావే
శ్రమమె చామది వంతపులంగా॥ 325

ఉ॥ రావణు వాడి మార్గాని, ధ
రాధ్వరిం గూలెను గృధ్రరాజు ఆ
పావనుండిఎన్నది వి
శావరవాదుడు ఎమ్మ దెచ్చటలే
ఆశ్వి లోకంతం ఎటక
శాత్రవమేల రమా త్తముండు ర
క్షోవిమదింప అలనాడి
ప్రార్థు మరే ంయోధిగ్గర్యదే॥ 326

తే॥ గీ॥ రణుని రోదించె పురమును
సైన్యము బంధువర్గము సంహరింప
ఎటను శ్రీరాముడేల నీ వెట్టులింకు
రాలివో నదె? శంకవ్యా కులంకనము॥ 327

తే॥ గీ॥ రాముడాయెనా నేను ధరాధ్వరింది
ఎటుల రోదించుచుంటివో యదువె సర్వ
రాక్షసస్త్రీలు అంకా ర్రించునందు
వచ్చెదరుగా భర్తృ విహీనలంచు॥ 328

తే॥ గీ॥ రామ హాముత్తుడిరు లీ రావణపురి
అం పెల్ల దహించి యే ంచే
చం రాక్షసకోట స్మశానముగ నా
వచ్చెను, హా శీఘ్ర గగనముగరో యు॥ 329

• సీతాదేవి రాక్షసస్త్రీలపుఁ ఎదురించుటగఁ బ్రత్యుత్తరం మిచ్చుట •

కం॥ మానవ భోజినులారా!
దానవపురి దగ్ధమగును దైత్యులెల్లన్
మానవకీడగు మేదిని
దానవవల్లభుఁడుగూడు తథ్యం బరయన్॥ 330

కం॥ నావలెనె మీరలందఱు
మీవిభులఁ దలఁచి దలఁచి మిక్కుటముగ వా
పోవుదురుండఁగ నిద్భుట
నేవిందును నాదుమాట వింగ్రంపె యగున్॥ 331

కం॥ గడువు పదినెలలు మీమా
కిదెగాదె దశాననుండు నిఁక రెండునెలన్
గడువుండె నదిగతించిన
దుడుకున దుష్టుండు నన్ను దునుమఁడె? తలఁ ॥ 332

తే॥ గీ॥ కటింమాంసంబుఁ దినెడి రక్కసుల కెన్న
ధర్మమార్గంబుఁ దెలియదు దనూపలు
న్యాయము వచింప రాలెందు నమ్మఁగోవ
నంజుకొని తిను చర్బి యన్నంబు నందు॥ 333

కం॥ ప్రియదర్శను శ్రీరాముని
నయగుణు రక్తాంత నయను నా ప్రాణధవున్
రయమునఁ జూడం గోరెద
నయనానందంబుగా మనం బలరారన్॥ 334

కం॥ రాముని విడిచి యిట నే
నేమి యొనర్పంగఁ గలను? ఎట్లులనుందున్
ఈ మేనితోడ వనితఁ
ఏమున్నది? ద్యుమణివంశ్యు నెట్లుఁ జూతున్॥ 335

కం॥ ఇవి యింత విషమునైనం
గోవి తెచ్చెడి వారలెవరొ? కువలయనేత్రున్
మనమున నిల్పి స్మరింతును
తనువు త్యజించెద ఖలుండు తఱుగకముందె॥ 336

చ॥ శరణములార్తి సంద్రమిరిట
దానవనాథుఁడు నన్ను దెచ్చి యి
క్కరణిని నిందు దాచి మఱి
గారియఁబెట్టుచు నుండు పెల్లయున్
ఎఱుఁగ రెఱింగిరేని యిటు
లేమియెఱుంగని యట్టులుందురే?
ధరణిని వాల్గు మూలలను
దాశరథుల్ వెదకంగఁ బూనరే?॥ 337

కం॥ వెదకి ధరాతలమెల్లను
మదిలోన విరాళిఁజెంది మానగుణాఢ్యుల్
వదలిరొ ప్రాణంబుల తె
కదియత రావణుఁడె వారి యమునలఁ గొనెనో?॥ 338

కం॥ ఎంతటి బాధలనైనను
వింతగ నే నోర్చుకొంటి విధిఁ దప్పింపన్
ఎంతటివానికి నేనియ
చింతింప నసాధ్యమని వచింత్రు మహీషుల్॥ 339

తే॥ గీ॥ చావు రాదేమి నాకు విషాద పూరి
తమ్ము నయ్యె మనంబు నే తనువుఁదొఱఁగు
మార్గమె తోఁచదయ్యె ఏమాదిరి నిఁక
నెంతకాలంబు జీవింతు నేమి సేతు॥ 340

కం॥ మమతాహంకృతు లుడిగి, స
తమ్మని నమ్మంగ జీవి తమ్మును, కాలం

నిమ్మళాఁ గడిపెదు యుపులె వి
జమ్ముఁ ధన్యాత్ము లవని చరితార్థులాగిన్॥ 311

తే॥ గీ॥ ా మనోహరుఁడైన శ్రీ రామచంద్రు
విడిచి ధాత్రిని నెను జీవింపఁజాల?
క్రూర కర్ముండు నైన రక్షోవిభు నెదఁ
దుంచి యంతినె మదిని సంతాప మొదవ॥ 312

కం॥ జ [illegible] ఎరికెరి [illegible]
విని కొండలు రక్కసీంద్రు ఫీలంగొని వా
కొనగను లంకాధిపుతా
చనిరలి క్రమము [illegible] రమునపన్॥ 313

* హనుమంతుండు కోమన్నయైన సీతాదేవిని వివాహ [illegible]

కం॥ తరుశాఖనుండి తావని
నరిరించి పరోజనేత్ర యడు పాక్షిల్లన్
పడుగుకొనిపొవ హృదయము
పరిమార్చెద రక్కసీంద్ర యలిగెము నంచున్॥ 314

కం॥ తరుశాఖనుండి మేదని
[illegible] జరగి పెంకించి కొంత యోచకఁగొని నేఁ
కొరపడిలి చిదుప తనమున
అయిలింతే రక్కసులను తలపడి పోరన్॥ 315

తే॥ గీ॥ రక్కసుల [illegible] టూనుచో రాతపేశ్వ
రుండు తమఁ ఎట్టుకొన్న రాముండ తన్ను
చేయఁ వివిధ కార్యంబు చెడునుఁగాదె?
[illegible] దీనఁ నెట్టుల గలుగు ఫలము॥ 346

తే॥ గీ॥ ఉర్విజకు నంగుళీయకం బొసఁగి రామ
చంద్రుఁ డందు చెలిగించి జనకతనయ

తొడ పూట్లాడి యామీఁద దుష్టరా
సుల నెలం౦ు పరీక్షించి యాతుఁగాం॥ 317

క౦॥ దుఃఖపతనంబున కార్యము
చెడు దానన్ జనంబు సెడుఁ జెడుఁగొనగాఁదన్
యడు మేలు నవకొ విప్పుడు
విడుదుడు యీ లేం కార్య మొనఁగూర్పనగున్॥ 318

క౦॥ అనితలఁచి హనుమ శాంత
అనర్థముఁ జేసికొంపు దానవకాంతల్
తనుఁ జూడకుండు లాగున
ననుసృగఁ గూర్చుండి యుండు నాతరూత్తమునన్॥ 319

త్రిజట తన స్వప్నవృత్తాంతము రాక్షసస్త్రీలకు చెప్పుట

తే॥ గీ॥ రజనిచరకాంత అందుండి త్రిజట యనెడి
వనిత మేల్కాంచి తనతోడి వారిలెల్ల
కలను గంటి నటంచని ఎలికెవితుల
స్వప్నవృత్తాంతమును సవిస్తరముగాగ॥ 360

ఉ॥ కంటినిస్వప్నమందు తెల్ల
గంటని జానకీనాథరాముని
కంటి సుమిత్రపుత్త్రు దశ
కంధరు రావణు నాఁకఁగెల్చి వా
ల్గంటిని వెంటఁబెట్టుక పు
ష్పకంబుగ నేగఁగ రాఘవుండు నే
గంటి సపుత్రబాంధవము
గా దశకంఠుఁడు నీల్గఁ గాంచితిన్॥ 361

ఉ॥ తెల్లని వస్త్రమాల్యములఁ
దెల్లని ఛత్రముఁ దాల్చి రాఘవుల్

తెల్లని యేన్గనెక్కి వన
ధిన్ దరియించియు లంకఁ జొచ్చి యా
ముల్లము రంగులంగి వడి
నుర్వీజనం గొని వెల్లయేన్గుపై
చల్లఁగనెక్కి యుత్తరది
శ గాంచుచుండఁగ జూచితిన్ దలన్॥ 352

ఉ॥ తైలము మేనఁబూసికొని
తైలముఁ గ్రోలుచు రక్తవస్త్రముల్
దాల్చి మోదమంద వడి
దారుణఁగూలఁగ పుష్పకంబు దా
గ్రోలియుదన్ ఖరంబులను
గూర్చిన యట్టి రథంబునెక్కియున్
దోలుచుఁ దల్లక్రిందులుగ
దొర్లఁగ జూచితిఁ గంటిరావణున్॥ 353

ఆ॥ వె॥ వార్ధి బురదలోన దుర్గంధమాయత్త
మైనదాని కౌఁగిల నత్తె యావ
కానియు రక్షణముగఁ జెమెరుంగ కేగంటి
కాళిరాగ కాంతె గళముపట్టి॥ 354

తే॥ గీ॥ కుంభకర్ణుండు దశకంఠు కొమరులు నిటు
రక్తమాల్యాంబరంబుల, రక్తగంధ
లేపనాదుల తోడ సంతాపమునను
దక్షిణ దిశాభిముఖులునై తరలఁగంటి॥ 355

తే॥ గీ॥ పంక్తికంఠుండు పయనించె పందినెక్కి
మేఘనాదుండు మకరంబు మీఁద జనియె
కుంభకర్ణుండు నొంటెపైఁ గూరుచుండి
తైలమును మేన బలది యా తరలఁగంటి॥ 356

సీ॥ రాక్షసబృంద మెట్టని వస్త్రములఁ దాల్చి
మద్య మింపుగ గ్రోలి మత్తుకాంచి
గానంబు నాట్యంబు గావించు చున్నటుల్
కలగంటి మరల రక్కసుండు రావి
ఎరుపులు తిరింగిం ఖ లంఖంబు ఎపు ఎపా
ర్ద్వారంబులును పురద్వారములు
జలధిలోఁ గలిసిన చందంబునను గంటి
దూతగావచ్చి క్రోఁలయొకటి
తే॥ గీ॥ లంక లోనఁ బ్రవేశించి లంకనెల్ల
కాల్చిపోయిన విధమును కలగంటి
కుంభకర్ణాది రాక్షసుల్ గోమయమును
పూసికొని యున్నయటు వ్వప్నమునను గంటి॥ 357
కం॥ తెల్లని గొడుగు ధరించియు
వెల్లని వస్త్రములఁ దాల్చి వెల్లని గంధం
బుల్లం బలరఁగ నలదియు
వెల్లని గజమెక్కినటు విభీషణుఁగంటిన్॥ 358
కం॥ ఘన కలఘోషము విజయము
దనుజాధిపు శాసనంబు తిట్యం బరయన్
జనకజ దిక్కగు మనకిఁక
దమతాంగనలారో యాపె దరిఁజనుఁ డిఁకన్॥ 359
కం॥ వనటంబెట్టకుఁ డీమెను
దనుజేశ్వరు మాటలింక తల దాల్చకుడీ
మనకు నిమెయె దిక్కగు
వినవంశజావెత దైత్య వెల్ల నశింపన్॥ 360
చ॥ అదరెడుచూదు ధంబజ ద
ళాషిక నిష్పదె వామలోచనం

ఎదపుడు నిద్రపోయియూరువు మ
గోమహాత్ముడు రామచంద్రుడ దీ
ఎదమలగాత్రవిం గొని ని
ఱందగ నొవదలండు యం
పాదపదు నాదుబుద్ధి నిఎ
తోత్పలనేత్రయు మెలగల్గెడన్॥ 381

ఉ॥ కానయిందుసే దోగె
మూసని పథలక్షణములు మను బంద్
కానని చెదుగుసే ద్రొయును
మూవిని ని పథముగల్గ మూయు భయంబుల్॥ 382

తే॥ గీ॥ ఎందురుంటోలు చెమ్మోముసందు నెప్పుడు
కాంతిదొలగదు యువిది దుఃఖమునమున్న
ఎప్ప వన్నంబునైన నీ తప్పియుందు
ఎన్నగిల్లదు ధైర్యంబు శ్రమగలుగదు॥ 383

తే॥ గీ॥ వృక్షశాఖ గూర్చుండి పక్షియొంటి
ప్పాగతో స్తుతుల చేయు శ్రావ్యము
గొంలయాలాకి నీమె కుశలవంతుడు
మావిమదుడు వచ్చి వేగ గొంపోవగలడు॥ 384

ఉ॥ తమ్ము నితోడగూడి గుణ
ధాముడు రాముడు వార్ధివాపె శ్రీ
రమ్మగు వారిగంబు పు
రావణు రక్షము లిద్ధరంపడం
గ్రుమ్మి నిలింపులన్ విజయ
ఘోషలు సల్పగ కోమలాంగియో
ఉమ్మహావాలి పెంటగాని
యేగుట లిధ్యమటంచు దొచెడన్॥ 385

ఉ॥ కాసి నాడుఁ దుర్గ్రహము
　　ఎంపున రాక్షసకోటల్లో
మానిని గొంచుఁబోవు వెద
　　మానఁడు మానవలెం దలంగక్
పూనిక పంపఁబెట్టు మను
　　కోటుల దండన చేయునంత
దానవకాంతలార! తలఁ
　　దాల్పుఁడి మామిక శాపసంభవం॥ 366

చం॥ అనిపలుక త్రిజట దానవ
వనితలు మామికు మ్రొక్కి [illegible] పడి నిదురింపన్
జన జనకనదుస్థితి చె
మ్మ్యమునఁ దలపోసె నిట్లు మతి వ్యథచెదరగన్॥ 367

* సీతాదేవి శ్రీరాముఁడు రామి ననేకవిధముల ఎరివంచుట *

కం॥ ధరియింపరాని శోకము
ధరియించితిఁ బ్రతికియుంటి ప్రాణము విడవన్
దొరకదు మార్గము నాకి
క్కర ప్రేరణచేదు అనువు వాలింపంగన్॥ 368

చం॥ ప్రియమైన పురుషుఁడైనను
దాయువు విండకయె మృత్యు డాసన్నముగా
దెయనుపున యోచించిన
దాయనుటక మిట్టుతే గడంచదు మాడన్॥ 369

తే॥ గీ॥ సుందరుమిలేనట్టి దానను శోకవహ్ని
గుములుదానను కాంతప్త ఎదనివాస
బ్రతికియుండితి, హృదయంబు పగులదేమి?
వ్రక్కలుగ వజ్రమున [illegible] రీ [illegible] గిలి వట్లు॥ 370

తే॥ గీ॥ గడువుకాలంబు రాకల తమ్మ ధవుండు
వచ్చి గొంపోవఁ డేని రావణుఁడు నన్ను
చంపు ఛేదించి గర్భస్థ జంతు వనుచు
నయిల ఛేదింప మంగలివాని బోలి॥ 371

కం॥ దనుజవిభు వేతఁ బ్రస్ఫుట
యనగా దుర్మరణ మందు నాత్మవధంబుం
గొనరింపకొనుట యట్టదె
దనుజవిభుచేఁ జచ్చుటంచె దాఁదెగుదాన్॥ 372

తే॥ గీ॥ రామ సౌమిత్రులార! యో రామమాత!
యో సుమిత్రా! మహోదధి యోడ గాలి
తాకి మునిగినట్లు నే దాటరాని
శోక వార్నిధిలో మునిగి గ్రుక్కుమంటి॥ 373

ఆ॥ వె॥ ఏమి చేతునింక నెవ్వఁడీ యాపద
నుండి గాచు నాకు దిక్కు దైవ
గానసంబఁ ఉకట కష్టకాలంబున
మందభాగ్య నిటుల గుండవలసె॥ 374

తే॥ గీ॥ మున్ను మిత్త్రంబుగాదె? యీ మనావతిమతు
లరిగిరి మృగంబువెంట నయ్యాదియె వీరి
వృపతి సంహారిని హరించు ఎదురుమాడ్కి
హితము గావించియుండు సాహసముఁ జేసి॥ 375

కం॥ అరయంగ నాదురదృష్టము
ఎరిగిడి మృగరూపుఁ దాల్చి పార్థివసుతులన్
త్వరితగతిం గొంపోయిన
కంటివిఁ దోఁచెడివి కష్టకాలంబగుటన్॥ 376

కం॥ దైవంబుగ భర్తను కై
నావంబున నెంచుచుం బాధలనెల్లన్

ఎవఁడుపుననో సహించితి
కేవల మిపుడుంటి భూమిని గాంచుకై ॥ 377

ఆ॥ ధర్మములన్నిం నడిచిన
నిర్మించదియేమొ మున్నత కర్మంబెల్లన్
దుర్మతికి నతిమ్మున నల
నిర్మలమతినైయు సుకృతిన్ గోరి చెడెన్॥ 378

కం॥ తనువు కృశించి వివర్ణం
బున నయ్యెను నాశదోఁజగె మాధవ సీతాం
దును గల్గవోదు ధర్మం
బును నిష్ఫలమయ్యె చెడుగు లాదరిసదిన్నన్॥ 379

చ॥ నరపతియాజ్ఞచొప్పున వ
నంబులలోఁ బదునాలుగేడులున్
తిరిగి ప్రవాసముఁదీర్చుకొని
సాదివి నన్ వెదంగమని నన్
మఱచి విశాలనేత్రలను
మంగళగాత్రలఁ బెండ్లియాడి యా
తరుణులఁగూడి యుండుము ము
దంబున నంచుఁ దలంతు రాఘవా!॥ 380

తే॥ గీ॥ విరతమును నిల్పి విన్న నా చెమ్మనమున
సంస్మరించుచు నెపుడు సల్లప ం
లంబు వ్యర్థమైనయ్యె కాలంబుగాక!
నేమి సేయుదు? నేపుణ్యహీనురాల!॥ 381

వ॥ ప్రతికి సుఖంబులేదింక
ప్రాణధవు న్నెడబాసి యిద్దరన్
ప్రతుకుటకన్న ప్రాణముల
బాయుట మేలగు రామచంద్ర! వినన్

కరియని నమ్మియుంటి నను(
గాచెడువారలు గల్గరెవ్వరున్
చ్యుదినొనరింతువెహా హరి
మూలన[1] నిన్నెద సంస్మరించుచున్॥ 382

కం॥ జనకజ యిట్లు నిట్టుల
తమువున పాలించనెంచి దాశరథిని నె
మ్మనమందు నిల్పి విగ్రహం
దిపనెంచి యుపాయమేది తెలియఁగరామిన్॥ 383

తే॥ గీ॥ పలువిధంబుల యోచించి పనవి పనవి
గోటిడి యారిపోక నా పోలమిన్న
నెమ్మనమ్మున ఎతిని ధ్యానించుకొనుచు
వా పూవినెదగు శింశుపంబు చేరి॥ 384

తే॥ గీ॥ కొత సంతాపితాత్మ యాశోకలరమ!
జీవితముమీఁద వాశ నశించఁజేసి
చెట్టుకొమ్మను జీరి తాఁ జుట్టి నిల్చి
తనువును త్యజింప పెరప వేణిని బిగించి॥ 385

- మరణోద్యుక్తయగు సీతాదేవికి శుభశకునంబు లగుట -

తే॥ గీ॥ మనమునందునఁ దలపోసి తనదువంక
మును, తలంచియు శ్రీరాఘవుని మహాత్ము
లక్ష్మణుని నెంచుచుండ నా లలనపుడు
తొంటియట్టుల నదరంగ తొడయు కన్ను॥ 386

తే॥ గీ॥ శుభ నిమిత్తంబు లగుచు నా యిభగమనేంద్ర
యాన కంపరంగ విటుల వామాక్షియూరు
ఘనము లంటుగ వడలె నా భూమిజాత
మొలకఁ జిట్టి మానస వెలువకొంది॥ 387

తే॥ గీ॥ మెలఁ గొనఁగూర్చునట్టి నిమిత్తములిటు
తోఁచుచుండఁగ సీత సంతోషవార్ధి
[illegible] చామర్ది నొంఱు రాహా
యుక్తి రాసెంయు నద్భుతమై పులకముగొల్చె॥ 388

కం॥ [illegible] ప్టలా
జనకజ వెంట [illegible] స్వప్నంబున్
పనియగు నినియము మారుత
తనయుఁడు భూమిజ నమ్రతఁ దప్పిగ నెంచెన్॥ 389

కం॥ మానసము వసుకొని మా
వానరసందోహ మెవటి వసుధాత్మజయున్
వాన పెట ఘు సుంతెనా?
నేనిచ్చుతఁ జూచితఁడు నీరజనేత్రన్॥ 390

చ॥ [illegible] చూచితి నదితి
[illegible] యయ్యెను గాని, రాఘవుం
డనిలజ! యేమిచెప్పనది
[illegible] యుండెన నేమిచెప్పుదున్
ఎవరికా నెత్రపుల్ జలజ
బాంధవు వంశజ వార్తఁ దెల్పి నేఁ
గొనికనెదన్ రమాధ్యహా
[illegible] క్షేమవార్తనున్॥ 391

సీతాదేవితో [illegible] పదగునని హనుమ యోచించుట

తే॥ గీ॥ స్వామి యుండెడి హాల్లాదఁ బోవనపుడు
జనుడాలు మనమున సంశయంబు
[illegible] నిజము మాట్లాడ వలయుఁ గాన
తగు, [illegible] యింటి [illegible] సీతయున్నదు॥ 392

ఆ వె. ఎదుటనిల్చునొవి మది ఎ ంయి మను
ద జమాయగా గి దల చి నన్ను
గావ మరుగ దు ేన డి శా క్ల్తు
చరితమును పది ఱ ఠర కివిన గ 393

తే. గీ. వకవ ఏన ్రావ చ దుదరిం
మాలకి చిన ద ఖజమాయి సుదాని
ల ఎ కోపదు చిఏఒలు ద రథాత్మ
జావిపె ఱ గరు చరితము వినరఃచు 394

క. మవఎని డి్క ఒట్ల
ఏఏవ రి గఏ ్ర వవవిజ న ఖ్న్
గన గొని ధ్ర ని శా బెద
ి ఱ దెశమ వెతిగి గు నెఏన్ 39౫

అనిత ి ఎవసమాను
ఓవెవిట్టల ఎ వి గ నతిమఱరవ లై
విన మృదుగా ఱముల
వినరలు ద ఱట్టటాది ఏవ మునన్ 396

— ను లాదెవి ఏవ సట్లు శ్రీరాము ప్రశ ఎ చుట

ధరనయోధ్యాధీవ దశరథు ఖత్రు ర
వవ ము దు రాము ర యినజ ఏాడి
ధరణిజ తోడరా ద దశాటఎ ారి
ద్ధ కాలమును ది ్వదవ
దవవిజ గా పోవ నదవుల కొనల
నకాకివెద దు నర్క ఎతుఎ
ోద ప్నేహాముచేన దువిమి వారివి ం
వరసరమ్మవి వవచర ఐ ం

తే గీ। వెద వివిధప్రదెశముల్ వెందివత
వెలుపలెలియక ఎ పాతి తెలు ।గ విని
యొజన ఆ ఋవైన మ ోదధి విటు
దాటి ల వమ విట ్ టి ధరణియితమ॥ 397

ా। వానరవీరు వా క్యములు
పావపీల చెవి ద గ వా
మావివి జానకీరమణి
మ ఓ ల వాక ములన్ వచింయనే
దానవ వైన వి దెవ దా
దా గి యిట్టులను దెవ ధు దా
మానవమ ఋనె చి వారి
వ ధ్య మొగ ఋవ్రాలు మ ఘయన్। 398

ఆ। వె॥ క్రోసగా చు వన్న। దోయిని సారి చి
వృక్షశాఖల దు వెదకి వెదకి
దాగియు న్నరివవి దగ్గతి ామ్మన
రారుమ్ము దావి పాఱ।జాచి 399

చ। ఎవఋదలి వ బారముఖి
మర్కటమియ్యది వి గొల్పుచున్
సులగు। దో చుచున్నయది
కాంచిరి ్రోరవి యేమి ీదు నా
 వ ఎమశారమున్న దా
 త ్మ లోద్భవ! రావ చ ద్ర! యా
జనమతకీల! చారుగుణ
సా ద్ర! రఘూ త్తమ! యంచు ఖేదప్పుచున్। 400

చ। కని వామనమ్ పద ఎడి వి
కవ్వర తామరపాణి తి
గనినది నత్యమో? క యొ?
కాన గ తాలక యు టిన దు దా
మలమవిచ్చిచూచి తన
క ట గని ఐదు భీమవిక్రమున్
అనిలజ గా ది భీకరయి
హారమునాయక। యు చ బిమ్చున్ 401

ఆ. వె। వేంగొటి గి తెలివి గోలుసోయిపదయి
తెలివినా ది గొ త కం త దేటి
కలమయూడరాదు కంనవి యు దురు
కష్టములు మరెన్ని కలుగ గలవొ? 402

ఆ వె కలుగుగాక కథము గాంత్స్యులికి
రామలక్ష్మణులకు రాఘవుల
జనకభూవిభ నకు జన న కాయుచు
వ ద్ధియగున గాక వృద్ధుక ఐ 403

ఉ ఎవి స్వప్నమున్ క ని
గ టిని స్వప్నమున దు వన్న నా
క టికి కాయ్యరాదు ఎటు
కా వ గవేత్తుమ స్వామి క నే
మ టిని కటస్థితివి
తోర్వ గ తాలక సౌఖ్యము దు నే
మ టినె? నిద్ర బోవ దిత
దన్నది జాగ్రదవస్థయేయగున్॥ 404

ఆ॥ వె॥ రాముడా యిటు ధర్మాత్మ దొల్లను
కోశవహ్నిలోన తొంచ్చి టుములు
నాళ యేటియుండు నాకేటనిద్ధర?
ప్పన్నమన్నన పది ఎత మగ నె?॥ 10౬

ఆ॥ వె॥ రామరావ యి దు రఘురాము నామమే
తల మం ద జే లమరోం
చెవు డో చెరేము ్రామచరిత ము
్రథమను డో చెవాకొ్క పవచర ము 108

తే గీ॥ ్రా తియేయన్న వీరిత ్రస్ఫుటముగ
కన్ను దోయి దోఁచునే టియెదుటఁ
గాను చుచు మాల్లాయ కపవ ను
్రా తిజరితరిగా ్రోయ వంమపడునె? 407

క॥ ఎటుటను గాయిదున్నయ
దె ్రఁగ ్యదా ్రువ ము నా
యెదుట పది చు వా డి దె
యెవ్వరెఱు గని రామ వృ్తమున్
విదితముగా వట చు వృథి
పీయుత చిత్తములోన నె చు నా
యదమన న జా నయు
దర్శి ్రమ ముగ వృతశాలంబ్॥ 108

• హా మ యఁయ ఎాదెోతో ఎ థా యట

క॥ దిగివడి ాంఆదాతి డియు
డీవరఁ జూచెడి వారిజాక్షిన్
మొగిడిచికెలు నమ్ర వ

కనవ గనేల నమ్మ మగ
    వా! యిటు మానవ చీరతోర పీ
నగిదిని కొమ్మ ట్టుకొని
    పారెద వక్రుతిల్లి తధారలన్ 409

ఉ॥ ఎచ్చటనుండి విచ్చితిరు
    నెవ్వఁడ దెచ్చెను? తండ్రియెవ్వఁడో?
ఇచ్చటనుంటివేల? వన
    శేశజ! నీకు నాథుఁడెవ్వఁడో?
ముచ్చట గొల్పు పుత్రులను
    మోదము గూర్చెడివారు లేరె? యీ
యచ్చరిక! వచి పుమి ర
    సాధుచరిత్రవు ా ర దో చెడిన్ 410

ఆ॥ వె॥ మన తా తగా గ మదికి దోఁచెదు న దు
క్షత్రియోత్తమవుగఁ గన బడెదవు
ద దకమవు వ దళక రచే నొగి
నెవారి ఎ బడిన యవనిఋతగ 411

ఆ॥ వె॥ మనమున డు ద తు మానినీవ జే నిన్ను
నేవభాషణముల విధము జాడ
రావ పత్నియగు ధ రాతమాజగ నె తు
వినఁగవలతు నీదు వృత్తమెల్ల। 412

* సీతాదేవి హనుమంతునితో తనవృత్తాంతముఁ జెప్పుట *

చ॥ అనియెడి వాయునందనుని
    వ్యాదలేక్షణ ఎత చూచి యీ
వనచరనాథ! నాదుకథఁ
    బల్కెద శ్రద్ధగ నాలకింపు నే

ఉ దరా రము

జనకునిపుత్రికిన్ ధరణి
జాతను రాఘవుడెవినోదు వే
దని ని రాతిము దు జవ
వంద్యు డునౌ రఘురామతోడుతల్।

ఉ॥ ద్వాదశ వత్సర ములు యు
ధామతినుండిరి వ త రాఘవున్
ధూధవు చేయ ధూచిత దు
దూన గ క్షైకయ సర్వమైన వా
క్కృధపునాజ్ఞ రాఘవు దు
రాజసభూముల శేగుచు ద నే
నాథుని పె ఖడి చిత వ
న ములను దిత ఎ కవ ముదన్

తే॥ గీ॥ అన్నజాడమ లక్ష్మణు తనుంరి ౨
ద దకను వ ద గాహేమ దముజవిభు దు
ప్రముద్భలి చి నవ ౯ బల్కి దెచ్చి రె దు
వెంలు మాత్ర తె గదువని వలికి దవియు॥

తే॥ గీ॥ ప్రాణవిభు జాద గౌరి నే బ్రతికియు టి
బ్రతుక నామీద దుష్ట ద పాం రక్కి
ఖ దు వమ జ ఎ తిను విది యాన్యత బ
గదుఫులో రామవినుయు రా గం దా? రే దా?।

* వాల వ తుయు ఎత దేవికి శ్రీరామ లక్ష్మణుల కుశలవా
దెలుపుట *

చ॥ జ కిజంల్కవిట్లు విని
సాంత్వనవాక్యములన్ వదించె వం

జనతిపయు డు భూను ॱ
న శయముల్ మది డీయవల్లుగా
జనకజ [1] ౼మము డె నమ
జన్మవిత్రోయత రాఘవు డు నవ్
విచెమ విన్ను జాచి తన
ఎల్కగ బల్కమట చు లక్ష్మణు
డుం తరి వెట్టి టమ క
ను గర భక్తిని దెశ్య బ్రెము గ్రంవ్. 417

క. అని తరుత జనకపుత్రిక
నపై న క తల్లి తవిలిన యటులన్
విని చెడ యగ క
న్పుత్రు దు ముదితు దగుచు జానకిలోదవ్॥ 118

క. నమ్మిక గలిగెదు నటుల
మ్మలమగురిం దల్కి నవినయ శీలవ్
నెమ్మది ఎమ్మోది ఎ గ
కొమ్మనుదిగి తనదుచె త స జరుగుతరిన్ 419

ఎతాదేవి వామమ తుని రావణు దని శ కి యట ॰

క. శ కి చి మదని జానకి
శేశ్వరు దేమొయిని కశ కి మతియై
జ కు గలుగ గ తమువ
ద కగ జరమతియునై త ద ద పెదవుల్॥ 420

ఉ. పెల్లగ బల్కె వాయుజా శ్ర
మి చి దశాయ్యువిగా గ కాయము
దెల్లను గ్రమ్మ చెమ్మటలు
నేడ్పుదు పెద్దగ నోయిరావణా!

జ్ఞలుంలిక్కి నామెమట
ాసలలో చరియు చ క్రో తిగా
మెల్లగ మారినావె? విను
మీ ది మాయ మారి గల్గనే? 421

ఆ॥ వె ˝ర్ణశాలయు దు వ చి దివ్యల
వ దివమ్మ ˝యు వనచరము ఐ
వచ్చినావె? యుట పా నమ్ము రాం
ృశమ డివ రితుల క్లేశముు˝। 422

క॥ అరిఎరి వె డియును పనె
విను జూడ గ మనముప దు నెనరు జని చెన్
ఇన బుదా వ్ర గావేన్
మంమమవిన్లెం గలుగు మాయవి ఎయుమున్ 423

వ 1 ఘనముగ ాా న్ మదిలో
జవియు చిన ం శయ జ మనెడుగావవ్
ధవ ల గు వర్ణనమును
వివి ఎము నమ్మిదిన్ గవ్ర˝యుఖగవ్। 424

ఎ ॥ అనివలికి ఎత రా నమ
గాావిట్టుల మనమున దు ్రా తియి యైనవ్
వనవిధి దాట గల్గనె?
యు మానమం దొ చె డీవి నంఎవ యు తిన్ 425

, వె రావ హూతయేర రావణుల కలాం
ాొమ్ము పేం చూడ చోద్యమయ్యె
రలయొ? విజమొ? నెడు కుదర్శన ఎయ్యె
లను ఎఎవి జూడు గలదె? కుహూ 426

తే గీ। ్రత్తమగ ˝ టమ దు గ న్నల్లను డ
లయుదియట దు నెట్టులం దుంపగలను?

ఆ వ విది పెల్ల దశ రు వలన గల్గు
మాయయేగావి కాదిది మర్కటు ఱ 427

తె. అరితల ది ఎత వారిముఖ్యతోడ దా
ఱలు క దను డ పవనసుతు డు
ఆమె నుపమెత గి యనుమానము తీరు
నట్లు విరె నిటు దరాత్మజాతను 428

రామువ ఱ ద ఎవాదెవికి ఎ దేహము దీఱు ట్లు భాష దుటు

। ఆనుపమ వి్ర ము ద ఘుమి
దర్కాంము డు ప్రతాపమ డు చ
ల్లాఎ హృదయు డు మన్మథు త
లి వున గొవివచ్చువా డు నా
తిని వనరాజితు డు శుభ
శీలు డు శా్రవమరను ర కీ
ర్తి నిఘ్నరుపాళాతిపాముృ డు చ
రి చెడి వా డుపృథర్మఎద్ధ న్। 429

। తె। ఎదురులేవి ఱలము వదిలమై బొచరెడి
రవికులోద్భవు డు రామవిభుడు
మృగముపె ట టో ఎమీుఎ చి దొ గమై
విన్న దెచ్చినట్టి సీమ డి క। 430

। తె। అవని్ర కుక గం డె? యను దెవ్వ డైన
రామనామములను భూమి ఱదక
పిడువాద దెలి యు నీరజేక్షణ! నేను
వచ్చి దనమ్మ! వనచరు డ్మ। 431

రాము డ ఊ వ గ వచ్చితి
గోవ ంగాత్రి! త ఎ మా వచ్చెరుగన్
రాముని దూతను వారుమన
నాను విని నాలకి ఎ పతినదూత్తి! 492

క॥ ధి ఊ ఉడిగాను సమము
సుబు ద? సౌమిత్రి పీను రముబు సొద్దెన్
ధనజ దు సుగ్రీవు దా
యున బుమిత్రుండు నేమ పెఊ గ గ ఊ 493

ఆ॥ వె॥ రామలక్ష్మణులను రవిజు ను ధ ను విన్న
ఎ న్నరి చు సు ద్రు నతనుంట్ల!
రాక్షసుల జిక్కి రాజీవనేత్ర! మా
నా వ సముచేత ( ) తమ్మ! 494

సీ॥ యము వ రా గెం? నవ
వనోమరి! రామలక్ష్మణుల్
యు జానోవిదు డు దిన
నాథుజయాజా ఎ తోడురాగ
నయరు! తి ది గా పనిధి
రా వనాయు ఎ హరి చి వి
యముండా చ స్తో గులు
రావణు శమ జన్యము ఎరో! 49౫

తే॥ గీ॥ నమ్ము నాసాట నే దశావను ద గావ
థ సాను నూని వచి గ వచ్చు వనిన
రా మ గని నాసకి యడి విట్లు
ఎ క ము దీర ల్కు మం జానకివాసర! 496

సతాదేవి హనుమంతుని ప్రాము శ్మ హ్యా ర . గ ు

ఉ వనచరవాయక! నీ వ
ననవ కఒబోది ఎ య్య చెట్టు ఘ బ్లైగ్
వ ని మమిత్రా మ్మ నో
వామమా! యెటులెతి గి లో బి మ స్ బిరు ॥ 137

క నరవానర వ్యము
వంసాయ ! యెట్లుగలి సంపరిలగ
తంబ్ లా య్యయచ ద్రుల
వరగుణముల దెల్పి గోక గారు ట ల ను । 438

క । అని లు వ దన
కని పెం వాను కు తు దిట్ట లవని! నీ
విని చెద ర్వ ఱ
మనహును ఎ యుమా హాము జలవాణి! 131

వాదెవి హను మ తు డు ప్రాప మ్రిల ఎ
విధ గ్రుట

ఉ ఒన్న మన ఐన ది వ్రు
వమి రఘూద్వహా దూ యో
ఎన్నుతి ! కోరివి
శ్మధవవా ం లక్షణ ల
యొన్న గరాదియాన్న్యా
పీక్ష్యరుతో నెలగొన్న న ఋ
గ్రిన్పనే బల్కుమ ఫవి
తవ ! యుత వి మ్మ! చెప్పే 440

3 గీ। వ వా౦ర ఎ వ (దు ఓ పారపాఠ
౯ గెల త్రే మ౦వారు దర్కు బోలు
తెజనువ బుద్ధిని ప్రహ్ని కని ము ద
నవ బ వ ర్ణిమ చ దు బోలు 441

2 వె ఎ ల వ ల ఎ రత ఎ ధ
ౖ బ మ ఎ ద టి రా వి వ ౯
బ ంజివా మూర్తైన మరా దలము ద ౖ
ప్తై బ (ఒ త శల్లు బాపు 442
— (— వర వియు్కు వ ర్త దు విగెటు
డిగెల డి ౯ లవ యురస ట్టి
డ పాడువుల (రాణి —౯దును
వల ౯ (— తి (—వా ర 443

3 గీ। ౨ ఎ ఎ బు నెత్తు పేలు ౨ — డ
—జగె క లచే వి రాణిలు డ
ఎ వేదాం ౨ యు ఎజా శ్వేదముమను
లివారుంద వ విద్యావిద్యల వేం్య్రదియును 444
ఎ దీవర దు
బ యుధి విచ్చు బ బుద్ధి దు బు రాంతు
డి దువిజాంపో వృవ్వ మ
౯ వి బోలు — బు యు రాలజగ బువ్ 445

2। ఆ। వెఠ వె గ— దు షు ఎబ బులవా బ
దీర్ఘ రా —లవ దీర్ఘ వాలి
ం ప ౯ లా గ వా దు బాకి రాయు
లవా — దు లభుబు ౯ 446

3 గీ। అ వి యు బున్న దా౯ ఎ ఎ్రా ౨ఒ దు
యా దుబమూల వన యావు దైన

వా ద ్రామున గుణ వ తు డత డు
అ ్నతనుం ్నం పె గు చు ్న । 117
లఋణన్మ గూడి రాము ఁడ
వన ౯ ౌ । ెద ౯ దు వనదురము౦
దున దిరిగి ఋష్య మూ
ఋన జేరి ఒమీపదెశమున బో ్రునెంన్ 118
వాలిచే వాన్కరి ఎ గ డివ
౯ డు ఋుగ్రీవు తమవా డు వానరు ఁ
అన్నయగు వాలి నయమున వ్రదిపైన
వా్తు గూడి నివసించు ట్టివా 119
తే గీ నాంచీం దాల్చి యా దారివ వడి
వచ్చువారిని వాఁ ఋ ణాలు)లను
రామలక్ష్మణులను వా రవ ఁపైన
ఋష్యమూ ్రదిపై ్రన ౯గువారి 160
క అర వ మ తనె కరముల
వరల గ కోద డములను దర్పముల౯
వెల ్ర గలి ి వెడి హూ
వర ఁు లిరు్క రి ్రద న దఁ సేతన్ 161
తే గీ పఁబడినట్టివారలి ్రా ణ౯ ది
్రాణభయమున బరుగె్తి ర్యత ఋ
శిఖం పెక్కి వ వ ఋన తదగ౦
లిశేచిరి వాలోద రాము ఁ ద । 162
కం। రిక చిత సావది! యూ
ఎర వాలు వాలి ఒ నను వచ్చినటుల్
వ నమున ఎ శయమొదవెధ
చనుమయ్యా! లాఋమ! వారివారదనుడి మన్। 163

క ఆనిమాటనువిని నె
ఎన కా! వేగారిగి పావనచరితుల్
ఘనయుతులు రామలక్ష్మణు
లి లు లేతె వ దారి కెదురేగి వె న్ 154

తే గీ. శౌర్యమూర్తు దర్శి ఎ టొ గమనము
న నడిగితి నారి వృత్త మెల్ల
మీరలెవ్వరు? పురమేది? మీదికార్య
మేది? యె దెగుకుంటి రిమాందిరిగను 155

కం. ఆన లవ్వ_ ఇను వది
గనిఎ ఎ క లక్ష్మణు ది ఎని నెక ఎన్
గని చియుంజాన్ప్రత్తము
గావితెచ్చితివారి కలిఎ కొన సుగ్రీవున్ 156

క దా ను సుగ్రీవు ద
జ ని గా ఎ చూచిరి పథ్యము ఎద న్
మనములు గల మిక్కుట్టల
గి దెల్యకొనిరి యంమరలే న్ 157

అ గు గురుగారి నమ్మన్
తప్పు పతి గ్రహా చి కరమునచే న్
ఖ ల వెఱ చివి ఆవ
ఎ ంల! యనిఎల్కె నర్క ఆతు కొంల న్ 158

చ. అ ఘ ర రావ న ద్రవిన
దాంచి గ్యము లాదర ఖనన్
విని విచం ఖగన్ లికె
వేదన టొ ద వర్గహాన నే
దు ంపెదారి మీరుజ
దోర్బలనిశ్చిద శికొల గెదన్

( ) ... ...

వ నమున బొంద బో వ ను
మానము రాఘ గా దాదితవ్వ? 159

ఆ వె॥ రాఘ) డ ఐ కృ రా వనేత్రి! యీ
రచా దాని విని అరణిము క
గనుమను బొ ద సౌమిత్రి (మే
దమణవి విన్న గొరిద గ 160

ఆ వె వెద ఎన్నిగటుల వెలది! నీవృత్త ము
వనచరేశ్వ డ విన ఐట గ
తా ! త్క రి రా ౖమలవిని
ర తి ఎ ల ఎన్నొ దా రధి 161

క రా ఖ మాను రామవ!
ా నర చటన న్న లోలాక్షివి నే
నీ మ జూ పెద దనుదా
వి మా దుం ఎ గ ోడ నీదై యు ఎ 162

ఆ వె అ ఖ రిక విన్న ఐరేశ్వరు గొవి
చనె వే)) ా ిదిచి
నట్టి మూల దెచ్చి యుర్వాజాతు దొ ా)
ౖకరి చె రావ విను డు ల్లి! 163

ఆ వె మూటవిన్న హాది ముగుద! ఏమోం యా
భరణములన వలవ గుణము ట
విన్న దల చి మదిని న్ను తా గి! ఐరి
ఎరి ా నవ్వ! లికిమిన్న!। 164

(రాముని విరహాతాపమ హానువ తు ల తాచెవి ా ౖట

క గి ఎమిచెప్పుదు నవ్వ! రాకె దువదన!
దశరథా ౖజ రో ఖ దల చిన త

వ్యాదయమే (ద్దంయ్యేట దలవుదమి
వడ గిరి పట్లు నాల గిఠ వ గ్గ! 1 ం

తే గి విదుం ాజ గి రేలను పిం ా।
పొ్య అమ విమ్స్ప దం ది భూ తు చెప్పు
ొ గుయుంమ సె తెడ చిగుదుటో తి!
ఎతి! మాగా । పావన ని । సుమదు 166

తే ।గి అగ్బి ఎర్యలమా పను నట్టు తె కృ
కో వన్నాని గుమయి మాలు । విమ
విమ్స్ప దాసని రలమూ పీరతాత
మిం(వ ా రజు గ ు మేవిు ము 167

ఎరా౦౦ా అమరామెయుని తెలిసిన విధ ము

ా కృతి

ఉ లు ట విబ్బు గొని
రా ర యాద్యవాతోరన ఐ ఖ
(గ్యురు దా ాప వని
A y ౨ా వధియ ధి రాజ్యమ
కి ఎ ఎాతు వి
ఇ వి (లె్యాన రామచ దు డో
దే౦! ది ా ఎ Y ద
(డెళ్) రనేపెక వాలి వ ఐటన్ 168

చ। గ। ' రాజ్య ము వ మ్రగివు న ఇ
రా చేయు గ మెచ్చి ధరా ను ఆ!
ర ఇ ఎన్ని వెద గ ఐ పెమమ్మ
అ దాదుం రోయధి కివలంగలరు 169

ఉ. ఊ౽ నిధి దాటి నెను వ
ణా వితోదవ! యి దువచ్చితిన్
ఫ్రదమిముఖిన్ విను గన గ
ణా దితిపోదము రాఘు ౨ ఉనిన్
ఫుదమిబిగూర్చి⁻వణు ఎ
ఫ్రుతి ఎణా ధవ మి ఉ⁻⁻టితో
తదయు నిమ్న తే⁻ని ఎ
ద ఎడి పోవ ⁻ల మైథిలీ! 170

ఉ. ఉన్నది మున్న మట్టులిటు
ఒరి్క్ష మూజ వచి చినా ద నే
వచ్చది ఎత్యమమ్మ! ఖల
తా ౖత్తుకు దిటు వ వచ్చితిన్
ఎ ౖగ కవేలకు న
ఢీ్రము గూ⁻చ్చిది వ ౖతినాదు నా
కన్నులకి ౖ గూర్చు నిన
గా చితనమ౹ వరి చె ౖన్నె ⁻ము⁻⁻ 171

ఆ। వె. నమ్ము నవ్వ్ఃకునికి నరి⁻క్షి! ర్కాలి
⁻గాంతేయున దు గల గిఖము
ఎనధిదాటి ఎటు⁻ ఎచ్చితి న ఖ ⁻
ఆనయు దన్ ఐదాశి వా మయ౹ 172

క। భయఎడ⁽ గపలదు సీని
జయమి గు నోయమలచరితా! ప్మ్రతప్తు ౦ ధి ⁻
నయుగుణ! గాంటో⁻గల డిటు
తయమయ్యె ద జరోటి ⁻ ⁻ష్టునిసే⁻ 173

ఆ ⁻ మ్మునాదుమాట నరినాక్షి! మని ⁻ా⁻ము
⁻మ కు ఉనె ⁻ల్యా మవాము ౨ని

ఎ శయ బు దొల గ సాహిరి ౚద మ్మె
వ్యాతి గన్న రామ దూ గా గ 474

చ జనతిజ న్న వమ్మ ఓ
త్మధిఎ ఠ ఎన దూలా గ
వాన మయెజ గి వార్ష మువ
౨ బుజనె ఠ ఎఠ ట్లనె
మనమున పెన్న శయము
మాంవి పీ దొబ గదవి పి
కినశలు ఠ వ తెప్పితి గ్రి
వా క్షముడినిని నాశాలుగవ్ 4౹౦

ఆలుఎమమును నీయు గరి
వ యము లనచేతి ప్రేలియ దు ధరింపున్
ధన లు దీని పీకి
మునిఎ పెను న్వ రి షు మవనీలనయా 476

హాన పంటు ఎతాదెవికి ప్రరామముద్రిక నిప్పుట

తె రా॥ఎ ౨ తూర్కి రాజీవనేత్ర కి
ము౨ ఋ ఎనట్టి య గ రియ
ఎమ్మ డీఎ యొ గ ఎశామణి దావి
కలల ధ్వగావియె జనకపుత్రి! 477

ఎనను ప్రవార్షమొ ది గుణ
మావ్యనిరాముని జాలునట్టుగన్
ఎలిఒ వార్షబా ప్పముదు
గార ౧ మేవను పు క్రరింఒ

న జలజాక్షి మోము కన

ఎక్కైను భానుని గన్న ౹ ‾ద్మమా

యనుచును రాజాముక్త శశి

యట్టుల మాదిన ఎప్పుప ట్టిలవ్ 1

ఆ। ॥ వనజముఖ ఆ ట వు ప ఎవ న దెక

వార్త దెలు వాన ను వమమలియక

ఆదరమున విని బ్రహ్మార్షాత్మయగుమను

గౌరవమున గంవి గవి నతి చె 1

ఎాదేవి వానమ అని బ్ర ఎ చి శ్రీరామాదుల శలం

ద సుబు

ద జలనిధి గోష్పద మువలె

దయ్యవదా టిన మేటివీవు వీ

అమర ను గసేరిశగ ?

వానరవు గివో ాదుయా వ

అలజకథిన్దరి ను విమ

బోలుదురెవ్వరు? రాఘ వుడు దా

శలమునెఉ గకే విబులం

బ ఘనె? రావణుదున్నచోటి ‾ 4

చ॥ వ శ రాక్రమంబెజి గి

బ టుగ నర్గనచ్చువావి దాం

బ ఎనువీర్యవ తు బం

వ తువి శౌర్యధమున్ మర్మమవిన్

ాంపున రామకార్యమును

తే ఎవ జాఎ యొనర్చు దీయవిన్

వ ళినె? విశ్వ్రయోజ ది
పార్థివశ దమ ఠ ఋాశ్మా! 481

ఉ ాపమే ఎవర్య! ।రామ ।ద్ర డు
లమేా మిత్రి ? ఐ యోధి
నద్రమే ఽంతు దు పపఏణా కౌ ల్య
యుశ ఋమి।లయు కీవ మ పు లరొ?
ఎప్పునే ాత్రలు ట్టి ఋనమ డి
సౌ ఖ్యమెఱఋల మాద!
వ ద్వియో ాశవ థ వు చునెరాము ద
త్రవ్యని ।మ కఎ శే ద!

తే గీ మరక లృ్వనే రాము తెల్లకార్య
మలిఏ ఠి ఎ హావఏ । మో సో
ఋ ఎర్గి ఐశో గూడి పెల గువా దె?
మఱచెనే నన్ను దూరమై లు కవ 482

డి నరయు డ స్సైన్యము శైనె?
ఠడి ఎకు డగిదరా! తనతోనఱ వన్
అరి శ్రీ లం ను ఙాద్ప్యతె?
రడి ాద్ప్రతిదిశ ఓ తర చరముణ్య! 483

ఐ ఏఐ లను ఎ ారి గ
ఏ దెన్నదఋసు దె చు ాతవన మ న్
వి ది ద ా య్యనిశరముల
ఋ ఎశాత్రమల నావారి ాయ ా 484

ఉ ా। లల్లిా పె ల ।దిపైనపు ాపె
ాతులపై నుంచె నిర రేకు

రధి మె (వేమ మని జ! నాపైని
విలి వా ఁ గాన విలిఁయు ఁ 1

క నావిభు ఁ నన్ను దోడ్కొని
బోవ గలవా దట చ బొతమినయాశన్
భూవి మవా ర్తను వినుటకు
పావని! నేత్రతి యు ఁ ప్రాణముతోడ 48

క అని లిక్క వమువ తయుత
నెనరింపు గ్నవి జాడి ఎలుకకే వ్రోవ
జనవె వ్న వానమగనొని
వినయ మమ భక్తి నెల్ల విని న వ దితోన్ 48

వానమ తు ఁ ఎకాదెవికి ధైర్యోక్తులు చెప్పుట

ఉ శిరము మోడ్చి జానకి కు
జ మను గాది దివేశవ శజాన్
గుణి రి వధి వ మెనున గ
గుర్వొడవ గ విన గ గోధ నా
ధరణిజ క జనాఘత రు
దా త్తక బల్కెను దనేం నా
తరుణి! వది తు నేను జని
దాశరథుకవిన వీమకోవ్యధవ్। 188

ఉ। వవచరయూథముల్ నడువ
వానరనేత దినేశుసూన నా
క్షవ రమత జరు ద నను
జన్మని గూడి వయోధిదాట ం
న వడి తొచ్చి ఘోంవిక
జ ముల రావణు గూలనేప విన్

గాని ఎరిగెగునమ్మ! మది
గుడ మమ్మ! దయ బరేది 489

ఆ వె. త్వద్వియోగవహ్ని దవిలిన మనమున
విన లం దు ఋఖము నెఱు గుదమ!
వాటవాచరిత సిం బూమినా! కృశియి దు
తిన దుంలల మ ల! కొవ ద ఐ ధువు 490

క॥ సాయ ఎమయము ంపన
ఓయమ్మ! వ వలమి రాక కొన్ని ఎన్
ఆ య ం రు దు దిను దా
పేయ ద వా పా ్ర్యుక్త చేష్టలు ల్లి! 491

కి॥ పాములు మీఁద ఎదిసన
దోమలం పెంమా గియున్న దుయ తొన గన్
రాము దెలి గ డు ి యి
కోమలి! ప్రాణములు విలుపు కొనియు దుటచేన్॥ 492

క॥ విద్దుర తోవ దెన్న దు
విద్దురపట్టినవు నిన్ను నీరజనేత్రా!
మద్దియ! ఎతా! యు బను
విదురలో గలవరి చు వీవిఘు దమ్మా! 493

ఆ వె. క టకేదిపైన గనుం ి ని పైన
ద బుణాక్షి! నిన్ను నార్కి దల చి
క్ర గిలోపునమ్మ! కువలయదళనీల
వర్ణు ద తలోపె వ్యధను బో ది॥ 494

ఆ వె. హనుమ మటుల ఎల్కి యర్కకులేశ్వరు
వనుమమాన శేఱ మాత్మ విలిం

చింతించుచు నుండె రామచంద్రుని
మూర్తివ్యక్త నిరూపణ దోషంబు 495

తే. గీ. రాఘవ విక్రమక్రమమ్ము ధరాతలాన
వినిపయం శోకమ్ము వినిపించ
మున్ను గ్రహించిన రాముని యందమ్ము
గలుగ మానిని కోరి యా ... 496

తే. గీ. ఎసగని కనుదినంగాంచి యెలిగొనిటుల
భూవిభు దవ శోకవ్యథ బాగిలెననవి
ఎవరి కీర్తి బంధ్యము లక్ష్మణుని గని
వి... లితమైన యున్న ఏ విధము దోచె 497
తీవి వెదుకు ప్రతిక్రమము
సావని! ఎందు జనములకు ఎడయుట యదువ్
దైవము వినవిధమున
బొప్పన్ రామాంమమొకటి కొడయాపదెటన్ ॥ 498

రామ లక్ష్మణుల దయ
సామిరీ! నేం నిటుల నయము లో
నీమాదిరి నడుటకుం
ఎమగు రణము విధిచే తప్పు! తలపన్ । 499

కం। తరియు నరావి శోకము
తరియు పగ దెలిగాను స్వప్నదర్శకా!
హరిముఖ్యా! యేమివే మందు
పురుషోత్తము దీనుల వగల బాగులచు మదన్ ॥ 500

శ్లో. ... దు ఖవారిధి
పీడగోల్చునా రాఘవుడు దా
వెతల దాటు పీడలధి
వేగిరావణుని గారి చేసె

ఖ దరం౼ ఉము

న్నెట్టు వె ట వెట్టుగా౦
యేగి కేర్చు౼? పేమివేరు? వి
ర౼ట్టు రాటు మార్గమెది
గన్పడిదొక్కటి నేదు పాపపీ!

రా౼వి హనుమ తు రావణు దు౼ట్టిన గడ౼
౼వేఁగి ంట

ఆర్యరి ఎ ౼ రామున
పల్కుమిపాపవి! పత్సర ౼న్
ఎరి ఎ రె ద మానము ఎ
పొ౼ల గాన దశాస్యుచేతిలో
డొ౼ కమున్న ప్రాణములు
౼యణ౼చ డి దు౼గ వే
౼ం ట్టు ౼యనగు
౼వరా! తిడి ౼ గ రాది వ్! ౯

తే ౼ గిడుఖ మాంద్యరయ ఋగా గను విధి వె
రాపణుడు రామ ౼డ రాశయున్న
౼గుట తధ్య ఋ దాశరథికి
ల్కు౼ ౼దుమాట౼ వనలవయ! ౯

౼ ఆ ౼ దశా ౼ ధూమి౼
ఎర్కు శేశ్వరు ద్విరమ్ము నే
దె ౼ ౼ పిపి౼యాలమున
వి రు యరాశికి వీగు మువ్వురా
ను ౼ది ౼దుమాటవిన
నా ౼గు ౼ విభీషణు దు న

ఎన్న పెజు ద ఎల్కా ను
 — వి ఖ దాఖ్యు శజవ్   501

చె కాల ఖన వ ది ము
చెరు గవేచో దు హాతుబు చెప్పెడిమాటర్
 డిచెవిఎ పెట్టి దుష్టుు
పెడిదారి ద్రొక్కెదరు ఠ ఖ్రవరం ధర   505

తే గీ విజు దు వివేకియైన విభీషణు దు
ఎక్కుఎక్కు వినకి నా ఎ క్తి ముఖు దు
త్రోవ తప్పిన యట్ల వా డి రి
రా విభీ ణ రిబ లకుమతుఉ   506

తే గీ పౌరు బు సత్పావాఎరత సార
 లము ఎ నృశ వ్య బు రులమేలు
మటన దట యాదిగా వరలు సుగుణ
ములు రయా త్తము దున లవు వాుమ!   507

తే గీ ద ం బన దు నా క దె విలిచి
ఆన జ మ ద లేకయే యెుర లము
 దియు లు వేలని వనతనయ!
ఎ వారి ఎ దె ము ం జన స్థానమందు   508

కం ప్రరాము దిరిగోర న
రా ఙు దె శవా వ గానబలాధ్యన్
మారుతి! నేనెటు గిందు సా
కారిని శదియెటి గినట్టు లర్కాన్వయువిన్   509

ఆ వె రామబాణమనెడి రవి తీక్ష రముల
ద జవేసలది వనధులెల్ల
ని వోపు లక్ష్మి మినకులం దరిగిన
మారుతి! యచ ద షానుష ద   510

ఏ అనెడి వసు ధా యె
క్రమజల ఖలుగారి న జనా
తన ము గా చి ఎక్కె విను
క ఱగి కీర్తిధను డు రాఘవ
ధా మ వ్రి ము డ దను
గాకిఎధి చి రియ బవన్ విఎవ్
గానిచనునమ్మ నము ఖమ
కొమలి మాన దమ్మ! శోకమున్ 511

వానర భల్లా ఖల
పేసలో దరలివచ్చ రాము డి వ్
భామలా ఏ తగను ద గ
దా కి! తరి ఐ గం డ జరవిధి ృటిలో 512

వామన తు ఒ ఎటాదెవిని తన పిపున తెత్తుకొని పోయెదనని
చెప్పుట

ఇందు కోప న్ గావిన
ని డుని-నన! రామచ ద్రు దే
తె దుసు దానవేశ్వరుని
ద్రెళ వేయుము నిన్ను గాదు కో
ఏకుఏ లిదాక ఏటి
కేపంపెక్కతె వ తవేత్తువె'
ఎ హ ళ ఎ జకలిన
రయ బన వెక్కము న దు మ ఎపై 513

వ నిధిదాటి నిన్ను కవ
కోమలి! రామచ ద్రు చె

మ వది జే ప్రవా ద వివి
కధ్యము గొరితపేని మైథిలి!
ద రాటకాయ నై మతి
దా ప ట్టణమైన ల నేవ్
గొంచన నేపెల తవి క
శకసకలోద్భవురాణి! మ్మ్కిసి! 511

క జానకి! ఎరా! యు చుమి
నవి లో ము దిన్న లయ దైవన్
మానవి మరువ ని తాలవి
యానధన న్ ర్త మ్మ! కవాడాల! విను 516

తే॥ గీ॥ ఇ దుముఖి! చ ద్రుదోడ రోవాకియు బోరి
యాలుమ కలిద్దవార్ది వలయుద్దు
మువాలుకా! చేర్తు మ్మ! ఎ మగవి డక
పిల్లపై గూరు మ వేద్కా ద ర 518

క వ విధి వాన ఎంబ నే
వవరువావయనా! అరి తు కనగలవి రి
వన ఎమగుణ! శీతా మవి
గమచుమ నేర గా లవు కా ష్ఠ కదన్ ౫1

తే గీ విన్న గొనిపో ఘు ద గ పీరజాత!
వమ్మవఖ్గ గ క వార లెన్న ల వి
నా కుడు డుము లేదమ్మ లెక్క వ గ
భయము లేదమ్మ! నావె ట బయవమ్మైన ౫1

తే॥ గీ ఎటుల వచ్చితినో యుట కటుల నేమ
అబ్జముఖి! కొ చుటోయెద వ లరమున

స ఏ హ ముమావి ా ం విశ్వ కమతిని
రమ్మవావె ఎ భయము ద ఆ గుంమ్మ! 519

| ఎవన దాటి మాట
వని యాశ్చర్యమొ ది కనిలజ! సీ న్
ఎవన తృహు అన్న వె/ కన్
జనమునా గొ యావిాల ఆడ ధి ఏరి 520

ఆ వె మర్కట ఎ బుద్ధి మాన వ తియెారి
ఏ దూర మెట్ల లేక గలు?
రావ ు ్రు ఏ రయము వన్నెదు
జేప్ప నేర్తు వరియ చిన్నివనియె 521

క జన ఎలి న ఎలు అ
ను ఎగిచి మోముాల్చుకొని హనుమ టుల్
మనము నమిా డాక
యునరాచిధా వి ప్ర దనె వచ్చిటుంవ్ 522

ఉ క్రొత్త ఎరాతవ కొదవె
క్రో ఎగ నన్ వరిహాస వా క్యముల్
మెత్త శ్కె పీమె బు
మేచవబన్ ఘనాయు సిగతిన్
చెత్తగ ద్రోపవేల లన
చిత్తము వచ్చివ యట్లు వల్కెడి
రిత్తగ డో చె వావలు
రితి త ఎ గ విమె కొత్తతిన్ 523

వాయువ తు దు ాదేవికి త దెబాముసు పె చి చూ పుట

క చూ ది నావిజరూపము
రాపె ఎ శయమట హ ఎవనజా ద ఓ

ఘూర్ణితము దన ద

నా ట్టున కౌజను డి యతిరథ మొనన్ 52

ఆ। వె దమి అనుపు వె ఏ తోయరాశిని మెం ఉ

ల ఖ దా నెవ్వర బ డో ఎ

ఆవకళాతకోర వవె వీట్టు తోడెవి।

జలధి దాటు గెంగు బలములేదె 520

క ల న ం కే ధ నే

శ యతె ఓ గా కు జవ గల్గుదు శో

తేయువానేత్రా। నవ

త ఎరు చేర్తువిన్న జవవిథు ధ వ్ 626

చ ఆవిలజ ఎర్కు న్ వివిన

య బుజవేం క ద్రుతోం ని

ట్లనె వాన మా। యతి గిరి మ

హోజల ఎదవొవ్వ గాయమున్

అమ మహైన తేజము మ

హో కృ దవి వటుగా యున్న ని

వవవిధి నెట్టదాటి యటు

వచ్చిరి వ బరివ ర వర్తివై 527

* హనుమ తునితోడ లాదెవి శాఖ రాము గార హు ్యట

ఆ వె నీదు వె ట రాగ నౌర బద వాల

ద్రి రౌ వచి తు నవధరి పు

వాయువేగముగను వనధిపై బరుగిడు

వేళ నాకున దు వెలు 3 కానదె॥ 528

చ। అమ మ వాయు వేగమున

వర్ధి దరి చెడివేళ నీవు నా

సు మదివి[నవ టొదఫ
కాదని ఫీతిజివి ట వ ఈ వే
వనవిధి గా డుచె? ఐ
వ బవ న[ము గిలాశ శ్
దివ య పీడు? యదియు
తీరవి కష్టమూదె? మారుతీ! 629

వ ఆదియుసుగా నబ్బ గొవి
య అధి దాటుబు బ ద దై త్యు
య్యది బొరగా దిరేవి విమ
న[దిచరున్ పడి దురే?
కడుముదె? యుద్ధమున
గల్గు యా య లెవ్వతిన్
విధి వరియ ఎ యు వది
వేద్యమె తె మరుత్తమానవా! 630

తే గి రక్కసుల చేతలో నేను చిక్కితేని
ము కసు కలాగా తో మూ నన్ను
దరు దురె? మారుతీ! కరుణలేవి
ర క్కసుల తగా విది తె క్కయగునె? 631

తే గి రక్కసుల ల్పుట యవ తె క్కరేదు
పి ఉ చుమ నేబు దు ఎ ద!
కావి ర క్కసులాడెడి ఆ మాట
లను విన గ [ప్రాణ బలము విడువనె? 632

తే గి సార్థివుని [ప్రాణము వాదు [ఈ పిం ద
విలిచియున్నవి నే విల విలవ న్న
[బతుగనే? రాసుద [దు ర వ ఎయ!
ఆ వితమ్ముల విల్తురే? యత దురే । 633

‾ గి ‾మ రాశాల వెహోద ని క్రమముగ
ఊాదివచ్చు ధామత సుఖమూ‾యు
కలదుం వట సు యి మయ్యు
పావని వేగ జని రామ ప్రయతోద ౨౩౪

వతిన క్తి‾ం దనరెడి
యతివ ‾వగ ట జెల యన త్రయుష మా
యతో నేదా గ‾ల్లు
అతులిత వియన్రత బ హరివరో నా ౨౩౫

దశ దా ‾దా
శశివదనా యన గవదు సామిరి యుటన్
విశదము ‾వెదవిమ ఎర
వశ వా టలిదా లేయ ప్రావెన్వరి న్ ౨౩౬

ఉ నాచిఎరా్ము ఒ ర యు
చ / ఎ దాఎవిదిర్చి రావణు‾
పోరనగెల్చి ధు వాత
శ్రి వే ముగా వధి వి వ‾
గూరిమి పె ట వెట్టు‾ని
గొబ్బునన్వేగుదయి క్రతే తుదన్
క్రూరదశాయ్య మైదమున
దగ్వట్టిది హరుతాత్మడా। ౨౩౭

క రాముని ఎ ము జి ్ర గ
‾మారుత యా వి ఎ వా ఎరి గ టన్
రాముడితోడి ముదామంభి
‾మహామాన్వితు ఎ వి ్ర వె ‾మ పోరన్॥ ౨౩౮

తే. గీ. గరుడ గంధర్వ కిన్నరామరులనైన
యక్ష రాక్షసులైనను నని లాద్యు
రామచంద్రుని దా రేన్ రణము లోన
గ్రంతికిపోవ గలేరయ్య ఎవనతవయ! 580

తే. గీ. ఎవ్వ సూ ఎ శ్రీ స రా లుని
చిత్రకార్ముకధరుని విచిత్రచరితు
ప్రళయకాలాగ్ని దృశుని రా క శ్రీ
మ ద ని లక్ష్మణాన్వితు మహా తేజు 540

చ. మ గొన నా మార్గమి
గన్పడ దొక్క యా జనేయ! వే
జని రఘువ శనాధున
నరి ము దెల్పుము నాదుమాటగన్
అనఘుని లక్ష్మణాన్వితుని
నర్కు లోద్భవు నర్కుమారుతో
దమ ఎయనమ్మగమ్మని ఎ
ర రునట్టుగ బల్కు పావనీ! 541

తే. గీ. రామచంద్రుని విటుగొని రమ్ము హనుమ!
నడుగని చె లశ నన్ను జేర్చి
శోకవహ్ని జల్లార్చి శుద్ధమతివి
పుణ్యమును గట్టుకొనుమో యి ణ్యచరిత! 542

ఆనకా జ పలు గనిటు
హనుమ తు ధరియి క వనవజతోడన్
అనుపవ చాతుర జవ
మనము బ్రహర్షి బహో ద మ దన్యుడు డై 543

ఓ ప్రియదర్శని! పీదగు
రూపమున దగినయటు విరాజిల్లుమయ్యెన్

ళ ట్టిన సీసి ము
చూచుట్టైను _స్వ్వా ఏ జ్ఞ మన బిన్

—చెవి ఎ్ఫన —రణముల విని వానుమ తు —మెన

ప్రళ ఎ మతి

— ౧ అం వ ఎఽ సీవిము దరిపోతి
వద్ది దాకెలు వేళల నగు ప్ర మాద
మ చు ఎ తియో—ని లేదమ్మ! నయ ము
వనధిదాటి ణాలనే? వనజనేత్ర!

—తొక—ంట ౨వి

ఎ చి వయ్యేది ము_క్తమే ఎగ్ న్
ధారుణిలోన ప్రాణద ౨

ద గి నొయి— ఎ్౨ ౨ ౨ వ చు వి
దాయితర ప్ర స్థి విల

నన్న మెటాంము రామమూ_ర్తి —
దారఏనై్వ సీ— ద

ద గి— యన్యుల న్ ధ—త్మ—! ౦
విని౦ చెద రామ్మువి
జ ౨! ౨చేష్టతముల — ్రపమాటల
దవి ౨ ఎ పాన్టెల్లము
జన ! —న చి తల ౖౖరి ప గదె? 6

—వె ఎ యువి ఎ గ
దెవి! మనశా ్రదెవి దెలివి నైనన్
సీపల్లమన కొన నుము
—వనమ— —నవాలు ఎ జగ కి । 64

స ంధరా ఠము

విను ణాచి వచ్చినట్టుం
వన ంవ నవ్ము ఖ రెం్వ ఓ నై
అనుపైన రుభిణానము
ంను పము ొంెర్య । ం పం బి ర్లి।

శో గి ఎవరు దిట్టు బల్కు నా మ నేత్ర
మ (గము గి బీయి నా పుంమి(
ప శిల నప (రామ భ(దు దల ొ
ఎలొెట్టుం పాన మతో శరికి మిన్న

• ఆదెవి హామమ తు గాంచుర వృత్తా శమిం ద

విని ఎ మతిక్షాని
ఋనుగా (రాఘవున పుణ శ్లో
మ ల చి(ాీ ము ా
విన లు నా చిమ ల ఎడ జరిగినటుల్

క సా ఖ ఖాక దెల్పుము
యా ఎవర యు భు ఇ్కొ సర్వజయము ా
ాఎంచిర వృ్ా త
దా జరువిశోద నరసన య్యుల్

ఎ (రామచ (ద। మున్ చి(త ాట ఋవ
వం దాకిని తీరము దు మనము
వ బునస్థ ణాలంపు గ ఎలి యా(తి
వ (వదెశముల విమల ఖ గ ధ
ఫ) బంచి గడు భాటావార ొనముల
దిరిగి తిరిగి మన యిసిపురిపిమిని

ఎదలి గొబిసేను వది వీదు తొంది ద
మ ద గ ఎవ గా చి యొ దుణా

తే॥ గీ॥ ముక్కుతో వను తొరవ చురుక్కువన గ
తు బరి పులు గు పైకి నేమ బిపెళ్ల
విఎరితివిగాని యదివో పె ల బెట్టు
చు దగా దాపిపై కోప మొదవనా 558

తే॥ గీ॥ తరిమికొట్ట గ ని చి చే తనువుమధ్య
మవ్వ యొద్దాణమును ది యుదు ద నెదల
న తు ము తాంగా తాచి పాల ముగను
న క్రమవి నవ్వవే నీవు వసుమతీశ॥ 5౦!

క॥ పెతం బెట్టుట శా ము
వరివిటు రివాంఎముగను శ్కన నగ
కరిగ జిడి చిన లజ్జయు
మిత్రిమీతి మఎ బన దు మెఱమెఱ పొదమక॥ 5౦౧

తే॥ గీ॥ వేరినే పీదు ఎర్య ఎమయ తి
న్ను దోయవి బాష్పముల్ గొర్చుకొనుదు
తుందు కొనుచు ద జాచి తోయజాక్ష!
యూరడి ఎపె నవ ప్రేమమీఱ మున్ను 5౦౨

తే॥ గీ॥ వితర గ్రమ్మ క ర్ణ వే కొర్డిసేవ
విదు వర్య కమున ను ది నిమ్మళముగ
వ తలచిత నామ ద నన్ను నాదు
కొదవ తీరము చి నీవు నిద్దురను గదుర॥ ౫౦౭

ఉ॥ పొ తను పొ చియు దె నది
పోతిరి కాకము వన్ను జాచి నా

ఘ దర గాడము

చెరశు గరి ము ్రనను
ర గ నదు ్రా ర బు ర్
ప్రా ము డి శాణి ము
పార యం్పడి ర ్త్రబి దు ్రల
ి శగ నీదు చేవ బడి
నేగిరపాటున విన్ను రేంతిక్

చ ఫుల గిటు దుష్టబుద్ధియయి
కొ తనె చాటున దాగియు డి శా
బుగ గ శెంనర్థిద
గాయము గా చి ్రా ర బవక్
నెల । వెవ తొన్చోబు
సీ గరము దెబ్బమై చు సీ
వంతిమె ఖ్ వచి ఎ మరు
గై యతు సు ్న విరోబనూను దుక్

తే గీ తాతరూం నో ను డి కా చి విన్ను
ఎరుగుదీయును ఎ త గ నరసీపు
దరపొచను మ ్రి చి దానిపైకి
విర వ్రబహ్మా్వప్రమైయది పె ట తదె?

క లో టుం మూడి తమ
గాకానురు డె డు తమ్మ గా పెడివారల్
తేంనికి దెవవిభుడు చి
వొతనులను బుఖులు విన్న వోర్వ గనెమిన్

తే గీ తుదం సీ పాదపద్మముల్ వెదకికొనుచు
వచ్చి ంబు వేడివ విచ్చియశయ

మస్తుమైన రాహుతిగ ఎయ న ంనట చు
ాకి బి ఖ్ఖు గోరపే? ఒు దే (ద

దావు దవ్వన ా
పోవదెకుడి నృ సీదు శా మెఱు గన్
దెవాయర మర్త్యాళిని
ధావి ఎ గ గలంగ దా ద పారివమ్మూ!

క। కా ముపై బ్రహ్మాస్త్రము
నాాఱకై గాదె విడిచిా డవు నే డీ
శో లనాయ ాడ సి
పి రజి నుపేకుస చి నేల? మహాత్మా!

చ దినమణివ శమూన! భవదీయ
పరాక్రమ మెనెఱు గకే
నవియెడిదాన ాన విఎ
న వటి సాహ గన్ లాయ్యవిన్
మనముపనె చ న య్యాము
మాన్యచరిత్ర! ద మూర్ధ్ని దిత్తమే
ఎన రథర్మము చు నన
కి ఎ వది ఎవె? సీవు నాాగి

ఆ వె। నా ఢ ఎలి వట్టు నె దే ఎలు వు
ాదవతివి నే నాథ కోలి
పొగల వ ఎ వచ్చె పురుషోత్తమా! దీను
రాలియు డు ఱాదొకే ? కరుణ

క ఉదధిలమావ గభీరు ద
ఎదయు ` దివ్యాస్త్రవిదు డు ఎచ్చిలు డున్

ఎదురెఱు గని రణకోవిదు
దదియేహో విద వ దప్రు వ పురాశియయి౯ 567

తె। గీ ఘమ ద దివ్యాస్త్రవిదు దు రా ఘ ఢి మే
త్స్య నిధాము ఢ ఐరల వ వారి
దల వ దదియేమొ నా ఐ గయగుు ద పు
ఎమి ౕయుదు నావా మిటుల ద 568

అని ఢీ విలం చెడి
వ దువాదిశనేత్ర జాది పావని యవి ౕ
రవ లను తడి విష్ణు గవే
లను కొమ్మా! వానుమాట లన ౕెమమమ్మా! 569

తె గీ చెౕ ౖదమవే ్ర మాఱు ఱు జేఎ యుువుడు
వీఘ వో ఐనౕదిౕ విరౕణి!
ర్పవిమ ఛ ఒ ఎయి విపు పౌ్ర మ దు
ఢల చి దుదు ద నీధపు ర ఆల్లి! 570

తే గీ అన్న దు ఛ ఐలో ముష్టియన్న కతవ
ౕ ఎమిత్రా మెఱ దు తవ యన్న బోలి
శౕక ఊఖితతుం దై జేఱలవయు!
ఉన్నవా ఢవ క! లఘుఱు దన్నతోడ 571

ఉ నమ్మకముౕదుమాట దివ
నాదని వ కఒ లియ్యరుౕ ఎ
బమ్మరా! నిమ్మౕ చి వ ది
ౕర్తి వి గు దుదు నున్నౕరు రే
రవ కు సుఖ ఐగా నట మ
ద । వివవ్ గనౕ ఒ గా । వే

గమ్మగ వేసు టో ఎ భువి
కా తున న్ వివరి తు ఎర్వము 672

శే గీ కష్టకాల ఐ నేటితో ఎడబాయ్మ
ఎ చిదిఎమలు వచ్చిన వ ు వమ్మ
వ మ్మ! ోకి ం ఎతమ్మ! నీవు
అ త్తులై యున్నవారమ్మ అర్య ఉలు 673

చ అవని ! ఏదుజాత దెలి
య గనె రాఎవు లాగ్రహ ఐవవ్
ఐవముప ం పై తికి
ఎర ఘువ ్కుు ోయ దురే?
ఘనసత ను టున్ ఉవి
పోయున గూల్చె దె భూవితు డాగిన్
దివిజ రుల్ మునీ ద్రులు ఎ
తి నిఋన్గానిపోడె వేటుత 671

అదల మవ్మా! దతి!
తుటుంబము దోయిపెడలు తోయకజ ఐర్
దువడి తకిని మజ దికి
పదువ ద ఎల్కాలెల్ల ఎుల్ఎ ల్లీ !! 6[illegible]

చ వవజ! యేమిచెప్పవది
వ లోచన తయ దు భూ
ధ్రా దు రఘూద్వలా తది
ధారుణినే త నేమి చెప్పదు
ఐవమున నన్న శేరి గుణ
నా ద్రు దు లక్ష్మ ద జనాగుణా!

సవి ఒక పేమియున్నదన
ఎ్యాౖ ెరి(తున కేమి ఎల్కుదువ్ 76

వనచరాౕ వ కేమని
వనజాక్షి! సల్కువా డ వానరముఖ్యల్
సమజేరి య జా్ఒత!
విధిం ఖము ఎత ల్కా విసవలతుమన్ 577

తే। గీ। ెమిచె్ుదువో యమ్మ! యి దునదవ!
య చు ఐల్కిడి పావని న్నాైగా చి
క ట తడి బెట్టి శోకమ్ము (గమ్ముకొన ౕ
ఎలితె సీరీతి జానకి వనజాౕ ./8

ఎతాదెవి హనుమ తునితో (రావ లక్ష్మణులకు ఒ దేశ
వార్తలు చెప్పు ట

తే గీ సర్వఒమదర్శనున కొఎల్య ఒతున
తర్కవ శుధా తున కల్జముఖున
కథ సదుణవిధికి సీ వమను ానుమ!
రామ! (ియక్కెమసీ్ు ధరాఒత యని .79

తే। గీ। ౕల్లిద (దుల నెదగాఒ తరుణి బాఒ
భోగభాగ్య ములను బాఒ భరముబాఒ
జన విగిరామచ (దు న్ జనవిా గ
భాసమానవె చి కౌమిత్రి వచ్చెవవికి 580

ఆ। వె అన్న వదిన యన్న ఎతిస క్తిగలవాడు
మఊదిలక్ష్మణు ద మామగారి
వ టివా డ ఒగి జవ తు దెఋ ౕదు
రక్షిఒల నేన జ్క్షయు ట .81

వృద్ధోపసేవి గార్వ్యం
వృద్ధుడు ప్రయదర్శుం ఊ మితవచను ద వ
ద్ధమన స్కుడ ంద ము
దిద్ధవరిత్రు ం నన్ను కీడుబా డుప్

గ అని లక్ష్మణుని గామ మదిగ్ల్లు
హానము ఎల్ల యు ు మి శార్మ
గు లి న రాము) డి దువ)
నన్ను శ్రీరాముగా యు మా జాయు ।

ాదు దు ఎ ు ా న నన్ను త్రోవ
ప్రాణాదు బూ గ ు ద న
ఎల్ల సుంర్క గార పా ల్క మొదన
గియ నివె) మా ు గాయుష్మత్రో

మణివ జీ ద్యామీఫ ంవ
మా గావ రాఘవా ం న్
రిగ నీ గా ఎూ మ ని
ు ఎల్ల ం మేన ।గాణమిల్
న్రం డి నివ వచ్చి నను
దాంరకీ కావిటామ్ము తా ి గ
వరవం! గారి బోచినటు
నన్నును సీ. ముద్ధరి కై

ా వి వా ంని చేతి దన చూ శామణి విచ్చుట
అని తన మాంగా నవ
ఎని శామణిని డి అవనిజ ప్రతిన్
దినప జీ వ గావ్యయు వ
ట్రుని ఎ నిగా పై గామమ దో రియ దుక్ ౯

ఉ టొ గి సు నము న దాని జ్ఞ
వ గ్ర మము ఒ గ్రవా చి ఒ సు ఒ
వ 9 ది్రమొ ్రా విలి
వె ను చిత్త ెరె తేరు ఎ9

తే గీ పా్వ మరు ్ర్రాం ్రు
తెము) ఊా్ల ఖ ౧టము దె ధరణి
్వరి గుల రాము ఒ చె ఠ
్రపేరి ఎ్క ద్రై యు మారుతి ౨ 58

తే గీ జన ా ్ర ావ ఒ త్వం బ
్రై నమతిపరము సి ా వానుయయ్యుడు
మారు బ ర చి మరల త్యంత
నా దిన రి ్రదవ ట్లుగా బొ దెలుపము 8

ఉ ఎ బుచు న్ న జిని
యె ్రి ఎవయానన డా !
అ ఎవ న మ ధాన
కి దగ జేయాము డీని చూర గక్
వూాచరి ద్రైవ ర ఖ
మొఖు దు నన్ను న దుదా మన్
ధూ మహాసు డా దరర
క్ మవవ మని ఎ్కరి చెడిన్ 591

తే తె ము వి ర్వాహావగును తే రి జ
మా బుసు 9ని్ప ఎయాహా మతి
ార డీ ం వహాయి చి కష్టవి తె
వి ్రబొ దెడి మార బు పెద మ సు ! 6

ఎమార్గ మున బోయిన
రాముడ నాపెతల బాల రాగ డి దున్
పాహిరి! యోది క్రము
నీమీ దనె భారమెల్ల నిలిపితి వాసుదేవా! ॥ 692

అ॥ వె॥ ఆన గనటులంత ఈన ట ప్రతిజ్ఞను
చేప ఎయి నైన కేసరియుతు
నా చి కమల సీదు గ్రమ్మ నావేదన
మన పది దెపల హనుమతోడ 693

* ఎతాదెవి తన్న? తి చి శ్రీరామునకు దెలు
వాసుమ తుని నేర ట

హనుమా! కల దిగితి
హనుమా! రఘుపతియన మ నా ని ఘున్
ల మును లక్ష్మణు సేతు
దవిలము! సేనడిగినటు లహ మాతవితోన్ 694

దినవాథ నామ మ
జనఖా ధర్మ నార మడిగితి వన మా!
వనచరపయుల న దణ
ఎ జనయమున నడిగినట్టు లహమా! హాయుమా! 695

తే॥ గీ॥ దామన దు దు న్న దురంత
వారినిధి నెట్టు దాట వలయు దునో
దాని వర్థని నారవ నా రే ద!
వల్కుమా! బుద్ధిచాతురి తెలియ! ॥ 696

క॥ వి ర్యత్వాహ టి వా
డి క్షి రోద్ధువన యు ధీవర! ధైర్య

క్వధి యొ్యం టు
రయ్యత్స్యామున ద్యమయ ఎ ద్రా 597

6 నామం ర వినెవేవిన్
మావవి గాయిషము మానుషతీజ
దానరశార్దూలం డు దా
దానవ మును నెద టు తరు రము్యా 598

అన్వు వమానయతు
శనియొ ఘాతావి గ సర్కు తేతుం
దనుజను వితోడ వి
జనదె చెదిగా ం దెవి త ర మిట వ్ 599

వానువ తు ఎ తాదెవి దెహాము దీర్చుట

ఠ ల్లా ఎవ ర ంటు
వెల్లువలై రాగ వె ద వృష్టి కనయా
ల్లోంత వారినిధిన్
చల్ల ర దరియ చి పీడు న్నిధి చేరున్ 600

తే గీ అర్కు డై ను ర్ణను డైన గాని
మనుజులను గా దెవ యవ ప్రభృతులు
వైపను గావి ప్రాము గాజలోవ
గల్వతేంము నిజము గ కివ వ్క 601

ఆ వె అతి రా మవిధి య దాత వేత్రు ద
వ దివే జ్బ ఐదిన ధరణి
వరగనేంగా ం ఆరుణి ప్రాము డు
ఆురు అము వద చువవ్క కొమ్క 602

రాణె ప్రతాప మదేశించి వామన ఛత నితో ఇట్లనె

తే శ హేతు యు బలము విన వి భుగూర్చి
న శ్రీవా ప్రం ప్ర కే రిబుతు ద
భర్తృ ప్రేమ్నేచా బగివ్య క్తఎదెడి కగన
మ న విన్నటి భూాత ల మాని 109

వానుమ వాంమానో క్తి
నవిమెన్ ప్రతి మెర ను వ జ బత! ప
మ బవక విషమేని
విను సు త్తతి దువల్కు విమలవిమేలా! 101

జూతాం విలిచి మయిగ వ
రేషు యూజ బ ప ఫు రే బని క్రకను
బాలుకో మవ లచరికా!
సీప్రాతన ధృతియొకి ల నెగడెం ప న్ 60

విర్మాగు రాల వేనెటు
దుర్భరమగ కోటవల్మా దొజ గి బతి తున్
విర్భయమగ నే వ జన
గర్వ! యొక్కి కవేళ గడిపెద ప న్ 80

కోవ ద చితిపేవిన్
పాపని! బొమ్మి కరామ ప్రదని తూన్
నీవు కోవ గ మేమవ
కోవ ప్రాణములు నిలువ కోప్పరె? వామనా! 00

తే గి బర పీడి సు వచ్చెడి వరవ మేన
ప్రాణములు నిల్పునో? చెద్దా? ఎవనరనయ!
ప కయము దోచెడిని నీవు చవికమీ ద
తాటర మహాక మెటుకరి కు 00

తే. గీ. తను తో విన్న జూచిన ారంణముగ
నమంపోయెను వ ది గల న రయ ఋ
నీవు వి ోడివనచరల్ ారధిదెటు
దాట గ రవి వమ్మిక ా ెమదిని (09

శాదెవి తమ దెహామును ఎానుమ ంనితో చె ఎ

ఉ. శాని క త్యవ కిఐఎ
శ్యధవయానుల రామలక్ష్మఋల్
వానరసై న్య పెష్విధిని
వార్ధి దాట క నెత్తురయ్య! యో
ానరముఖ్య! నీవు బ
వ తు డునా గరుడు డ వాయు ు
వానిన ాక యను
తోవ వసాధ్యము గాదె? మారుతీ! 610

మనమున యోచి చెపి కొం
డిని నీరధివి దరి ాయవాక్కటియేన్
గమిం ద వాయుమా! యే
మనెదవు వినవలతు తాక ాలో వలవ్ 611

ఈార్య యను డిర్ప ౯
కోఅవర! నీవు దక్క నొక్క దేవిన్
ాకన ల గన్నట్టి ద
శ కీరితి ఏకెద క నెట్టున్ వాన దూ! 612

ఇనత ఓ దెటులేవిన్
వననిధి దరి చిరచ్చి పొందరానక్యన్

దునుమాడి నన్ను దనత్రిరి
గొనిపోయినా యశము గూడెం పానమూ ౯

విశ్వా మల ల మ
దిశ ధ ం గాల్చి ర్గమున గన్
ద పదం దునుమ రలిన
య మది రాకే దు ద్ది పై యంరారున్ ౮

శే ౧ నదు పాం ఖము మ దగిసియట్లు
రాఘ ం దగిన మార ఋ నా ని
ఎట్లు వా! రాఘ ఘన కో ఎవనత య!
యివి ధరాత్మజ ఎలు గ సమునయమున ౯౧

ఘవనరము హేతుయి త్తము
విన ం మ్మదు్వు గచు విన్నా౦ ఇా
న ొనటు నెమ్మనమున
ఋ ద గ ఏ నారిమి లు లో । ౧౧

వాసెం యు ౦ రాదేవి దెవాసు దీర్చుట

విని వా ా ద నట
ాత ణ వియె వ నము ఎ త్మ్య గా
ఇన ల ఎ నిపులం ని
ధిని దా గ౦ ట్టి రెం కిరీ ౧౧౧

ర్గి! సు మానము
తల్లా వ్రుత ొద ం లమ లో
పెల్లవలు ఖ ని న
ల్లెడల లఖ వత్తు రెల్లరుకోరై ౧౧౮

ఆ లవ సా ఖ ఖ
వినజా రు సైన్య బతోడ నిటు రాగల షో
ా రుణా త్రా! ఎ కయ
మును మాసము నాదు ్ కు ఎన నమ్మమి వ్ 119

గీ ఋద్ధి లనుము ని మ బను గలిగిన
బయాలు మ రాయరు వన రాశి
గలరు తల దినదో ారు గగనము ఋ
క్రి ది మధ్యము తో గల రి ద వదన! 120
మునుసా నరు ల్రదుల
వనధులతో గూడివట్టి వసుమలి నుట్టున్
చనివచ్చిరి వినువీధిని
జనని వారధి ఎవ ! ఆపనర్త్వము వ్ 121
విన ా ఎఎ కొ దఖ
జనసి లంమ్మ! యది చరు దున నే
వినచు ఎ లే ద నా
న్నను ్వ లమువా ద సరివదరా ! 122
వినుచే ా చిత వన్నన్
జనని ాగప్ప ఘనులు జలజా క్షి వి వ
దను కర గలరని వేరుగ
వినిఎ ఎ నవలినె? దెవి! విఎన రాశి 123
ా ఎవ ో ము ఎాసము
దెవి! తొల ాడ వి త్తు తెర ాలిగి నటుల్
పీవిభు డ వినన్న గొని దా
బోవ గల డమ్మ! విగుల ఖోడి! వినుమా! 1 4
తెవ్ప ాసజయులపై
ద్ప్రక రాఘవుల దెర్తు తరుచర నల్

ప్రతి లక కొమ్మలు
చెప్పనదె తరము గ సీతా శమునీ! (

రామయల సాయ ములు
రాయల పీఠర్యాలి గూల్చున్
జాకిదాయ్యవి పీవిక
దో వలనాక్షి! దనుమ మరు లక్తిన్ (

రిమార్చి దనుజ రణమున
జరుణ కొవిటో గల దు దాశరథి విమక
తరలి యయోధ్య ఎతతో
త్వరితగ న్ వెంగలవు ధరణీతనయా (

రాల నుతాల గు
లా! నాథ. డి ంలోనే వచ్చున
రాలిమి రాకు కోక లక
జాలి ఉ తతము గూడు త్వుతవీలన్ 8

న దన లు డి డ న ఉత్ర లా ద వృతది
ఉ మి లు వి తులై ఎడగథాలి
నశా దా న ్రరాముచేత
ద ఆ గ జాయవ్వ అత్యమమ్మా! 62

ప్పు ఎరి లల మాయమైపోవు వీ
వెలు న్న నముం వాతురి గూడి
గడ ట్ల రోవాణినలోం పెతెద
వి ఎవీ అ ం ఐ తే గూడి (3(

ంజాజ తక్తి గ లవ గ
ఆరుచంద్ర్య ఐ్ర దాశరథియు ని
వ అది ు మిత్రాత్మ ణు
అతె తుయి ంన్న గావ జగ డీ! 691

ఉ ఊరద ొల్యు మాట రిటు
లుర్వి శో వవియ చి వాయుజు
డా రమ్యు ఆరు గలియ
ాలురంి ఆయవ ఖుసై ళ గో
దారత త్కా ె డి హను
ధారుణిపుత్రికి ెం వ్క! ూ
తిరున వార్తి గు దెద)
దీనత! ఎ జనేత్రి! జానకీ! 632

క కినుమూయ ద రంఘురామం
డివవ రాజ! విన న గానగుణాధ న్
మ మూ ద ౨ విర తర
మున చాగు ు సు య్యు! ఫు గరి శా! 633

తె ౧ ాప చ ్ౖరయవి ె ధరా లయ న
ఎవర్గ హాళము నై ఎ వరంసాక్షి!
అధి దెక కమ్మ! చె వ్విధి రర టూడ
లక్ష్మణుని బోలు రెక్క దిలాశమాజ!। 634

క ఇ యార్య క ్రద ఎద్ర లు
లలనా! ఓ౧క ది మణ ౨ లలి యణా ఝ్యల్
ఎ వ తు లా యులు పై
రు హల్పెడి వారం ల ఖుం వాదళ వే్రా! 635

క సేకడి జని ర పూ వ
ఏ ౨దవ తయుని దెలుప పీరజా కుల్
పావనచరితులు వత్తు
దెపీ! దై్యా! ని వధి కుడు విరు ా। 636

తే. గీ. వైరి బలముల నెల్లను బవరమ దు
ఋాల బలముల తోడను శా రాచి
కొలు మ రమున నాలు దశాఖ్య
నన గలరమ్మ గ వేర్తు నమ్మ మల 637

తే. గీ. రాక్షసులచేత నిటు పరిరక్షితమయి
పెలయు ధారుణి యీా క నెతల బడ గ
కచి మహే ంద్రుని గూడిన చ ఏమొ ది
కూడెదవు రాఘవుని నివు కోమలాంగి! 638

తే. గీ. అ దా ను ధృతి గొను మటనయన!
యు చ ్ర యు వచన బల నన గ వామమ
ాడిబోయిన మడిలోన డివ వర్ష
మటుల శోకాగ్ని దహాయి దువర్థి మదికి 639

తే. గీ. పవనయాన డు ఎక్కువ వల్కు లోక్క
యి త క్రమబాం మవయున కియధృతిని
వనచరే ంద్రుని తొడగా చి వలికె త
వసుమ కిరీటి బలుకుమ చు 640

ఎకాదెవి శ్రీరాము వ ద్దేశ చి హనుమంతునితో
బలుకు

క. శోకానల మార గను
గాకుత్స నిరామభద్రు కాయ బెటులన్
నాగోరి దీర గ నే
వే రణ వ్వ ఫ్రి ఎనేర్తు నిద్ధచరిత్రా! 641

తే. గీ. కాకి నేత్ర బు గోనుటయు గ దథాగ
మునను తిలక బుడెడ స్వేదమునన నాశ
మమత మీర గ ను నట మతిలనటు
ల ఎమని వల్కు సామీరి! దాశరథికి. 642

తే॥ గీ॥ వరుణ వృద్ధ్ర వ చి ల ఎసు డఖ
ఎరికిని డీఎపోనద్ది భూరి విత్ర
ఋ ద ౨ సీ లిన్న ఐటు దగము ఖవి ౖ ాార
వా_ఘ్రముం జి ౖ నేలకా ఎంయు ॥ 113

క॥ సిరజుమణివి దాచితి
నోరముపర! దాని జూడ నా ౖ వ
స్వారంచ ముభ్యా ాది వన్
గారవమున గా చినటుల ా శస్థుఎణి । 114

క॥ వెతయన ఎమ్ముదమున డి
సలమతహెచు చి రామచ ౖ ! వెడున్
పతిగు విమ్న ౖరి మేం
గతముసగడంతి సురి ర గడు "—ం" 115

చ॥ వెల సెట్టు ఎటం
చేర్తువ ౖాణము బొ ది లవ్
విటం గదాల పీ దటం
ౖర చేత్ర! దకా ఎ జూడఁగన్
దొల గరె మేన ౖాణము
దుష్ట డు ౖకూరు డ పా దర్శ్రు
దలిగిన చేమి ాయ దు వ
వా ౨! తల ఎ మొ ఒ వారితి 116

క॥ వద జని చున మేనన్
తడియాయుసు నోఁ మాట తడి డు వెల్
దరదడమని! రొట్టగాఖ
జడిప తివి దశామ్య జూడ జల దశాఙ 117

చ॥ ం జని నట్ల జలు
క ౖ ఖ్యగాయ ం నేత్ర త నా

తిరిగిరి గా చి మారటి వ్య
　　థ గొననేల! మదం! జానకి!
ఇరతి దు రాఘవు గు
　　తప్పక రిగ్గొనిపోవునమ్మ! మా
ధరి! శపథ ము జేసెదము
　　తప్పదు వానవ ము మైథిలీ! 648

సీ. మఱి మఱి గాయిత్రు రని
　　మానవ! రి ముగాము దెవ్వరవ్
మరువ ది విన్న నో యిన
　　ప్రమగ్గచు దెర శ్మశా వో
రసజ నేత్రి! క దెడ వి
　　షణ్ణవ వ మన మన్న పీథవు
వ్వరిప మహో ఇవ ఘనను
　　అ జరో! వచ్చెదరవ్మ! యియ్యఘన్॥ 649

క. ఎ తటి శ్రమల ఐదిగను
ఇ త ఎ ఆాద గ చి విగగులరాజిన్
ఎంత గొల గుప పిం ర
వ తయు ఎ దియముపేదు అలిగలవేత! 650

క. ఇనగ లు లిద్దలు ఎ
జనుదె చెలి వార మ్మ! ఎరగుప విన్నవ్
గానిపొయెద రవమీయు!
ఇన లులో వీడుపీట కోదు తల్లి! 651

క. వవట తొల గదు తా ము
గనవచ్చెన్ శీఘ్రముగనె మలదా కే!
మనమున కోరిము మామము
తన దమ్ములు దుఃఖ యు కణముల తల్లి!। 652

హా హమ తు ఒ వ రలిపోవుట ఎతాదెవిని

పెలవ గుట

చ అరిగెద రామచ ద్రుకద

కట్టుముటి యొు స ద్దునెద్దియే

తరతిళ లాద్ధి చ ద్రువ

దావగ త కా ర సిగదె?

ధంతివిస దు దాసిగని

తప్పక వమ్మెద నట్టు లన్వ నా

తయచరశెుయ గని ము

ద యుక జానకి లెక్కి నిబ్బలవ్ 643

ఇ వీగ నొప గినట్టి కమ

సీయమునొ గ తిరాజసియ వా

రు దైన రాముడు ఒ

చి్తముస సవ నమ్మ మాయతి!

శొకదు గ చు ఇ నవ

జూచితివ చును ఎ తన సున

జా కమలాక్షివల్కి విని

ప్రా ఆలియై హనమ తు ఢ తదన్ 654

హనమ తు డు ఎతాదేవి దిగలు పె వుతీ ఎకొవి

ప్రయాణ మగుట

క తమ్ము ను జె చి సాగరము

దాట గి నుత్సుకతన్ వడా ఎ బొ

హనుమమగా చి భూమిను

యత్రుజల జలు గమ్మ తమ్ములన్

మనముచ కొటివమ్మా పెను

మ టలుగా దవా జ వ దైన మున్

జెన గొన మోమున దు విది
ఎ చె విటుల్ వినుత బ లొనుడ ల్। ౬౪౫

కం। జనకజ కుశల మడిగెను
అవ మా ర్రాముననుమ నాతది తమ్ము
డనను దుచా లక్ష్మణునకు
వనచర నాథునకు కోడి వా రతతికిన్। ౬౪౬

చ॥ అవిలజా! రాకుద ద్రున
న తయు చెప్ప వి కీ సముద్ర మే
యనుపున దాటువానా? తగు
వట్టి యుపాయము రి చి నన్
గొని చనుపట్లుగా వమము
క్రూర నిశాచర బాధ న్ మన
ఋనక ను తో చు పట్టుంగ
దూవనిశ్ వివరి చు మారుతీ! ౬౪౭

కం శుభమగు గాత్రిత శ్రోవన
వతమున జ మలను త్రిభువ న టం విర
ఎతయము గల్గెడ సి
ప్రతవిల్ల గాత! జ నము వన మూరా!। ౬౪౮

క। దినమణీ శ ఋధాకర!
జననాయ! రామచ ద్ర! సద్గుణసా ద్రా
హమను శ్రేష్ఠిత వదయిగ!
జనకసుతా హృదయలోల! జగతీపాలా! ౬౪౯

ఇది శ్రీరామ చరితాం రత సు దర కా డము
ప్రథమభాగము సమాప్తము
శ్రీరామకృష్ణ సోదర ప్రచారా ప్రతీతము
ఓంతత్సత్

శ్రీ

హనుమంతుని జయఘోషము

శ్లో జయత్యతి బలో రామో లక్ష్మణశ్చ మహా బల
రా జయతి సుగ్రీవో రాఘవేణాభి పాలి

ఆ వె జయము రాఘవున జయము లక్ష్మణున
జనము రయు లాక్షి ది పాలిc
తన గీతికి దోయజమిత
నృపున కర్కుల కథన ఘన 1

శ్లో దాసోహం కోశ లేంద్రస్య రామస్యా క్లిష్టకర్మణ
హనుమాన్ శత్రుసైన్యానాం నిహన్తా మారుతాత్మజ ।

ఆ వె కోశ లేంద్రున న రాము ద ప మము తు
ద్ర ద న ము మారుతాత్మజ ద
శత్రుసైన్యములను ప హారించెనరి తు
బవరమున దు జావా ము పేర్మి ౨

శ్లో నరావణ సహస్రం మే యుద్ధే ప్రతిబల భవేత్
శిలాభిస్తు ప్రహరిత పాదపైశ్చ సహ

తే గీ రావణ సహస్రంబై నా రణములోన
ఎదిరి నిల్వ గనేరరు దిట్ట ధ్రువము
పాద ముల శిం ను వా వా ఎ
ముల ప్రేగి చి యరి ల బు లు గల్త ౩

శ్లో దర్శయిత్వా పురీం లంకా మభివా ద్య మైథిలీ ।
మృద్ధార్థో గమిష్యామి మిషతాం సర్వ రాక్షసాం ।

ఆ వె ర్వాక్షులు వారము సే
పురిని ల గూల్చి ధరణిజాత
పాద ద్వమల ప్రణమిల్లి యామిద
రాఘవేంద రాముడు నమునము న । 4

ఓం తత్సత్

ప్రస్తు

ప్ర ఎాలక్ష్మ భరత శత్రుఘ్న

ాను మ స వేత

ప్రావ చ ద్ర పర్ర ప్ర్మాకే నమ

ప్రామ ు రి తా త ర

సుందర కాండము

ద్వితీయ సాగిమ

1 ప్రమతీ ఇ దర వదనా!

శ్యామలవర్ణా! ఏరా గ! ాప రమణా!

రామరసా నుల ొసన!

సామీరి మనప్పరోజ ొ రశా

హన మా మనమగు వీ ని

ఒవక ఋ న ఎ న భపు ద ం

ను మంు ఖ ది ాన్న

ఖుఋ దిరిగి ముడిచి దిశగ వొదలచి వడిన్. 1

* ాను మ తు దు ార్యశేష మాదొచి మట

ం చె మ తో విటుం

ధారుణిపుత్రి (జూచివచ్చి

అ చి ొ క్రచే మిగిలె

దైయు ల నేవ మదెత్తిదో నం

దల చెప ది దా్యు హె యు

పాయసుం ఎర అ యుల్

ఫరి మ ు ఖ ోయ యు

పాయుసుల ఋు ార్యసిద్ధికై. 2

ఉ ~ ఠ జవరుల క్ష్మి శగదు మె_ద ఋ
ధని లిట బ దా ముని లా గ
రటు గాన దైత్యుల దున పామ ~
~ ఖ (త్ప్రయోజనముద వాపె

ఒ వె ఏఓ టగర ఖెద మహాధ్య ఋ
న దన ఒన తె దిగుమగాయ
మం చూడ ^దు దురము నా ఖ్యి
తెలియనప్పు దైత్యజల మదెల్ల

ఎయమణ వుశి ~ వెదశ
గెమగాని ర యాద్వవా న
వ్యయుదుల ద గోరివ ని
యు పెనె? యైనను రావ ^ర్యముం
వెడ ద జేయ వరి
వర్గంల ణ నెణ ౧ శో దె!
వసుమ ^యు కార్యము ను
ఫలదమై లిత ఋ పీయ / న్॥ 5

తే॥గీ॥ ప్రథమ కార్య ఋ^ దైత్యదలము నెల్ల
దా నఱ సున న దమఱ లము
న మ గల కారతిన్య ఐ నిశరముగను
శె క్ర ^ద్దెద నురుల రెక్క గొనర॥ 6

దనుజ శో శలవా ఋన
శమ చూచితివెని దాన గూడు దగా ఖేన్
గని వాదిబలము నా బ
మున తోలిచి చూడ తరుణమును నిదియె యగన్॥ 7

౭ సీ॥ వైరిబలము తెలియ దేవి చు
పొడిమిలోని యగిని యత్నమున
రెక్కట్టి వైరిసమూహమునగ
నీ మహాప్రవరయశంబు గాదె? 8

౮ గీ॥ ఏవి గావించెను వెంబడి పుణ్య
కారిది సామ్రాజ్యమున ఒప్పు గొనగరాదు
ఎలువిధ సాగ యోపిచి ఎలుగెల్లగ
యిల్లుమీరునేరుచు గలసిద్ధి యువిదిని బడు॥ 9

౯ గీ॥ నామ కార్యము నట్టే ధరా నూతన
దారి దీయంబు చేసి శరిన లమయ్యె
కీర్తి కార్యసమున వారిగా దనజా
లము సేసి రిపులు తరవార్చి 10

తో దిక్కు రాపడాని
వారి రాజును పెట్టితో వతే
తీరున నున్నటో యనిని
భీ భావము గుర్తింగి నే
చేరె నా క్రూరత్వంబువి
చెత ద వరార్యమున
గోరి రిలు దీర్చు నావ
గాధార్యము మెదిరెడిగా 11

౧౧ సు దినోన్నా పనా నాన
మనగ దొరెడి నాదుమారి వు
ధ ను నెరు కార్చి దవిలి ట్టి
నానమము దోలి చయ ది నామవ॥ 12

తే॥ పాము విధ్య ప్రైవళ్లు వినివశోద
మ ది ది దా వే ద్రు డు ద డివమున
కి మర లముల శక్యుమవారద గణ
వ యు టుగ ల భుమ ఎత్వరముగ 13

వ అదియొ ఘోర యుద్ధముగ
సయ్యోడ వ డు వి ాటులెల్లరున్
యెదిరి ఎటుద్రవమ టు లటు
లిద్ధర గూల గ మొక్క టోక వే
వి ముగా దినేశయుతు
వజ్ర నేగి నవిస్తర యగా
కొదవ యొకి శ శేవటుల
ద్రో తుంపటికి వి న్పవి చెదన్ 14

వామన తు డశోకవనమును పాడుశేయుట

క అది తలపోఎ మారుతి యు
దగ్రమహోరుగవ టు లేది యు
వ్వన తరుశా న్ విటివి
పాదపముల్ పెరిరి గి తీ గలన్
తునియలగా గ ద్రు చి త
ద్రోవ ద్రుమా ల వ శ టో ా
శవము వౌశర్వే క్రీడలమ
లెప్పుడు రమ్య లాశయ ములన్॥ 15
చిత్రాలయము వెల్ల వి
చిత్రముగా లారుతేం చెదవిదియని చే
మాత్రము మిగుల గ వీ పుల
పత్న యుమాడులపు డూ వ పెల్ల తెడన్। 16

సీ॥ గీ గాలి తా డికివి నేల గూలివట్లు
డిగి గార్చిదు శిక్కి కాలివట్లు
ధ్వ ము సె యా ప్రవ దావ ఋ
వ ౨ డి సింగాగ్రి ఋ జేరె 1

। లశల ఋధ్వావ
విల గూలెడి తిరులవట్ల నేర్పడు ఒ్యసులున్
లు మూలల ఎరిమెల్లను
లవరమును బొందునట్టుగా విలి చెన్ 1

క చెర గ చు యూచి దుకు గూ
నెడి ఎఖల శా ల ను చెదరిన ధృతిలో
వడివడి నటువిటు రుగె
త్రెడి వ్యప్రాణివా దెబరిను వి దన్ 1

తే। గీ। సేలుగా౦ రాక్షసా ల్ వే ఎవి
నా న పై ల ఐదావనము కాచి
వయువరియురి రెర (దాయుచు ద
శీకరా ప్రలి దార్చి ఎ వరు డు। 20

తే॥గీ వెదరు౦ ఊ తైక వటు మహా పీ రమయిగ
దమణా ల ను లో హా వ గా చి
ధీరి గా౦ దై ్యవరిర లావేద యున
వయువరి ద ము సెరి ఎలి రిటు 21

రాక్ష స్త్రుల హ మ ల వృత్తా మును
ఎతాదేవి నడి గుట •

వ । ఎవ్వ డె ఎరా యూ
డెవ్వని కొలు ఉవచ్చె నేమని చితో

ు ు ు
విన్వెరరా పె దుంకే
ఇవ్వనవరు దేమి ప్పె నెతి । ౼ ౧దె? 2
ఒ ఎవి జవాత్మజ యా
వమ మీరంటుగ నే ? నాకెటు తెలియు
దవ ० మాయలు దొ
దనుజా ఇవి కయ ఉ దిగిలెదు మదికి 23

ఆ వె పామ పాదములు పొసెతి గివ యట్లు
మాయ తెలు గు మా పశెల్ల
కాన వ దొ? నేసెటు న ఎద
కామరూప క్తి ర దెమొ 24

రాయు లు లోకపని టు పాడి రావణునకు
దెలుపుట

వ మతియుత ఎల్కా పల్కాలు విబిపి త
నయ డి కొ దటు రుగుడియి
మతి చ అ ఒలో మాటున దా
కొ దటు రావణు నొలు) రి
అవధరి పుయి వానరామ దెవ్వ డొ
వచ్చి నానకి డి మా ప్పు చి
ప్రపె వస ఖలోపల ఉన్న నా డ్మి
పొ జేసెన మై వనమునెల్ల

ఆ వె అల వవ ంధు జుఎ వచ్చిన
దూతయొ నొ? ధనదు మా యగునొ?
జన శా వెద మె రాము డి వ
దూ య నొ? తెలియ దుర్ఘట । 25

క ౕవ డ్యూ ూత దవి
ధుౕజుని మేఘంబుగ నేఋ గ కోసుంవి రితెన్
ఎవ దో్ాని యూ బ
దుౕఋ ధ్య న ఖ నంఏల వ దున్ 26

తే గీ। ఆత ౕయ మౌ రూ వ స్తా తాల్చి
ౕరి (మరావ మ ర జాచి
అరు అత గుల్మముల ్ౕల ఎతిౕె వత
అసురవల్ల వ వా డి వ్రతంౕె గంధు 27

క వ మెల్ల ద ఎమోనరిౕె
జన జ వంబ ను వృత్తాబుమ నొౕచే
వ చంవిబ విదువ
దన కాధి ! మౕె ా రు వ ్ౕయర 28

చ జన జా(ను ఋన ఋ
బల్లంనీ ఒనొం గుఁ కుం
ఏనచరవఋ్ద న్విడిచి
ఎదుౕట జూడ (యాంౕెలనో?
జన జరపిదా్మెూ? ౕ
జ ఋ ౕెఋ గ గరాదు ని
మనిపనియి నే్ర్త మఋ
రాధిం! యా చేష్టౕె ్ంర న్। 29

౦। వ మెల విఋౕగరి
వనబఋ (మె! యొ ్ూసాదుమవ్వన్
వనతా నే(రా(రయ
మౕదాౕ వింవ దె వి తో దుఃదిన్। 30

క వనమునధ్య ము న
వి ని భూపు లిం వచ్చిమృగాకిన్
గని మాట్లాడివదాని
దనుజే ద్రా కిష యు ది దె వావిన్ 31

తే। గీ సీతా మి చియున్నట్టి నె క జాడి
ఎరు ౦ కానరు దెవ్వ డో ఎలుకరి చి
ప్రాణము తోడ బోవుచే ఎ క్త్రవదన
యున గవివిమ ది డి దన ాదిత్య ౦ 32

ఆ వె మ దువ త్తిను ది మ ంచునే పై
ఎవె చముయిబొటి గిది తిఎన్న
దోయిను డి బాష్ప యి బు ార గ
క్రోధి యైన దనుజ జరు । 33

రావణు డు వాన మ తువిసె దికి గి ౦రు

వుట

ఎ బ దర్పములయి దు వా సద్దు
తినతోడ బో) ర దగినవారి
వెను దిశాలావెల్ దఃండాల ాట సా
ధన సద్గవా ప్తలై త రువారి
ఎ కి యుదిఎ వ దరముల్యతో
నే ముఖ బున వెదిరివారు
వివిధాయుధ బు విసర వడి వాని
ా డి వి ాయి తినయు దవ్వు

ఆ వె అలిగిదిట్టయగు స నల్లార్చివాల బు
హొది రణ పెద్ద ప్రొ లగా ర

ార్ధతి వ వాఎ హార్ధుమును ౯వి
వశిలెల్ల నె ఎ వరుగులై 94

హనవ ౕని జయఘోషము

జయమగు శ్రీరామునకు న
జయ మ తని తమ్ము డైన సౌమి తికి వే
జయమగు ాను ఎ
చయ ౕ రము లార్థి కీర్తి తున ౕ 95

తే గీ దాసు తను నెను కౌసల్య వయు న
మారుతాత్మజు తమ పైరి మరవ ద
పొదఎ బలి శిలలన వా విధముల
నావాపము పేతు హనమ ం డ ద్రువ ౕ 96

వేవుర దళ రంసేన్
కాౕరమడగి తు నెదిరి కలసిన విఖవన్
వావ బోవ డ రు
దేవా ద పు వస్న దాకి యుఎ శిలోసవ్ 97

ల కను ధ్వ ఎము తో ద
ౕ కే క దను జవరుల శౌర్యమడ చి నే
వ ముఖ ౯కి ౕద
వ జయులంకెల గి బోకు పార్థి వుకద ౕ 98

దన జాల శి డో దెఒ నలు
హనము తు దార్వ శీకరార్భటుల ల న్
ఏవి కి రు ల ౕ వాము న
అవికిన్ దలంపిరి వి ఖ్యాతోద్ధత్యముకో ౕ 99

ఆ వె ఎన్నగము ట్టు ఎఱరాఒ తోలి
ఎరి ు రే బట్టి వసయుతు ఒ
రాక్షసులను న దలను నేగ జరిమార్చి
కారణాగ్రమున చేయకావియు। 40

క దనుజ బలపర్వ మద చిఒ
వానమ ఙర రోరణా సు దు వస న్
కమ రావ్న నివాతశిఖలు
ఛనుదె చి దశాయ్యుద ఎర్వరగ సై 41

క ఎదిర్ప్రేయుక్కి లి రిత్తుం
వ దివరిమునపొయి కిం మారు
విరివడివచ్చిత మిట న్
వరిసది నిర్వర్త దెలుంల్ సవగు మిసన్ 42

కి కరు లివద ుు నే
న క సురే ద బలు క్రోధు డై
వి ు ుము ఎ ని
కొ కము ల వాత్త్యుతు తోయవ ఎన్। 43

సీ ¹ రాక్షసానీకమున రాలగాచి వాస మ
థ దనోళ్ళాహై యు ద ఎ డిపేద
రనకశైల బు మాద్యురి గా ఎ ఎ
ధ్వ మొ ుర దానివి తక్తుబ 44

తె గీ విరిచి పెల్ల డిని ఏ వలి
అ ఛు ప్రాపాఎ ర బునందు జేరి
మ డి జా పె మదిర్ద్యు దోయక గ
న బవా ు భాసు దల లు ఉ। 45

తే గీ మేడపై నెక్కి గిరిబోల్కి మేను వెంచి
వాడ లె దెలవి కగ దో వానుమ
కస్తురివోకగని యు యు హర్షమొంది
వేరు దుచు దక న్యాయముల్ల్రుం డిచ్చి । 46

తే గీ చెలులు చిల్లు లు ఒక్కల్లు రవళి తే
ర క్రుయు గు డె దరి పె్రవ్ర క్రుంగు తె
ఆ గునము వెద్దగానార్చి రటకింఎర్వ
ల బుచా కనుల్లైను దానవులు 47

సీ గీ అప్పుడిదు దైవ రాముని గ బయ బు
అలఘుగుణు మహాబు దైవ లక్ష్మి
బాక జ నమగ నర్కున దమ దునైన
హరి య గ న వి ఎ బు) గు 48

తే గీ దాయ డన నేక లక్ష్మ నయు న
మారుగా క్రు డన పైరిమర్దను ర
పాదము బురి రి బు ల గారిధము
నాహవమునేడు హనుప బు డ ఒకబ్బు 49

క । సేవ్యం దక బులనేవ్
గావరమడ గి తు నెదిరి ల వల క్యన్
భీవ గనేర దెప దేన్
బాపు నాచే క్రు న గిరహామి 50

క । ల న ధ యు గ
య చే వ బ వా
ఎ జమయి జక జ ఎ
ఎ జము గి బోదు వార్థి) ి 51

వానము తడు చైత్యపాలి ఇ పుట

అవి పటుతీఎ గ మ
　　పాతవము ఎలుం గ న జనా
నయువి ఓ రావము శ్రీ
　　త గడువ్ వడి చైత్యపాల లే
వనచరపీయ దాకి బల
　　వ తుం మార్గరు చట్టునయట్ల గా
నదిలజు దా గావలయ
　　మ దున తిక్కిపవాని కోలకన్ |

ఉ వె చిక్కి మధ్యమ దు రక్కఎవలయ బ
జాచి హాణుమ రేయు జాచి ప్ర క్రి
మన్న మేంతోని మిన్నయొ త్త థ బ
వస్తి తీకి శ్రీవ్య ఎ దువ డి

ఆ జనితమైన యగ్ని జ్వలితమై ప్రాసాద
మెల్ల లు హామిమ యివ మడి చి
నట్టి హార్ష మునను ఆురతీల బామ
యమువి ఎదనమున న ఎ మతి రు

తే గీ ఆవియె నయురులు వినునట్లు లనిల ుతు దు
విగ్గజగ ది క్రెల్లచు బెగ్గడిం గ
వనచరులలోన వను కోలువార లెన్న
వే కొల దిగ వచ్చారు వీరవరులు 5

తే గీ న్మత్వాంమ వెదతి గ వివిధదిశం
కర్కఊహమవి యావతి నతిగియున్న
వారి లథి లు లయుకుల్ క్ష నగనరులు
　వంమున స్వరావట్టి దావాం లులు 5

దియేన్గల త్క్వ బను
పది దుల గణాళ లఎ వరలివారల్
దిమార్గ గణ ల బన
బోదలెడివారలున కళవు గ) దున్ 57

తే. గీ. ఎ దతో యున్నవారలు కొ దణ దు
వాయువేగ బవను తోపువాయ గలరు
సాటిలేని మహాబలుల్ ఎ క్యొచి
యున్నవారలు రవి క్రతు నొద్దని ఖద 58

తే. గీ. మూర్ఖ వేలుమ పదివేల మూరువేలు
వేనవేలుమనయి కపుల్ వావరే ద్రు
నొద్ద గలవె కలో వార యుద్ధమునకు
ఎద్ధమైయున్నవారలు బ లలు 59

తే. గీ. బిమ్మ న ఎ మీ దిమ్మ వేతు
రసురప్రం మేడ! ఇ మీయును లేదొ?
ఎర్వమును వాళమౌను బిశాటులార!
రాఘవునితో విరోధ మూరకన తోడు 60

హనుమ తు దు జంబుమాలిని వధించుట

తే. గీ. హనుమ యిటు బల్కుచు పెద వ కలొ వి
శాచరేశ్వరు వ ఘన జ బుమాలి
నాగ నొ్వ ప్రహ స్తుని వ దను దు
ర క్తమాల్యా బర బుల రమణదార్పి । 61

తే. గీ. ఉ దల ల ధరి బ చి గొప్పదైన
విల్లు దాలిచి విశిఖముల్ వేయనె చి

దిశ) శేర్చి దశదిశ ధ్వనించెను
వారిపారి చి వేగ పాఱిరి నేల ౧౨

) శీ ఎరయు ఎ రథమొ ౖ ర మము వ
మ్రదాయ) ఈ డ ఒఅపెరుచి
ఐ ఎమాలివి గా చి కేసరియుఠ ద
ఒబ్బి గ తులువై దుడు తొ)రిల ను ౧౩
ఒమ ధైర్య స్థైర్య ఱ విజివా వ
వార్చ చే గ నాయివితాళ్ళు గవి
శరము రి గై గాని ఈ ఱమారి
వ ఋతు బాహా పు వదనములను ౧౪

) గీ వేగామొ న రుధిర ఱ వెలువడఁ గఁ
వరుని దెహ జ గవ్నాస్థి శిరశి రఱ
వి ఎ ధైన ఱ విధము గా గి
ర క్తచ దనవి డు న ము మైన
కో దన్పుగను రి తగాలావ మరిక ౧౫

శీ నమజ శిరము క్తి శిరము తాకిడి వి
కరము కోప వి భీమవి ఱు వానుఱు
వాగా మెనర్చి పెన్ శిల్గవ చి
అయరు యినేయిగా నాల దాగ్రవా చి ౧౬

శీ ఎదిశిర ఱల వే యా ద వక్షా
తు ఒగ జేయ నదిగిని యువిలయుకు ఒ
ప్పరి ఱగ వె రి చి సాలమొకటి
గిరిగిరి ది వ్ర గా జాచి యురవిరోధి ౧౭

శీ శరంపద్వయమున దాని వరికిపైచి
వాడితూ ౖ వైదిది న ఋతువి

థ ముబు నాట గాచే వో యు
దువా ం ర ఖ వడి కీ డీ 68

శే గీ ఉరముకు నా బగానేయ కర విదారి
గు కయి వా ఖన చవు దలికెగు
రిఘ ృటి కే బాని మరంపడి వి
ఆనురుని ఎర బు నా ంనట్ట పైన 9

తే గీ అవయవ బలు విచ్ఛిన్నమైన తిరవ
తురగమంబుకు రథ ఎ కొత్తరియ లోద
లు భూరి రి గా జ బుసు లిటారి
వడి కె పూ కేృ లరిగి ం బువి ఎ 70

ఆ వె జ ఖ మాలి వాటు వాహిరి ము ఖ
విన్నవి ఎ దయాబవిన కోడు
మ డిండి శావను డ గూర్యు మార
శే ఋనరివి వాసమతోడ బోర 71

క ం వ్రతగరి ఎ వ వారిలు
ఎదమోత్సాహా బుతోడ వనజా ర వుల్
హారియు తువ చు నలిఫ
రయుగ ధ బు జే ఎవయు డి న్ 2

ం కరబాపా ద్యా మధిము
కరియు చి విపిల పిరం ధ్యానములన్
మతి చు ధ్వనుల మచు
వరది ఖ ృ వేగ రుదె చూద్ 73

ఉ। రు యచే ఎడి మున
మరణి చెలవాడి పల వి కు త్రి మాయల్

షంటలు ౪ కి చిన యే
గ్గిం ల్లాలు ఋతుల దం దకొని యేడ్చెరాగిన్ 71

ఉ। దను ల న్యు ద గర్జన
వ్యవకులు నెుద ౪ నేగి పావనిగల చో
టు రి చుట్టుముా గ
ననిలజ ఉు వహా చి యూవావయామిన్। 75

హనుమ తు మ త్రిపురుల దర్వర ు ఖట

ఉ కొ రు గా రా ఎ

కొ దు గెలచటాది క్రోధిష్టై
కొ దు గొళ్ళ తిర్చి ఖు
క్రూరవిశాచరకోటి ద్రు నే
కొ దతా హరు దై నకు
ఉరు చే ఎర ద సాగి వే
౪ ఋనః రి తేవి వద
౪౪ు ు వి ు త్తురై। 76

హనుమ తుని మీ దికి రావణు డు వేశాయ ం

ఎర ుంపుట

రావణు దె ప్ర రణముతెెల్లను
ఆలి చి దళక ర దరయముస
ఉరిచె ు వ చ వానులను విరూ
పాక్షదుర్ధర్షయూపాక్షులు
శర్దు హయినను ఉువిక్రమోజ్జ్వల
విఖ్యాతియశులను వీర్యధనుల

వడివడిగను జని వనచరులం బట్టి
కొని తెరు మీరు శీంశపను జేరు

తే. గీ. దేశాంతర విరోధ భయ లేశమైన
గలుగనీయక కార్యము నెలుఁగవలెను
స్త్రీతిగా దాత దరయు వానరాలకు వచ్చి
నట్టి సుఖాంతముగ నెంతు దిట్టలార! 77

క. మును నాగ యక్ష దేవత
లును గంధర్వులను బోరు నన్ మీసాయ
మున గెల్చిత వారిపుడీ
వనచరుని నెఱవేరెమొ? వరము జేయన్॥ 78

క. పట్టుకొని స్త్రీతి మీరి
వృట్టునకు దెదర దానివలెను విటరా
బట్టవలె కొద్దిగ గతు
శ్రేష్ఠమైన బట్టు దని నమాన లాధ్యున్ 79

చ. వనచరులం దు మేటి బల
వతులౌ వాలిని వారిత మ్మొడౌ
కనరుహామిత్రత దమని
భల్లుకముఖ్యుని జా వతు నీ
లుని ద్వివిదున్ మహాబలు
లోకములోన ప్రసిద్ధి గన్నవా
రిని గమగా వినిటివా
రిన్ ఘనవిక్రమ బాహు పెన్న దున్ 80

తే. గీ. ఎదియో గొప్పభూతి మీమాదిరిగను
వానరాకృతిని దాల్చి వచ్చెన చు

మదికి దో చెర సామాన్య మర్కటమని
తం ఎరాదు వానుని దనుజులార!। 8

ఆ వె। కీశ డితఁడు పేని గెల్చెదె యట చు
అలయు దనము లాపవలవ దెపుడు
అహాగ బలో జయా జయ బలు
ం వినటుం రావు దైత్యులారో 8

ఉ। వాపున జాగరూ లయి
గ్రాలుడి వానరవీరు లోర మీ
చేవ యెజి గి ఎ గరము
చేయుడి పో డు మహా బలాగ్యగా
థానమున డు చె ర్తెతి గి
త దనభూమి చరి చి యెట్టులేవ్
తెవలె వానరో త్తముని
తెశవమవ్ వెం జాలు గా వలెవ్ 88

తే గీ। వ త్రిక ధయ డిరితి ఠికిన త
శర శరాసనములతో నికాట యూథ
మావాన బున కతిగి ఎవా కరుని
యట్టు కోధిల్లుచున్న యాహానుమ జూచి॥ 84

హామమ తు డ పేనావాయ ం సేవర బ్రతు

ఆ వె। కాకి కలన విలిచి దనుజశేఖరుఁడు దు
ర్ధర్ష దనెడివా డు ధనుష్చె త్తి
ఎదుశరములే హానుమమూర్ధ బున
నాటువటుల న త వగుచువా డు॥ 8ు

తే. గీ॥ శరశత ఋప వానుమ శీర్షమున వేగ
నాటనేయ గ న జవాన దవ
పక్కమది వచ్చి కాయమున్ వర మును
మి చనటు వెచి శీఘ్రమే మి టకెగు 86

ఆ. వె. పెద్దపడుగు బడిన విధమున దుర్ధర్షు
రథము మీ దంద తురంగములు హ
త ము య్యె కూబర ము శ ములు
భగ్నమయ్యె నం దు డియునేం 87

ఆ. వె. దురమున దు డెగిన దుర్ధర్షుని గని
దమొనరులు వాపమదాకి విబున
రోషభీషణుల్ విరూపాక్ష యూపాక్ష
లా జనేయుపై 5 రిగి తె ం 88

క తరువరు శ మన మొ
ద్గరము తో మోద తోన ఎరు దలక
పెటికి రువారొటి శిఖమె
యురమాల ప్రహారి వార లరి గూల. 89

తే. గీ ప్రమను తా పట్టిపమొప్తైన ధాటిరు
దమ మ గాల టు వయలొ వ
ర క్తధారలచే శరీర ట దడియ
పవనన దమ దుదితార్క ఎగిది రోచె. 90

తే. గీ. వానుమ యిట్టుల రక్తపర్తా (ఱు నరు
మ డి డి అరుమ్మగ ఎతే ఎ డితమగు
భూధర శృ గము వెరల్చి గోలు లు
ప్ర ఘుటాదులపై నేయ వన తిని. 91

తే. గీ. సర్వశాస్త్రంబు లాతని బ్రమసి దావె
కర్ణ లిద్దఱు పడియ గ క ఏరు డు
దమ సైన్య బలంబు రథ గజ తురగ
సముదయ బును సర్వ నాశ ము చేసె ౮౭

ఆ. వె. కరులచేత కరుల హయులచే హయముల
దాడి వేల గూల్చి ఎవవఱు డు
రథములెత్తికొట్టి రథముల భగ్న మొ
నర్చి మహిమ దా యనంగ వెల్గె। ౮౮

క. వీరుఁడవ వాహనములు
దారుణముగ నేల గూల తరుచరవరు డా
చేరగ తోరణమం దా
మారుతి కప్పట్టె యమని మాడ్కి గన గన్। ౮౯

తే. గీ. నగర ద్వారమున శత్రుల సంహరించి
తోరణమునఁ గూర్చున్న మారుతాత్మ
జాతు దొడ్కి త యూపిరి ఎడ్పికొనుచు
నగరోత్సాహమై యుండె శ్రమము దీర। ౯౦

హనుమంతునిమీదికి రావణు డక్షకుమారు
ని పంపుట

సీ. భటదళంబున గూల వచ్చినా తల
పరివారములు వారి వాహనములు
హనుమంతు డాహవమున దివిజయ బు
తోరణాగ్ర మున గూరుచుండ
అసురవల్లభు డాన తనూభవుడు వా డు
ఎహాయి కెయు మహస్త్రమొంది

వవనవ దమ దా కి ఎవర ఋ ేయ గ
కలవోయుచ ద వాతల పెతి గి

తే గీ పరమం తోఎయై వ త్రివదన దవుడు
అద్రిచర మ డమనితోశ వాహన ఋ
పేయ కొమ్మం నతి నతిఋ ఎయని
థ డవో శ్యా వాయై వా డు బయలు దేరి 96

ఆ। వె। చిత్రకార్ముక ఋ చే బూని హవ్య ఋ
వంవ (ఇష్వరిల్ల పావకునటు
మ డింద దు బాలమా ర్తా దు మార్క్ష భా
ఎ దు కేరువెక్కె శ్రీప్రు ౧తివి 97

♠ మున్న తవ ప్రధావమున
మోదపెంలర్పగ బొ దినట్ల ఎ
వన్న విఘా ఎకా చిత (
బా కరిత బయి పెలునట్ల తే
రు న్నరథో జె దెక్కె కడు
రోషమున గ గూల్లున దు దా
వన్నగవైరి శేర జను
ఎన్నగమట్టుల కాల ద్ధ దై 98

ఆ। వె। క్రమము బావుకొనుదు ఎ తోన్న లితు దై
ధ దవము। గొరు పవనమాను
చె త శేర రథము వి ం గొల్పె దప్పు
ద స్పెు వ్యోమ భూము లదరు నటుల। 99

క । కరుశిల్ల ఎ 3రి చెను
వారులున్ వకిలి చె రావణాత్మజునం తే

నరి తొంయు ఒ గన్నెక్తైమ
ధరణిన్ దివాయి వ కోపు దరానుని మాడ్కిన్ 100

తే గీ ప్రళయ కాలాగ్ని గో త్ర బు గిరివెల్గ
అనిలజాని జూదిన ఒవే యశి రమిత
భయము నాశ్చర్యమును బొ ది లము విక్ర
ము బు గలవా డిత రవి వ ది దల చె 101

తే గీ వ గర్జించున్న శేసరితనూజ
గమనవేగ బు శే దు గా చి వెలిం
ఆ వికె యంత లమున్న వితనితేని
సైన్య ఎలమె తమో యవి ఎ శయ ది 102

క తు ని కోద కోర గ
నా రమా? ఇతనిబల మన తము గాదె?
దూతము పీని నెదుర్కొని
క్యా గడియ తు గెల్చి కంమ్ము మనిన్ । 103

తే గీ అవి వర్మ మళాలి నయ్యని సుతుని
మూంది బాణ బలము గొట్టి మోహారమునః
కోర దగివట్టి యోధు డి మారుతి యవి
గెలిచి ధమార్చర బు లా దనుజనరు డు 104

క వనచరునికోద కోరగ
మనమును దృఢతరముగ తేఎ మారుతి కెదుర్చై
లనిమొన నెదిర్చి విల్చిన
వాని మకు నతినతు ఘోరముగు దురము చేసెన్ । 105

తే । గీ అనిలజా దును నతింయు నాగాహవమున
నిల్చి కోర గ తిమలమ నేర్పమెలు చు

దేవ దానవుల కూడ తెలియరాని
శక్తి కలిగియుండె మనమున నాలింపుము॥ 106

క. అరివీర భయ కరులగు
తరుచర దను జేశుల దాటి దలపడి పోరన్
తరమౌ నెలుగ గ భయ దె
వెరచెన్ ఎవరు రుపీవ వృత్తి చరి చెప్ 107

ఆ। వె। కాప్రతీతి నెఱిగి శరముల ఎ ధి
విర వ నేర్చినట్టి వీరవర్యు
డసురవిభు ఋతు డు హనుమ తుపై మూ డు
బాణములను విడువ భయదలీల। 108

క। శరముల తాకిడిచే నా
కరుచరు దేహమున గోటిక లు స్రవి వన్
కరుణార్క్రా దో యువ గమ
వరలెను పవమానసుతు డ ధ దవభూమిన్। 109

తే। గీ। అక్ష ఒని మంత్రితుయైన యా వానివత ఋ
నతి విచిత్ర ఋ రై నట్టి యాశుగముల ఋ
ధనువున గూర్చి వేగ యుద్ధమున దాక
కాలు దువ్వ గ నతః దాగ్రహామున్ద। 110

తే। గీ। కాయమును తె చి చండశౌర్యరుని శరత
శమ్ము దోయిని జాద శ ు గా
శీకరాకృతితో వెల్గు శీమవి
ము ఋ పావని యధిక ంశ ఋ వగుడు। 111

ఆ। వె। విగ్రహా చి తా దు గోగ్రకోప బుమ
ల క్తి వదనమాన వానిపైన్వ
ములను జూచుచు డ తి కి చి యుతిశ
మారు తచించేగు మారుతి ఋతు 112

తే గీ విచిత్రమైనట్టి ధనువు విచిత్రములగు
బాణముల న్వశరీరి బి యువ్వననుతుని
శరంఎర ర ము వ నాతరుశరమణి
చలనమును బొ దదయ్యె — శరగతికిని 1

తే గీ విక్రమ న బలమున వీర్యమునను
వెలి తేనట్టి వీరు దక్కలరు గోవ
న ్క రాత్మజాని వాడి బాణవర్ష
ధారల (ఎడితు తయి నదు తన 1

తే గీ గర మున నను గె ్ బాణ వైరి
గలుగ బి తన్న గర్వ ధ శలితు దగుట
బాల దొడ హనుమ తు బాహా లము
`ఖ య దంటచే కఎ నెదిరిగెల్వ
పావాఎ చెం నతి దుల్బాహా రిము॥ 11

తే గీ ఎచ్చిగడ్డి ్ బడియున్న సేంబా
విని గ బ పేరు విధము దో వ
అతిబలు వైన వానమ తు నెబు గమి
నతి దని నెదిర్చె నదిలయితుని 11

తే గీ వానము నెదిరి చి నిల్చిన యతి దాని
వేయు శరజాలముల లెక్క సేయ కవుడు
బాణతతు లూడి నేలపై దెద నతుల
కాలు సేతులు విదళి చి కఎవరు గు 11

క । శరములు క్రి ద దునటు
వారివరు విదుల్చు గొనుచు నవయవములన
రమున తెగయ గ వావిన్
ధరి వ నయ బదో చె ధంతి(వణతున్॥ 118

ఆ। వె। అ జరమున కెగియు వానమ తుపై నతేఁ
దరద మ దు మ డి శరములేయ
పర్వ మున రాళ్ళవానను పేతు దు
రిఎవటుల బడియె కరుదటువయి 118

తె గీ। అధిక విక్రమి దు నవిలంమాన వే
గు రి మనోజవ బు డునవ్వ
వా దు ఎవంజ దు జాబావాణుఎవశ
నడుమ దిరుగ చ్చె వదురయమున। 120

తిరుగుచు మనోజవ బుఒ
వారిఎదు దాకంమున వవిలునిథ గిన్
శరముల మధ్య దిరుగ గ
హరి వరు డాముర నాటవయ్య ర బల్ 121

ల గె అ ఎమున ది వానవ న్గొట్టి
ధమంత్రనె త్తి బాణమును దొడ గదు
గవ మాతంగములు గ్రమ్మ ప్రయోగి చ
నంచుచ్చె మది మహోద్యతమవి। 122

ఎ గె గొర్థ దైర్యములను పాటిలేనట్టి
ఉ తి దరయు విని లాహవమున
వెట్టు గెల్వ లను నేమిపేయ గవలె
నవి విచారమగ్నుఁ డయ్యె హామము 123

క పగతుని ప్రేటురా లన
దగుల వి గడివిధ బు జానెజి గి పెంచ్
గగనమున దిరుగ చు డ గి
ఎగవా దజ ఎ వేయి దాణదయ బల్ 124

తే॥ గీ॥ హనుమ నతఁ డుగను నాటుగొన గ వాని
శక్తి సామర్థ్యములకు శే రియుతుడు
ప్వా తమున మెచ్చి కొనిరి జ వఁగిలుగు
ధైర్య మెద ఎన్నగిల్ల దా దల చెనిటు। 1

తే॥ గీ॥ లము జూడ నసార బు వాలుయార్య
కా తివి తో లు ధీ త్తి గ్రాలువా డు
వాలు దయ్యుమ నేర్పరి త రనమున
యుద్ధమరః బు దెలి న యోధు డిత ట। 1

ఆ॥ వె॥ శౌర్య ధైర్యములన మయుత జూ
ఎ గర బు ల్పా ౹ క్రుతులము
తెలిఎ పెల గగ్గు తేజ వతిలు
నితని గెల్వ నేర రెవ్వరైన 12

తే॥ గీ॥ నన్ను జూడుడునే నీ డు నాయెదుటనె
విక్రమోత్సాహముల జూ పెటవులేక
ధైర్యమున వరి చెర శౌర్యగాలి
నీని జూచిన దెవరిల్ వెఱపు గొనరె?। 128

తే॥ గీ॥ రణము న దున నీని ఎరాక్రమ బు
వృద్ధి తొ దుదు న రు నీదు డిత
దు ద తోన దు పూరత ద తిమగ దు
నన్ను నవమానపఱ చగా నున్నవాఁడ॥ 129

తే॥ గీ॥ ఏవినే నెవా? నాచేత నీ డా? ప్రాణ
ము ను విడుచట తథ్య బు తింమ నీని
గా చిన ఎనె కోప బు గలుగు నిత డు
నన్ను గని తో తలితు డై యున్నవాడు। 130

క   హనుమ తు డివ్విధ బున
వ పమున తర్కి చరొవి హూవాత మతియై
అనుకొవె విట్టుల నతివి
వనుపమబలు నాహావ బు న దు వధి తున్ 131

వాయుమూల గూర్చెద కొలుతన్
రయమున భగ్న బు జేతు రథమును తుద వి
ర్భయముగ నణ వధి చెద
వయమార విదియె దనుజవ దను గూల్చన్ 132

హనుమ తు దశ మారు జ వుట

వె   అదితల చి మదిని వతివమరు డు తే
జమున వీర్యమునమ సాహసమున
వెలితిలేని వా డు విమల యశు డ తే
వరిం తు ద వజు జ దల చి 133

గీ   ధైర్యమును వేగమును లదర్పములును
గల్గి వెలుగొ దు వీరు డ కపవరు డు
త్రి రాత్మజని రథాశ్వముల నెవ్కి
ది తి గూల్చ గనె చి దాటి చెవ డి 134

వె   రథముమీ ద దుమికి రయమున నతచేత
గొట్ట తుర గములను గూలెనవ్వి
రథముమీ ద గొట్ట రథము భగ్న మ్యె
కూలిపోయె నవ్వి నేలమీద 135

గీ   హనుమ యతచేతి దె బ్బ కశ్వములును
రథము గూలిన యు వనే ంధము విడిచి
ఖడ్గము ధనుస్సు దార్చి శతము మెు ను
దెగిరె స్వర్గ బునకు తొప్పు యున్న విధాన 136

గగన త మ దు నిర్భయ
ముగ దిరిగెడి వాని క్తిముఖవ దను దా
నగచరు డ వాముత కని నే
ర్పుగ అట్ట దద్వయ ఋ రోషము మీరన్। 107

తే. గీ. ఎన్నగ బను వెతి మ శిరాఋ
విధము దో గ ాకవి వే ఋ తుల
గిరగిర ద్రిప్పి ద వేగరమె వేయ
నేల బడె వా డు వృత ఋ గూలినట్లు 108

తే. గీ. రము భుజ బలము తొదల్ కటి ల ఋ
దుర మగలు యెముకలు చెదరిపోవ
క్తిక కాత్ముడా డు ఏ ద ప్రాణములను
బరలు నంతనవ ది రాతరుణమ దు 109

తే. గీ. అతని ఋ ఎవట్టి వా దా జనేయు
డె తరి బలాఢ్య దో యని చి త దవిలి
వెలు దొ ద ర రాక్షసుల్ తరచరుగని
ముదము దో దిరి సాధువుల్ మునులు ఋషులు। 110

కం. కాలు దగు నట్టి చిటుల్
హరాగ్రణి మారుతాత్ముడా డు గూల్చి బలా
ఢ్యావర ఋ తేరి శీఘ్రమె
తోరణమున విశ్రమ చె త ష తెలగన్ 111

* రావణు డి ద్రజిత్తును హనుమ తుని మీదికి
పుట

తే. గీ. ఆటు దనిలజ చే హతు డగుట విన్న
ద ముఖు దాత్మ రోష చి తనయు పే ఋ

నాదు రావి చి తనదు మన ఖ తెలియ
ఎలిశె గ భీరమున ఎళి లు విప గ 142

ఎ అప్రవేటులిలోన ఎగ్రగణ్యు డ విప్ర
ఆ ప్రతిత్తను యశశ్ప్రదితలను
వెల వ వా తపు నలిసగర్భుని గొల్పి
వివిధ మహాస్త్ర ఎ వేదిపై తి
వెదిరి వీతో తోర ప్రతినేతలకె గాదు
వాంవాదుల కైన వలన పదదు
న గ ఖని గెల్వ తాలినవా డె దు
గావరా దిద్ధా తిలోన నెవ ం

తే గీ నా ము తపు తిలనలో నీకు గెలుపు
నిశ్చయ విధి నామనో నిశ్చయ ఖ
గాన నేవి తరేత ల ఉ వస తు
మణి ల ఖ తప ఖ నివ్ ప్రోచు నెంతు 113

స। తలప కి కరులను కడతేర్చె ప్రుచిలోన
మహాతపలున్ ంఖమాలి ద్రు చె
మ త్రిపుత్రుల యుమమ దిర ఖన పె
ానులన ట్ట చీల్చి చ చె
ఆతో ఖ ఖలదర్ప నతని తొరిగొనె
ాయ రథ ు ముల హతము జేసె
తొర ధైర దుల పాటిలేవట్ల నీ
రులనెల్ల క్షణములో రూపుమాపె

తే। గీ। వానరు దయ్యు తదు లప ఖ దిత ద
బలమెఱింగి చరింప గ వలయు నెప్పుడు

ఐనను గావి పీయ దు నే నమేయ
మైత్ర గౌరవభావ ము మానియు దు। 144

తే. గీ. కంచరుని తోర టోంగో విన్న సరిని
జి తసేయుము మ దుగ వి కకంచి
చులకనగ ద్రో పేయక కంచ వజ్ర
ధారివైరి ముష్టియుద్ధ ము వ దు। 145

తే. గీ. పేవయె శైన ఎవరు చేతిలో
కతిక కాల ము లోవ నమంటోవు
వైష్ణ మంత్రముగ నున్న ఎమయమునవే
ఎ వారి గ వలయు కేంటితనాల 146

తే. గీ. వ వ సులభు దు గా దయ్య ఎవయ పెంత గ
ఎ న్మరి వ మహాస్త్రముల్ ఎమరభూమి
బుద్ధి ద్రుష్టం కరముపై శుద్ధమతివి
మ ది టోరినవిన్ను వరి చ జయము 147

తే. గీ. బాల దవొద విసు బ ఎ బాల నైన
రాజనీతిని విర వ గ రామ విన్న
దల చితి నిపుడు నే బవరమున
టోయిరా త ద్రి విజయ ము బొ రిరమ్ము 148

కం. వివిధ మహాస్త్ర ములం నీ
వవిరళముగ త త జే వారిముఖంబులో
జవమున బోరుము జయమగు
దివిజారీ! టోయిరమ్ము ఎరమత వగుడు। 149

వ. రావణు డిట్లు ల్క విని
రావణ కేచి ప్రదక్షిణ చి
టోవఁగ నాటకిన్ దమ
షంగవు వాక్షను బొంది ధ ఎ

గావితు డై మ గోత్సుక
      పన్నగవైరిని మి చునల్లగన్
తోవ గలెట్టి ఎంగాములు
      బూల్చిన తేరున నెక్కి శీ ఘమే 160

ఇ ద్రజిత్తు హనుమ తుని మీ దికి యుద్ధమునకు
పోవుట

వనచరశేఖరు గదియు
      వ్రజవిరోధి రాగ నిచ్చిన
ఘను ఘనకార్ముక క్రమము
      ఘూమి నభ ము ప్రతిధ్వని వ దా
విని కపుగు అరు ద కర
      పెద్దగవార్చి ప్రహర్షచిత్తు డై
అమనము బాహువీర్య మహా
      మూర్విల శౌర్యసమగ్ర మూర్తియై 161
తమపున జెంచి రావణిని
      దాకి గ బోర మహాద్భు తుడై
నెమకదుగ చు బేగ కడు
      పెద్దగి విద్ధము తోరుసు ద –
దమజుసమార బాణములు
      తా నొక్కటియైన వాయు
ధమ నెడ వ్యర్థమయ్యెమ క్ష
      తియ్యనవతు బావరి చు మేలటుల్ 162

1 ఉగ్రమే లను గల్గి తెక్కలు డి
ము దరవలై నవియు పరిమాదనములు

ప్రభవము వేగములు శైన బాణము మ
వవవ దముపై వెయ బాణాలరిచి 153
దనుజవరు డేయు బాణము
లమరపై బడగుల లాఘవమెసగన్
అవిలజు డాతోళ బన
మ వెగ దరిచె తప్పకొన శరకోటిన్॥ 154
గురి జూచి కొట్టి పావని
దొరకిరు రావణికి శంము దొదగుట దక్కన్
శరముల దున దిరిగెడి
వారిముఖ్యాని గొట్టి సాధ్యమగు చేరి వి 155
ఆ వె ఆయురము మెలు గ దమ్యె మరుత్సాను
దవిలం తు ల బు పెనురతనయు
డెలు గ నేర వె విరుధురు యశో శ
క్రోధమ ద మి ట తారలట్లు 156
విరిచి శరములు మారుతి
ఒరలిరి దాశి గ వెర కొక్కటిదైనన్
వడివడి నెల గూల గ
జడివాన బోల జూచి శక్రారి వెసన్ 157
దచి తనొ ది యూర దు
పడియు ఎ బాణములచేత మరి ఎట్టుబడ
డియువల శిస్తాదు వితె నె
వ్వడువున నేయ గనేర్తు బవర మచు॥ 158

శ్రతిత్రు వానుమ అవి హనుమంతుం
ధి చుట

తె। గీ। అవిధంబు యొవి చి బ్రహ్మ తనకు
నొనగొసగిన బ్రహ్మమును స్మరి చి

అనిలసుతు మీ ద విడువ నయ ప్రమునకు
ఎట్లుగదె వాయుయాయు దా ట్టువ దు 179

ఆ వె అట్లు లమునంన వట్టిట్లు గద గ
దా కవిలు ద వేలాతి గి
చేష్టలుడిగి బ్రహ్మచే నీ కుబడిన వ
ర యు డల ది వ ది తిర యు 180

క నలుఎవర యు వి హ్యది
కరిగి ఎదు ప్రాణహాని కట్టినవైనన్
తాల గ చు తవ తానుగ
ఎరిలుటి రాష్ట్ర మెదుర కర్యమె నా 181

ఆ వె ~ నసాష్ట బద్ధు డవగు నా
బాధ లుగదాయె బ్రహ్మ కృ మ
ష్ట దబ ది క కష్ట మెుకి తై
గలుగి దత్ర ద్ధ రార ము 182

తే। గీ అప్ర ద్ధు డనైన నన్నవిబు డి ద్రు
డ్డ ల నవు డుసు గాతు రనవరతము
సొఖంగ ర కులు పన్ను ట్టుకొన్న
ప్రా నయ ము డనేర చెప్పట్టున దు 183

ఆ వె ర కు యల కు రాక్షశ్వరు జాచి
పలు రి ఎ ాని తల నిు
తెలియ ఎప్పు దావ కలుగు ల న డు
ఎ ట్టున దు ట్టువడ చె పెలు 184

అని ం చి చెము నస్కున
వానువ లు డ్డయోవి యప్పుంబుఎ వ

తనకు గల గౌరవము పే
ర్కొని బద్ధ దయ్యె తాలిమిని దార్చి వె న 10

క మనమున శీ౦ గావినటు
దనుజుల గాన బడుచు తనమన మితరుల్
కనుగొన నేరని గతి న
జనియాను దు మెలి గ నా విశాటుల యెదుటన్। 66

క తన కొ తాన గ్రే యా
దనుజాల ల బట్టు ద పతని గట్టిరి క్రూ
ళ్ళను నారచీరలను వా
రవిలజా పతి దంచె బెదరినటు విగ్గఱగన్ 167

తే। గీ నారచీరల గట్ట గ వవిలుతుని
వద్మయోనస్త్ర ధ బ ట్టువీ డె
అప్పుడ ధ విము క్తు దయ్యెద్రి దరు హ
ట్టుబడియు డె క్రూళ్ళ నప్పట్టున దు 168

● విక్రాన్తుక్రో తియ చ క
శేఖు ట్టినవార మ దు పె
పెక్కిన గర్వమేర్పడ వి
వేక విహీనులు రాక్షసాధముల్
గ్రక్కున కాళ్ళ దన్నుదుము
కట్టల బాదుచు గ్రుద్దుచున్ పడిన్
విక్క మెఱు గనేరక వ
నేచరు బాధ బెట్ట ర్క్రియన్। 169

ఆ॥ వె వానము యెఱు గ దయ్యె వస్త్ర విముక్తు ద
నై తిన చు గాన న ఎరు లతని

వె ల బెట్టుమ ్చ ిం ూ ఖ చి
అప్పు డ్లు ిది ి గియు దె

ఆ వె (రాళ్ళ)చెల గట్ట త ్ గరమణిని ్ర
హ్మా స్త్ర మాత్ర బె య ద్రిచరుని
గట్టి ఉ విధ వ గని మేఘనాదు డు
బ ధన స్త్రి ఉయిన ఎఎ బా గని

తే గీ వ్యర్థమ పె ఎ (బ్రహ్మాస్త్ర బ ధ మిట్టిదు
ాంచీరిల బ ధ బ నామమాత్ర
ముం ఎ విచ్చెను (హ్మాస్త్రమున విముక్తు
డైన వాతని గట్టి దెయప్రమైన। 1

వ అని ఎంపోయు ర ఉ దను
బా ఎ హాస్త్ర విముక్తు డై హా
వని ె రేగి ా దుాను
పాదములు గుడిబు ోప్పుచున్
కని ంచైనదే విటు
ారియు బెట్టుబు రిటుదున్ దకా
వను ఢ కిట్ప నీచని
గ విర్చిరి వాని ద్విరిన్ 17
అనిలుని ిప్ప ్ర్రకొని ్ర
దనుజాలు ఎ జాచి తోడి దానవు లిర
వన మ ఎ వన్ను
చనితొ రెడి వ చు బలికి రాళ్ళర్వము న్ 17

క వనచరు డి ఇ దెవ డే
పనిమి దన్ వచ్చె? విఠని బ న దెవ? తె

వ్వనికొలు వచ్చె? పీకని
వనిలనము జాడ మూ లు దని కో చు ।
పట్టిడి కొట్టిడి చ ని డి
కెట్టైవ పీని బిట్టి వా చు డి న్
దిట్టవలె గాపుం చెడి
కట్టిడి ఫ్రత్యమా లావర్పె ల్చిడి పీనిన్ ।

వాసుమ తు ం రావణుని ధా దుల
జూచు ట

ఎలువుడు ఎలుంధము నిటు
ఎలు చు ఖ ది క క్తివదముని పాద
ల చె మన్న మ త్రుల
ఎలుష్షరు ద్దలను ఎళసు పావని చె ।

రావణు డు వాసుమ తు ప్రశ్న ప ద్దల
నియోగి చుట

తే ౧ దివ్య మణిమయ కా తుల దెజరిల్ల
నాంఖాస్థి ంౕ దు నవవరమున
రక్కయిలతో ం ఫొర గా చె ం ్ర యల
ట్టవడి యాడ్విం చున్న పనిముంరి ।

ఉ కొంమునన్ దశానను డు
్రో తిని జూ డట చు పావని
జూచుచు వ శవృద్ధు ర
చోద్యము గొల్చ రిత దెవ ధ ? పి
దేంనిమి ద వచ్చె? లు
చెవ్వరు ఎరా? యేరికోంపొ?

ఎ ఖ్రం మో? మెఱు గవరె
ఏ నివల్ల నట చు ల్కినన్ 17

క వినివారలు (శ్రీ గ
వనిలాత్మ దవియె హనుమయు దురు వమ వే
వనచరఎతి వను జన నిట
వివడి వచ్చిలని ద్యుమణిఎ శ్యవి దూ న్ 18

ఆ వె। హనుమ ఎలికి యాటుల ఋరేశ రు డి ద
గర్దెిసిదమ డి ఒదలకు ర
వర లచే దమ్ము పట్టి తెప్పు చె న
టన్న రో చూరిశాత్మ డగుదు 18

వాం మ ఈ దు రావణు పై వవయి ాచి మెచ్చు

ఎ వ చిమ్ము ్య ఋ లమర్చిన మేరై న
న రి ఋ గిలుగువాని
వెలలేవి భూషల విలువెల్ల దాలిచి
కలిత దు రాలు దై క్రాలువాని
కస్తూరి చ దవ గ ధ లే మున
వ్మవి వాం లో లమ్మువాని
కాటుకగా ఎ టోల్ వద ల్లవై నట్టి
మేనికా తులోడ సొంపయువాని

తే। శ్రీ వ దురు టోలు క ఋ న్యమైన
ముల్యులు చారములు ప్రమో హె గ
వ రము దుష్ప నివి ి యుచున్న
చ్ఛటి మ శిరత్న ఎరిని వర వాని 19

తే. వె. ఐదు లయ గలి ట్టి ర ఒలా
యర ని వొ్ఎ్య గొ ్ఎవై వాహా
ప్లు ను గు వన్నెగలిగిన సేయార
ము గు వ దముల న రుగాలి 183

తే. గీ. వన్నెలినెడి ర ఎ మం ఎ ద
ఎ దై నట్టి ం వ ఎ లో నమున
రాక్షస లు వి గామరములు ఎక
వి పేరోలగ ఋ ఎ లాని 184

తే. గీ. అ ఋప తి లు వి న్ర వాత్ర దుర్గ
యలు మహాసా్యుత్దన్ బయను నమాత్య
ఒక వెలుగగ వా తలు దు వా గ
గా య్రవావిని దనుజే ద్ర నుగ్రతేజా। 185

తే. గీ. గా చి యా ని యద్భుతాకార దై ర
సాహ ఎల బలగను తేజుబున ను
అత్మలో మెచ్చి బ వి య ఋ వొ ది
న ష్ణసారి చి యాలి దె ఎ జూచి 186

సీ. ఈ వి వై నవ ఋ మది
నె చ గ నె తయు నద్య ఋ వి
ఖ్యాతము దెవమా పుం
యు దు కను గొక బిట్టి గాని శే
డి వి తోబవా దిల ను
సా ద్రుని మి చ దె మెట్లుబాలివన్
వా చరిత్రు దై మెల గ
ఎాత మూవాము శగ్గాదర్ప యా

కిఅది నున్న ాడిశ్వ డ

యిష్టు డనై ఖర మానసాశి న్ 187

ఆ వె। ౖ ాార రు ర్తైన కారణ బున గాదె?
ఎర్లరే ౖదు డాది నిఖి దెవ
తా ఎమూ ాా మెల్ల తల్లడిల్లుదు న డు
అఖరవర్యు దల చివ మది౨ 188

చ మనుజాలమాట యేలని ?
మానవభోజాని మాట విన్నచో
తమవ్వ వడ ౖప్రాణములు
రిల్లడమొ దగ భీతచిత్తులై
మరియొదరి ధర్మారి ౫
ము స్తచరాచర భూతకోటు రి
ర్ధుణవిచు ంు వర్గ శిరి
త బా రి ప దె? ధారుణిస్థలిన్॥ 189
తే గీ॥ ఎమి జే పనైన ం తెటపీని
వర్లునా లేరు భువనత్రయమున నెవరు
సమధి ఎం ుం ఎరు దు నర౬లోక
ములను రయమొ దువట్టు హె గినాడ 190

రావణు డు హనుమ తుని జూచి యోటి చుట

చ। అని పవమానసూను డమ
రారిఎగార్చి మన బులోవ చి
తవము నో ర్పుచు డు నెడ
దా వత్ర్త దగాఖ్యు ద జవా

రనయుని కీశముఖ్య

దగ్గఱ నున్నటువ టివాని దా

గిని పెంవ ద న దియాయి

ర్గ గ వా ఖ దొ ? వ దియో? యనన్ 191

తే. గీ. మ హ కైలా గిరి నె త్త మాయ కొను నెర

ట్టి ఎడి మ్న శ ఖ సెయిగి దె చి

ట్టి వ దీర రు దె ఖ ప్టి గు

వచ్చె కొ అె గా ఖ దే వచ్చె నాగ్గా? 192

తే. గీ. వానరా ప్రతి దార్చి న వా డి ర

ఎప్ప డ క సా డి గ్గ యొఖ ఎడ ద

ట చు దంప క్రోధ ఘారాత్మ దగ చు

క్ర మన్న వా త్తురి వ టాచి 193

తే. గీ. దుఘనల వెర్మ దగిన ఖ గి

మిరిమిలగు రా క్ష్యములను గ ఫింపైన

యర్గ మప్పట దోత్తర గు ఎదముని

ఎరిశెనిట్టు నా క్తి వదను డ్వురు 194

క. ఎవ దవీవు? వానకరి

టిక వచ్చితి నేద న్నుర

వివ్వవ మిట్టు ధ్వ మూగ

లనౌనర్చితి? రెవ్విధాన పి

వివ్వనధి దరి చి వి?

ఖ దువిలా క్షల ఫి నా దగా

ఖవ్వ యొనర్చు చేల? రణ

ం గవిహార మదెల? యు దిటుల్. 195

తే. గీ. ఆడ ఁబమా యచ లు గ నమరనాథు
నాశన వమాద్యు దైవి బ్రహ్మాస్త్ర దళుడ
అవిల శ్రుతని తొడ— ఛి మసఁ ఎయమున
నడి— పెట్టుల వా ని మా కృ దెలియ 196

బ్రహ్మాస్త్ర బామమ తుఁ బ్ర్ష మ

క. వనవరయు ప్రీతిం
థ దము గూడ ఁ ఇ ఐ ఱ్య— తే
వొనరు కీర ఁ వి 8
యున్నఁ ముస్నదు లాసలుయు వి
న్నవింపవా చెవ ఠ దను
—8 ఉ యూ మమ హూ యా
ధ దు దా —వి కో కంవ
నవ! హూ యు ఁ హూ —ల్యహా 197

తే. గీ. రావణు ఙ ఐ ఎ గోరి —రా ఠ ఙ ఁ
దూతగా —నాక్కా విన్ ప్రో ఱ —ఁ
ఎన ఢ ఎ న నేస్తైన —గ్గుసె ఎ
థ మయు నలది వి —ున లు వి తు 198

తే. గీ. ప్రోతిమా తునిగా న ఌ వినన్న
ఁ బర ఙగ— క దు నరయ
నద్యు మునీ ధావ ఎ 8 యున వ
—ల— ఙ ఁబవార —హ్మలము ఁ 199

క. విజము య చెవి 9లువున బ్రాఙ ఙ
డీయవా ఢ బ్ర ను ఓ గాదె

అచేత నీవు గం బడవేవి
ఎలపడ్బినా ద విటు వింటిం। 200

వామను డు రావణునకు దనవృత్తాంతము
చెప్పుట

క. అనివర్యా ప్రహృష్టుడై
విని వామను నిశాచరేంద్రు వీక్షించి యిట్లనెన్
వను ల ప రెఎటు మును మీ
రనుకొనినటు లి ఏ వరుణ యున ధవదంబలోన్ 201

ఆ. వె. ఉష్ణ వ ఎలేదు పేందారిని గాన
జాతిమాత్ర విఎవదరు ద వగుదు
వి ప్ను జాడ గౌరి ఎన్నుకొ టిని మహా
యముగ వనమునెల్ల వాతమునే త 202

క. దనుజాలు లవ యు నను
అనిలో మార్కాన గ వారియు దత కోరవ్
వనునే గా చుకొన గను
అని నలిఎతి వసురఎ ము వరదితిని ఫెఎన్ 203

క. ఎయ్యత్ర తేసాశము
వాయెరనిర్వీర్యులగు వారతము నను
దాయ గనేరరు వైరులు
పాయునవాయెం ఋరే ంద్ర ల ఎ ఎచయున్ 204

తే. గీ. బ్రహ్మదెవు డొం గిన వర లమున
కలుగనేర దపాయ మెన్నాలమునను
విష్ణు జాచెద వేదుక నీదు ఋతుని
చేరి బ్రహ్మత్వమునకు నే తక్కినా ద। 205

• పావన మ తు ను రావణుని దా ల క

వచ్చిన కారణము దెల్పుట

క దనుజుల బ్రాక్ల గట్టి
వనజనవాప్తు ము కోయెవ్వర్థ యు నే
ఎవివరి చెం జూతగ విటు
జపదె చిత వర్ణ వ కా తుని దూత

ఆ। వె ఏదు మేలు గోరి నె య్యమాటల
నాలకి వు మయ్య యుయరవాద!
అడిగినా డు భ్రాతవగు ఏదు శల ము
కాన్కరాన్మజ య ఎ క్రివదన!

క సు గ్రీవు డు నాతోడ ద
సుగ్రీవా! ఎలితెలిటుల శ్రద్ధా పవై
వి వామునొడి వినుము వ
సమగ్రముగా వి మది తో వినటంబ్

। దశరథరా ప్రు తనయు రాము
త ప్రియాజ్ఞమ వయోధ్యాపుర ము
వీ డి తమ్ము ం దార తోడయురావె ట
ద డగాటవి సు ద రివి
ఎడతవి గో న వన దుర్గ సములం
పెద పెద పె దు సుదరి గనక
కిరనేత వం చు గిరి యుష్యమూ ఖ
చేరి సు గీవుతో చెలిమి శేసి

తే గీ ాలిని వధి చి రాజ్యము వాలితోడ
దనకు సుగ్రీవున కొ గ నవరే ద్రు

దవనిగాతను పెది దా నద్రిబయల
గ్గుదెంలకు నెనుప గ వగచరులుం 209
పే వేలుగ వరిగిరి
వానిరము బ కుంతీజవ బన వారల్
దా వాయ ! వడితిని
వా నిగ గెది కొన చ అను కు డ గ 210
శరయోజనముల జ విధి
పె ంబ దిలే పవసపే బని దా
దే విటు దివిసంతమి
ం వా రి దిపేశవ శజ రాజి 211
విను మొకమాట తెప్పెద వి
వేకివి ప్రాజ్ఞ ద వెల్ల గ్రముల్
ఘనముగ నేర్చినాద పెబ
గ దగెన్ట్ట దాకి కలేదు రి
మనమున దో ం దవ
మానకర బ న గ బనా
మంచ ల్పరాదని ఈ
శ వెటులబ్బు నధర్మవృత్తికి 212
ఉ వారిని పీపెబ గ వాగా
నర పీరుని రాకా ద్ర యా
వారిని వొక్కకోల ద్రిది
వ బన కి పెని రాజపు డు నీ
కే విరోధ మాతని
ని దనిధాన్య నా గి రామపూ

పాలుని వేం మీ కరణి

పార్థివ ద గరుణి చు రావణా! 21

ఉ। రాము డు కోపగి చకొన

రావణ! లక్షణు దప్పక డియో

కో అగా్రు దిర్వరుసు

ఘోరశరాసనముల్ ధరి దు కో

నో మను ాశ క్రా! అని

నోం మర్థు దెవ డు? ద ద న్

ఎవ యిరో ఎరాడు లొక

ద క యొవనలు్ చూడుమీ! 21

క ఖరదూషణాది విరుల

వంచయితో బోరి మున జనపావమునన్

కరణి రె? శ్రీరాముని

శరములకా డికి ర్వితాలక గ్రంచితోన్ 21

తే॥ గీ। ఇ లేచన వాంఛము నొనర్చ

సుఖమునొ దిఎ వారిని జా ఎ య్య

లేరు లేరయ్య యె డు విలి షాలైన

ధరవతులైన ాతిని వధ్దరేర 21

క। అని సుగ్రీవు డు వీకొ

వనుమవి నాడ తెక్క శేర్కం। సి

యము పేరొక్కవ బా వ

జనకాత్మజని ఇక్క రామచంద్రున వడిన్। 21

ా నుమ తు డ ాపణున బుద్ధి ్పట

తే గీ ఎది దుర్ల నవ వి మది వె దిాపా?
అట్టి దర్శన శ్పె వాఖ
మీ దిార్య బున ను నామోదమైన
మూర్గ పెన్ను ను రాము ం మూనిఘను డు 2 8

తే గీ చశీర్ష భయానక ఎన్నగి బు
బోలు దియని తెలియ ఛావుబోఛి
దెచ్చి ష్ట బులమ గొనితెచ్చు ఠ
వట్టి బ గ చి వి ఎట్టు న డు 210

గీ దెవదానవు లోకములైన దితి లేళ!
నకబా ను దక్కి చూాన గలెయ
విషం లితమైన యన్నమీ వ్యక్తి ాత
కవ గపాలిటికి మృలు గబ్బార ం 220

తే గీ ఘూరం మూచరి చి వేకొని న యట్టి
అయిాపు నశ చు తెబు న నణు గ లోళ
దెవదానవు లెవబు నిక ాతిదూడ
జాలరని చుష్టు రుమట్ ఎ బో ం 221

ాపరమున నీవిట్టు
ావి ఎ వరము తోడ ద దెల్లపుడ వో
రావా! నంనా యల
దీవరము ఎలి ద చు నెబు గవె? నీవ 222

తే గీ వాలితమ్ముని మృగ్రీవు వనచరే డు
జాడపె? యాత ఛరయ యశు దె? న్న

గు డె? రాక్షు డే? యసురు డె? ఎరు డె?
రానరు డు రావణా! నిన్ను (తు సి ద 223

క। ధర్మవం బె ప్ప ద
ధర్మ బొసరి ఎ రాదు దళక రో పెంన్
ధర్మ బొసరుఁ గూడ ను
ధర మ పెడును ఎ మ్మధర్మ బరయన్ 221

చ తఎమెనరి ఒ నీపు పన
శ గడియి చిన ధర్మసత్ప
బవగ మమ్యొ కొ శ మరి
యాదను దప్ప యధర్మవృత్తిలో
చవలు ద్రై చరి ఖ
ఎ దిగా వనుధూతమౌట వా
తోమన మ చుచ దమన
కావతిఫుణ్యము వాళమై చనెన్॥ 225

తే గీ। ధర్మ ఫలమిట్టిల బోవ దానవే (దా
నేద కాఎవారణ బ కోడ నేయ
ధర మమను జేఎతివా యా యధర్మఫ మ
బాఎ గలదెది యపుర బా ద్దదమ్యె 226

కం। నీపీ యధర్మ పలమును
రావ । బొ ద గ గ) (బహ్మదులకేన్
బోనదు నలము నాఎ గళ
ావరముర నేఎట్టి కలుష బెవ్వరున్ 227

తే। గీ। మున జనస్థానమున నైన దనుజ వధము
నాఁ గాక నొల గూల్చుట వనచరే (దు

ఉబ మె
తోడి ఖ్యమ్ము ద త్రము దట ఉ నము
మాని చరి ఐ ృ బ్రతి ద హూ జాటు 228

చ ల ఎగ సేసు – వాకా
దై య లే ద్రు సవర్ణవా ము
ఎట వేలమటముగ
ర్వవినాశ మొనర్చె నె
జల రథ సె జర బలసి
ధార్మము యు పేదల వీ
ల ఎ ద వియ ఎర
ఎనె రా తా జయ దిసగ 229

గీ అవని – సు గా గిరిసట ని
వారి దెస వరి రామ ద్రు డథిం
తయగం మె పల్లా శతల వ మ
స ద మొగరి చె న ని జ నై 230

గీ పా దైవను పదన
మును ఎల్ప కు
ము పు ఎ లొ ద ద ఘ ఉపగ గ
నే ర్తువె పు ధూ ర్త గ సి వాన 231

చ పతె గి ను పు ఎ
ర ది గిరితొప్పవారా యూ
మవనిజ వా మునకై
ఎరిన తాళ ్రి దా
నవ ం హేతువు
గ నునేరవు కాలపాశమై

ఎ దరకౌ దమా

ఒప్పులకొనె గొ బన

అప్పుడు వ్రత్యక్షు నీ రావణా!

తే ౧ వసుమతియజా ప్రావ బవలవ ం క
దర్థిమైపోయె వేనా దా దశరథాత్మ
జాతు కోప బనను వినా బనొ దు
ాటి బరుబాలతోడ రాకొలకగూడ

ఎతిం త మిత్ర దా ధవ
వాతాల పమాత్య ను బుద్ధివాను దవగుచువ్
వాతొయెనరి తుకె? మాపి
వాతవ న బలను విను మహాన లార్యా

తే ౨ రాజుక ధ్రుని మహామం ంాక్షతే ద!
నెనెబు గుదు సరి సుర ాసవు న
అయర ఎన్న షు రా యల ాా
ం ౧ దర్వ విా బయంపు రావ
క్రదు గా ఎమర్థు దెన్ప దవ తే ద 2

తే ౩ రామదాయ ద దూతన రావణ వివ
మ దు ను వానరు ద వేనన్మతమాడ
ఎర్వ ాా బలము వినాశ వా ా ను
మలల తృ గడ ఎమర్థు డ ల 2

ఇ తచి వానిని వీవా
క్కి ప గ బతి ఎ దే గానార్మ దప్పై
వ తం పాశే ద పి
వ త ఏరి చెరాాల మాగతమయ్యా 2

తే గీ విష్ణుతుల్యపరాక్రము విమ తేజ
ఎయి (రామచ క్రి మో కారము దు
నెదిరి 7 న్స గల్గినాఁ దెవ దుగల దు
ర ఘాత ఖల కత దు శా ఁ

తే గీ (వ్యా హుద్దె (దుల దు నెవ్వఁడునైన
నము కీడు గావి చి (తు ఁగ దె
వ క్త్రిక తర (రాము వారి డీవ
వాని ఠకీ గలవాఁ దెకంద ం ఱు॥

క అని వామవ వాకొన గనె
విని దశ ధరు దు కోప విస్ఫురితు డై
దను శ జా (క్రో ంచి
కొనిపోయి వధి ఎ ద దు (క్రూర ఖలుతిన్।

విభీషణుడు రావణునితో దూతను జ పరాదని
చెప్పుట

తే గీ దను శేఖరు తమ్ము ర ధర్మవిదు డు
విజ గల్గినా డు విభీషణు డు
లికెవిత్తుల నన్నకు వ్లవగపరుని
చ వ దగదని ధర్మశాస్త్ర ఋ విధము॥

క వచ్చి కార్యము నెఱుంగ
దెచ్చిన ఎ దెశమిటులు దెలియఁగ జె ప్పన్
వచ్చును దూతి యవశ్యము
మెచ్చదు ధర్మ ఋ దూత మృతునొనరి పన్।

ఉ। దూతను జ ఎరా దధిక
దోషము విజ్ఞులు జేయరింనిన్

ఖ్యాతి గలట్టివా ద విఱు

స్మృతి ధర్మము దప్ప యున్నమై

రే విరుద్ధ ధ్వతి వ

నెఎరు జ గ జాద టో మీ

క్రో తి దల ఎ దూలగది

వారత ఎవి వధి వచ్చునే? 243

తే ౧ ఎర్వ మెజి ౧న వా ఉవు శత్రుత్వ మ

ఎ వారి ౧ చేర్తువు ౦ ము మ

మ విచెర్గల ౫జి గిన వాన్యమతివి

దూ న వధి ౯ఉన టా గాదె? 244

గి ది గవిది యని చ

కూ ౯ యోజన వ్వి తి వ ౯ర ఎవ్వన్

నా రు ౪కి

తి దిట్టు ౯ం ము ౯ డి ౨౪౬

లా ఎవిషణ మాట

ఏవి దోష ఱు ఎ ఏఎ ఎఘ దిట్లవియాన్

చరు ౯రయ

వ్వివవివి వధర్మ వివివి ట్ల ఎగ ౨48

పాఎ శ వృత్యము ఱ శ

౯వి వనేచరు దుర్మదా ధువి

యా ఉగి ఎ దోషమో? వి

౯ధివి జ ఎ గ పచ్చుటాదె? చె

నే ౧౩ విరుద్ధమవి

౨ వి దప్పనవాడనౌదు? వి

ప్రాం వశార్హ దేయగు ష్ల
ఎ గువి పీవి వధి కు టొ ్రగున్ 2 ౬

౪ అ ౧ విభీషణా ఠనె ద
రాఘవ! వైరులొనర్పు దుష్క్రియల్
వనచరు డీత డన్ ఎలిపె
పావ ప్రత్యము బొనర్చిన
దువ దునుము గ వచ్చినకు
దూతగవచ్చిన కారణ వన్
వనచరు ఖ వరాదు బధ
వ ద్యులు మెచ్చరు ఎ ప్రక్రియన్ 2౬౹

ఉ ధర్మము లొ క బు కొ
ఒ ఠవోవవి శాస్త్రాదమున్
మర్మ విభెదన బున ఎ
మర్థ యున్ పెలివోవి బుద్ధియున్
నిర్మలమైన శౌర్యమును
విరరమానవ దుర్జయ త్త్వమున్
కర్మముగాలి క్రో ఊ విటు
గట్టి వధి చి వృథా యొనర్తువే? 2౬

తే గీ ర్వ శాస్త్రార్థ విజ్ఞాన సారమతివి
పావురు బోలి దోస వివట ఠ వగుచు
చేయ గూడవి కార్య బు చే ఉవేవి
చదివినది యెల్ల వి్ప్రియో నముగాదె? 250

తే గీ ఎవి ఖ ఎవమాత్రాన గుణగుపట్టి
ఎలమ దెట్టిదొ యొది చి ఎలుఖుమయ్య!

క వి ఐ ఎవ వానివి కలనుదాకి
కోరవగు గాని క కొరివున్నవగునె? 251

తే గీ వ చదువి ఐ ఎతివయేవి వనధి దాటి
ఆ దురా గల వానరు డెవ డు గల డు?
దివిజ ల గూడి వచ్చిన దేవవి నుని
ఐ వ నగు గాలి దూతమ చ వ దగదు। 252

క యుద్ధ ప్రయు దవు నీవిటు
క్రు ద్ధుడవై బద్ధిమాలి క్రో ధిని ఐ ఎన్
యుద్ధమునకు రవికులజల
ఎద్ధమగావి గల ఎద్ధు డు గల దే?। 253

క పీవిని ఐ ఎవ నునకే
మైనన లాభ బు గలదె? యా ఎ
మానవి దుష్కృత్తికి వో
దావవవల్లనే! ఉపేల లయోగ్గ గన్। 254

ఒదరెటు గద పీరతవి
ఐదవ లెమ్మై ని డ్ కోల ఎర్వాధిక విన్
దుర కున నెదిరి చిన యీ
చెర గావరు ఎవట్ల చెవట లనాజిన్ 255

ఉ । చ ఎుటలావేము మది యో
వి ఎము తడవేలపేయ శ్రీ ఖమె వారిన్
తె శ్రన గూల్పు గ విక య
ర్పి ప్రము విజయ బు గాలదెలల పెలు గ 256

క టులపైవ ధూర్తు డై వన్
తలవోయ గ దూతః ఐ ఎ దగ దెవ్వటికిన్

తే. గీ. విష్ణుతుల్యపరాక్రమ విమలతేజ
వనము శ్రీరామచంద్రు మోహనాకారమున దు
వెదిరి గెల్వ గలట్టివా డెవడగ డు
ర్వ్యూహాతమన క డు గొం ట

తే. గీ. బ్రహ్మ రుద్రేంద్రుల దు నెవ్వ డునైన
రాముని కీడ గావించ త గల డె?
పంక్తికంధరు శ్రీరాము వారి డీక
వాని రక్షింప గలవా డెవడు న డు?

క. అని హనుమ పలికెవ గనె
విని దశ ధరు డు కోప వివృతాక్షుండై
దన కాల జూచు క్రో తిని
గొంపోయి వధి ప దను ద్వార ంతిన్

విభీషణుడు రావణునితో దూతను జంపరాదని
చెప్పుట

తే. గీ. దనుజేశ్వరు మ్మ ద ధర్మవిదు డు
విజిత గలట్టివా డు విభీషణు ఒ
పరికెవిట్టుల పన్నక ప్లవగవరుని
చ ప దగదని ధర్మశాస్త్ర ము విధము

క. వచ్చినకార్యము నెఱుగ గ
దెచ్చిన ఒ దెకమిటుల దెలియ గ జెప్పన్
వచ్చున దూత యవశ్యము
మెచ్చరు ధర్మ ము దూత మృతునొనరి వన్

ఉ. దూతను జ పరా దధి
దోషము విజ్ఞులు జేయరంతిన్

కి ।　　ఱక గరాలి విధ ఋన
పలికివ పీనికివి న గన్తైకల్య ఋన్
పలాఘటయి కాత్ర౯ద్ధతి
తుఋవల విడువ గ దగునె౹ దాఠి న ఎదాన్ 262

వనదం ౖ వాలమ్మవ
నెవలేవి ।ౖయ ఋ గాన పీ తో న్
అనలమ్ముచ దవాయి వ గ
మనవారల కొజ౼తు మామ్యలు మెచ్చవ్। 983

ర　అవలముఌ తోక రగు గ
నవదు డీక ద ఢర్ధవాలు ఒగుదున్
మనమున ౼కి ఋచు వడి
జమదె చుమాౕక వృక్షవరుల గలియన్ 264

ఆ వె। దర్ధవాలు దైైవ తరుదరుని గని
వ ౢమ చు నవ్వ న్లవగిచయము
సగ్గుచేత దాను తేఎవంచి రవ
మాన డుము విత దు మనెడు గాత౹ 265

ఆ వె। ఎదియొ లగివ రిక్ష తు౹క్రో తికవి ఎర్కి
వ క్తిముఖు ద దనుజవరుల గా చి
వావరాధమున వా మ్ము ముట్ట చి
వరమునెల్ల ౹దిం౹ తొ దటవ్వ 266

రాక్షసులతో గాల్పుచు ద వానుమ
యాలోచి చుట

తే గీ రజవిౕరు లంత గడు౹ వార్ష ఋనా ది
ప్రులు బాలుర వృద్ధులు౹ చేరి యొ౼ట

వి త ఖా చుటి ది కవ్రవరుని
తొక మంట్టి వ గా వె చి తొడరి వారు 267

చ చిరిగిన గుడ్డపేలికల
ర్చి ఎవ్వరితో జట్ట నా
వ చరోభయ దలిగి
వాలము వె చి మహో దమ గా
్రసు వె వ దానవులు
శైలముక దువ పు చి వాలము
దు రగిలి ఎవ్వా కిప
చెవు ప్రొద్దిక నల్పులోరి 268

ఎట్టటార గ మోము ఎకి రు ట
మ రగిల్చు దైత్యుల వ జాడి
ఎ్ర డు గిర ర ృధివి హాది
చటు రి కట్టి రయ ద్రిగ రుని 269

ఉ ్ర ంగ టి లి ్రిది
లాడి నెబడు ్రా ట్టవ
మా రు ూసి తె చె ం
మానయుతె డ ఖం ్ర డముల్
ంరలు చి ్ర్రం దు ు
వెట్టగజా రు రాక్షసా నె
గోరిన ం వారి తు మ
గా ముగా దరయ క తాలము 270

తే గీ రాఘవు ఓ వ దల చిన రాక్ష ్రు
చ ఎన్నైవ ా్ష్వ శ తము

భ గమగు గాన నేను యి ప్పట్టిన దు
ట్టు డి యు దవలనె రాఘ వి కొలి । 271

తే గీ రావణుని గా వ ఋన రాజసాత
లంకలో నన్ను ద్రిప్పు దల తురేని
రాత్రిపే ల జాడి గా రానియట్లి
దుర్గి ర్కు బి చీ టిదొ ల గ జాతు 272

తే గీ అర్కకులున వార్ష దాయ ము నగుట
నె తక్తైనను శేనో ర్తు పీ మయము
న దువను నా పచ్చెడి పోవిలేదు
ఋమ్ముధవ వాశార్థ మేదైన లఘవా ర 273

కట్టి విమ్మ త్రాళ్ళ మరి
గావర మొప్పగ గొ విఘ్ము వ
విప్పట్టులనట్టులన్ వడిగ
పీడ్చన పీడ్వ గనిఘ్ము తో
పెట్టి నవిమ్ము విప్పు క్ర మ
బెటిన మాత్రన ఎ హా ద నే
పెట్టును దీర్త రాకుమం
కీ మ దబ చివదెల్ల వర్డిగాన్ 274

1 బలియుటు నా మరు త్తనయు
డా క్క దల చుదు వ దున రలో
దమజవరుల్ వారిదవరు
తన్నిరి కొట్టిరి ఇ ఇరుటున్

ఘనమగ ప్రోగ న ప్రవి
గలిన పీధుల వారవాడల
దువగల గొ దుల దు కదు
దూలము ద్రిప్పరి ల ద్రమ బున 21

తే। గీ। శత్రుమరన డిఱు విశాచరులు తన్ను
దీ కొవిలో ఐ ఫురమెల్ల ద్రి ప్పుచు ద
ూాద దల చిన చోటుల జూచుకొనుచు
బోవుచు డె యధాఋణ బుగ వమున 21

తే గీ। విధివీధిని ద్రిప్పుచు వీ దు దాయఁ
ఒద్రివరు దని యాల్చుచు వనిఁయి మారు
తిని ఫుర బుని ధనుజులు ద్రి ప్పుచు ద
ఘులు వృద్ధులు బాలురు జేరియు ట 27

తే గీ ప్లవగవరు వాలము దహ ఎ బడుచు ను డ
జూచి నవ్వుచు రిహో యాదకముఁ
మమ్ము రాక్షను విఁరి యమ్మారుతి పంట
వివిధరీతుల బాధల బెట్టుచు ద 21

ఉ మారుతి గా చె వ్స్పురి వి
మానములన్ వివిధాయుధ బులన్
వైరులు జూడరానివగు
ప్రా ములన్ బహు రత్నర బులన్
వారిద న్నిభ బులు న
న బును దాకెడి భూరిసౌధముల్
దారు వి ద్లనువ్ వివిధ
ధామములన్ బడురమ్యభూములన్। 97

క । కోకన గాలిచి రక్కల
యీ యా వ్రిం దెల్ల మాయిపూ ల ద్రిప్ప
న్నాకిల కు ఱరు జూచిన
రాకానఙన జు జవి ధరామిత కడ న్ 280

ఉ ఎట్టిదిమూరికోతి కను
 తెట్టగ మున్నది దిమ్ము జూచి గుబ్
గుట్టది ముప్ కది ది దశె
 కోమలి! దాని మా దిశాపరుల్
బిట్టుగ గట్టిద్రాక్ష విది
 ఎ చు తోవ రావియట్టుల్
చట్టని తోక గాల్చి రది
 దాచితి మమ్మ! వయు ధరాత్మజా! 181

తే గీ ఎరము వల యాంల ద్రి ర రమణి
జూచివచ్చితి హాయమ్మ! ఎవత ఐ
వారి మన్నిది గాలిపోవ నిపుడె
తా వినాశము నిజవమ్మ! ఛ్మతనూజ 82

ఎతాదేవి యగ్ని గోత్రుని ప్రార్థి చుట •

ఉ ద్రాంరి రోర వాక్యములు
 గొన్పన పీమల సో న నే
యారటయె ది భూమిజల
 యాత్మ దశ చెద ట్టి య్యలక్
దారుణ గో గ్న్యా బవా
 తా మది గాల్య గ కల్లడిల్లి చ
వ్వారిజనేత్ర వహ్నివిటు
 ప్రార్థనఁజేసె కమి వ కావమున్ । 283

తే। గీ నేమ నిసేవ తృప్తర దానసోది
తి ము తొసరి చి యు దిన దానసేవి
పె ఎతివ్రతనై యు ల విక్కమేది
వానుమ ళ్లనై యు ఉమయ్య! వహ్నా! 28

క। ధీప తు డైన రాముడ
తిమువాసు యెదల రణ చే కలచెవిన్
తమారుతికో యనలు డ!
ఎమ్మాత చేని శా మిడ ఉ మి న్ 28

క పాతివ్రత్యము ఎదిలని
నాతిని నేనగుచు దాజన ఏను రామున్
చేతప్పుర జమున వి
ఖ్యాతముగ ఎ్మరి తుప చు కాక ట్టు దెదన్ 28

తే గీ నమ్మి నాయెడ పెనరు గన అమట
ఎత్యమగునేని కూర్మి పై క్యానరు డ!
గాడ్పు ట్టిని వానుమను గాల్ప త
చల్లనై ము డుమయ్య! యూనముయమ దు 28

తే గీ ఆ ద మునియున్న నన్నద్రిచయ డు
కమలమిత్రుని యామ దు గాచునేని
దు జములు విక్కముగ నా ల దొల గునేని
వహ్నా! వానుమకు చల్లనివా ర ఐగుము 28

అగ్ని చల్లనైన దువళ వానుమ తు
దాశ్చర్య ట

తే గీ వసుమతీయత మకమున వహ్నాఎర్పి
ప్రార్థనము చేయ వానువ శ ఎ్పల్పమైన

పెడి గలుగ గనీయక విఠి గో్రతుం
డ్వై శీతలు డ స్మె నాయవ రమువ 289

తే। గి ధర కిణాళళు మదికి ఎ తనము గలుగ
పీఠి గో్రతు డ చల్లనై వెలు గ దొర గె
పవను దుమ పీచె చల్లని పై రగాలి
తరుదరుని వా మున పేడి తగులం ద 290

ఆ వె। మ దుమవ్న మంట మ దుచునే యు డ
కాలుమవ్న లో కాలగు డ
దల్లదనము నొ డ పామీరి యాశ్చర్య
చకితు డగుచు రామచ ద్రు దల చి। 291

ఆ। వె వహ్నావాలమ దు ప్రజ్వరిల్లుచును డ
కాలదేం? బాధ కలుగదెల?
చూడ జూడ మిగుల చోద్య బువై కోద
ాండు బు నేమిగా దల తు 292

చ వననిధి వర్వత బు గను
పట్టుట రాము ప్రభావమేగదా!
శవినను మేలుపేయ నను
క ప ఎము్రదు డు పగిరి ద్రమున్
మనమున గోరుచెల్ల బవ
మామ్య ని రాము ప్రభావమేగదా!
అనలు డుచ్చై శీతలు డ
నొటయు రామవిభు ప్రభావమే 293

క। రామప్రభావ గరిమన్
భూమిజ దయు గనుట నని శ్రీర డ నొటన్

ఆమె ని వాంఛాశపు ద న
స్నేమూలము గా చ ద నిదె లై క ణ   294

ఆ తటివానిని వన్నిటు
వ లిపార్శ్వసట్టి లాగా ల నే
ని ధట విద తనె యి జా
ఎ తమ వా ము విరి చరు తున్   295

వానమ తు డు గాల్పుట

క ఆని త ది వాాద
తొాంగిలి గిరి రమట్టు యున్నత వ కుక్
ట్టు శిరద్వారము
దఉణుట లేవట్టిదాని దా రి వెఎన్   296

క ౧ రృతా రు డై యా వక ముతు
కతి కాలమూరా అన ా తుమ ఎ
కాయవ డే కట్టి ట్టు ల్ల
సిడి వ ౧ దెవా ణు వె చి మంల   297

క ౧ తీవ్రగతి తెచె డె ల ద ష్ట రఎ
వెదకి నలుమూలల గుడు పెద్దదైన
పనులగుడియును గై రాని దమజములు క
దటుని ఎరిపైచ ఎక్టై తాచి   298

ఆ॥ వె ాత కాసపు ఓ కొయజముట్రతుని
మార్కి పెలుచు వానమ తు దవ్వరు
ది జె తాన జేయ గా వలఎ
నిని గూర్చి ఎదఎ వతుకొాని ఏటు   299

క కవి విని యొఱ గని విధమున
దనుజుల కిల్కధి వస్త్రదాయక మగు నే
వనినైన వేయ గావలె
వెనటుల కెట యిన ఋద్ధి ౖ ప్ర గ వ యున్। 300

కం। విరిచితి వ౯ే వనమును
చలిదితి రక్కసుల ఋద్ధి ద క్క డ గన్
ఋరిమార్చితి సైన్యము న
గరమున వి మిగిలె ల క౯గాల్పుద నాకవ్। 301

తే। గీ। దుర్గమును నాశనము జేఎ విర్గమి తు
నేవి నా౯శము ఋఅఫల మిచ్చినట్లు
లగు దం ఎగ ప్పల్పకార్య ప౯ే వహ్ని
దృష్ట బలము ము ఋ తృప్తుంద గ 302

క ఇత్తరి దానవ గృహాముల
మొత్తముగా నగ్ని గో౯ మున కర్చి తున్
చిత్తమున వచ్చినయటు
ఎత్తనము ఎ చరి తు భయరవాశకతిన్। 303

ఆ। వె। అని తం౦ వానిమ యవలీల ల ఘ చి
పట్టణమున లగ్గి హంగృహాళి
వీ ఎ దిరిగె మి ఎ పెంమముతో గూడిన
వారిద ఋమాడ్కి వనవగరిని 304

తే। వె॥ ఇ టిక డి మతో యా టకి దుము చు
నగ్గి పెట్టె ల క పచ్చియు ల్ల
ఇ టి వరుఎ జాచి మంటలు పరమెళ్లి
వల్లకొన గ మి టి న టునటుల 305

ఎగ (వా ష్టుని గృ హాముక
ఠగిలెడి వాం ఖ పెట్టి రగిలి చి పె న్
రగిలి చె సువాసాయ్యని
దగు గృహాముసు కాలి బూదియై పోవ గ 306

అ వె తదయతె ఎ ఏ జద ష్టు)ని యి టికి
వి ్య పెట్టి వానుమ విలువ ద
వ వి యిల్లా గాల్చి చూచి సారమాయి ట
స్ప పెట్టి ఆ ద్ర త్తు ్రహాము 307

అ మ (గ ఎ ఙ ఙ గారి ఎ మాలియున్
వారిగృహాము అ త ఎవనుయి దు
గాల్చి కాల్చ ద డి ఎభీషణు
గృహాము విడిచి మిగిలు గృహాము సు 308

వరు మమొ తోడ వహ్ని పెలి ఎ
ఠశిఃకేతుని యిల్లు రగు ఎ
వా (శ్ ని ఖుం బూచి వి ప్ప వే చి
వా ఎ ర్హని యు ట ె ఎ పెట్టి
వ(ని ఇల్లు వహ్ని బూదిగ నెన
సమఎని గృహ తో దారి
వ టల గారే మత్తుని మ దిర
ఋన నివ్వపెట్టి యావాసుమ సు

ని (వెప్పి ధ్వజ(గి) వెళ్ళపై శద
వా ము) లొటకాఉల యజ్ఞశ(లు
రు) న విసు ఘల గృహా
ము గరాళ ఎ౼దాది ముఖ్యులై వ 309

తే. గీ. వారి గృహములు విరివిగ వహ్ని గాల్చె
మణుల ముక్త ప్రవాళముల్ మంట గలిసె
వేగ జని రాక్షసేంద్రుని వేశ్మమునకు
విప్రవరగిరి చ ర్చ ఱు విరు డేం 310

తే. గీ. ప్రళయకాలంబులో మహా వారిదములు
గర్జనము సేయు నట్లు నా గర్జన ది
ఎత్తి రథరు భయమున ల్లకిల్ల
వెలుగు వహ్ని విజృంభించి వెలుగ నొప్పె 311

తే. గీ. ప్రళయకాలాగ్ని సదృశమై వహ్ని రగుల
పాకశాసన శత్రుడై యు దె పవను దపుడు
అనలు డవిలు డు నవో న్నతను మెల గ
మి చి వ పెడ నటు ల మ టలె 312

ఇ ట వ ఱలు మి చికి నె యగ
మ దిర ప్రాసాద మ ద ముల
ల దరోద్యానముల్ శూన్యములై పోయె
ధ ధాన్యములు నెల్ల దగ్ధమయ్యె
వజ్ర వైడూర్య ప్రవాళాదిక ఱులు
ఎద్భుద ఱలు నెల్ల న ష్టమయ్యె
వ డిపొమ్మలు వహ్ని బడి కరిగి ఎం డి
యేరులు ధరణిపై బార నొప్పె

తే. గీ. లు పులున కిటికీలును ద్వార ధ
ములును గా గలవెల్ల ఎమూలము చు
శాఖిశోవ ళా ల గ్వార ఱ
దు ఘాఱిగ గప్పెనై రూపుమాప 313

ఎ దనుజాలు తన యా ధ్వ ద రుంగ కౌనరేక
ప్రాణభయ ముపఁ దుగురె
ఎ విద్ధల గూడి యసురా ఉ పేది
సైభాగముల ను డి వ మద గూల
దగ్ధకాయ ము ధరణి గూలెఁ యువి
దలు దోప మెఱు లు తీగలనుదోం
అగ్ని లో డి క లు ట్టి ఎదార్థ మర్
వివిధ వర ములతో నెలు గ లీ

తే గీ॥ వా పరా వ కాలి మ వా పే
వ తు త్రై ల్ల మా వానమ య న లుడ
త్రిపురము గాల్చ రుద్రుని చె గుదో
ఏనిమిషు ల న రు ఎ ల కన దవా చె

తే గీ వానమ పెటి ని ప్రళ్ళాలాగ్నిరా
వాల్కలయు జాయుకొని ల ుదె ల
గ్రము వ చె ఒ మ తిరాగాం
నన మ వా ము రివ సావ ం

తే గీ॥ ము చి న మె టలు మ ల డ
తిపుల ది అ గినట్టి రజవిబయు
అగ్నివి గాల గా గ్రొ ్రు ఎయి్యె
న పులతు ామ మోల్క దక్షమయి।

తే॥ గీ॥ త మపు ల దు వ్రై ల మనను జ్వల ట
నెల గి రవికోట తే ఒ లిగి ర
లట్టులయి గల ధ ఖ ్రాహ్మ డపెల
ఎగ యట్టు నోచె ర ల ము

తే గీ। అ ర్ల గల్లాదు వ నవ దెగయు పొగలు
గ్రమ్మగాన మే ుమ లు ల్ల లువా తి
గలిగి క ప్పై కను ల గ్గాలమ దు
కవవత యు గావిప్ప చె కాలుకరణి 318

క। అ దాగ్ని పరుణు ల దున
చ ద్ర బెరు ను ఎవన ప్రాణ లరో
ర ద్ర ఖమాదుల యు డీ
వ్ర పం డొ ఉగావి వన ు ద చె 319

తే గీ దమణ లను రూపమూ విధాత దల చి
వానరాకృతిని దాల్చి వచ్చెనొక్కొ
లేక వై శ్వవతేజ పీఠి క్రొ త
ు నమూ ఎవ్వెగా ని రుల తా ఎ 320

తే గీ దనుజ తిరి మలొ కాయు
గొనుచు గు ఎలుగా ఎనుగూడి ఖ ద
గజ రగా్వ తొద ర గులుల తొద
అర యాలా ణు తొద వృక్షముల తొద 321

తే గీ। ఎురము ర్వ ణు దగ్ధమై పోవుచు ద
ప్రాణురెల్లను దీ ఎలువధము
పెద్దపెట్టున వాపోవ వేదాద్య
ఎ లు విన చె శరమున ఎలు దెఎం 322

క తవత ్ర మబిద్దల
తవగాం ధ మి త ధ ఎ నం
మ ుఖమ దల చి విషా
దమ జొ దుచు అచి రివు దన ఖ ఎ పిం 323

తే. గీ. హనుమకో ము క నగ్ని గో త్ర
మల్లకొన విరు దము నగ్ని గాలి
భద యూహా ము పురిఐది ఎరుగులెత్త
పురము కన్పట్టె దగ్ధ త్రిపురము బ్లు 32

తే గీ. ప్రా తులము శ్రీ మతుల శ్రీభత్సమువయి
కోక ఎ త్తు లై నట్టి గో యూక
తోద గూడిన దైల తోచెనప్పు
డ్ల భవు కోపాగ్ని నవని తోరి। 32

క వనమ్లో విరిచి దనుజుల
వి ట్టి చియిను ల క భ క్షపట
తొవరిచి త్రికూట శిఖర
ముమ ేరి పెలి ౯ కవ వలోమణి భ ౧౫ 196

ఆ ౯ మ దుచు ద ో మా ర్తా డ కరణి గ
గన్పట్టె హానుమ శిఖరి పైనమ డ
౼ చి దెవ మౌని ౼ ధర్వ ర్ధ సా
ధ్యాదు ౼ ది ఠధి హార్ష మవుడు 3 7

క। ్వాలలు మి టికి నెగయ గ
కరెదు వాల ముతోడ గవ గప్పట్టెన్
కాలాగ్నియా' యవ గను
దాలగ శ్రీతిల్లె నూతలంఘము లెల్ల ౼ 328
వనచర విదుని కార్యము
మనము దలపోవ ము ఖలు మౌనులు యతుల్
ఘనులు ఖ ర్వులు పన్నగు
న మ సాహానమద చ హార్షి చి రాగ౯ 329

తే. గీ. పర్వతాగ్రి ము జెరివ ఎవనజా ద
ఠ ము లా భోధి న ద్రు శ్రీరామభద్రు

జేర నెమ్మ ిమ దు దా గోరుచు ర
ఘూతం షు బు ఎ తృ_త్తః శా దియు డె। 330

క । ఇనగులు జేర దల చిన
వంగరవీరు డు వేగ వయన యు శో
కమ ము చి జ ధి లోవల
వనలము అల్లార్చుచు ఠ వట జవటజయున్ 331

ఉ ఎవవణా తోశగాల్చి రను
వా_ర్త చెవి బడి దు థవార్ధిలో
నవయుదు ను ర ా చగనె
వాతివినాదరి ఘూమిజార చే
రునను గలట్టి యూఎరమ
రోదన జేయ గ నేలనమ్మ! దా
నవశురి మాయతా ృజా దౌ
ఎర్చెమ థ ృము చి తమూనుపు! 332

అనివలికి మరలననె విటు
నవచరు వాం బు దనుజవర్యులు కాల్పన్
వనచరవీరు డు రోష
బున కమ గాల్చె దూర ఘూమి నూ ా 333

తే గీ ఇ టిన ది మతౌక యి ట్లా దుమకమ
వగ్గి చెట్టె ం క నళ్ళి యొడల
కా మిగులం ఠ గుమిలిపోవెడి వడె
శనగదమ్మ నుల కర్పుదీం 334

తే గీ మేడల గలట్టి చేదియ ల డజు
వ లు గమరిపోవ గాచువా డ

శేక మ్కు కొం దూ యేడ్చచ నె
క బిరిగొప్పి గన గొని మా దెవి

ఖర ంలు వె డి గెక
ి వడి ముల మొగము గర్పిత నగ్నిన్
ఒరెల్ల గాలిగో గ
ఎడివింం డి రక్కు ం బొగయు గనకొ

ఖరమొల్ల గాల్చి యువ్పుద
తయు ర న్న దు ను ంర రర జీమణి తె
ఎరియాను శేక వా ర్తన
ఖరజనములు ఎ వుణ్యచరిత్రా

గి నట ద క్షేమ మను వార్త చెవి డ గ
పరమ ం తోషమున బొ దె వనుమతినుత
అమృతముం గ్రోలినట్లుం నధిటియుటము
నన నవించె మనము హర్షమొ ద

వా మ త ఎణ వి దగ్ధయయ్యె వి
ఎరింటం దుంట

ాలిన లం కాపురమును
ాలిన ప్రాకారములం మిం ని యు దన్
గాలిగి నె ది మ లం
ాలగ పిక్షి చి వా న వ దలధ్యు పె ,

ి మన ధయమును దోవ గ
రస చేఎన ఎవికి వగది ఎపో వితుల్
దనుజపురి ం గాల్చితి
నెనదిలని నక నే డేంతి నితుల్

క	జలములచే నగ్ని శ
జలవ మైన బుద్ధిబలమున కోపా
నలమును జల్లార్చిన ని
ర్మల హృదయుడె శాంత పురుష రత్న
మెన్నన్ 141

ఉ	కోపము గలవా డెవ్వడు
పాప మొకటి చే యకపో వడు
పాపిష్టి వాడు చేయకుండ
శా పము దొరకదు మానవ మిత్రుడి గురువుగాన్ 142

ఉ	ఇది ఎలు దగిన దరయ గ
నిడిచలుత ర దాచిద చు నెంగ డు ద్ధు
డిడియది మని యోచి చ
దడయక తనవాట నెచ్చినట్టుల బుధు న్ 143

క	క్షమా క్రోధ బాధ
శమయి ఎ యునా డ ఎత్సరుడు దు ఎ
ర్పము కు ఖాపము వటు కో
పము విద వ దరుమ నరు డు వరికి నెరవ్ 144

తే. గీ	నన్ను తగలేయవా నేనావర్పరాని
తప్పు ఏది ల మ తగలబెట్టు
వే లచు ల గల వృత్తిదాల
బుద్ధి వి దో ద్ర దుర్బుద్ధియేమొ? 145

ఆ వె	ల గల ఉయి ల తు ద
వాంప బడి నివి మినేటు?
తెలియ బుల జే ఒు ప్రభ కార్య ము
పొం డేనా ద పొ ద్ధి। 146

గీ. ఎవ వాార్యమున నై యాప్రయత్న
మ తయుసు ేయ దెనా? యద తయువిఖి
దితంల శెజీదిరి ల క దనా సునవ్వుట
జనే జాలను రక్ష ప ాల నై 847

ఏనవిధి దాటి వచ్చి వి
వారిజనేత్రిస ఎత జూచితిన్
ఎనవిధు దైన రాముని
సాయమొనర్ప గ ల గార్చి నే
ఎనే రమైన ార్యమును
ారవమొ ్ క జేఎనా ర వి
శయ వివిఎ చుచే మిగిలె
గాదాకా? దీవి ధరాధినేశ న్। 846

కా కిటుల్ మూలముగ
ారి ము రాశము జెప న్ వురి
ావ నష్టమయె నిద
రయ మి ఱ యైన లేదు నే
మాలిన దోటు లేదుగద
మ ట వెట్టక ల ఐర్యమున్
వానికి గాల్చినా ద రయి
3 న్ను ఎత్తి నకి ఁ నే? 849

ఉామిణ సు టల దనిలి
బూడిద ా మరిల్చియు గునే?
ఏమని పోషడున్ వవద
రే ద్రుని చె తం రామ లక్ష్మణుల్

కోమలి వార్త యేమనిన
 క్రూరపు కర్మము నాగరి చి నే
నేమని చె ్ప నేర్తును ఒ
 యా తురెౘ రాఘవు లిదుర తమున్   350

తే। గీ   వసుమతీసుత దహాయి ఎ డిన వార్త
విన్నతోడనె రాము ద విగతజీవు
డగుట తథ్య ఱ సౌమిత్రి యున్నతో
నసువుల వాయ దునే అ ్కట ట   351

తే। గీ।   దశరథా ్మజ లిర్గిన తరణిసూను
దశవితో పద్రివరులెల్ల మృతులు గారె
భరత శత్రుఘ్నులను వారి వ క్య ల త
ప్రాణముల వాయ దురే ా ర్తవిన్న   352

తే గీ   ల న దహా చుతరి విన్న జ చరిత
 త కలద ఏట చు యోచి ఎ నై తి
దర్థ మెవరి చి ాశ్రతి రజివ క
జాలరు నెవలేవి యుఖ్యతి ఎలిఎవా డ।   353

తే గీ   ్రకటిత జయ్యేను రి వ్రరావ మిచట
ల క ాయ్య క నేక కలేక
జన ప్రతిని రజ దాలియు డి
ద్రోవనై తవి నా ్రోబుద్ధిచే   354

క   పాంఛి విర్పాస్య డ నే
కోపమున ధరా సూజ గోళ్ళతివి నే
గాపాలనైత మర్కట
చాపల్యము రాజ జు ఎప్పష్టము కాగన్   355

వానుమ తు॰ తాదెవివి నగ్ని దవా ౕ తాలదవి
నిష్ఫయి పుద

వానుమ తు దీటుల వెమ న
ఘువ తి తన తెయి కు ద హెూదొసెలచ్చన్
నిం చె నవిఒత్రమ
ని జాన ఫ్వా పధి వార్షము తొ దె 356

తే గీ మారుగా ౹జా ద త విస్మాడ్కి దం చె
దారు ఎవ్వా గి ఏదు లేజముఏ తాను
రక్షితయ యుయు ం ర ఒరక్షితముగ
మ ద ుయ మెన్నగా లెదు తిర్వ బరౕ 357

తె గీ నవ్వా చే వవ్వా దవా ౫ ప దవి పుట్టు
నదు శిల ఋనన వెలు ధరణియుతను
పవ్వా గాల్ప గ నేర్పునే వన నేత్రి
ॱయవ వామన ఋ్మ రక్ష చుకొవదె 358

తే గీ రామచ ద్రుని మవామ ధరాఋరి త్ర
వాలమును గాల్పగరని వవ్వా రామ
భద్రులమ్మలచే దేవ యు తోలి
కొ వ్ర ఋౕ దావి ౹రామ వార్మిసతివి
దర్పమొనరి మ వవి యనాథ్య ఋగాదె॥ 359

తే గీ నాశవము లేదివా దు ధన ఋయ దు
మారుతసుఖు దు దెవివేన్ మార్పినేయ
గలుగు నాత ద గాదు తో మ దవ ౕ
సొవా ఎ శ ౹రావ చ ద్రు మవామ 360

ఆ వె అల్లి వతివి అగ్నిదవా చివ
దన్న వి తాదె యుం ఎచూద

ధరణిజా యేడ్చి ధవాయి వ సేడి
బి చు ఎ మహావ నె ఇవ ది 361

తే. గీ. వివెను మారతి వారణం లన గి విటుల
రాక్షసుల నెల ము నిన రగుటకొనివ
అగ్ని గో మ శిరమెల్ల వల్లగొనియె
నలవగా శ్రీ ర్య ఐహానుమ 362

తే. గీ. శ్రీ చేతన్కులగుచు ఆ స్పృద్ధి వా
ఎన మూవా ఐ రి కతోచ ఉ వే
నిట్టు ట్టుల రు త్త నెప్పుడ లేవి
ధ్వనులు చెలరేగ గిరిగుహాల్ దలువలు 363

తే. గీ. కో బురుజులు ప్రాకార గోపురములు
ద్వారదేశ ములను వ గ్నా దగ్ధమైవ
దగ్ధ మె నరి దసెప్పె దర శాత
వి గా దో చె యాడ విప్లవము మదికి 364

తే. గీ. దారణులు ఎదు విన్నా క్రయము చెపుల
శమ ఐమున బోలి లోప గ వ్రదిదరు
హృదయ వ హ్రూవ మది ద చి
వతవిము ఐ వ గొగ్యా గొచి 365

దారణులు లి ట్టు
దారణియుల శేషము ఉ దారంధి వ
హృరమణా ర్పి తె నుం
కారము లేద బు నమ్మ ఘు గ్గ గ 366

లామని గ
సా ఎరి లలి చి వి నాధ్యమని

భూమిసుత జూచిపోవ
దా మనమున దవ ద చి తర్దయి బ్రతి ౯ 30(

వానము తు ద మరల కాదీవిని దర్శి పేట

తే గీ యనమై నేగ జలరువాపత్రనేత్ర
వృద్ధిలఱ వస పే శ వసావృక్షమూల
మున ఎఱతె చి కరములు మోద్చి నిల్చి
ప ను మతీసుతకిటు లెక్క ఎవనురు రు 36

ఆ నాదు భాగ్యమునను పతి నా! వినుగ టి
క్షేమముగ నిట వం చుచు త
వరిపవింప వామమ జవ న దవ గా ౨
యనమైన వాని పవనమాను 38

తే గీ మాటిమాటికి – వానుమ తునై ఖ
జూచి సూచు వ పాసాధ్వి ఎ ఆశీల
త పచి ఐ చె ల్లన ప్ర వా వారి
ములు నై ల్లి వా క్యముల్ దుదరున 170

క తనమూదుగ బ్రామున
వ మా వాన మా య టు పని హనుమం
తుని తోడ లికె ఐవారిచి
తన దవిరిన మ మగదుర ద ము ప్రతన్ 171

తే గీ త త్రి! వాయుఖా ! యి దు నేరాపునై (
గడిప యావూట రేపు ఎగ గ రాదె?
వీ విది ఐష్టమై ౯ నిటపుమయ్యె
దు) మో యి దొం (వీ ౯ ౯స ప । 172

తే. గీ. యవనమైపోవు విన్న ~ వనతనయ!
వరల జాతుశా? చూడవో? ఆరి ఏవు
వచ్చుదా ను నేని దు ౹త్రి మ ద
గల్లదువా? శేవా? ను ౸ మే ంటి గ దా? 373

తే. గీ. అన్న! హాన వ తి! నా ఒ క ను దీర్పు
మె ర లవ టర్లైన ఏ యెలు గు ల్లు
వనచరులు రామలక్ష్మణుల్ వనధిదాటి
వైరిదుర్భేద్య పురి ం ఔర గంరె? 374

క. ఏవును ఏయ హ్యయు నో
పావని! జగపతియు గా వనధి దాటున్
ఎవరు దు మర్థు దు
భూవలయమువ దు నన ౡక్రా! తెలియన్ 375

తే. గీ. ర క్ష ం ఎ వారి చి ౹రాముతరు
వన్న గొ సోవ గ్గు ~వరు ద పీవ
అయ్యల రనాఢ్య మి~కార్య వ చు వమ్మి
యు ౹దానవ వానవ ం! యుల్లవ దు 376

ఆ. వె. శత్రు వైన మలమ వారి ౧ దశావ
వ వి వుం బు శరము దవా చి
విజయి దగుచు రామవిను డు నన్గొనిపోవ
నతవి కీర్తి వెలం వన్నిదె । 377

ఆ. వె. థ మముశేవివా దు బ గా రాత్రిచుశాలి
యైన యమ్మహాత్మ దనఫ రిఱ
వెటు పేయ దన వావమని తోచునో
అటు చేయు ఎ న మా వానమ! ఏవు 378

తే శ్రీ అరవ బుల్లై వినమ ౖ దెల్పి
వాక్యముల ల్కవిటుం వవ నెణ
విని మృదూక్తుల వామమ తు దనెస ఎత
రుటమ గ్ర వాక్య ఱ లోరు్యుర 379

ఐ నయ దనేల నమ్మ! బల
క దులు క్రో తలం శల్లు ఐ లో
యగ బ! తమ్మ గొల్వ దిన
థ మారు ద వె దాక వి
రయము రా లక్ష్మణులు
వార్నిధి దాట త్వర బ తొల్చి విన్
రయమున గొ మతో గలరు
రాక్షులన్ రిమార్చి మైథిలీ! 380

ఆ వె ం కవీ మిణచి లయకారులుద్రుమి
మ డ్కలేచి దమణ స్త్ర ముల
నేల గూల్చి విమ్మ సి క్రి చ్చు నో
యవ! ఇంపుండ మ మమ్మ!। 381

చ ఇ ది మేలు వినం దళ
క రశిర బల నేల గూ ప గన్
లజరుమాక్షి! లమి
న్యముమై యొక గాడ మ దె వా
ఱవి ప్ర ఖా ధవము
గా వి కూల్చి రఘూత్తము డు విన్
గలి ఐ క వచ్చు వమ్మ! ల
క డనెల? మద ! జానకీ!। 382

ఆ. వె. క క విప్పి దనుజ బలయు గోపి
పీడ తో ము ` వేయ్యనట్టి
రామవి డు ల్లి! రా డిటకు త
న్మ త్రివరుల వ్లురా! గొల్వ 383

ఎటా వెవి ~ ఎగొని వామను ఈ డు
ప్రయాణమై పోవుట

చ. అని వసుధా హూజ వి
లా కై దూరింట గల్గ ఎర్కి నె
మ్మవమున ~ ది రామవిభు
మా నా భూమి కున్ నమ స్కృతుల్
వినయమూపీర ల్చి యర
వి ద దశాశు రామ ప్రు జా
దను ఎ పెవ్యున్నై వడిగ
దావె వి ష్ణ మహా గిరీ దముస్ 384

క. ప్రకర! శత్రునయ ర!
శాక తీస్థ లాబ్ధి ద్ర! ణమనీ యుగుణా!
లోకేశ్వర! నిగమార్థి సు
ధాకర! ప్రరామ! నవవిదారక రామా! 385

ఇది
ప్రాప చరితా ఒగ్గత
యు దర్గా దము
ద్వితీయ భాగము ఎమా_ము
ప్రామచ ప్రాంప్రణ కష్టు
ప్ర రామ ఫ్వ సోదరం ప్రవిహా ప్ర ణీవము
ఓ తత్సత్

అజిది రాక్షి వార దశక ర దర్శ
ఎర్మ్యాలన రఘువరా ప్రి రోజ భక్త
తా విషా వనదు ఖ విరాకి తి
వాయోఽబ్బుత గిరి జాను వ వా నమామి 1

అమ కనక వర జ్వల తావకాశ
ఎరఎ నిక వక్త్రి ఎర్వదా ము ఎన్న
ఉతర ఘనగాత్ర క డలా క్రితా గ
ర ల రవాల రామకూ నమామి 2

సై శావేమాం కృష్ణాయా దళమ్యా మ దవాఁరే
పూర్వాభాద్ర ప్రయాతాయ మ ఁళ శ్రీవా యామతే 3
రుణారఁ పూర్ణా మ వలంపూం ప్రయాయచ
నానా మాణి క్య హారాయ క గళ ప్రానామతే 4

దివ్యమ గళ దెహాయ ఎతా ర ధరాయక
త్వా వక వరాయ వ గళ ప్రానామతే 5
మ గ శ్లో మలు – సమా ్తము

ు ం స్తు

శ్రీ ఎతాలక్ష్మ్రా నరత శత్రుఘ్న
హనుమత్సమే ురామచ ద్ర
పర వ్మా నమ

శ్రీరామ చరితా తర్గత

సుందర కాండము

తృతీయ భాగము

శ్రీమహాతా హృదయేశ్వర!
కోమల గాత్రా! క క్షర ఘూతా!
శ్యామలవర! ఘధా గా!
తామరసాక్ష! ఖరాది దైత్యధ్వ సా!

హనుమ తు డరిష్టాద్రి నెక్కుట

దాట గిరీ ద్ర ము నా సమీరసుతు
పర్వతశిఖర ము ప ఖని ేరి
దృశి సాద వ త్తుల సప్తు ము
గట్టుకొన్నటుల గన్పట్టుదాని
శృ గా గము దున జేరిన మెఘాళి
వసనమా? యన గ గన్పట్టుదాని
ఇనకిరణ ముల గన్నుల బోలి మె
గన్పట్టు ధాతువుల్ గలు గు ాని

తే. గీ. అక్షయవనము జేన దయతు హొ
లశిఖ పాఱు దేఱులు గల గాని
వినట కి పైన ంగి మను ధ్వని
చిన్న పేఱుల చిడియున్న దాని 1

దేవదారు దుల దీం చి మూర్ధక వా
హా డైన మని బోలి యొప్పుదాని
పాతముల చేత విలం చునట్టుల
ధ నులతో గూడ జొంట్టుగాని
క జా గని తీ ఎద తెవాయన గాలి
గదలెడి రవుల గిలుగుదాని
భోగి ఎమూహ వు ఙ లచే వావమ తు
గని శుద్ధయైనటుల్ గాలుదాని

తే. గీ. మమ ంం క వెలికి గన్పు ట ద
ధీ ద్రి మ మ ఖ సు నిరోధి చి ధా క
వ దు విల్చిన బోలిక నలరు దాని
నీరవముల గాళ్ళన వెగడ గాని 2

కాలాభ నీరద హాలికలను గూడి
యు డెడి శిఖర ఋ లొ దాని
ఆ ్రలి వెదు నట్టు ల్గాడు దానిని
అతి మనోహారముల్లై ంలరుదాని
యక్ష గ ధర్వ మహార్షి పన్నగ న్న
రాదులు ివి వ నలరుదాని
వృక్ష లతాదుల విల ల్లు దాని శే
ఎరి ివిత గ వాశి వరలుదాని

తె గీ క ద మూల పల బలు లు గదాని
వివిధ మృగజాల యు ఘనై నె యుదాని
ఎత్రె వృ క్ష లా యిల రగ దాని
వద్రిసరింయు మ్మ ా ఓ వ మ్మెవ రమున 3

తే గీ వానున ఎద ఘట్టనమున నయ ద్రియెల్ల
నట్టు విట్టుల గదల మహా మలము
మిన్నుముట్ట గ గిరి లన్ మేదిని ద
ఘా ఘ బ నెఱచివావో మె నవు 4

వానను తు రు నురం ఎము ద్రము ల ఓ చుట

ఆ వె ఆ మహిరి శైల మారోహణము జ
వానుమ చూచి యమ్మహాసముద్ర
న జు మేన జె చి య ోధి కావలి
గట్టు ెర నె ఏ ద ము ము ౮

తే గీ మి చి కెగ చు గ వేగ పాయిరి యతవి
ొద ఎడనమున మహాధ్వని జని ఎ
గిరివి గ జ తురాలముల్ నెఱచి ారె
పడికె శైల ఓ ధరణిపై వె శ లుయి 6

ఆ వె వానుమ మూరువేగమున వాల చెల్లెల్ల
ధాత్రి కొలి వజ్రధారచే
గొట్ట ఓ యట్లు గువాల ఎ వా బలు
గ్గ ముం చే రళవళ డి (

ఎ విదా ధరా గణ భీతిమై వదర గ
వీడి ఏ వ్వయి ారె దేవియ

విషధర ములోను ఎరవ [illegible]
మ దలేశుసాత కొ దపు డి
యక్ష గ ధర్వ విద్యాధరాదులు వడి
పర్వుల ఱమ ఎడి పాణికోవ
వడి హావ దల దీర్ఘ వలయ ఱ మూర్ఛరి
యూజన ఱల పెత్తు రొప్ప మున్న

తే గీ అగిరీ ద్ర ఱ వానును తు యదుగు లాకి
దికి విఎదితమయి [illegible] గి విత మైన
శైలరాజు ఱ వేల నమమునియ్యె
వనగతి గాద్భుళామరు ద వ మనమైన 8

తే గీ ఱ టి తెగనన వీర ఎమీరహా ం
నభమువే ద్రు గణమవట్టు దుగ వాని
ద దుర గాశనా యవ ఱ నెడువాని
దినదరుని బోల్కి వి గి వేరె చు వాని 9

తే గీ॥ విఘపధమున ఱమచు ద వేగింపుగ
యద ఱలు దాకుచు దొల గిమ ద!
లాహతీవివిః టోలి య క్రియవరు దు
ను వ ా దు గొల్ఫ్ది ఽరతి దొ 10

తే గీ॥ మాటిమాటికి సేఘముల్ దాటురాగ
ప్ర కై ద్రో కొమక నవ్వవముతుంద
గారిదధ్వానముల ఱ చు గిది ఎ వా
ాదముల జేయుచును గగనమున ఱనియె 11

తే గీ అసుర వైరి బోరుయాశల వారిము జేవ
అల్లకల్లోలముగ ల క వగదు ఎఱది

ఋ ఏ ఋ

శి|భమ(గ నే గ మి ఱ ఏశి చువారి
కన్నుల దోచె ఖగపతిరిణి వానమ 12

తే గీ రావణుని ము చి దు ఖ వారాశియ దు
ఱపకం జాతి ఎదం కణములె చె త
భక్తి (ఱమిల్లి పాగవి రితగతివి
ఘనకులు జాద వి గి జనుచు పేర్కొ 13

తే గీ వనధిలో గల మైనాకపర్వతమును
జాకి ఎత్వరగతి వల్లెత్రాటి మ డి
విధ వ దినట్టి జాఱ ఱ విధము దోప
చవివవి వయోధిమీ ద శే రిఒకు ం 14

తే గీ। కడలి ావలి గట్టు గల మహేంద్ర
ర్వ ఱఒ దర్శి చి (మదమె గ
హాద ఱ చేయ నా వాలు ద
చి గ్రెల్ల (తిర్వనుల్ ఎ గ్టల్లె 15

ఆ వె అ ఠ ఆయాస ఏ దాడి వనేచ
రుల వం చుటోట రోప చూచి
పరవ హర్ష మతివి వాల ఱ వాడి చి
ఎ వానాదములన చేసెమర 16

తే। గీ తదదికి మడిచి దిక్కున నున్న ఫ్లవగు
ల గదాదులు వోయిన యా నే ఋ
దేవివార్తమ దెమ్మనో? దేమియగునొ?
వ చు దివలొ దువు డి ఱఖషులువిని 17

వానమ కుని ఎ వానాదము క ఫులువివి
వార్షి చుట

తే గీ। అతిరాం మహాలి య ప వి షులు
దఱుగుదె చుచు వన్నవా ద చ నెతి గి

మిత్ర ఎ దర్భ నా క పే బెల్ల
గార్ష శిల తోయిలు గా వ్రదిచరులు 18

తే గి వానిపట్టై రెరియు ఠ నయ్యెవ రము
లాపం పు ల గవి గా బవ కు దనియె
కార యుచు సింప్రకొని వచ్చె శిఎర ఋ
ఉద్రి నార ఎ క కు న గ లేదు 19

తే గి అ వి క రధ్వని ట్టి యర్థవ ను
వ న్పదని యన విని వ రో త్తము లతి
హర్షము ఉ టొ ది రవింజా నార్భటుల
విన వివ నన ఎ తో క మిము్ది వ 20

తే గి చెట్టున చెట్టున డియు ట్టన డి
గుట్ట న సు లేయుచు ట్టరాని
వార్షమున రమ్ము గానము తొ వారివత
వేగిరప వి ఎవరుం ఎటుదు కు డ 21

తే గి పర్వ వా ర ల వ మటుల
వాయువులా ఆ ని వ చ
వానము టొడ వి కరముల నొక్కిమోడ్చి
ను టుమ ర నప్పుడా ఎవరు ఉ 22

* గానము ద వ దాత్రిపై డి ది

ఆ వె అమ్మహీ ధ మ్మపై నిల న దమలర
మలరి పై సెలయేటి గట్టుల డు
అ గాదులు టా వి ప్రవార్ష ఆ కి
తా త ర లు పై కట్టి నేయు 23

తే గీ దయాల ం బల కొను లంగ
తెచ్చి ప్రజలు లిచ్చిరా సచ్చరిత్రు
డైన ఎవరు వ్యాస వ్రతవరుల
కొ దణా రి ామ్మల గూరుచు డి 1

వాయువ త్రల ా దాను తాడెలిని
జాది రి ె వ్రట

ఆ వె వనయుతు ి జా వ స్కం గురు
వృద్ధులై శ ్గవగ వీరవరుల
శ గడున ్ర్ం గ యా క చిని శ
నాపె పేవ ము రె ప ఖర తరిని 25

ఆ వె వాసువ ల నియల వ దఱ గాడి వ
హా ద్రవర పు ఖ దర
నైప ాశ నా ప ా సులై ర
గారిగొం ంా వరుల 26

మ కో పురివిల కు శ కుసాలు
యూ ప ఎ నె ాన వ
వరవ సాధ్విని భిక్షచరి వ
వ ఖహ జూచిత
పురుషు వాని ావ ద్రుని
బుద్ధిలిర్సి ఎసిల హా
తరుణి దుర్సం వెం డి
తా మొ దవు హు రెడి 27

మ ా జడిలు గ రెను వె ్ర
వ్నుప యొ్య శరీరమున్

ఎడల ధైర్యము కొన్నదమ్ముల
జాలువార గ నక్రుపుల్
పెర ర గ్రాసమూక పెట్టెడి
వివిధ దుర్భర వేదనల్
ఐరదు ధూళిని గప్పు దేహము
వు మతిమత యా దెడ5 28

మ। ా అని వని గ న ఋనాయుకు
డద్రిచరవరు ల కటన్
మనము లర గ చూదివచ్చితి
మహాజ సేనను మాట న్
వనచరాళిని గొ దఋవ్వుదు
వాలమల్ పై కె త్తి చే
అ ఎ దులాలున నాది హర్షము
లయు వెలి ్ర కటి గన్ 29

వ ా కొ ద ఋరువ కి లధ్వని
కొ ద ఋ దున జెయ గ
కొ దపే గిరి పర్వతాగ్రము
కొ దఋగ్గిరి మ డియున్
్రకి దికిన్ వడి దుమి రచ్చుడా
కిం లేమి పొ౦రి న్
పొ దుగా ఎ్ప్రసియు చి లాఋవ వ
పొ ది రమిాన దమున్ 30

రరల ఋనకము గవ గొ టి నవి కే
రి ఋతు డవి యూరక

దివము న గడు రా జనేయ క
డిన్ వడిన్ దిలకి చి యో
హావ మ! తోయధి నెట్టుదాటితి
వరయగా ఎదియామహత్
మనగ గల్గితిమ య్య సీదగు
మహాత శ కా అముంన్ 31

౧౮౦ బలముచ దున విక్రవ బవ
వవనజా! సీపాటివా
రిలపుగల్గరు గోయవచ్చితి
విట్టులబ్ధి రి చి నీ
తం వుం గల రాజభ క్తికి
ధైర్యముచ తు్య క న్
కలుగు నాశ్చర్య బు నావ ది
ఘనదు కు దవు మారుతీ! 32

౧౮౧ ధరణిజా మ యూరివచ్చిన
ధన్యజీవివి పావని!
ఎరపువాణ్య ద వయ్య! మూదగు
భాగ్యవశముచ నాతలో
దరిని జూచితి కృష్ణనేత్రు ద
దశరథాత్మజ దమనీ కా
వింతాతావము వి డి మరి ణ
వి వ గలం డు సుఖ బు గన్ 33

కం అయిన విటు బలుక గ న గడు
ద జాత్మజా తారతన్
వ కర్ర ముఖుల్ మ గోధధి
వవ నాశు ం దాటుటన్
నకదాతను దాచుటయు రా
క్ష ల రా గు రావణున్
గనట నాదిగ నైనదానివి
శివతత ను ద వల్కగ 84

కం వినగ చేదత రచ ను దగ
వృద్ధ గ్లు నేతి య
జని మారుని గా ది యడిగెవ
జన డా ను సీపెటుల్
దనుజపురమున గ టి వచ్చుట
ధారుణిసుత యెట్టులన్
మనగవేర్చెను కరిన కంక్కత
మానుషాకమ ల దునన్ 85

మత్తి రావణు రెటుల దునాయు ధ
రాయి గా కొడగా చివన్
పావనీ! వివిం పు జానకి
వర్కవట్టి నుదుల్ వదివ్
భూవిభు దరిం ప తోవ గ
భూమిజా వృత్తా త మా
శ్కవిథ దరుగ దె వివరము
గా వచి ఘ వట దు విన్। 86

క. అనిభా వ తు దద గ గ
విని హనుమ ౘవార్ష మతిని వృథ్విజ తిథ
ని ౘమొక్కి ఎక్కి నిట్టు
మమనేను మహే ౘశిఖరము గోరి పెంన్ 37

వాఁఁమ తు ద ఆన ల రి టోయివచ్చి
విధ ఐ యు రిఘల జె ప్పట

వవనిధి దాట గ మి ట
జను ద గ ఉాడలేదె? శరవేగమునన్
జను నా జలంరాశి
గవఁబడె మైనా వ మ వగ ఐద్ధముగన్ 38

తే. పె. దారి కడ్డమైన దానినే గని విఘ్న
కారిగా దల ని బఃల నడిగను
గుల గొట్టి నె చి ఎర్ర శిఖర ఐ
వాలమె త్తి గాద లము పేర్మి 39

క. గిరిశిఖర బాదెబ్బక
విరిగి ధరాస్థలిని గూల పెఱది నో ౘదు
దఱడె ది వత్స! యని ఎ
త్వరగతి నన్ బిలిచి మధురగా గ్ఫల లికెన్ 40

క. అనిలకుమారక! నావక
జన న న్ ఎఱ ది నేను నమత! నీ
ఎన ౘడిఎగుదు నమ్మన్
ఒనముల మైనా మ ౘదు శరనిధి ను డున్ 41

ఆ. వె. వౘజధారి తనదు వౘాయుధమున ఎ
క్షముల నరుకుచు ద శైలము

వెఱఁది శ్రీఘ్రగతిని వఱచ్చె త్తుమ ద నా
గ్రయ బు విచ్చె నచ్చిరాజా 42

ఆ వె. వను సాయమువన పటువేగమున వార్ధి
దరుకా టి న టి షేవ నుగమ
గాతువిఱతు దవగుట విపుడ నీకెదియేని
శోంవైన పేరు చేయవలయు 43

ఆ వె. ధర్మపరు చేన బర్మతత్పరు దును
క్రుకొరు పేటి విక్రమ దు
ద్యుమతివ శక్య తలని దూ వొటమగూడ
వర్ణమతివి ఎాజ దుకొన గ 44

క. పీగావరి వ గ సాయ
తోశఎవర! యువట వేచి పు టి నటన్నన్
రాఘతుఎవి గార్య బున
పై శర వడి నేగుచు టి నని ఎక్కి వెనన్ 45

ఆ వె. గోపుడు ఏమి ట దొడగని ఎుర యవ్
నగమాత నవ్న వేగ గ్రి గ
రక్షుదు ద నేను వచ్చిన కారః
వివరమగ వరి వినక వదియు 46

తే గీ. వక్త్రిమున పె ధి నమ్గ్రి గ వచ్చుదు ద
కాయమున పె ధితివి నేమ కదువడిగను
వక్త్రిము తె ఒ వన మి దురరణ వదియు
పె చితివి గాయమును దాని మి చునటుల 47

క. ఇరువురమిటు తె చు టో
వరు గ దా ఎుర తె క వ త్రి ఖతిన

రముున శతయోజనములు
ఎరికి చి ర ది ది ఎ వు ఎటువేగముగన్ 48

తే। గీ. తేఎ అ సుకమా|త్ర ఋ ళ్ఖ తివి
దూరి వ క్త్ర ఋ వెలికిని జేరి వేగ
ముర గవి వచ్చ నది వమ జూచి లికె
ముర యమదాన వచ్చితి ముఠలు ఎ ఎ 49

తే గీ రామకార్యముగ ధరా ఖత వెద గ
వరుగు పీదు టివ నరయు కొఱుకు
వచ్చినట్టిదాన వానరముఖ్య! నీ
కగు వుత ఖ త నరయ గి వు 50

చ అని వలుక గ ాముర
అట్టులె న స్యెం ా యు చే
తన ముదా మ వ త్తితి ఋ
ద బుఎ ల్కా ను నేమ వేగ మి
టున చన దు ధా నటు త
టాయున నాదగు పీద జూచి వె
టనె ఋ లాగు నున్నటు దృ
ధ బుగ దోఎగి నెమ్మన బువన్ 51

ఉ కారణమేదియో తెలియ
గా న నము దున విళ్ళ ఖ చి నే
నీరధియ దు జూడ వట
నీడను లాగుడు ాదుచె త న్

జేర గ సచ్చు రక్కసు న
    జేయ వరాక్రమదుర్మ వర్ధి నా
చేరువ నున్న దాని వరి
    శ్రీమ చూచి క్రూరమాన వ్. 62

ఉ. ఆదివసా గా చి వ్వి ఎరి
    హా మ జేయుచు పెద్దగార్చుచున్
బెదరని గు దెతో ఎచియె
    ఎదిన గుత్తున దెబ్బవల్కు లన్
కదల పోరి! ఎవ్వ పెన
    గా కము దాలిచి యేగుచేదకో
కాదయట ఎ లేక నావ
    గాడె న ఎగ వోగిర బట 63

తే. గీ. ఆ లి గాని నకనకలాడుచున
దొరికిన దవ్వ తినుటకు లోక గల్గ
ఆ తువ) వివ్మ నేరని నే త దక్కి
అలుగుదానను యూచార మగుమునాకు 64

చ. అరియుటు యిక్క ర కృతి
    ట్టులె యియె రుగా యు చు నే
నని తటా మ్మాత్రమున
    నాల రిపోటిని పై మనల్లగా
రమవ్వను పెచ యక్కదియు
    ాన వ స్త్రము జె చె గావి కాం
గను గొనవేరదయ్యె వన
    కా మము జె చ గ నేర్తున చూగిన్. 65

క నేను (తుటి లను వా
సేము ౯ దియు చి యు నిసేకులోనా
దానవి కడిగిన బొప్పి యు
మాన కరితి గు దె బెకి వ గరిని 56

ఆ వె గి టి తె యు నదియు మే ం నయ కరా
రమును తో కరయుగ ము
(వేలపై చుకొని గటిలని తో పది
గూల గా ముచర్వకోటి బాది ౫7

ఆ వె ఓవరు వా ఎ ఖ పె నని చెప్పు
కొమ్ము ం ది నేను (వారవరితి
వస్త్రా ౦ చు ను యు ి వాదూర
పుద్ధి కవలితిర మ డు నున్న ౫8

ఆ। వె కరిని చి శ ్ర దు ం కొ ధి
త ము నైన దాని ఆంజి (గు కి
న త తొ రగ డు వగ్ర విష్ణుహమైన
నా తినొప్పు సేను గలది య ఎరి ౫9

క 1 వి విశనవ్వుడు నిను న
తం చె వుదాన దునం యని చె
తను జేర దానివడి నే
పొరబోటున నొవ్వ జేప యుదుగతి బోనా 60

క అరిగెం వనుగా చి విశా
చరి ం కిజ వల్కి పి జయము విన్న ౯
చెయు గలవా నెవ్వ డు
తరువరో రే డియ్య ం దను లోనా 61

కం॥ వివిదాది ఎఱ్ఱుక్కులను రే
యని ఎరమ తంయును వెదకి యిరఘుకులరాజిన్
గవనేంవై తి రా ఱు
ఘుంమగు వ ఎర గాలి చి వెంన్ 62

తే॥ గీ॥ క రాన గ ధచి చి త్తమ దు
రి త దు మ దెడ వ త వ
చన మయ బల్లై ప్రాార గోఅ
రముల వి ఎల్లినట్టి యూరాఎ మొ టి 63

ఆ॥ వె॥ వ న దు గదువేద న నేవ
కొచ్చియుద వాయనో వాటి
పెద్దదైన యొక్క వృత్త ఈ ఖవ
ను ద నావిమీదను డి సేమ। 64

సీ॥ దృష్టసారి వి వర్ది లను దిలకి వ
దశివన బొ ద గాఎ డివె
శిఖరావృత ఖ చె న జూచిరి
వరనర్షిని పద్మ క్రకేశ
మును రావణు దెత్తుకొనిపో నెడ వ వ
మ ఎరను జూచినట్టి వవవ
మును దాల్చి దుమ్ముచేల వి డియున్నట్టి
తిలవె ప్రియు గల్గి గ్గిరోయి

తే॥ గీ॥ వాదిగోన గ మూథ ము వానములను
శివాల బనె గోయు సె శిలై న
రక్కను చేరిలో కృ ప్రు కృ మిగుల
వెలిగ దుచమ డ నోదనమున। 65

ఆ వె ఓ టిజదమ దాల్చి యొరలెల్ల ధూళి
గ ్ర మలినమున కిలి ఒంగుచు
ఉ విదురశే కా శ్ఘుదల చి దు
ఫాల్గి మున్గి ముప్ప యన్యముతిబ 66

తే గీ వ త్రి దదు చేఒక్కి ప్రాణములన
విడువ దలచోయు మన్నట్టి విమలమతిని
అనఘచరితమ భూజుతి నగ్ర మూ
మునకు గా చిత ాయవ్నకు ఛరి చె 67

తే గీ రాముల ద్రుడి ఎతిని ధరాతనూజ
జాయుదు ద గ నేను తి శుపమును ది
రావణు నివేశమ దు నా్రికే
వాలహాలా యను క్ద బా గల గఒ చి 68

ఆ వె ధీరహా ది ాదుపెద్దదా ాయ బ
చిన్నదిగ నొవర్చి చెట్టుపైద
మరుగు జేఎకా చు తరుశాఖలను పత్ర
ములన గూరుచు తి తెలియరా 69

తే గీ రావణు ద త తనదు భార్యలనుగూడి
జనకపుత్రిక యున్న యావనము లారగి
రాఘవునిదేవి భూజాత రావణు ని
త్రనమలను యూరుదెగ బు ఎత్సరము 70

తే గీ కాంతాంవులగప్ర నిశ్చలత్వమునహా చి
కూరుచు డి గ గని దైత్యక బయ ఁ
దరి తేర నయ బుగ దవిలినమది
నాల్గుదెల ఒ జాచుచు నళినినేత్ర 71

తే. గీ. శోకమున మునియు ద ానుదతి జూచి
అలన ఎ చి సమస్క తులేలి తన్ను
ాంవ బున గనుమని కోరి య డు
రి చిత ఘూర్ణితవ క జూచి।

తె. గీ. ార్యమున ే నప్రి వు గౌరవి ఎ
డువేని వి జ ఎ తినెదనేను
గడ) మా ద్య చు ఎకిడి నన్ను
ఎని మహానాధ్య ధా జీత య యనియెం

తే. గీ. దశరథేశ రఘోదల దాశంధికి
పత్నినగుదున నన్నిటు బలాశరాని
విధముగ ్ర ా ్ర ప్రీ దెల?
రాక్షసాధమ! ాంవ మూరకను బోవె?

క. మునివేష బున గైకొని
నా దెచ్చెడి నా డు నీవు నానాదని కం
ిన డి ా డిన నాడే
జని ము దువ్వాదె? యముని ఎద బ నా

ఆ. వె. ఎల ఎరా వ ములు బిలాస్వల్పములు ధరా
రమణితోడ బొల్పరాద విన్ను
రావ న ద్రు డెడ? రావణా! నీవేం?
అతని దాస్యమునకునైన తగవు।

తే. గీ. ారు వాక్య నటుల్ లుక త
చిలివి రగిలెడి యనల బ గతిని కోపి
కలిత చేతస్కుడై ఎడికిలిబిగి చి
జనతజన ఒ బోవ రాక్షసవిభు ౦

ఆ వె అయిరా శ లదలి హావార బయి
ఎలు వారిమ డి పెలువడి యొ
వ మెుజమా గొడి మ దోదరి యన గ
బాది సుదతి బసుజపటిని జాచి 78

తే గీ వమమతీస శ జ గ వలదట వ
పెర్ణుండి కామెండితు ధైన వాని
రాక్షసాధము దప జే ద్రు రావణు గని
మధురవా క్యల నారవి మ దలి వి 79

తే గీ మితములు వాల ఐ లై నెట్టి మృదుళవా క్య
ములవి ప్రమత బల్కుచు తలియటో
లె దకోయి ద నరతో వేని నార్య
మని ప్ర స్నని గాఎ చి య తివ్వరి 80

తే గీ నోడ్కువిచన ఎ త దుష్టరాక్ష
సా నుం శీతి గొల్పెల వట్టి ఎరుక
వా క్యలను రావ ణత్నిని లు వామె
లె క్క వేయబిదయ్యె వారిక్క ద్రు 81

అదలి చియు వెదరి చియు
గదలి ఎ గలే భూమి వ్యవ వ బన్
వ దకతు గు దసూ గన
లద మేలు విసిఎ చి ఎర్వ మ యు ద్రువ న్ 82

క విడిచి ఎయు ప్ర బ రయు
వుదమించుర పట్టియు ప్రె హా తుర లవని
డి విడురి గ బాన
పాదమ / డు శంబు పొంబుగారలుగ వ దిలోన్ 83

క ।	విలంఒ పచు ద వొక్కతె
కల వి త్రిజటాఖ్య లేది కప్పులరె టిన్
సెలుముకొని తోడివారల
కలవిన దవి లే మెంగా విట్లనియెన్	8

క	ఠన గక్షి డి
చే కుచైవన్ లిన డి ౕది ది వసున్
మీ రొసె? జనకజా న
ప్రాతిచరిత్ర మ వధి హీం ఐతి ారా!	{

వా ముమో ఒదు ౯ాన
లేగ ఐ ఖనవ్ ర ప ఐలే దామెకి న్
దాశరధి తిక ంథప గు
నేఃి యులేక ాెమె విక గొల్వన వ్	{

క	జనకజకు శుభమొనర్చెడి
జనవిభు డై ఎట్టి రామచంద్రుని విజయ
ఖన యూది చెడి బ్బప్న
బన గ టిది మవ పాయుమ లు ఒ ఖుటిలు	8

తే గీ	శృధపు౦ చేతిలో బడి దావక ధ
వ నల రక్షి ఎ గ ది ఘాతనయు సాధ్వి
త యొక్కతెయే గావి చే గాదు
ఎరుల యె తటివారైన తిరుణలార!	8

క	కావున వ వమ దర మిుపు
డి వనరు గాఎత్రనేత్ర విన ంయరాజిన్
సేవి తమ ప్రార్థి తమూ
ఎవ లు గలుగవి పిపెమె క్రోధున్	8

క ఎవ్వరె దు ంములోపల
నివ్విధమగు కలమ గన నా యెదిరాం ధయ
బవ్వలిత ఐము టొ దుని
షవ్వముమలిఖు ను గొల్వ విద మలు దొల గున్ 90

ఆ। వె ౹త్రిజట ఎల్క చు ద విజ సు బగ్గ్లు రా
ఘవునక చు తనదు కలతెఱు గు
విని ౹పవార్ణచి త్తమున ఏచే ల
వ చి జన జాత లికె నిటుల 91

ఆ। వె దనుజకా తలార! తథ్య బు ౹ల ంనా
క్యములు మిమ్ము నేను ాపనేర్తు
న చు బలు చు ద ాపననాక్షిని
జాచిన త నేం ాే వార్థి 92

ఆ। వె మునిగినట్టి వ దిని ఒన విధి చు
మార్గ మెఱుగా మవాంబర గని
మాటలాడ ి చి మర న ం ది యు
జ కువ శ స్వ ప్రల కథచు ఎటుక 93

తే గీ నేను ెక్కడి ఎల్క పీర ాకి
జనకపుత్రి విని ం లజ వ ని
కార వ౹శ జ బులు ా చి పన్న
ఎవ్వదపు! యేల విృతి! విట బీపు 94

తే గీ। ఎట్టుదాటిరి వ బధి! ాబు నీ
జ్మదవునితోడి ం గలిరె! డీని
నెల్ల వివరి చుమన్న నేనిట ల న టి
రామచరిత బు ఎర్క బు దూని ఎుక 95

ఎ అన జ ప్రరామచ ద్రుని వెచ్చెలి
కిపాధినేత సుగ్రీవు డొ లు
కల దాతనికి నేను కడు ప్రతిపాత్రు డ
వానుమ అం డ వా డ వతిదివ త్రి
సక్లిష్ట రు డ వర్క ోదను
దనఘు శిత్ర దివ్యరియు కొఱ
ఎ రిగ వచ్చితి వ పె నీకొఱకిది
యు గుళియ ఎని యూపె కిచ్చి

తే గీ యు గం బుఎ యామీ ద యుర్వితాత
మి చ వ ద ఏ వి ఖడ నన్న
రాఎ లక్ష్మ ఇయ్యా మముగను
ల్లి నిన జెత్తు వారిచె తి సు నదిన॥ 38

ఎ రాము డె ఏసు ద్రు రావణు వధియ చి
ఎ వె దవెట్టు బనుటపేలు
అవి క ాపె వసవా ము ఒన
గ యంతియమన ం ఎ జ వ
ఎ జి వొ డీఎ యువక్యానుత యుడి ా
విన శే వయు నివక్షి చు
ఎలికి వృత్తా త బు బహువివం బుగా
ప్రరామువిడికొ చె సముదియు।

తే। గీ న త ౌవిచ్చుటి ది స ఖ రవే
ముగను ా ను స దిఎ చి ముగుద పాద
ఎద్మముల ను మిర్లి ఎయ హైన
నుమతి ఖ నా ర లె విటుల। 39

దనుజాలవ థ్య నేనిట పె
ల ద పెల్లవ రామభద్రుతో
మవముర ట్టు ట్టుల
మాడు ! ల్కాను ాప క్ష్మణు
శనజా వి దు వ ్చనటు
లెట్టు నై ు ేయువయ్య ! నే
మనిమెద రె ఒ మాఘముల
మ్మా ె ఎన్కట ఎ డ నిద్ధరన్ 98

క అమీ ద రాము ద్రు డు
సామీరీ! యిట వచ్చి పాధి చువ ది
కేమందు ఎ డ క తో కవి
నామాటగ రాంఠి విన ల్కా గదె? 99

ఎ ఆవనిజ యామా నవి తనే
ఎట్టగరావి కొం ద్రి
చేయ గ గలదాని ఒ చి మది ోవ
కా మ ఖ వర ాకారము వ
పె చి మామీ డు పెరు వకోవ
వ ఖ న దున్న దానవి వయ ఖ
దనుజేశ్వరుని ా త ఎ తో నుద్భటు
దగు వానం దొక్క దరుగ దె చి

తే గీ. వనమాల్లవ పెకలి చి పాద ా
వన్న వా ్య ఖ వివి య రాధి ఏ డ
కి కరుల ఎ వా ం కిశే
చ ర డవ వారలు ్వరముగ 100

ఎ వచ్చి వన్న దాక ఎరికు వొ కటిగొని
మెను దివేలమ దిని తీఱముఖ
వధించి చై త్యవ న్ ప్రాసాదము గని
పీ చి దుమికి యామీద నగట
న న్న క ఘ ేమాఢదీంయ దాని
చే రాక్షులను చితు గొట్టి
బూరి క్ర జ ఎ నేనూరళ ద ను ప్రా
పాద ము నెల్ల ధ్వ ముఁ జేఎ

తే గీ ఎ త్తి థయ ఁ జన వచ్చి ట్టి
జ ఋమాలిని గూఢ వెు వారి చి
వాడవచ్చిన రక్క గు బనెల్ల
ఎరిఘ కే మోది ఁ ఎతి చ్చరితగతిని 101

ఆ వె జ ఋమాలి నిట్లు వారి చి వయ
రముగ ఎరిఘచేత రాక్షులను
ఛ ఎవా డి ఘోరవత్త్యుల ఎ
మా త్యులరుల పె దైల్యవిథ ట 102

తే గీ రావణాఖ్య న రణమునేయ
తరలివచ్చిన మ త్రిప ద ఎల నాదు
చేత ఎరిఘల వ కు పె త ను
వ చాానమ ము ఎ క్తి వదిమఁ దనిపె 103

తే గీ ఁ చానానలము ీన థ దనమున
సైన్యములతోడ వాతఁార్ప ఎ స్వరముగ
వఊ దవియెడి కొడు న వ్యులరవిఖ దు
నావావ ముని తిన ఁ ోనతని దా । 104

తే గీ ఆ ఖన తెగియు నయ వ రమున
పాదముల ట్టి నేలపై గ లాగి
గిరగిర ద్రిప్ప డపైచి విరిచి గొల్ల
చేతు ను వేలఘురిఘుల పెను గొట్టి 105

తే గీ ఆతః దనువుల గాయ గ నమితరోష
మున ద గ డవి చేయ తన కూడు
వి ద్ర త్రనువాని నహన లవి
యుద్ధమర్మజ్ఞ ఐ మ శో గుడగుడు 106

తే గీ శ ద్రి కూడె మున వా డ శరరి రాగ
వలని సైన్యములను గెమ ఘాతము గం
ఎ శ ఐ పు డ వ్ రాని
వా డిసినయె ది బ్రహ్మప్ర ద్ధు గెయ 107

తే గీ ట్టుకొనినవ్వ రాక్షుల్ గ్గము న
కిట్టి విగియు చి రావణుశర వె ద
బెట్టుకొనివోవ గైద్రైల్యవిఎని కోర
నయెః న ఘా కఱ విట్టు లయురఎథను 108

తే గీ ఎల ల క వచ్చితి? వేల రాక్ష
యలను ఐ ఎతి? వవి నేన శో జేని
చేత నత గంగ డి సాధ్వి ఎత కొఱకు
చేనితని ఎర్వమని ఐద చెప్పవా ర 109

తే గీ నరయుటకై ల చేరినా ర
ఎనని ర నెను ఎామమమి వానరు ర
వర్కయూలని మ వి యర్కుక లున
కేప దూ ను రాఘవు డిట 110

తే. గీ. వచ్చి — ద నత ద నన్ యతవ న్న
వ లన నీ వివిం చి న మనమగ దు
ఎ క్తి రరా శ్రీరామ భద్రు ఎచి
ధర్మ జ ద నీదు మేం కై యనుమనె విటు 111

క. దర్మార్థ — వ ము లో
మర్మ ఖవ నీ దెలి మది దల ని నటుల్
నిర్మలవ తి ఎనుమని యా
ధర్మము వర్ధలని రతి నయు డ దెలిపెన్ 112

సీ. విష్ణు | దువ బల నె పెడి యుష్మ యా
మన దు నేన ద కమ స్త్ర
దైన రాముని — డ ల గూడె ఎ ట్ల యు
కాక ర్ష ల దు య ్క రతి బలి
దల జా డెవ్వ దా నాద తరుణిని గొ పోదె
వానిని జ ఎ వావత్ని డెగ
నీదు వాయ నేగోరితిని యవ
వాని లు లు ఎని ాలి ్కి

తే. గీ. నా మ గం ్ర్ర ర యు ిగమిత్ర
వ శజాన కేం యొతిగి చి వాలి(జ వ
డేయుము ఎహాయము చు నేజ ్కొాన
అన జల గాతు దు రాఘవు డటురె యని ||

తే. గీ. అగ్నిసాక్షి నర దు స్నేహ యు ్య
వాలి నొకలో వాతమార్చి దా గా లిమి
ప్లవగ రాజ్యమువ వన్ను బ్రహ ొస్పె
ఎత్యవిక్ర ము డా డిజ 6 ల 5 । ||

ఊ ...
క ఊ౦గిఘవ సాయ గ
బి వంయు వె౦ె రాశి ఘూ దే
౦ు౦ ధర ను ఎద్ధు
వివర్ధు ఎా ద ౦ేకిదూ౦ప్ 115

తే గి ఎా ౦ర్రా మక తు ల వనవరా
రావణా వీదు తిరిప్పె రా మున పె
వీదు సైన్య ఎ నెల్లను వి ౦యి
బూ౦ ఎ మున్నె విదుపుము హూమి ఎ క 116

తే గీ తెలియవే ఎ ౦౦కొణి దెవ అ
మున్ను పాపాయ్య మె రి చి యున్నరావి
వి బను గొ ౦ వా రి ౦రవరుల
ధైర్య పాపాంములు వారి దుల బకొమ్మ 117

తే వె ఆ౦ ౦ిలె అ ౦ చు ౦ ఏ౦వవ
వ క్తి వది ఎ రోద ఱ నెను
౦ఎమె ది వా ఒ గ్రుద్దెళ్ళగా దేవ
౦ల్చు బ్రావాని ౯రణి జూచు 118

తే గీ క్రూర కర్మల నేయు గ గోరు ౦ ద
దుష్టబుద్ధి మహాపాప ౦ర గలు
ఊ ఠివా ౮ ఆ చు న ర ౦వఠ
చ ఋ౦ి యూష్ట ౦ ను దీద త మలరి 119

ఆ వె వారిరోవ ను కి ౦ణాని తు ౮ వి
ఫీఘణు డ దన జవి౦ది ౦
౮ద్ద వచ్చి ఎలికె నన్నతో ౦రితి
డా జ ఎ నౌదవు ద ను చు 120

పాతకరులగు దూతలు
చెప్ప దట్ల యగల మన గావవ్
పాలవాదిలై న దూతను
వా ము .వి గూడ దు రాధ .. 12

శ్రీ హా య దారము వొన్న పాతచరితు
డ వి జ గ యూపరా దవి ష్ణు డీన
న గ్రై ష మొ రి వ నగునటి ద్రు
అభిమ భిది రాజమ్యు దఱగన ॥ 1?

ఆ వె విఒ దైవ మవి ఫీ ణా దనవిని
.వణు డు విరివి రాక్షసాళి
శో గార్చి ర డి యా కవి యూజ్ఞ
.య .దు .దు చె జేరి 12

ఆ వె అయి నారి చీరలను చివిగోయవ
గర్ద .రికలమ .ర్చి వాద
వాలయు ట్టి వహ్నారగుల్ప గ
.. మూ లె్గ ణాట్టుమట్టి 12

తే గీ గ్గమలచే ఐ ధి వ డివ నన్ను
ఎడికిలి విగి ది వొ.ఉదుయ .ట్లనటుల
దాదుటుమ వహ్నా చెలి గెడి వాలమట్టి
.లయు ద గ రాక్షసుల్ గ కుతేయ 125

తే। గీ గటి వాటి పురిని వరికి మహ్వా
ఎ.డి. దై ౪ నటులు .ట్టి
.ధ లి చూచియును దాధి .వయ్యె నా
దము ఫురి మన బు దవిలియు ద 126

ఆ॥ వె॥ రాజ మార్గముల రాకఁ జేరి నే
వగపులను ట్టి ఉంట నాదు
తో గాల్పుటయు
విగరగను ాయి ఎలుచ బు ధ 127

ఆ॥ వె॥ ట్టిావట్టి ోవ బు వచ్చి ఆగిన
బుద్ధినెప్ప గ వారికి ాదరైన
కాయమును చిన్నదిగ చె ట్ట డి
కట్ల ద యల డి ఉపడి 128

తే॥ గీ॥ ా మమున పె చి ర్యాకారము గఁు
ఈఁుఎ దియను రై ొని చి జనవులు
దర్పి మరగి ఎ ్టా దా ంచెర
మ దుసను చేరి యోగ్నియా యవ 129

క॥ మ దెర లా ాంములో
ను దగు స శ్వా గా ొదప మ వ ట
మ దెరుసట్టుల ల
ఒ దైవ క్ష గా బు మిగ ద గాల్ప 130

తే॥ గీ॥ ట్టిల వె్ల విటు వహ్వా ధ మ ుదు
జనకసుత చార్చి నా న కయము ఎిగె
ల గాల్చితి గాని వే ల ాన
ధరణీసుత యుు ప కన వాఁ దల ఎనైతి 131

క॥ పురమెల్ల దగ్ధమైనది
పురిగాల్చిత మరిచి భూమి జ్ఞతి మాఁన
పొరఁడి తప్పనరి పితి
పురమెల్ల గాల ఎ ఎ తిరి యుప్పి? 132

చెలిచిలి ావ ార్య మిటు
ఎ మ ఱ పాలుణ యే
పెలవికి లెదట చు విం
ఎ దుట ఎ ద గ య ట దారణుల్
ధరి ు ామన మ ఖళ
ద ఐగ ా క్రిం ల్క వెమ్మదిన్
రిమ ప్రార్ల మొ దిలి న
ాయము లేదవి ఘామి వ్యళన్ 133

తే గి ారిణలి ా క్రి సు విన్న ారణమున
విమి ఐ రిటు టొరయా ే
అన్నిగా త్రు రు శీతలు దగుఎచేత
వ ఖ ఎ కుప్తమై ేయు దనరుచు టి 134

తే గి మ చివా య గ మాయ ఱ
మ్న లదురు యమవిట్టి ారణముల
రిలుగ గలదు నన ఒవి ల చి మదిని
దు ఖమును పి డి మిగులం తో నైతి 13౮

తే గి అ నె రాఘవవిదేవి చె ల తిగి
యామె ాల్పును టొ ది ప్రవార్షమతివి
రియవె ర్య నెర్చి ర్యతము నెక్కి
మిమ్ము ాడు గడి నడి మి టి ఎ 136

ా ౧ ఇమ్మ గోభిధి ాటిరి విన లేశ
రణ వయిధైన పియుంగ్రభామ లిమి
త ము గల ప్రారామ చ ద్రు వ ఠకి
నళినము ఆ ార్య మొనర్చినా డ। 137

ఖ దరా దము

ఎ ార్య ఋం న్ని టి
వో ఎవరురారో ాఋత నొకి_ ఒనవ్
చే నార ద ాగు
ర్ రముగ లిప్తా ర విత్తమెంర్పన్ 138

క ఐన ఋత ాఁన విధ
ఋన వివరంబూా నవి చి ధ త ద ర
_త్తనయు వానరయూాద
టంబు ఐాచి నా ా మర టద్ది దెవి ను 139

తే గీ ఎ ౕల బు జాదాచి_త్తవ దు
న ా యు గర్గ నాకి న వధి న_
వటువ తీయిత ల ్రభావ మొ తె
ాద్య్రపాధన తెనాఎ కాంబు ఎ 140

తే గీ। అర్కజాని ్రవ ఎనాామెహెబు
వట్టి యు_త్తను ల ఎ ఎ వాా
య దు గంద ను రావణు ట్టి ల
వతిని దెచ్చి ను వి ఎ ్ర తి యు దె 141

తె గీ ర్వ్యా ం గా ప దాలిపెట్టి
వర తా ల ద వ వగాదె
ఐన ా ఎ ా ఋ దావ వి
్రటతికియూా ల ా రాపెబు ను 14

లె వె ఎత ఎవరైన సిం గా ్రభు దెవి
కాల్చదేవిరి గాల్చి గడు
ఎం ్వాన వీరు దొ రాయు దె
చ ఎవిడిచె నా ఎాటరే ్రదు 143

వాహమ శ డ తాదెవివి డోఢ్యావివచ్చి
ప్రాముని చర్ని చు యుక్తుని వె గ్రతి

వ జన యతా ప్రావమున
కంమ య జ చ య గలు మీ
వ నెమొ ఎ కయ య రిక
మా ది మీర లను జ నిచ్చి క
వ మివ్వదేగి దుష్ట దగ
మా నభోజని వారి చి
నాని ెప్పి ాము డ చు
ద న దా ద నా గు తావ్యకున్ 14

తే గీ హి ర ఎజ నొఎ గిన మీద నేను
చెయిదానివి చూచి డీ శ్రియగ ని
దై య య విదశి చి ఎర్చ్యమె గ
ా ా వి ద్రి త్తున వారియాశకు 11

తే గీ వ నర న ాచేత శైలాయ ఎ
దావ దురెగ్రంటి దివ్యడుయ నైన
దయజాలన వె ామే మీరు 1 యయు
ప్రో వ్యవా విదె ాఐవోం ా 146

ఆ వె జ ధి దాఎవచ్చు చెలి చుని జ్ట
మ దర య నలన మొ దివన్ర
వా వ తు దా గర్గాహ్మై న్యము
ె యవాగ దధి య దక ద 147

తే గీ అయర్హైన య వారి చు న నదు ర
ఁ తు సీయ దానవి ఎయియా నెనని

ʼనస నీలుల మ దరపర్వత ఎ
నై వ వశియ ఎʼతు ర ధి లలు 148

ఆ వె మరువరాని వారు నై దు ర ద్వివిదు డ
మహా లలు వారి మార్గ్నన గ
యక్ష రాక్షులను పక్షి ʼవ్నగ దెవ
తలను కాన ఓ ర తగినవా ర 149

తే గీ ఆశ్వరి దెవతం పీరాత్మజాలు ష్ట
వ గముఖ్యలు నిమ్మహాభాగు లరయ
పిరిపెదిరి గలవారు లేరు వీర
లమృతపాన బు గావి చి నట్టివారు 150

తే గీ ఆశ్వపి దేవతల ప్రతికై విరి చి
పీరికి వర బు లొ గెుు పోరుʼన
గిరిగి జయ గలిగిన పీరు దెక ర
కలుగ దె దును బహు పరాక్రమముల విరు 151

తే। గీ ఎవ్వరో యె దుకి క పీర లిదఅన్న
బాలదురు ప క్తి తరు ఎ గరమున
నైన్య వాత బగా ద్రు చి రి రముగ
ఓదరితో ము చ మేటి ం కాంర 152

తే గీ థ క్క మెునరి చితిని ల క వహ్నా గాల్చి
మోజాడీరెను నాపేరు రాజమార
మ ను యెల్లరల జాట యుతు ర
వవిలవ్రు ర వానుమ తు ర దట చు 153

చ। అతిబలలా రఘూద్వహా ర
వా వి మ్ము ర లక్ష్మణు డు సీ
తీ ని వ హా లాన్వితు డు
కిరంటే దగు వర్మ్యజ నే
తతము రామపాలిత ర
మ్మధ) రాఘవు పాదపద్మమున్
గతియని గొల్చు దా దను
గాలుపుపట్టిని యా ఆనేయు డన్। 167

తే. గీ. ఎటుల దాట చిరిచి ల నె దువిన్న
రావ లక్ష్మణ హనుమ క రవి మార
గమమంలె మారుద్రూ నాటులాం
వను తీయుత విభుదు గావ ి అయి 168

వా యువ తుండు పుల రాదెవి భ్రతిలి
దెల్పుట

చ। రవ పరిప్రరామణి య
వారిజలేణ వదేవా ఖ్రల దా
శరథి పద యుల వ్వాదయి
సార మ దున నిల్పి మ న్యం
మరుగియ ట్టి చ దురని
మాద్కవి తా రిని త ర్తో
రి మన బగోర నా
పాద మూలము 169

సబ్బతు గా చి త
వ్వాదయ ద ి శ్రే

ఎదెరు బాధల రికి ˇ ˇష్టిరాని
కో మొ ్ౖరమ్మరిగ రా ౯ ్ౖరుక ౖ మ ము। 157

తే గీ ఆ వ౯ో వవమ్మ౯న వద్దురాక్ష
్ౖరైన రావణా౯ు ్ౖర యటమటి చు
అనరి దన బొడగన ఎల ౨ డి
౨ేఉ న బోలి య్ౖర ్ౖరల్ బారకున్నె? 158

ఆ ౨ె తెఱ శేక తెరటతెరటగ ౨టిడు ఋ
మావరి వయి యవవి౯
రామచ ్ౖరద మది విర తరంబుమ ౨ిలి
ధ్యావమగ్్ౖర యగుద దల చివ త 159

తే గీ ఓక్కనారిగ దు శా౯్ర లొప్పెనయటు
౨ా గి వొరలుచు వ ్ౖరడు ౖ గు ౯్రాదయ
మెవ ని వచి తు ఎ ్ౖరరామచ ్ౖరదు
మ మున దల చి పొ౯ిబుటు వ రువ బాల। 160

తే గీ ఎ ్ౖరకి తరు దె శ విర్ప ధముగను
లనను బాధి మమన్న నా తలిదబోతి
౨ ౨ము ను బవిదాయె జా మన మా
నోజ ˇయి రామచ ్ౖరదుని బుద్ధి నిల్పి। 161

ఉ మా ౨ యె టిచిర తన
మధ్య ధరి చి శరీరమెలిదన్
ఛా నయట్లు దుమ్ము ద
పుణ్యచరిత్ర విదెహ౯ుత్రి శా
వేం యిట్టి యొ టిజడ
్ౖరవే గ దైన్యము నొ దు మోకుబో

కోసలరాజచంద్రు మది
గోరి యెంచుచు శోకమగ్నుడై 16

తే. గీ. నా తిరుగాఁగిన సమయమునఁ గాఁతుదలంచి
తరి యిందు వలెఁ జే యన్నతా గి
నపలచరితన యెం నే పరవశాత
నై పాపారవముఁ క్రిద చితను ద। 16

ఉ. శీత చిత్తమైన నరాలశోదరి
శయించి రామచంద్రురాక
దావ విశ్వసించు మను నిలిగి నే
నర్కాశలని దూరి య ఖరి 16

చ. మనము పెంపునటుల మాట్లాడి వచ్చి ది
నవరమున వది చి వృత్తమెల
రతివ కళాస అరణిలాకో నైన
ల్యమును వది ఏ ప్రయాణమున। 1[illegible]

తే. గీ. మిగుల తోషమున నా దె మేదినిప త
క్త్రయ దాపె తెనలేని తన్నలదు
విత్యమాపె దాచారవిరత గాన
చ వసున్నది రావణు నదను యగును 16

తే. గీ. ఈ క్తివదమని పరవశవ వల ని
త దెచ్చుట తేవ వళి చిఖోయు
కేవల విచిత్ర మాత్రుడై భూవిభు డు
రాజుపుడు ఐ ఖ రావణు రమన డు 16

తే. గీ. వా మగినే కృశా గియో జనకజాత
రామచంద్రు వియోగ భారమున చే

పాద్యమి చ్చి చు పార ణ వగిది తమవు
శ్రీ ఱతను బౌ ద మి లి గృ కొ్చ్చె 168

తే గీ ఆమహాభాగ ఎతి దు ార్య వాయున
మని గియున్న దటి చు న జవతనా
ర గదాదులతో ల్కి యవలిార్య
మేమి పేయ గ దల తురో ఖ ననివ 169

అ గదు ద ఎాదెవిని దోఱ్కొనివచ్చుట
నమ్మతి చుట

తే గీ పవనుజా డ ఎల్కినట్టి హా ఎల్కులెల్ల
న గదు డు విని హాసి చ వనితా విట్లు
దన జల ఖ ఎ తోడ నా దళనదాన ని
దునుమ నేనొ క్క నె ాలదు క్రవ ణ 170

తే గీ। ఆప్తముల దాల్చి ట్టి మీర దిఱ నమ
గూడి ల కకు వచ్చిన కాదవగలదె?
అ జనాత్మజ దొక్కదే యసురపురిని
లంకను దహా చి రా డె? యేళ లేక 171

క జనకతనూజన జూచియు
నున మూపెను కొ డు బోక మాన చరిత్రు
ఇనకులు జేర బో్రట
కనుం ఎదు యుక్తముగను కిఎవరుణాలా! 172

తే గీ। వినుతికెక్కినవారలు వి్ర మమున
జనకజను జాది కొ బోక వృథపుకడ
వ గవను జాచితివ ఎ సు బొ గిన మది
వలుక బోవుట చూడ ావ్య ణ గాదు 173

తే గీ ... రామున రాత్రిమము న దు
దెవదా ... లైనను దీటురాం
భావరంయివ దు మనతోడ ... ల్చ దగివ
వా ద ... వ దొక్క ద ప్లవగులార! 174

... వ ల ... వడి ఆవి
... రివ దిగి వి య ఖరం ... ద ఆమ వా
రావణుని ... ఎ శ్రీ ఎ
తావ జదలాశి దెచ్చెదము శీఘ్రముగన్ 175

ఆ వె ... ర మనము శ్రీరాముచె తకు
... మేలు ... క వ నము చేయ
... డి మేమిగిందు లదెల్ల ... నుమంతు
డా డె ... వచ్చె ... మెచ్చ 176

ఆ వె పీరవరుల ప్లవగపీరు డీమారుతి
చ ... యు ... దె ... కార్య
ము ... ము ... మ ముగియి చె గావ భూ
మిజను దెచ్చుటొ ... ఙిగిలిపోయె 177

తే గీ భూమితను వెంట ... రఘుని గవులవ
రామ ... త్రులమ ... క్షేమ మొదవ
... దానవను ... వారి చి
... దెచ్చుటొ ... ముచిత ... 178

... దెవివి చూచివచ్చితివని ... రాముడు చెప్పుటయే
... ముచితమని ... ఐవ ... చెప్పుట

ఆ వె వారి ... డిటు ... చ ను ద గ
... న ... దవిమె ఎ య ...

ప్లవగముఖ్య! విదు ౘ్రల నే వి చి
తగనిఎవివి ే ఎ ద దు మనుఎ 1 9

తే గీ రామసుగ్రీ) ల ఫరా బూట
జూచిరమ్మని మనమిటు జు దవచ్చి
చెప్ప బ్లదియా ్వి పేయనగునె?
అర్హు లవి (తిఙ్ఞ వప్మగుమ గాదె? 180

తే గీ జనకజకు దొ గిలి చిన చెనటి పెక్క
దెల్లవా డైన నేజ పవేని వాని
రాఘవు డ గానద చ (రాము డన దె?
వి దుకొలుపున మేలన చు డ ఫలు 181

ఆ। వె ప్రతిన బూనెని ాలి చుకె గావి
త ప్ప యెబు గొట్టి పరటిక లు ఇ
తనదుప్రతిన దీర్చుకొ జూచునేగాని
ఎ జూచి తప చు వొక్కా? 182

తే గీ వ్యర్థమగు గాని మనశ్రమ సార్థకవు
తృ ప్తినొ న గదు కావున తెలిఎ టుల
ేయ గూడని ార్య మ జేయ బూన
తగుదము చెప్పన త యాదేర్చి ఎదవ। 189

తే గీ ఎతను బూచిత నుఁ చు తె ్పవొకచె
మిదికారఁ మ ాన మాటి ద మని
చేయ దగినది లేమిచే తీంతనా
కొలుకనై ల కకేసట కూడని వి 181

తే గ లా వ రు దు ఎసెదు ఎక వావ
రుడుమ తెల్పుయట నని పలు వ

వనచ్ఛలాది వనదర(ప్రముఖులెల్ల
వారి వ ఱ్కల (గ్రీవు డాదుపెద్ద 186

వులు మధువన కొల్పుద

ఆ వె కోరి యవ్మహేంద్ర ధర మున స్కరి
గగనవీధి నతిగి చరయమున
వివిధ వృక్షములవ వివిధ లతా కు
మలయ గూడి మిగు మోదమొం గు 186

తే ౧ వ దవి ద్యాన వనమా యన గనొప్పు
మధువన చూచి యామర్కటములు
మర న ్రగోలచె చి యమ్మతిని దెల్పు
మ పు న గదుని గోర న త నత డు। 187

తే ౧ ఱా వ వృక్షము ల దతి యమ్మతోను న
మఱియు న వారు వినోదముగను
వనమువెల్లన తిరిగి చా వ మలోని
మూ ములు దెనెం దాలిన త 188

తే గి మెక్కి త్రుప్తి బిప్పరై మెలగ చ డి
రప్పనప్ప పిన్న క్షులై నయటుల
షట్ట ట్టు యుని లేక నెట్లుమది
దో దుచో యట్లు పేయ ౧ దౌత గిరషుడు 189

క కొ దము గానము యగ
కొ దము న్మ్మ ము ఎదు దము నన్యన్
కొ దము ము బెట్టి
కొ దము దు త్త న దుకొ దము దుము న్ 190

క తిరుశాఖను డి కొ దఖ
తరు ఖో దుముకుచు ద అరుగరి మంఖ్యాల్
తరు ఖము డి క్రి ది
త్వరితగ న్ దుమి ర్ఫుడు పరమోత్సు తన్ 191

చ వివి నవ్వు నొ క్కరు ద
పెళ్లిగ కేకలు వేయు నొక్క డ న్
కవకవ న్వ నొక్కరు ద
క్కనవే పడియున్న వాని పై
వొ నిని ద్రోయు నొక్కరు ద
నొక్కడు జేసె దు రోదన బ నే
యొక డుమ నూర ద డు
యొామ ములై వ దుసావ మత్తులై 192

తే గీ మర్చు గోలనివా డుగా వ ర్కటముల
నొక్క ద మ కాన వ డు నిర్కవముగ
వ నఖను ద్రాగి తృప్తులై యూర్పటి చి
పత్రి పుష్ప పల బల పొదుము 193

దధిముఖు డ కపుల వారి చుట

తే। గీ। విరివి ధ్వ ఎ బు జేయ వానరవరు ద
వీర్యవ తు డు వృద్ధు డు శౌర్యధన డు
దధిముఖు దనువా డ యామధువన బు
ధ్వ ము జేయ దగదన తరుచరాళి। 194

తే గీ। ఎరకు యతి నాతని విరువ వనము
ఎయ్యవా గ బలను ఎర్కి ఫలమురేమి

దధిముఖ ద్విదరుల కో దణ్డమ కొట్టి
కో దణ్డవ ప్రతిమాలియు గోంచియు ।
। వనచర దణ్డ దము
ట్టిన వారివి బోలి లేదిని యా
వ మచు గాచు వానరుల
పాదముల బడ దన్ని ప్రాంతన్
తవపులు సొక్క వాడి సరి
ద తనఖ ములు గుర్తులేర దన్
కిల కవ గిల్లియున్ ఱచి
ఛిమ్ము జే రి యుబ్బు ల్కనిన్। ।

ఆ వె। వ ధువ గ్రోలువారి మారుతి పొడగని
భయములేదు మీకు వలనని
ప్రాగురనివ విన్న వారాయుతు ర ము
వానును చెప్పు టుల విను దని యన

చ। అయుతు ద ుదు దు తమ
ఎల్ల వహా వ ద్ర న్న నానమున్
బలబలగా తివిన్ జనక
జా వ గా చిన ధీరులౌటచేన్
బలమధిక ముగా ప్లవగ
నమ్ముదు కావలివారి మ త్తక
ము ౕ బగుల గ గొట్టి మరి
కోపక తన్నిరి తిట్టి రిచ్చమై।

క॥ కో దణ్డ లేవియ ద్రావ గ
కో దణ్డ మైపమ్ము వ మియ గ్రొవ్విన వా

కొ దల పీద ద మరి
ా దణు కొలి చెప్పుకొవ ౨ల వ దవ్ 199

ఆ వె। మధుప పత్తు వర్కు వివహా ణు
ఒదు మరచి రెచ్చి గోరవ చు
ప హానాదములను సేయ ది ద గిరి
కూడుచుండి రొకట కొ తమ ది। 200

తే గీ। చేయ రాదని కార్యముల్ చేయుదు వ రి
నవ్వు నను బ్రుబ్లచుం ది క్రొవ్వియున్న
వనచరులచే బాధి వ బడి దెం
పొర బొచ్చిరి మధువన పా కాళి। 201

తే గీ ఎలుగిధ బు బిడి దిసవార
లగ ట వనపాల లు బని వగ రున
దధిముఖున కిట్లు జెప్ప రా ళ బకోడ
కీశముఖ్యులు ఎఱ్ఱిన కీద శెల్ల 202

ట హా ఖమ తువి వర లమున
వ చరల దణుమ జేరి వనమెల్లన హా
దొవరి చి కాలుపేతుల
బనవు వావ్వ గ బొడిచి తరిమిరి వ మ్మన్॥ 203

కి అవిఎుకి ారి ఎలు ల
విని దధిముఖు డణుగుదె చి వి నచరాళిన్
వనమును పాడొనరి చెడి హా
రల గని చెన్న టి వేగిరముగ దరుమన్ 204

అంగదుఁడు దధిముఖుని దన్నుట

ఆ వె దధిముఖుండు నిట్లు దాడిచేయఁగ జూచి
వానరాది ముఖ్యులైన కపులు
వారి దాకినంత తారాసుతుఁడు తన
మదువచ్చెడి దధిముఖుని జూచి 205

ఆ వె కా న చునైన తండ్రి యకే వాలి
బిడ గద్దోస పొరవ తొరలు మూఁతి
నొప్పి బ్లు న దు వ్వన మూర్ఛిల్లి
తెప్పరిల్లి వేగ తెలివినొంది 206

ఆ వె తరవరాళి జూచి దధిముఖుండు చేత
బ్లు తీనె ద్రావినట్టి మత్తు
వనతమవు మరచి వ్యవహారి చెడి వారి
తరిమి తరిమి కొట్టి త్వరితగతిని 207

క అధికాధిక శ్రమ బిన
దధిముఖు డాకపులను డి అప్పు చుక వా
మధువనము గాచు భృత్యులు
వృధిలరా శ్రమలు తవదు పె బిగి రాగన్ 208

దధిముఖాది వనపాలకులు సుగ్రీవునితో
కపు దుశ్చేష్టలు దెల్పుట

ఎ। వరితె ౨ వారల దళు నొక్కచోగూడ
దధిముఖుఁ డనె భృత్యతతిని జూచి
మన దళము నేడు దివమణిన దను
చె తకే ట వేల శ్రీగతిని

అ గద్రమముఖ లెల్ల పవ్వుచి డి
యొడలెఱు గక పొన్న మద్రుగా
అర్కాయానిత్తోడ న దు డె దో
యవి ౖ విన్నతోడనె పత కర

తే। గీ పిరివ దఱ ఱ ఎ పు విరువ దెవని
తాకర ద్ర వ డి మ దక్కి శల్ల
మదువనము దీని ౦రలే దు మఘవు ౖై న
వనచరే ద్రు ఘ దీని గాాడ ఖ ఘ 209

తే గీ॥ తేనె గ్రోలెడి యాళ పితిరున వవ
మ తయుఁ సా ఐజేఎన యల్లవారి
రవిజా డూరక విఁఁదువే ప్లవగవరుఁ
ఏ దఱను వ పు సుగ్రీవు ఒదయు ఢగుచు। 210

ఆ॥ వె దుష్ట బద్ధు లగుచు ఎౌంరముక రక
తెల్ల విరిచి ్రభువి యుల్లమున
కొఎమొదవ జే పేంగిదివి విక
ౖ తుక గ దు పిరు వాతులుగాక 211

• దధిముాది వనపాలకులు సుగ్రీవునితో
కపుల దుష్టెలు దెల్పుట

క అనిఎలికి దధిముఖ దు తన
వన ఎరరకులోడ ్వరి ఐగ వి
గవిలో వ వెగఎ రవిజ
కినకులతో మ ్చోటి కేగి కడ వ 212

ధరణిపయు ద్రాలి రవి కు
చరణ ములవ ఁ విల్చి విన పుముగ దా

కరము హొడ్చిన పధము
రణ తు దస్థైచూచి ద్దయు రెకొ। 213

క. దీమ దప్పైతి వేల? మది
దెవికిథిత భయ ములేదు నీ
మావ మ దున గలుగ
మర్మము నా వ్యామయ్యా! నా
యానతి బ్బ దుమవేరుము
అల్లరి యరుగాదె? మె దుగన్
తేనియ లున్నవే? వనము
తిరు వచి పుము ఎత్వర ముగన్ 214

ఆ. వె. వధిముఖు డు లేచి తరణి దమన
ఎలికె పిటుల త దు బాధలెల్ల
తరుచరే ద్ర! నీదు తాత ఆ గ్ర ల కాల
మ లను ఐ డి భద్రముగను యున్న 215

తే. గీ. వనమ కే డ గదాదుల పొడ చేయు
మీ దెలు వచ్చితి మిహారతనయ!
మధువు గోలి వనాటు లున్మత్తులగుచు
నొడలెరిగియక తిరుగాడుచున్నవారు। 216

తే. గీ. వనము గాసెడివారల బలు విధముల
బాధ బెట్టి బెదరి చి వనమునెల్ల
ధ్వ మొనరి చి ఎవన భవుని చే ద
మెలగ చున్నారు ఎ తోష కలితు లగుచు 217

ఆ. వె. దధిముఖు డ రణి తనయుండితో విట్లు
విన్నవి కొమట విన్న లక్ష్మ

గొ ద తవదు చె వ ద బు గ్రీవుని
వ క జూచి వాని బ రిచి 218

ఆ వె। వనవారే ద్రా పి వనంబరిసా
దేలవచ్చె విట ? నేమిసొప్పె ?
తెలియ సెప్పుమన్న ధీమ బ దైనట్టి
దా క్రూరా న్రజ డ బలికె నిట 219

సుగ్రీవు డు లక్ష్మణునికో వాయుమదాదులు
మద వన మున విహారి నట చెప్పుట

చ విసుమ బుమి తపూతి! విని
ఎ నెద పర్వ మిత మాన్య దై
అనయము గామమ ఒ వవ
వ మున న గదు డాది వానరుల్
జన జ జూడ దక్షిణ ది
క జని ట్టి బలాఢ్య తెల్లరున్
విపి ఎన క తెగె సు
ద్రావి వన మును పాడు సె ను నస్ 220

ఆ। వె। వి న్నవి వచ్చె విరి నర్క జూడ
నకలుతలు గనిన రతి దోచె
చూడ న్న ఎదు ఒ ర డి యారీతి
మధువు ద్రావ లరె ? మధువనమున 221

తే। గీ వ బుమతులుత జూచియే వచ్చియు దు
ర దునవమ గాదు ప్పట్టియే యామె గా చి
వచ్చియు దెర తక్కిన వా రుల
తగవి కార్య బు గద బది తరణిన గ్గ 222

తే గీ అ గదుని జా బవ తుని మూధివక్త్ర
మ దు నెరగోరపట్టి కార్య ఋ గందె?
పవనజు డు కోదుపడిన చెప్ప గవలెనె?
చూచివచ్చిరి వీర భూ ఖతిని నిజము 223

ఆ వె వనమువెల్ల ద్రు చి వనపాల ల దన్ని
మధువు గోలి యొదలు మరచి లె
వ గదాదు లు డిరన్న రాజపుదేవి
మంగాణ జూచిరన్న మాట నిజము 224

తే గీ అర్కజాని ఎల్కలమ విన్న యర్కసుదులు
రామ కృష్ణు లతి ప్రహర్ష ము నొ ద
దధిముఖుని జూచి దు:మణి వ దను దు వేడ్క
బలికె సన్నవగుల చెప్ప ఋమ దు। 22

సుగ్రీవు దు క తులకు త్వరగ రమ్మని
దధిముఖునిచే వార్త ఋటు

క దివ కార్యము తేఎ యొ
కి దుక ఎ తో షమె దవ నిటు మధవనమున్
ద్రు చి మధుపానమున
వి దిన నికి తిమి ను వేదుకమీర। 226

క పంగనిక వ వదు కఎవర!
వగ బూన ఎ చినట్టు వనమున మ దన్
గుదువు వాన సతో ప్రము ల
నగచరంతి ఎచిచి టుల నామది పసమీ 227

ఆ వె వారి మాన గర్వ లవిల వవ వాలి
తనయు డాది ప్రము కదుగదులను

చూచువేడ్క భూమిజ వార్తవిను కాంక్ష
నున్నవార లి దు ల ర్వులకులు　　　228

తే గీ　కావ వేవేగ జని మీవు కపి ాత్ర
ములకు నాపాటుగా విన లోకమయ!
వానరోత్తమ! యని ఎర్కి భాను ం
దధిముఖుని బంపు బొశగని దాశరథుం　　　229

తే గీ　ఎదకుంటే దుం తమవులు బల రి చె
అవయవ బల నా ను వట్టిదోచె
గాన కననుల దెల్పు సీతారణములు
దాశరథి ాక్యము ఫలి దు తథ్యమగను　　　280

తే గీ　తరణీయుతు ల్కాలము విన్న దధిము ం ద
దశరథాత్మజాల (మొక్కి తర్రి ర ౨
నగర (ు కథివాదన బ ా
భృకు ం గాడి ఎయు పై పె౧రముగ　　　231

ఆ వె　మధువన బ చేరి దధిము ఇ ఉచ్చు౦
కై కి దిగిన వారి కపివరులను
ా బం ం వనన భవా గడుం ఒ
గని విన(మా ావమున నచి చె　　　282

క 1　మధు (గ్ో చు మ ద ర
మఁ న ాంం బ ఫీ కమానుష౯ విన్
వ్యధ గలిగి చి దాని
టకో ము మాయి డి క హావ్యలా నగుట　　　283

క　వి నుమున దధిముఖు డిట
వ చర ఎ ౦ంాద బలిని ఏా

బసి మాని వాలిన దను
గని యలిగె వినమ్రభావ కలితు డగుచు 234

సుగ్రీవుడు చెప్పిన వార్తను దధిముఖు
డంగదాదులకు జెప్పుట

తే. గీ. దూరమునను డి వచ్చిన కారణమున
దలిరను బొ దినా దవు వాలిసూన!
మధువనము గ్రోలుమయ్య! పేమనము తృప్తి
బొ దువర ను వినునట్టులెవరును 235

తే. గీ. మాకు యువరాజ వగుటచే మరునన ను
నకును గ్రథ దవు మౌర్ఖ్య మునను ప్రకాప
రాధినైతిని క్షమయి తృ రవిసుతునకు
జెప్పితిని మీరు ఏఎన గేతలెల్ల 236

ఆ. వె. కోగి దయ్యె గ్రో తులతేరు మీ
రి డు జె నటి యెల్ల మల
కొకు ల తప చె న గదా! మిమ్మురి
త్వరగ శమనియె తరుచరంరి 237

అంగదాదులు సుగ్రీవుకడకు బోవుట

ఆ. వె. దధిము ఖు డిద విధముగ న గదుకో ద
లిరిన వాని వలు ల విని
కలు ప్రగోలుతవము గల వాలిసూను డ
ప్లవగవరులతోడ లిరె విణ్ణు 238

క. వనపాలకు దను ఁగ్రలు
విని యు టిరి ాదె! మీరు వెరగొయ్యెదియో

విని ఎక సు తం
సు దాద ముఖపై వ నమ తోవ గ వలయు 239

మనము ్రచి పెద్దట
దివసుతివ శ్యా దెత చే వకోర
వ న సే వలయు విప్పదె
వనచం 3 ఎన్నిధికి నవారిత 240

తే గీ వానర ్రేమల మీరు ఐక్యవతు
చేయుదు గాలి మీ నే తె ్ర ద
వ్య సమగా చేయనేర్తునే? వ్వరాయుగ
చెప్పడీ! సియథిష్ఠ ఐ దెలియ ద 241

నే ఐపరా ఐయ్యన విధ
సు గ దెము గందు? చె ్రనయిట్టు
ముది ్రీజన
ముద ద ఐగాదె? ఎ ్రది మీరల్ 242

కే గి వాలిన దఐ వాశ్క ఐ లాల ది
ఎలికి రిట్టు వ చరుల్ ఎఎ స్త!
పార్థివ న్ప ధీరి ఐ య్య!
ఒడలు తెలియ వర్తి దు దు దుగాని 243

ఉ పె నరుల నెల్ల ఎం ్రైవ ఐ్రగ్రీ
ద గ మేచు ఓలి నద్వ
్రార మ ఎ! వవ్వి ఎనె ్ర సు
నా మీరి నడ వ న నె? మన 244

వ బరు లిట్టల ఉ గ
విచి నారాన దన నోగమె ఎ్రీ

ఎవిచె కఱుగ దగునని
వినయము న బిల్కి యా కపిప్రవరులెల్లన్. 21

ఉ వె అ రముని తెగయ న గదు ద తిటి
నతని వనుంరి చి శద్రిచరయు
వానుమదాదు ల ద అరదుదు మగు
వార్షకలితధి త్తు గుదు అనిరి 21

తే ౧ అ బిరధ్వాన ఎమముల్లై నల్టి ధ్వనుల
గగనము ప్రతిధ్వని ఎ గ కపప ను
అరిగి రతివేగమున తాప్కురాక్మజాతు
డిర్కుకు జాల మన్నయట్టి యొడల 21

క రవికులతేజ డద్బుట
భువిజార దల చి ల చి తొగులుచున కన్
రవియాను డు సుగ్రీవు డు
ఎవినయమున బలికె నిట్లు ఖ్మధపుతోడన్ 24

సుగ్రీవు డు రామునకు ధైర్యోక్తులు జె ప్పుట

ఉ ఖేదముమానుమి క మన
కీశులమూ గాము వాలిన దన
దాదిగ న డిటన్ గగన
మ దున శత్రుమె ఎచ్చు కున్నటుల్
నాదము గల్గెమి ట షితి
ఎ దవ జానకి జాచినా రిటన్
లేది కయ బ లవ
లెలము రాఘవా! నమ్మకాషడిన్ 21

ఉ ఉ ఉ ఉ

చ గరువు గతి చెగావ ఘవి
  తవ్యమ జూడత మ దురేవి యొ
వ్వ ఒ విటువచ్చియు ధ ద ది
  వాతరువ దను యూజ వ్యర మే?
వదిగము వచ్చు న గదు డ
  వారితతేజా దు జేయునట్టి
దడివిన వార్షచిహ్నములు
  ద డిగమున్నవి చూడు రా ఛా¹ 250

తే గీ। తార్యమే తా యున్నచో తవవరు దు
వారిపుత్రు ద వచ్చునే? వచ్చౌవి
వార్షము గ్రి టి నునే? యర చూడ
చూచియు దురు ఠ ళ్లు ఘూఞ మ నిజము 251

క ఐవకఐను చూడ డివ
వనౌము ధ్వం ఐ తేఎ వత్తురె? వ యివున్
తమవులు మ త్తెక్కెదునటు
తవి ఎవన్ త్రాగిరాగ ద తురె? చూడన్ 252

క ఘూతవయ ఖాచిరవి వి
ఖ్యాతిగ వివ గలవు వలదు ఠలవరమి ఠన్
ఖా మున కొ ల్యా
ఫూతచరి గను ఖ నము దపెద వి కన్ 53

తే గీ దు ఎమును పిం మి తోషగుము
క్షేమముగ ఫులుదూచిరి ఉతి న దు
వావమయె చూచియు ఒ తొ మర్కువ ళ ।
అ య్యరెవ్వరు తవా ం దురేరు 251

దినప కిర యటుల్
వా మ తుని యరుణ్యత్వా వా
బును బద్ధిం యు వి వ
ము కార్యమదీర్చు దృ మునిజన వ ద్యా! 255

వాఎవ వ ద గదు
బంక ని పాధి ఎరవట్టివి గలవే?
జనకన త జాచి యు దుదు
మనమున గోఠి బహూనహూ (రామా!। 256

। అని రణిప దను ద ఘూ
యూ్తు టలు తరుణమ్మున కా
వనచరవిరుటు గ న
బన వచ్చు ఎ వాదముల యు గన్ 257

త గి ఎ గావాద బ విన్న ఖ్యంధతోపి
ద్యువ తి దను దధిక మొ ది
నాడ న్ను దృష్టన ద
కొ టయుని జాచు తతోడ 258

తి 1 వాలిని దన ఎవన న్ఎ హనన్మైన
గ్రి గ్గన వారి వె టి కవచయ ము
రా గిష్టదుల్ల వ్యమైన
19 ల బు దిగిరి కిష్కి ధయ దు। 259

అ రిటు హుమవ తు డ ద
న బునని రామచ ద్రి ప్రమహై
పె ము న్గలన వి
లు క ఎ రి దారుణ తి దన్ 260

కనుగొ టిఎత అ కొను
జనకజ క్షేమమంగ ఎ చె ఎ మ పెక్క్
జనవికి ప్రేమొ కృతి భామత
శివపాత్రివ్ర త్యమవాను దన గాటా ఎ 261

తే గీ ఆవిల నవు దాడిన యమ్మాభ నసుము
లైన వాక్కులు చె ద వస్కా టంటం
దాశరథు లిద్ద అతివార్ష దాయ ఋ
లైన టకం తి హోరాయ్మలై రి 212

జనకజను బూచి హు దును
హనుమ తు రచెది నిశ్చయము హన మ
దున గల్గి యున్న లక్ష్మణ
దిన ర ది ఎ మి ఎల తృప్తిలు లు 213

క ప్రామాన దృష్టి రుత
మహాదావ దమన వాయి మారతి టాడక్
విహారమా ఎరస్పరముగ
మహావతి పొదగా చె ప్లవగమ దని వా ఎ 264

తే గీ ప్లవగమం కలు వ దఱు వనచరే ద్రు
న మహ్వాతు రొనరి ట న్రమతావ
మునను యువాఱ న గుఋ ము దిత గావి
తయొ గ్ర ప్రవృత్తివి చె ద దాదగి 265

తే గీ రావణా శ్వర బన రాముదెవి
రాక్షసత్రులమధ్య నిర ధా దు
వ డ యు న వీ టుటు ఋయరి
విసువి ద సీ మది వి ఎ ట ఎ 266

తే గీ ...క ఓరు లో కౌ త వ వధివిరః
యాదిగాగల వృత్తాం త మ త రామ
చంద్రున విన్నవి వ గ జన జాత
శేవముగ నున్నదని విన్న భూమిధర్త

తే గీ కంపత ఖల టొడగని శ్మశమూ
యొచటనున్నది? నన్నామె యెటు నె
వివరముగ జెప్పవలెనన్న ప్లవగవరు
గ్రక్కనున్నటి హానుమ తు వైపుచూచి

తే గీ పల్కెమన హాన మ తు డు వనజనేత్ర
ఎత యున్నట్టి దిశకును ఎతచరణ
ము క ద్రమొక్కి ర ఖలు మోడ్చి
పూర్వక ఖగ ప్రరాము పూజ్యపాద
ము కె తన విల్చి మోదము ర

హనుమ తుడ శ్రీరాముడ తాదేవి ష్ఠ
దెల్పుట

ఆ వె విన్నవి పరె చి పృథ్వీశ రన జాచి
వట్టి తెలుగు నెల్ల గుట్టుతే
చెప్ప దొడగె విట్లు ప్ర మచంద్రు డు
ద్ర తిదనర విన ఎంద్ర రు ఖ

ఎ శ యోజ ఖ శరాధి ల ఎ రి
ఎతన వెద గ బోరి నంత
దక్షిణది స ముద్రముదాటి యావలి
తీర ఖ రి నె దూరి క

రావణు న తపుర న గల తి
ప్రతిమ వీపు దయ్య యు వగు
నగ యు నున్న తన జావిత
రాతిపా గిపలు ౨ం ర

తే గీ ట్టుము గి తనవ్ తయా ట్టు ం ల
ల ధి ముగ్గియు వ్ర మూ త గి తి
ఒ ట జడాల్చి 3 కుపా యుర్వణ యు
ఎద గార్చ డి య డ నానెం గ టి 71

తే గీ డి ప్రై పిదుప్పైని ద్ధని ఎగిడ్చి
రామరామా యుట మ విర తర యు
ఏమ యుచున్నట్టి తవ్వి గ టి
లిగ వ వ యుతో మ ్న మగవ వి 72

ఉ ఇవ్వ ౨ ి మ సాలంర చరి
మ దణవ ప్ప మాపె
యుద్ధికి వద్మ యుసు గ్గ ఎతి
వచ్చి రాము డ ఐ న చ
ఆమీం ద ేవ నోరాత మాట్లాడితి
వివరి చి చెప్పితి విషయమె ల
రిపు ఎలప్రల ఎతరి జానకి మది
ఎర గదుభక్తి పిచరణముంలన

తే గీ ఎంత మా వాం వియమయ్యె నెం ౨వేన
రమైయు వె చూచితిఎత నన్న
గుణుతు ెమ్మమవె చిత్రోటం దు
ాకి తను మ ్న తిరిన తను నీ 73

గాసమ తర శ్రీరామునితో సీతాదేవి వాక్యములు

ద్విపద

మరి చూపె రెంత విన్నాలి
నరినూదవ! వాయుసూను! యరయవ దెల్ల
కొంత చూపవ రఘురాం
వరుసగ విని వృష్టయ్య! బహు విపరములెన్ 274

వివ నట్టుగ సుగ్రీవుడు
మును నెయ్య ఎల్లి మంచి మొక్కునవోవ
ను వలి యధిక శక్త
బున దాచినది రామభూమిభ కిమ్మా! 275

ప్రసంత బగు ఏమతి
వోమారి తియ చు లిక్కి యుర్విశ రామా!
నామతి వొంగి చేరిక
భూమిజ మరి యున్న లికె పోసరించ్రీ పుస 276

ఆ వె గరాగమా దు గమున సబట్టి
కరిగిపోయిన గా చివివు
మమతపుర నొ క్రమతి ం పట్ప
పెటవే? వసాత్మ! బొట్టు పే 277

తే గీ సిరజ బగు మాతామతివివి ఎం
ఒ ఎతిచి దావి జాచుసె ౹ తి ము టే
నిన్నెాక్కవ విమ జాబుద ప్రరొటం
కొడగాలు దె విది వాక దు భమ రియు 278

తే గీ దవ విభు చేత క్కివ దా నగుద
మమెదునిం మీ ద వేగా మా ౨ ళ

గడుపుదాటిన వ నవి తదయుదెని
శర్కాయాపు వినునట్లు పెయి వానుమ 279

ఇమ్మ చూడామ కిని వ్యాదయేళన వి
దెవి వచిం చె నాకో ద థావరే బ్ర!
అ ౖరా గి మహాసాధ్వి యిమలచరిత
చె ప్నది నెప్ప స్ప ౖతేం 280

వాన మ ౦కి ఒట్టు ల గోధి దాటు గ
నేయిపాయమైం నె టవ
రామచ ద్రు వేడి రాజీవద నే
మహాజ యొ గినట్టి మణి 281

(ు)ామ శ ాదెవి దూడావ కివి ాది
ద థి పుట

గానుమ తుని వధం బుల
విచి తనె రవితులు డు ప్రథ్వజ వానుప
తుని చే ఎస మణి
శివదొమ్మన సెర్చి సౌకట్టు ద ఞ్యన్ 282

న్నుల గా దగనే పు ి
నన్నం లు డు రామచ ద్రు దనియన్
పున్న ౦రు గాప్పుబ
గన్న నగ్రీవు జాది ి ౧న మదితోన్ 283

వత్సి ఖన జా ద వా ు్ర మయొ్న గ
పాల జేసెది గోవు గది ోడు

షవ ౹ జని జా ద వినుు! ాపవమున
౦ ా మును భూమికన్య చ్చె
మూవ పు ానగు ద ్రేమమీర గ పె ట్టి
కేళను డీని పుర దయ ద
న యా ఖ ఎలుుపుడు ద గ రెచ్చి
ాంమాంవముగాం భూపతికి విచ్చె

౮ ౯ మ రివి జూచి త మామను గని ట్టి
ఠ ్రి జూచినట్టి దనొరె మనము
అవనిజాత శిరమున దు ధి ది గాన
ాపె ాచినటు ్రవార్ణమయ్యె।

౯ దుప్ప ొ ్లవాం దాపా దీర్ప గ
ాఠి నొం గినట్టివాని బోల్కి
తృ ష్టి గొలివావు తెలిం భూయతవార్య
ము ౨కేమియాపె ొలికె ా ము!।

౬ వె ాసుమ పడిగి యుట్టు లిమణా లక్ష్మణు జూచి
రాము ఠవియె నెధరాతమూజుఁ
గొ మటిచి జాడు గలు దె' దు ౹ టు
వెల త ్రతు గడుపు ొలనుదాట

౮ వె దా ౨ దవ్వనక్లె భావి వ గా వుబ్బి
ఠతివిఠిచి యు క ్ తు ాల
లక్ష్మణా! యట చు అలనయి దలవోస
వగచి రాంవు ద పలికె విట్లు 2

౩ ౧ ాపకిరి ౨డి నే మన ఖాలన పుర!
అొంద్ర్భక్త్తు త మెటి గి కు ాంప

జాలి నద్భుత నయద రాశ్ ఏలవ ధ్య
శీతచి త్త యొటలీ విలు చె నా కా 288

తే॥ గీ॥ అ బుదము గు్పనట్టి శీశా క ర శ
దమ ా ం దాటు ఠలను (వాల్పి
ా తి దవ్వన మామా గాని శో
శ _త్త మానమ్యైన మా ధరణీ ాథ 289

ఆ వె ఎమిచెప్పె వానువ! మామిజ పీశోద
శికినట్టి న రుం ఐలు మయ్య!
పీలవేణి వలు లాలకి చినమీ ద
(బతు గలు దును వద గమ్యూ! 290

జనకజ యొవ నె విశో
విని ఖ మట చు మిగుల గేదన తోం్
తన ఎడిాడి (రాముని
గని ఐశ కొద గె వానమ క ాఽవదలి 291

హనువ ంతు ద (రాముక కథిజ్ఞానముగా
ాయిర వృ త్తా తము దెల్పుట

తే గీ॥ చి(తకూట ము గను ని ఎ బు చు ం
జరిగినట్టిది గుటుతుగా జనకజాత
ారెజె నాతోఁడ (రామ! ఎ ాకి
విదురము ద గ జరిగిన దిది శీశీ (ద! 292

తే గీ॥ కాకిమొ ౧ ఠి పెగ బూ ల్య జె
జేరి _త్త మధ్య తీర ౯ (కమము మ
నిదుర లేవ గ రామె మానెలత తొడను
కూర్కు హొ దితి వాం ద కోం లా ౧ 293

తే. గీ. చె [illegible] రికా [illegible] రమరం
ర [illegible] ము [illegible] వి [illegible] పీ రామచ ద్ర!
[illegible] లె గ [illegible] న [illegible]
[illegible] గారు ర [illegible] గని దలక 2

తే. గీ. [illegible] కోప క్రోధాగ్ని జ్వలితమైన
[illegible] నాపె కొంగని దిగుబోణ!
ఎవ [illegible] యుత్కృతి [illegible] పి వ్యథవున
[illegible] ర్ష [illegible] మరం [illegible]
గొరి [illegible] గావితె [illegible] కామనె? [illegible]

ఆ. వె. [illegible] దిగద [illegible] ప్రాదిని
ద [illegible] నాగదెలు [illegible]
వ [illegible] గొ [illegible] ర [illegible] మొ [illegible]
ఆమె [illegible] ట [illegible] ద [illegible]

ఆ. వె. గొ [illegible] ల యు దు [illegible] గా [illegible] త్త [illegible]
గావ నదియె [illegible]
[illegible] తెర్చ దు నతిగచు రబుద్ధి
[illegible] దర్పహోద దీస [illegible]

తే. గీ. విని వ భ్రమల్పష్ట వగమవి వేగ వదియు
[illegible] రాలాగ్నిని [illegible]
వాయ ముపె [illegible] నది [illegible] దీప
తిరిగి [illegible] శ్రయ [illegible] దీంకర్ష!

ఆ. వె. [illegible] ర లే [illegible] నీపాదంబు
లాశ్రయించ [illegible]

న ఛ ఋ

అతి లీయమైన యప్రు ఐ వ్యధ తో
ద చు దావి దత్తిణాశి వెఠి 29

అ ె। విడువలేదె? గాని వి ఐధన- । ఎఘ
వార్థజు ద శా మ॥ సు ి
నలి కీడు ఎడ॰ లి-తు। సీతా
పద్మసు ను ఎ-? (తు గో౦రి 30

అ కటి బల పమ్ము
ద టి బహంశా (వేది యియిరు పై -
డి తశ వ(్రము విడువ డి
ద తయు - శార్య రజ వ ఎ -మ దువ్ 31

అ వె రామ నెదురు కొ గ రాక్షు దెవి
మ్ముగు న నురవరుల శేవి
యురలయ దు వేవి తా ట్ల దెన్వ ద
రాము దేల విడిచె? రావణు విటు 1

౦ నాయ దవ రా౯ బా
తోయజనేత్రుతున గరుగ తొరగదె? బాణ
లియు రు ఋ ఋ బా దె
ఈయవ వు (బ్రతికిపోవ విద్యునె? వినిన్

క అవ్వ ఐ జుటు వైకొని
ఎన్నతశబు ద మరది సౌమిత్రి వనున్
(గన్నన గావ దదెసొ?
అన్న సు మ్న ద మ టు ఎ రేమి దుక్

తే। గీ తరణి ఎ నపులు నన్నదయు।లిఐ
రగ్నిరాయు వమావ త్రధి ఎటు

ాదు ద బాాద వ్వారు వగచరే ద్ర!
ఎమి దురిత దొనర్చితొ) పేమన దు 305

ఆ గీ ఇటుల ర్వి బలరుహేశణ! పూచ్చిత్రి
మల పీరు బెట్ట ా ది చేసు
మరల మరల న టి ఒ వాయితో! సత్య బ
పై ానబెట్టి ఎటుక ా డ 306

రాదెవివి రాూరార్చిన విం బు వామను తు డు
(రామునిు ా వ్రాట

ఆ గె ఒ్కధ) మ రామ ర దు ఁ దు ాప్ర్పి
రొాక విరి ాయ ద ఓ గ డెపుద
రామభద్రు వాని రామానుజ దరి
దు జమున గృత చె తో మ ాశి! 307

ఆ గె క్రమల ా ాత్ర్రి నాధ! విన్ దొడగి చ
కిన్న ాల మెన్ల గద ా ా!
ఎదురు ాచె ఖ ఖ రి లెళ్ళరు రావ!
వగవ ా నవ్మ! నన చే! 308

తే గీ రాజలక్ష్మి ఐ లరియున రాజ పుత్రు
వ! విన్ ాధ ారి వాయవవి ల క
ాల్చి భ ్మ బు పేజురు పొ తీవి
రా నజని ద్రు చి వి ా గావిపోవ గలరు 309

తే గీ భయము శేదమ్మ! రికి క భద్రమగుత
దెవి రొజ గిన రాము డ దెవి! విన్నుం
ాచినట్లు ప్రియమున బాాద గలుగు
నట్టి గుణముము నాాయవమ్మ! జనని! 310

క।   అని లక్ష్మణ నేమ పన్గని
జనకజ వద్దె జాచి చయ్యన తన మా
ననచీర చె గువ గం
ఘనచూడామణిని దీ తరమమరక్తిన్।   311

క।   త్వరితగతిచీయ నైకొని
కరములు గొడి చి మ్రొక్కి క చేతు న్
వరవర! వే రాదల చిన
తరుణీమణి వన్న జాది ద్ధయు లిచెన్   312

ఆ।వె।   నే ప్రయాణమగుట నెంత గద్గాని క ట
దడిని వెళ్లి మాట డ ద గ
వేను తోదువాడి నెమువ తయ విన్వా
లా గి యగుదు శోకమధిక మగుడ   313

సీతాదేవి స దేశ వా క్యములు హనుమ తు డు
శ్రీరామునకు దెలుపుట

క   నామరదిక్షైన లక్ష్మణు
నమిత ఫలదు దున్నైన కౌస్తుభమణిన్
రాముని జాడ గ జను నీ
కేమని తెల్పుదును హనుమ! హనచరిత్రన్।   314

క।   అని పలికి స శోక
మ్మున మమగ గ నెమజాచి ముగుదకు వ టిన్
మనమున గు ద గనేలమ
అనవ కజారాతి! ఎవ్వ నెక్క గదమ్మా!।   315

కణుమున గా పోయెద దిన
మణివ కజ అన్న పెర మర్కటవిరాజున్
గణనీయమైన కపివర
గణములు గల దోటకేను కమనీయగుణా! ౩।

హనుమంతుడు తాదేవితో తనవదైన
వృత్తాంతము తెలుపుట ●

చ। అనియిటు లక్ష్మణేను వను
ధాత్మజు వల్గని యా జనేయ! నీ
యన ఎమసైన దాహా ల
మ యు వే వెల గగ వేర్తు నై
రఘు ఎరువ ట జాల కప
న దివ! మున్ దళ ర స టకో!
యన గనువచ్చు నేమానదు
న గ వాటమ నప్పుత ద్రతన్। ౪।

తే గీ కాలదశ మ నారీ గరుప వంచె
నే డు రాజా పితోశ ని ర్ముగము
నీవు పేనమె పోయి యా నీరగాత్ర
వంశజాలు విన నాన్మతి అయ్యె మయ్య!। ౫।

ఆ వె క్షిప్రముగను బోయి వాల కొలుతో
రామలక్ష్మణులను రవి సుతునకు
ఎ త్రిముఖ్యులకును మారుతి! నాసమ
మెఱ అబి మయ్య! తరుచరేంద్ర। ౬।

౧ ఈ కోతి మ నర వమున
దాశరథి తరిం చేయ దగుమార్గంబున్

ధీశాలివి నీవే హ
దాశరథికి చెప్పుమయ్య! యుకరము—! 320

ఆ। వె రాక్షపా గనలు నిర రమ్ముమ వెళ్లు
నాదలెల్ల రామభద్రు డు విన
వివరముగను ఐల్కి వనజా! నాదు ఖ
మంతనయు చేయుమయ్య! నీవు 321

ఆ। వె ఎత ఐల్కి విటుల ప్రరామ! జనకజ
శోకవార్థిముని ప్రుక్కుచు నిటు
చె ప్పమనియెనయ్య! తెలవ ఖేవ ఐ చె
గుణతులెల్ల దెలిఎగా దినయ్య! 322

తే గీ ఏగ నాయ దు గ యట్టి నేప్పె చి
వి ం నేనును పాయమై నిల్తున దు
వం కమునోడ భూమిజ నవ్వ గాచి
చేయవల న కార్య ఐ జెప్పె నిటుల 323

క షనకు కా ల శ్రీరామ దు
దయుణావి రావణావి ద్రు చి దయక పమ్మన్
గాంచితోక గం యట్టుం
వానమా! ఎటు గదయ్య! యా ఏతోదవ్। 324

తే గీ శత్రు ం వా ర్తయైన కేసరి మార!
యిచ్చయు దివచో వి దు నె దునైన
విక్రమి చి ద ఎడి వెడలరాదె!
రే ఖయని ం క్రమ మెల్ల రూ ఏమాయు 325

ఆ వె సు దభాగ్యరాల! మనవార ఉవారి
కొంఉనైన నోగుకానవి దాన

జానకియు న్నిధాన బవను జేవ
సుఖము బడయనే బు యుగుణధుర్య! 32

ఆ వె. నీవు బోయి త విలువవు ప్రాణముల్
మరల పీవ వచ్చువరకు మంత
ప్రాణధవు వియోగ భార బవను గు దు
నేమ వ తనాళ విభువగలనె? 32

ఆ వె. ఎవన నయ! నన్ను బాధి చుచున్నది
ఎ శయ బు దాని వివరముగ
తెలియ ొకు నా దీర్చి ఎ దేవా బు
శో మఎవ ఐ వ బాచ మయ్య! 32

క। కల్లా తుల క్రోధులు
వెల్లువలుగ వనధిదాటు పెరపెయ్యది ఎ
ఎల్ల ఎరోజాక్షులు థా
వ్లు లివార్థి ద వత్తురె క్రోవన్। 32

క గరుడు ద సు నీవు ఎవను డు
అరి గంరు వార్థి దక్కి నవారల్
రియు నేత్తురే? యని
తరుదర! స శయము మరికి దవిలెదు నా న్। 330

తే గీ। వావరాక్రమశాలివి వాంతకార్య
ము ను దీర్ప గ గల ప్రజ్ఞ గలుగువా ద
వేమియాచి చిత్రవి వార్థి నెటుల దాటఁ
గలుగుదు రట దుఁ దల తువు? కపవరేణ్య। 331

ఆ వె। శత్రుయాదమ దవు సాధి వన్నేర్తువు
యెట్టి కార్యమైన నెట్టులైన

దేనినైన జేయ దెలిసిన వా డవు
తెలుపుమయ్యా! పేరు త ఎంతిరు 332

క. వనచర సైన్యము తో
విపకలు దఱదెచి దానవేశ్వరు ననిలో
దునిమి తన ట్టణ మున
కున వను గొ పోవ కీర్తి కూడె హనుమా! 333

తే. రామ జయముచేత రాము డు లేవు
రఘురనాధు రబల నైన నన్ను
దొ గిరిచె తనదు దోర్బలశక్తిని
చెంపు దుష్ట ఎ రావణు ని 334

తే. నన్ను గొ చు బోవు చెన్న గ ఎరిదైన
మార్గముగన దోచు మహా తేజ
రఘురవిభుని దోలి యమ్యకొలు గని
యటుల ఎ గ్రహా దు లనుచిత ము 335

గీ. తనదు దోర్బలశక్తి దగిన యటుల
విక్రమము జూపునట్టు విసే కాలి
నైన నీసే యొనర్ప గ లాసున య్యా!
అర్హ మతి జ తనము సె యా నెయ। 336

గీ. యుక్తియు ప్రయోజన
లైన వా క్యల విని ఎ న టి విటుల
దేవి! సుగ్రీవు రమం ధీయుడ ర
వానరశ్రేష్ఠ దరి బలవ ఉ దత 337

గీ. కార్యమును దీర్ప దీనికై క ఱ ఱ
గల్గుకొనియున్నా ర యేదంతనైన

ాార ముర ఢీర్ఫ గలవా డు కల రతనికి
శ్ర_వా ఋఋ యుదుల్ దాలమ ది 338

తే గీ ా ర్షర్తేఘ ఈ లుర్ ాయువేగు
ల ర బువ రాతాకమ దు నె దు
నై వ ఠో గ గలవార లక్ష్మినేత్ర!
ఎ దతో యున్నవారమ్మ! యునతాచె క। 339

తే। గీ అమ్మ!వా ాగుణైన య య ద్రివరులు
పోయివచ్చిరి ఎటుమార్లు భూమిదుట్టు
భానుతాని చె త ఎ ష్టి ావడు న
ఎటుఎరున్నారు ఇవనత్వములు నదిఁ ఆ। 340

తే గీ యుటుగల ఆ దరో జవ ఎక్కము న
తక్కడ బు గలా దు తరుచరులమ
ఒక్క డును గావరా దమ్మ! యుర్వితాత!
అ దటుమ విక్రమాధి ల్రదివరులు। 341

తక్కువవారి ా వ ఎన
యు క్రడైనను బదు డు నె వ్వరనైనన్
విక్రమము ార ా ు బల
ాక్క గల క్పలె గలరు ఎఱ నిచె లన్ 342

కం చి త ఎ వలదు దేవీ!
వ ఈనుమాలును త ావరు లేయు
క్క యు ్రకమ నవ న నీ
చె తను ప్రాలెదను బ్ల ిరసమె యుంకన్। 343

ఉ పె రామ రక్షణులను రాజీనేత్రులు
ఎవుమీ ద దేవ్వి ప్రేమ దనర

హాయచు ద శెట్టు ాని పేదు చె ఎుు
ేర్చువా దనమ్మ ఊతి త యాట! 344

ఆ॥ వె॥ తరతి వ శజాలను దశరధసూన ల
శత్రుమర్దనులను ఎమరవిజయు
లై నవారి కూరులై నట్టివారిని
జాడ గలవా ల క ాప్పుడ ద 345

క శర నఖములు ద తి బలు
వారిమూ ్యరి ా ముధ బలై తెనరారన్
వారి శార్దూల మాషలు
కరి చ్ఛిన్నమైన శా తి గ్రాసెదివారల్ 346

ఆ వె శ్రమముగను ల ారి ర్వర వాను
ఫలను వి డి పెద్ద దమట
గర్జన బనే ప ర యూధము వా
ాదములను వి క విన గల ు 347

క । వనవాస్రమ నియమ ము
వినకులజ డు వార్తి తేస యి దుమ తి ు
గొంపో ఐ యయోధ్య తరి
వనము ల ట్టాభి ు డగు జనయిత్రీ! 348

తే గీ కమ్మలార గ నిది జాడ గ వ తల్లి!
అంచు నే మ బట్ట ఎవి య ఎ
వ్వు పెత గు దుచు కుు ాయ లికి
నట్టి ంకు దలకా యువనిలాు 349

సీ॥ వారిధిలో మున్గ జూచి నేను
ప్రదయ వాతో్తంప ఇక్కి భయము బాం
గోటి మెరవి చి ప్రొక్కి వితర్ధమతివి
పచ్చితవి పాయగతివి నే వనజనేత్ర! 360

ఆ వె॥ మానవ యుగంగవిట్టు లాలి ది రఘు॥
గో మురిగి ఎవన ఐతువి జూచి
వార్ష మతిశయించు వాలి గనము తేం
కొని యతి చే జ కణమం గదివటు। ౬౧

క॥ జనకాత్మజా మనోహర!
మానమత్యవిత వదా! అరవిందాక్ష!
ఘనదర గోత విహా!
అనుపమ రుణా వాల ఆగమలోలా! ౬౨

కం॥ శ్రీరామకృష్ణ సోదర
ధీర ని ప్రవివాను దెలయి రచి చెన్
శ్రీరామచరి ము నీ
యారిజనామోదమైన సు దరకాండన్॥ ౬,౩

ఇది శ్రీరామ చరిత శర్గల ము దరరా ధము
సమాప్తం

శ్రీరామ కృష్ణ సోదర ప్రవివాం
ప్రణీతము

శ్రీరామచంద్రార్పణ మస్తు

౬ శర్వరీ

శ్లో। ఆ జానా న దవ వీర జానకీ ప్రాశవ
కంళ మశహా స్తార వ దె రాఘయ ర 1

శ్లో॥ ఆమిష్కృత మార్తాండ గోష్పదీకృత సాగర
తృణీకృత దశగ్రీవ మా జనేయ నమామ్యహ 2

శ్లో॥ ఇ దీవరదళశ్యామ శి దుకోటి నిభానన
క దర్పకోటి లావణ్య వ దెహా రఘున దన ౩

శ్లో॥ దక్షిణే లక్ష్మణోధన్వీ వామతో జానకీశుభా
పురతో మారుతిర్యస్య తన్నమామి రఘూత్తమ 4

శ్లో। రామచ ద్ర! దయాసా ద్ర! రఘువీర! నృపో త్తమ!
లోచనాభ్యా ప్రపాపార పూరాభ్యా మా విలో య 5

శ్లో॥ శ్వేతపుష్పక మారూఢ లక్ష్మణా రాఘవ!
సుగ్రీవాది సవద్వృత్తే ర్మణేమధ్యే రమ స్వమె ౬

శ్లో॥ మ గళ కో లే ద్రాయ మహావీయ గుణాబ్ధయే
చక్రవర్తి తనూజాయ సార్వభౌమాయ మ గ 7

శ్లో॥ వేద వేదా త వేద్యాయ మేఘశ్యామల మూర్తయే
పు సా మోహన రూపాయ పుణ్యశ్లోకాయ మ గళ 8

శ్లో। విశ్వామిత్రా తర గాయ మిథిలానగరీ తి
భాగ్యానా పరిపాకాయ భవ్యరూపాయమ గళ 9
(42)

శ్లో ఎ ప్రక్రా మ ఎ త బ్రాత్రృతి స్వాపా మా
వ ౩ాతి ాయ రామచంద్రా య మ గళ

శ్లో త ప్తాకే వాసా మ చిత్రకూట విహారిణే
వ్యాయ ర్వ ఎమినా ధీరోదాత్తాయ మ గళ

శ్లో సౌమిత్ర ణాన ానక్యా చాపబాణాసిధారి
్యాయ సదాభక్త్యా పామజాయాస్తు మ గళ

శ్లో ద ాండక్యావాసాయ ఖ డితామరశత్రవే
గృధ్రరాజాయ భక్తా మ ముక్తిదా యాస్తు మ గళ

శ్లో పాదర రీద ఫలమూలాభిలాష
శౌలభ్యపరిపూరాం తోద్యుక్తాయ మ గళ

శ్లో హనుమ త్సమవేతా మ హరీశాభీష్టదాయినే
వాలిప్రమథ నాయాస్తు మహాధీరాయ మ గళ

శ్లో శ్రీమతే రఘువీరాయ సేతూల్లంఘిత సింధవే
జితరాక్షస రాజాయ రణధీరాయ మ గళ

శ్లో ఆసాద్య నగరీ దివ్యా మభిషిక్తాయ సీతయా
రాజాధిరాజ రాజాయ రామభద్రాయ మ గళ

విభీషణకృతే ప్రీత్యా విశ్వాభీష్టప్రదాయినే
జానకీ ప్రాణనాథాయ సదారామాయ మ గళ

మ గళశ్లోకములు సమాప్తము

సీతారాం

ప్రశస్తి

సీతా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న
హనుమత్సమేత
శ్రీరామ చంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ రామ చరితా మృతము
శ్రీరామ పట్టాభిషేక ఘట్టము

సీ. పావని కార్యముల్ ఎరిగి
సాక్షిపు డగదడ జా వత ము
సుగ్రీవ విభీషణ వాయుసుత
వానరమూకా మేరు దై దలి
సుగ్రీవుని పట్టణ ము శిర
కి నా గాంత జే దుష్టు డా
రావణు హరి ది గుణ
రాశిని ఖ గూడి పే ఇన్

తే మునిజన దేవ గణ లు
మమ ను ప్రవార్షమెు ద మారుతి కొ వ్వవ్
అ పురికి నయోధ్య పడి
వివెవ్ భ్రాత కొర ఎయి మెచ్చన్

తే. గీ. దాశరథి ప్రమోక్కి మువ్వురు ల్లం న
గౌరవయ్యల కెలమి నమ స్కరి చి
శిర మే స్థానవృద్ధ శిష్య గణ
ఎద్దమమ్యేము పట్టాభిషే మున

శ్రీరామ పట్టాభిషేక మహోత్సవము

తే గీ శిష్టచరితుడు నగు వసిష్ఠ గురుడు
విప్ర జన బృంద సహితుడై వెడలి పృథ్వి
నాయమేతుని శ్రీరామచంద్రు దెచ్చి
రత్నమయపీఠి నిల్పె పురందరుడన 4

తే గీ అష్టదిక్పాలకులు సేవ యట్లు నాక
పురందరుడు జాబాలి వామదేవుడు వశిష్ఠు
డును సుయజ్ఞుడు గౌతముడును విజయుడు 5

తే గీ ఘనులు కాత్యాయనుండు పూర్ణతము మెచ్చ
గావ్యాపి తోయములు కలశము నిండ
ధర్మవిధి దప్పకుండ నాతరుణమందు
లిప్త రతిషేకమా రామచంద్రునను 6

క ఘనులు లవని సురులు ఋత్విజు
లును కన్యలు మంత్రివర్యులును సామంతుల్
జనమాన్యులైన రమును
ముఖ్యులును నభిషేకి చిరంజీవుడు సురయోగన్ 7

ఆ వె దివిని మ్రోగియున్న దివ్యదుందుభి ధ
ర మునుచేత నంద రామునకును
హర్ష పూర్ణవ్యాదయులై యభిషేక మొ
నర్చి రవని గల జనములు తొగడ 8

శత్రుఘ్నుడు ఛత్రము దా సాకేతరాముని
కును పట్టె తెల్లని గొడుగు వోలతి

కిరాధినేత సుగ్రీవు డు వెల్లని
వి ామర మన పీచె వ ఠ
ద ద్ర కాళమో చామర మను వి
షణు డు వి న రామచ ద్రునకును
మణువు ద వ గ హేమమాలికా ముక్కాల
హార మలను దెచ్చి యర్పించెను

తే గీ॥ కిచ్చె గ ధవహ దవ్వు దవ్వరమను
పాడ వాడిరి గ దర్వ ల ఐరమున
పుష్పములు వృక్షముల విరబూచె ధరణి
పైరులు దె తరువుల దె వ ష్ణ 9

ఆ॥ వె ాలత రాఘవు డు దూతలతో గూడి
వష్టి ధేనువులను యవనిసురల
కొంగె నూఱువేల వె దినూఱు ల
శ్వములు నా వృష సకలము నిచ్చె॥ 10

తే॥ గీ వనది ద క ల లిచ్చె ముప్పదియు మూ ద
కోట్ల నాను లగన కా ల్ఘు దవుడు
హేషణ ములు వస్త్రముల్ భూమియురుల
కా ా పట్టాభిషేక మ హోత్సవమున॥ 11

ఉ॥ రవిరశ్మి బోలి పెలి గాడి
నవరత్న లను గట్టి నాట్యము న డుచ్
భ వనభారంబి గడి చిన
విమల హార ల విచ్చె వ రగతికి 12

ఆ వె వ షతిఠ ద త వజ్ర వైడూర్యముల్
పొదిగి యున్న నానాంబరల దీ

వాలి ఐతువ కొ గి వయమతీసుత మా
తా ల ఎరిమిదివిచ్చె బ్రమక మె గ 13

తారె ిపాెమ తు ఐవాా రి చుట

ఆ వె వస శే త ప్రాదేశ్వరుని తాలి
ఆకనియాజ్ఞ మైనదని గ్రహా చి
దివ ఎప్త్రము చు తీఎ రె డి టి యా
షాశితో నొం గె వని జాన । 14

ఆ వె ఇష్టమైన వారి కీయవా విగారె?
రావ చ్ర ద్రు డీ నర ఇవిచ్చె
ఎవని కిత్తు దీని నెవ ద ా ష్ట ర
దవనిలా చి త దవిరిమదిని । 15

క రాకు డో గినదని రి ఎ
రాముని వ్యాద ఐ బెఱ గ రాహామణి తా
రాముని జాచున మరి ా
ధావ్యగంయి పై శ్రు తూం ఐడ హెుదమునవ్ 16

ఆ కఱ మాన బెతి గి
చయ్యన నిల్లనె రామచ ద్రు డో
వనరుపానే త్రి! వి క్రవ ఎ
వా గా ల మ ఐద్ధిశ క్తి యి
వ్వని వరియి చె? నత
నెవ్వ డ నీమది ంఛు గూర్చె చా
ఇవన కు డై న విరువ కొ
గుము కారము రా న దనా। 1

చ. ఇనకుల దీప్తి ల్కగనె
యి విధానసు భూమిజా యె
జనిమతు పేర విల్చి వక
తారవిలోచను డిచ్చినట్టి తా
ఎవ నలారు హారమును
ఎవరి మన బున విచ్చె సీతా
వవి కిరణాళి బోలనగు
మారుతి వకా తు పీక దానివిన్ 18

ఆ. వె. చంద్ర కిరణములకు మపైన తెల్లని
కా ంలీమ దావి కవరు ద
దాల్చిన త నొప్పె ధవళాభ్ర వ యత
పర్వత బాగ ప్రభల మి ది। 19

ఆ. వె. మనుజ తియు న త స్మై ద సీ ద్వివి
దు వారి కోరి లను దెలి
కానుకల నొ గి క ళలలో వృదులో
వారి కిశర కేశవరు ను 20

ఆ. వె. వస్త్రభూషణముల బాంమానముగ నిచ్చె
నర్కా తలను దెలి య దళ ను
అ త వానుమ జా వ ను దాదిగ గల
యుద్ధిచరులు దానవాధి వు డు 21

తే. గీ. రఘు వ ంశ డై న దాశరధి వ న
యుష్కలం బగ వస్త్ర విభూ షణాదు
లు కొని ఎలానికులు వ ప వార్ష లిత
చిత్తులయి మ నె వు లు యుకొనిరి 22

తే గీ। వసుమతీధవు డొ౦ప గిన వామతు ను
బొ౦ ది ల్లవగులు న్వక్షల బులను తొ౦వ
నర్కాజా దున శ్రీరామ వసుమతి గొవి
వేగ ఎక్కి ధరెగె వ ౹ తి దవర 23

తే గీ వార్ని విశ్వక యిలను   ధనమయి
వె యి దై వతమును రామవిభు డొ౦ప ౯
ఎ ౹ భమ బున నప్యభీషణు డు దావి
న్వకరి ది ర ను బున జేరెల క 24

తే గీ శత్రు వా ర్త ౹ రామచ ౹ దు ద త
రాజ్యమేలెను దురవారాతి యగుచు
వి౯ ప్పెన్నను వ్యాప చె ౧ వ్రల యశము
ప్రజ ఋలి చెను రాముని పాలనమున 25

ఆ ౼ ధర్మవత్సలు డి ధర్మజా ద'ప రామ
భ దు   డట ఋమి తి ట్టి ాచి
ఎలితె వితుల ను౯ బా౯ ద లక్ష్మణు ధరా
పాలన బు ఎయి వ యి ౧ 26

తే గీ యౌవరాజ్యాభిషిక్తు డ వయి ధరణిని
౯ లవము ౼యువెద బాలు ఎ చుకొనుము
బల్యు దపు నా౯ వృత్తి౯ వాతొ౦ఎమము౯
నేల దగ దువు యి దు వి౯తొ౦ల రెవరు 27

బ అ విని క్ష్మణు దు న
యన్న ను రామ్మ గా డి పల్కె నో
యనఘచరిత్ర౹ కై క ఋతు
దర్ప దుగావి భరి రాజ్య మే

యమపున నొదువర్షు ద త్ర
వార్షమతిన్ భరతున్ ధరిత్రిసా
లన యి విల్పమయ్యె వుత
లక్షణలక్షితు నాదు యగ్రజున్ 28

తే గీ పలుకనిట్టుల సౌమిత్రి పలుమతికు
దాదర మున నరతుని యౌవరాజ్య
మునకు నభిష గావి చి విసుతి గొన్న
యజ్ఞముల జేసె వాజపేయము లొనర్చె 29

క పదివేల వ త్సర ములు
పదిలముగా రాజ్యమేలె పది దులగ దా
పృథివివి వా కమేధ ములు
పృథివీపతి చేసె చిచ్చి విరివిగ ధనముల్ 30

క సౌమిత్రీ వాతు దయ
రాము రు పాలి చె పృథివి రాముని రాజ్య
లేమని చె ్ప గ వచ్చును
భూమివి గ్రవ్వా మయ్యె బోయె నయ ముల్ 31

ఎ వైధవ్య దు ఖ ము పవిత లెఱు గరు
వ్యాళ రోగాదుల భయము లేదు
ఆపదలని లేపు యన్య విత్త ము
లపహరి చెడివారు వరిలేరు
వృద్ధులు బాలుర ప్రేతకార్య ము
లలుపు దుష్క్రియ దు జరుగ వెపుడు
ఒకరిపై నొకరికి వ రదు వైర ము
వచ్చిన రాఘవు గ వ దొలగు

తే ౹ గీ ౹ ధర్మమును తప్పదిరి ధరణి జనులు
చేదిని ప్రహ్లాదము న దె లేదువా న
శోకమెఱుగరు ఱలు దాసు కలు డి
రాయువృష పెన్నోవేలయే ధర్మ రెక్క ప్రజల 32

రాముడు రాము దనుచును
రాముని చరిత విని రామరాజ మున దుర్
యుమూలనైన విన బడు
రామ మ ఎ ఱు వను ధరాతల నెల్లా ౩౩

తే ౹ గీ ౹ వి ఖ్యాతి ఐ లలర క నిత్య లమ
మరి వృక్ష ఐ లన్నియు నన్ని పెరల
రిరి ఎక్కు ధం ఐయవ వా వృద్ధి దొండి
ఎ త్రి చియ యు డె ప్ర క్షమ గన ౹ ౩౪

తే ౹ గీ ౹ కాలమున తప్ప ద మేఘ ఐ గురియు
సర్వ ఐ ఎము నాల గున ఎవమ చెప్ప
వర్ణములు గాలగి తితో ప్రజల న
వరి ల వయి ఱ దిరి పు ధయుందు ౩౫

ఉ ౹ వె ౹ కృష్ణ కరాములపు లుఖావ వాలంగు
వర్ణముల గంబ్ల వారలెల్ల
వి ఖ్యాతి గుణ వెగడిరి ధార్మి
లల నరి చి రపవి ఎయువి ౹ జల౹౹ ౩౬

ఆ ౹ వె ౹ ఎదునా డు వేం వత్సరంబులు నేల
గ్రాం లమకరి ప క్కలల బ
ర్మ విక్రము డ ఎద్దర్మ నిరత దొ
రామవిమ డ గా ది రాజ్యరమ ౹౹ ౩౭

ఉ. వాల్మీకి విరచిత ప్రకటితమై పూర్వము
ఆది కావ్య మిది యార్ష మనని
ధన్య మాయెం బ్రసిద్ధము కీర్తి రమున
అవనిశలకు వి యాపమా యు
ఎరియుం దీనిని బాయి పావ కులు
పుత్రకాముల క) పు సంతము
లర్థార్థులు విపురార్థ ల లో దుదు
ర్గగతి రామాభిషేక ము విన్న

తే గీ. శత్రురాజమ్ము జయి చి య సేల
వం వ రీళ డు ప్రరావ ప్రదు వి య
మధి ప్రదమ విన్నను నవని ప్రజలు
వినిన యువ తులగ దర వెలు పు కొ 38

తే గీ. ఎల్పరిు లు దశరథ సుతులు సూర్య
యు గు ప్రకు యు లు రయ గపనటు
నెద రీరామవిజ ను విన రి
వారికాళులు పురుల ప్రదయు 39

క. కొం ప్ర ప్రరాము ర
శారమమగ రైై యు దు భరతు వలెన్
ఆపొమిత్రులు ను యుమి
ప్రాయుదతి కో శ గ్గిదరు యుతు రెలమి 40

ఆ వె. ఎవరు కెల్లవేళ నెల్ల క్లేశ ములు
గలుగకుండ గూడు కార్యములును
రావ చరితమైన రామాయ ము వి న్న
వా(డు ౹ తుగ నవని హర్ష ము 1

వాల్మీకి కృతము కావ్య వార్ష ము ఎ ది
నామ దోషాదులు గలుగవట్టి
బుద్ధిచే వెవ ద శ్రద్ధగా విమ వాని
దారిద్ర్య దు ఖ ము దీరిపోవు
కష్టముల్ దొ గను కరదూరమేగిన
ఎవరము కొ డు డయి గిలరు
నామవ ద్రుఎ కృపారసమున అగ గ
గారివపెల్ల చేకూర లు

తే గీ. శ్రదధానులపై విన్న ఎకలదేవ
తలను ప్రతు లగుదుర నదు గృహా సు
వ దు నిన ది విఘ్నముల్ బొ ద లయ
భూ ములం గా తీ(టొ దును బా ము ఖ ఖ 1

తే గీ. భూమిపతి వి న్న ల్సుల భూమిసెల్ల
గెరిగివచ్చును ఒ దెశ మునిగినట్టి
వా డు రామాయణము వి న ని లైన
ఎ్ళృవతులగు బుత్రులు బట్టి లరు 1

తే గీ. అతి పురాతనమౌ యుతిహాస మిద్ది
వదివినన పా పవన ఎ లపా
ములు దొల గు నాయువు గలుగ వృద్ధి
గా తిచేకూరు చిత్తదోషము నశించు 4

ఆ॥ వె॥ బ్రాహ్మణులకు బ్రహ్మ వర్చసము దీని
క్షత్రియుల వినిన కలుగు క్షాత్ర
బలము వైశ్యులకైన యైశ్వర్యములు ధరా
ధరిని కలుగ చెప్ప శత్రు భయము॥ 45

క॥ రామాయణము వినిన
రాముని యంత్రము దగును రాముడు గాడే
దామోదరుడగు విష్ణువు
రాముడు సర్వేశ్వరుడు రాముడె విభుడన్ 46

క॥ వృద్ధి పొందు కుటుంబము
వృద్ధియగున్ ధనము ధాన్యవృద్ధియు గలుగున్
వృద్ధి యగు సౌఖ్యమును బ్ర
ద్ధములౌ సుగుణచయము శ్రీలకు గలుగన్ 47

క॥ కోరిన కార్యములు నెర
వేరును సకలములైన విభవములు చే
కూరును నాయువు యశమును
నారోగ్యము వృద్ధి పొందు దుఃఖము దొలగున్। 48

తే॥ గీ॥ సకల పదల గోసన్నిధి సత్పురుషులు
బ్రహ్మచర్యాది నియమముల్ బడసి పుణ్య
చరితమును దీని విన దగు సర్వసౌఖ్య
ములను గల్గును కష్టముల్ దొలగిపోవు 49

క॥ ఇది మనుజులకిన చరితము
మదినిల్పి ఎరిగి వినగ మంగళము లగన్

దీనాడు దీనక విష్ణుని
ఎదమల మాహాత్మ్య మనవి చరితార్థము గన్ 50

విన్నను రామాయణమును
వి న్నది వ్రాయి చినను వివేచి చినఁ గా
నున్నవి జే వ దేవ
లె న్న ంతోషము లగుదు రెలమి ధరిత్రిన్ 51

రాముని దివ్యచరిత్ర ము
నెమానవ దైవ వ్రాయ నితరుల చేతన్
యేమర ను వ్రాయి చిన
భూమిని నఖిలార్థములను బొ దెద రెలమిన్ । 52

ముని వాల్మీకి రచి చిన
ఎను ను రామ కరిత విని భక్తి మన
ఋన గిల్ల శ్రవిణా
ఢనము దు ప్రేమ న్ష్ట వన దెలమి 53

శ్రీరాముని చరిత ము
ఘోర భవారము దాటు కోరిక తోడన్
వారిమి నిర చన టుగ
నీరిల రచి ె విన లేవ వ జ్ఞన్ 54

రవి వా ధి ధామా!
నోరాల విజాంసా! ధ ధ భీమా!
దివిజ ఎత సార్వభౌమా!
ప్రవిను గుణధామా! పావన! రామా! । 55

క ।   రవిచ ద తారకం వరె
భువన ్రఖ్యాతము ఎ లొనరెడు నటుల్
ంవిన శా! ్రీచరితము
భవిలో విల్ప గదయ్య! ఎుణ చరిత్రా! ౦8

ఇది

శ్రీరామ రితమున

శ్రీరామ పట్టాభిషేకము

సర్గ ఎ పారమ్

శ్రీ రామకృష్ణ సోదర ్రవిా ్రణీతము

శ్రీ సా లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్న హనుమ త్సమేత

్రీ రామచ ద్రార్పణ మస్తు

ఓ తత్సత్

